

Bir meta-olay olarak Papa ziyareti

Kerim Balcı 2006.11.27

Rus filolog Mikhail Bakhtin, tarihselliği 'zaman üzerinde evrensellik keyfiyeti' olarak tanımlar. Fikir ona, lafız bendenize ait. Bakhtin'e göre bir oluşu olay yapan, onu tarihî kılan, gelecek zamanların insanlarına da kendi başına bir şeyler anlatacak keyfiyeti haiz olmasıdır.

Bu da bir zaman-mekan türevi olan değer yargılarının olayın cüzlerinden biri haline gelmesi, olayın anlatısının değer yargılarını da içermesi yoluyla olabilir.

Kanaatimce Papa'nın ziyareti tarihî bir olay olacak. Bunun bir yüceltme ifadesi olduğu sanılmasın. Kastım, Regensburg konuşmasından Diyanet ziyaretine, muhtemel bir Ayasofya ayininden Patrik'le görüşmeye kadar her bir kademesi bugünün değer yargılarıyla birlikte kaydedilen bu olayın, yüz yıl sonra bugünü okuyan, bugünü araştıran, hatırlayan insanlar için anlam taşıyor olacağıdır. Bu anlamda Papa ziyareti konusunda yazarlar, yazdıklarının bugünün değer yargılarını geleceğe taşıyacağını, bizi sonraki asırlara anlatacağını unutmamalıdır.

Bakhtin'in tarihselliğe getirdiği zaman üzerinde evrensellik açılımı sadece olaydan sonrasına bakmaz. Nadir tarihî olay, kendisinden önce olan hadiseleri de algılayışımızı şekillendirir. Holokost Yahudi tarihi içinde böyle bir olaydır. Tarih boyu yaşanmış bütün kıyımlar, sürgünler, pogromlar onun parametrelerini belirlediği değer yargılarına referansla anlamlandırılırlar. Farklı bir boyutta -ve bu asla bir kıyas anlamı taşımıyor- Hazreti Kur'an'ın nüzûlü de böyle bir 'olay'dır. Kendisinden önceki ve sonraki inanç olgularını anlamlandırmıştır. (Okuyan ilahiyatçılara not: Olay kavramını geleneksel tarihselci anlamında kullanmadığımı, Bakhtin'in 'olay' kavramının bir tür meta-olay olduğunu hatırlatmak isterim. Buna Yedullah Kazmi gibi bazı Müslüman teorisyenler fenomen demeyi tercih ediyor.) 11 Eylül'de farklı bir boyutta bir meta-olaydır: Mevcut kültürün temel parametreleriyle açıklanamaz. Kendi başına bir kültür mimarıdır.

Papa ziyareti, Papa'nın getirecekleri veya götüreceklerinden dolayı değil, bu olayın hal-i hazırda kültür yapan bir mekanizma geliştirmiş olması sebebiyle önemli. Bu olay Türk kelimesinin, Ankara kelimesinin, İslam kelimesinin anlamını yapılandıracak bir boyut kazandı şimdiden. NATO Zirvesi, Türkiye'nin ivedi çıkarları açısından çok daha önemli olabilir; ama kültür üretmez. İyi ve kötünün anlamını değiştirmez. Asırlar boyu sürececek bir hoşgörü dersi vermez.

Papa ziyaretinin bir meta-olay olduğu daha önceki iki papa ziyaretini anlamlandırışında da görülebilir. Hatırlama değil; bu ziyaretin sağladığı değer parametreleriyle yeniden kurgulamadır yaşadığımız. Yeri öpen bir Papa, Ayasofya'da dua eden bir başka Papa, bu olayların her ikisi de meta-olaylar olmadıklarından, mevcut Papa'nın Regensburg konuşmasından bağımsız olarak algılanıyorlar bugün. Oysa, söz gelimi, hiçbirimiz Hazreti Peygamber'in Veda Haccı'nı kendi haclarımızın penceresinden seyretmez, aksine kendi haclarımızı o muhteşem meta-haccın sağladığı değerlerle bezemeye çalışırız. Hiçbirimiz Irak İşgali'nin sağladığı kötülük ölçüleriyle Haçlı Seferlerini anlamlandırmaz; aksine Haçlılardan kalma kavramları modern çağa taşırız.

Papa ziyareti tarihin civeleriyle bir meta-olaya dönüşmüşse; geçmişini yeniden yorumlamak, geleceği şimdiden yazmak azmindeki milletimiz için önümüzdeki bir haftanın hayırlara vesile olması için dua etmek vazifemiz. Bu haftaki Aksiyon Dergisi'nin yine bir sorumluluk duygusuyla meseleye yaklaşıp bu meta-olay üzerinden bir başka meta-olaya, diyalog fenomenine değinen bir kapakla çıktığını duyurmak da benim vazifem.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nükleer belirsizlik politikasından nükleer politika belirsizliğine

Kerim Balcı 2010.05.10

İsrail'in nükleer silahlarının tartışılmazlığı dogması yıkıldı. Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA), 7 Haziran'da yapacağı yönetim kurulu toplantısının gündem taslağına "İsrail'in nükleer kapasitesi" başlıklı bir madde ekledi.

Gündem taslağı üye ülkelere gönderildi bile. İsrail ve ABD'nin baskılarıyla bu madde asıl gündemden çıkarılsa dahi dogma ağır bir darbe almış durumda.

IAEA'nın İsrail'in nükleer çalışmalarını gündemine taşıması Mısır'ın başını çektiği ve ABD Başkanı Barack Obama'nın da desteklediği Nükleersiz Ortadoğu planı ile alakalı bir gelişme. Arap ülkeleri yıllardır İsrail'in nükleer cephanesinin IAEA'nın denetiminde olmamasını ve bu ülkenin Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Anlaşması'nı (NPT) imzalamadığı gerçeğini kınayıp duruyorlardı. Geçtiğimiz yıl Arap grubu konuyu IAEA'nın tüm üyelerinin katıldığı yıllık konferansında gündeme getirmeyi ve İsrail'in nükleer programını açıktan eleştiren bir kararın alınmasını başarmıştı. Ne var ki yönetim kurulu kararlarının aksine yıllık konferanslarda alınan kararların ne IAEA ne de üye ülkeler üzerinde herhangi bir bağlayıcılığı bulunmuyor.

IAEA Başkanı Yukiya Amano'nun haziran toplantısını beklemeksizin ajansa üye 151 ülkenin dışişleri bakanlarına gönderdiği bir mektup, ajansın bu konuda kararlı olduğunu gösteriyor. Mektupta Amano üye ülkelere İsrail'in NPT'ye taraf olmaya ikna edilmesi için atılabilecek adımlarla ilgili fikirlerini sunmalarını istiyor. Bilindiği üzere İsrail, Hindistan, Pakistan ve anlaşmadan çekilen Kuzey Kore'yle birlikte NPT'yi imzalamayı reddeden dört ülkeden biri.

Yine İsrail gazetelerine yansıyan bir iddia Amerikalı diplomatların konuyu İsrail yönetimiyle görüşmeye başladıklarını gösteriyor. Bu iddia doğruysa Başkan Obama'nın "Nükleersiz bir dünya" projesinin ilk adımını Nükleersiz Ortadoğu'yu tesis ederek atacağını söylemek mümkün. Böyle bir adım hem İran'ın nükleer emellerine karşı uluslararası koalisyonu güçlendirecek hem de Türkiye gibi "İran'ı eleştirirken İsrail niye unutuluyor?" diye soran ülkelerin haklı eleştirilerine de cevap vermiş olacak.

Bu temaslar bir baskıya dönüşürse İsrail'in geleneksel "nükleer belirsizlik" politikasından vazgeçmesi beklenir. Bugüne kadar İsrail nükleer silah sahibi olduğunu kabul etmedi. Bu konuda kullanılan resmi söylem "İsrail'in Ortadoğu'yu nükleer silahlarla 'tanıştıran' ülke olmayacağı" yönünde. 'Tanıştıran' ifadesinin 'ilk defa bu silahları kullanan' anlamına mı, yoksa 'ilk defa bu silahları edinen' anlamına mı kullanıldığı tasrih edilmiyor. İfadesini bu cümlede bulan nükleer belirsizlik politikasının İsrail için bir dizi faydası var.

Öncelikle İsrail bu belirsizliğin aynı zamanda abartı ve dolayısıyla da makulün ötesinde caydırıcılık sağladığını düşünüyor. İsrail'in elinde bulunan nükleer başlıklı füze sayısını 40'tan 750'ye kadar çıkaran tahminler var. Gerçek rakamın bilinmemesinin İsrail'in düşmanları nezdindeki caydırıcılığını da artırdığını düşünüyor İsraili politika yapıcılar.

Dahası İsrail'in nükleer cephanesi ABD'nin bu ülkeye yaptığı ekonomik ve askeri yardımları ve silah satışlarını da problemliliyor. İsrail'in kendisini "nükleer silah sahibi ülke" olarak ilan etmesi halinde bu ülkeye yönelik Amerikan yardımlarının meşruiyeti de sorgulanabilir hale gelecek.

Bu iki fayda bile İsrail'in nükleer belirsizlik politikasına sarılmasını anlamlı kılmaya yeter. Nükleersiz Ortadoğu hamlesi bu politikayı devam ettirilemez hale getirirse, İsrail'in de bir nükleer politika belirsizliğine kayacağı

muhtak. İsrail'in nükleer cephanesinin sorgulanmasını isteyen Ankara'nın -ve tabii bütün dünyanın- böylesi bir belirsizlik durumunda İsrail'e ne gibi bir politikayı dayatmaya çalışacağına şimdiden karar vermesi gerekiyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dış politika anlayışımızda dışındalık prensibi

Kerim Balcı 2010.05.14

Dış politikada sempati olur, empati olmaz. Mazlumun hissettiğini paylaşmak insanlık görevi; hissettiği gibi hissetmek zulme karşı gönüllü bir boyun eğiş.

İşgale aklen, vicdanen, dinen başkaldırı bir hak; ama işgali aynen yaşıyormuş gibi davranmak bizzat da işgal altındakine karşı saygısızlık. Ateş nereye düşerse düşün beni yakar demek bir erdem; ateş nereye düşerse düşün ben cıngar çıkarırım demek bir düşüncesizlik emaresi. Kriz bölgelerinde çözüm arayan bir ülkenin dış politikası cenaze günü defin işlemleriyle uğraşan komşunun tavrına benzer. O gün ölünün akrabalarına kendileriyle birlikte ağlayan bir çift göz daha değil, sırf da kendileri gibi ağlamak durumunda olmadıkları için süreçleri idare eden bir çift el, bir çift ayak lazımdır.

Çatışma bölgelerinde arabuluculuk yapmaya çalışan bir ülkenin dış politikası ringde ağır bir yumruk yemiş boksöre rakibinden uzak durmasını telkin eden antrenörün tavrına benzer. Yumruk yiyen zaten saldırganlaşır; yumruk yiyene lazım olan yumruk yemiş gibi davranan, ringe giren, yumruk yiyenin refleksleriyle hareket eden müteheyyiç bir antrenör değil, tam da dışarıda olduğu için akl-ı selimle davranabilen, tam da yumruk yememiş olduğu için yumruk yiyeni doğruya yönlendirebilen bir ring dışı dosttur. Çatışma bölgelerine yönelik dış politikada dışındalık pozisyonunu korumak, akıl dışılığı kaymamanın ön şartıdır.

Dışındalık bir bilinç halidir. İradi olduğu kadar tarihi arkaplanı da vardır. Herkes her durumda dışında kalmaz. Dışındalığın tarihi öncüllerinden biri benzer zulümlere, işgallere maruz kalmamışlıktır. Sömürgeleştirilmiş ülkeler ve bu ülke halkları asrî sömürge girişimlerine ve emperyalist işgallere karşı tabii olarak dışındalık bilinci sergileyemezler. Mısır veya Suriye halklarından Filistin meselesinde dışındalık bilincinin soğukkanlılığını beklemek toplumların sosyal ve siyasi hafızasına karşı saygısızlık olur. Türkiye, Kıbrıs meselesinin dışında kalmaz, kendini dışarıdan bakan bir ülke olarak hissedemez. Türk-Ermeni iletişimsizliğinin aşılmasında meseleye dışındalık pozisyonundan bakabilen bir ülkenin arabuluculuğuna ihtiyaç duyulması bundandır.

Dışındalık bazen bir tercih olabilir, ama çoğunluk tarihin bir milletin üzerine yüklediği kutlu bir görevdir. Hiç sömürgeleştirilmemiş, hiçbir zaman işgalin yozlaştırıcılığı altında ezilmemiş, esareti içselleştirmemiş, Batı'yı mutlak manada ötekileştirmemiş, Doğu'ya kayıtsız bir aidiyet hissetmemiş bir halkın memleketi olarak Türkiye dışındalık konumunu tercih etmemiş, tarihî bir görev olarak miras almıştır. Filistin işgaline karşı tek yürek olup bağırarak kolaydır; zor olan işgal altındakine en fazla lazım olanı yapmak; işgalciyle iletişim hatlarını açık tutmaktır. Irak'taki mevcudiyeti artık metazorileşmiş Amerikan askerî varlığına karşı olmak kolaydır; zor olan geri çekilişin yollarını hazırlayacak bir işbirliğini yürütebilmektir. İran'ın nükleer emellerine karşı yaygın izolasyoncu kampta yer almak da, İran'ın yanında yer almak da bir tarafa dahil olmaktır. Oysa İran'a lazım olan da, izolasyona gönüllü gönülsüz destek veren Batılı ülkelerin aradığı da dışarıda kalabilen, taraflara akl-ı selim telkin edebilen bir Türkiye'dir.

Dışındalık büsbütün tarafsızlık değildir. Zulmün karşısında tarafsız kalmak da zulümdür. Dışındalık, mazluma doğru adımı, zalime doğruluğu gösterebilecek şekilde taraflardan hiçbirisiyle köprüleri atmama kararlılığıdır.

Konuşmayan konuşTURamaz. Arası olmayan ara bulamaz.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türk dış politikasında yeni aktörler

Kerim Balcı 2010.05.18

Türk dış politikası Turgut Özal açılımından bu yana bir ölçüde, 2002 yılından bu yana da kesinlikle çok katmanlı, çok yönlü ve çok aktörlü bir dış politika haline geldi.

Dış politikamız eskiden olduğu gibi halk taleplerinden bağımsız (veya öyle hisseden) bir hariciye eliti tarafından şekillendirilmiyor artık. Türkiye dışında yaşayan Türkler de Ankara'nın belirlediği dış politika kararlarını takip etmesi beklenen nesneler değiller. Türk dış politikası içeride halkın aktif katılımıyla, dışarıda da küresel yaygınlığa ve saygınlığa kavuşmuş Türk okullarıyla, bu okullardan mezun olmuş bürokrat ve işadamlarıyla, örgütlenen 'yerele entegre ama köküne de sadık' Anadolu insanıyla, sivil toplum örgütleriyle, yardım dernekleriyle, hizmette sınır tanımayan doktorlarıyla birlikte şekillendiriliyor. Türkiye'nin öncelikle yakın çevresinde gözlemlenen aktif dış politikası, hem bu dinamizmin sebeplerinin, hem de yeni dış politikanın parametrelerinin ilgiyle izlendiği bir dinleyici kitlesi de oluşturuyor Batı'da. Üniversitelerde, düşünce kuruluşlarında, medyada Türkiye ve Türk(i)ler daha fazla konuşuluyor; Türk(i)ler de kendi düşüncelerini ifade etme şansını daha fazla buluyorlar.

Özellikle Türk(i)ler diyorum, çünkü bu yazının yazılmasına geçtiğimiz çarşamba günü ABD'nin başkenti Washington'da katıldığım Türki-Amerikan Federasyonları Asamblesi'nin açılış galası vesile oldu. Asamble sadece Amerika çapında örgütlenmiş olan altı federasyonun bir çatı altında birleşme kararı alması üzerine oluşmuş. Daha önce Türklerin benzer içerikli iki şemsiye çatı kurdukları doğru; ama bu seferki sadece Anadolu Türklerini değil, bütün Türki halkların örgütlü yapılarını bünyesinde barındırıyor. Washington'da merhum Turgut Özal'ın Türk dünyası birliği hayalinin küçük de olsa, aslî mekânından uzakta da olsa gerçekleşmiş bir versiyonunu gördüm ben.

Amerika'ya bu programa katılmak için gitmiş değildim. Geçtiğimiz haftalarda Amerika'daki Ermeni basınını bile kendine hayran bırakan California'daki Türk festivaline de katılmak nasip olmadı. Zaman Amerika ile New York ve Boston Türk Kültür Merkezlerinin ortaklaşa düzenledikleri bir dizi konuşmaya katılmak üzere suyun ötesine uçmuştum. New York Türk Kültür Merkezi şehrin kalbi olarak bilinen Fifth Avenue'deki yeni yerine henüz taşınmıştı ve merkezdeki ilk konuşmayı yapmak talihliliğini de yaşadım. Aynı içerikli konuşmaları Boston'da, Philadelphia'daki Pennsylvania Üniversitesi'nde ve New Jersey'deki Princeton Üniversitesi'nde de yaptım. Amerika'daki Türkiye dostlarının bile kafalarında Türkiye'nin dış politikasında bir eksen kaymasının olup olmadığı, İsrail'le ilişkilerin bozulmasının ne kadar özde bir dönüşüm anlamına geldiği, Türkiye'nin ne diye AB üyeliği konusunda direttiği, İran'ın nükleer emelleriyle ilgili Türk pozisyonu ve tabii Rusya'yla imzalanan son anlaşmaların Batı'ya verilmiş bir uyarı mesajı mı yoksa yepyeni bir evliliğin ilanı mı olduğu gibi onlarca sorunun olduğunu görmek şaşırttı beni.

Demek ki Zaman Amerika doğru bir karar vermiş ve beni davet etmekle kalmamış, programı Today's Zaman Genel Yayın Yönetmeni Bülent Keneş, Zaman Brüksel Temsilcisi Selçuk Gültaşlı, Cihan Haber Ajansı Genel Müdürü Abdülhamid Bilici ve eski Zaman yazarı ve şimdinin Bugün Gazetesi Yayın Yönetmeni Erhan Başyurt'u da Türk dış politikası eksenli konuşmalar yapmak üzere Amerika'ya davet etmişti. Nicedir Türkiye'yi ziyaret

eden yabancı diplomat ve entelektüel gruplarını ağırlama konusunda Dışışleri Bakanlığı ile yarışan Zaman Gazetesi'nin İstanbul merkez binasında Protokol Müdürümüz Erkan Şişmanoğlu'ndan Genel Yayın Yönetmenimiz Ekrem Dumanlı'ya kadar hepimiz Türk dış politikasının yaygın ve gönüllü aktörleri olarak çalışıyorduk zaten. Amerika'da gördüm ki bu hususta daha fazla çalışmaya ihtiyaç varmış. Türkiye'nin kendini anlatmaya duyduğu ihtiyaç kadar, dünyanın da Türkiye'yi anlamaya ihtiyacı var çünkü...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kazaya kalmış diplomasi ibadeti

Kerim Balcı 2010.05.21

Bizim dış politika anlayışımızın temelinde evrensel barışı tesis için çabalamanın insani bir erdem olduğu kadar İslami bir ibadet de olduğu inancı vardır.

Bizce insanın yeryüzünde Allah'ın halifesi olarak yaratılmış olduğu ifadesi bir durum değil, bir potansiyel bildirimidir. İnsan yeryüzünde Allah'a halife olabilir. Bu da ilimle, irfanla, yeryüzünü cennete çevirmekle, evrensel ve sürdürülebilir barışı tesis etmekle olur. Bakara Suresi 30'da geçen o zamansız ve mekansız muhaverede meleklerin Cenab-ı Allah'a hitaben sordukları "Yeryüzünde fesat çıkaracak, orada kan dökcek birini mi halife kılıyorsun?" sorusu mefhûm-u muhalifiyle yeryüzü halifeliğinin temel vasfının "fesada ve kan dökülmesine engel olmak veya bunların olmadığı bir dünya düzeni tesis etmek" olduğunu ortaya koyar. Bu zamanda bu mühim potansiyele hayat üfleminin bir rüknü çatışma önleyici ve güven artırıcı diplomasidir.

İnsan sadece yaptıklarından değil, yapabileceği halde yapmadıklarından da sorumludur. Bugün yapılabilenler, dün nelerin yapılabilecek olduğunun da ölçüsüdür. Bugün İran'a yönelik ambargo hazırlıklarını felç edecek bir hamle yapılabiliyorsa, dün Irak'a yönelik işgali de durduramaz mıydık? Bugün Medeniyetler İttifakı'nın çimentosu olunabiliyorsa, dün medeniyetler çatışması projesi "yeryüzünde fesat çıkarırken" bir şey yapılamaz mıydı? Bugün yapılanların yapılabildikleri gerçeğiyle gurur duymak hakkımız; ama dün yapı(a)mayanların yapı(a)mamış olduğu gerçeği de tövbe bekleyen günahımız. Ne kadar da çok diplomasi ibadetini kazaya bırakmışız! Ne kadar da çok defa meleklerin şüphesini haklı çıkarmışız!

Her günahın tövbesi cinsinden olur. Olmamız gereken yerde olamadığımız durumların tövbesi olmamız iktiza etmeyen ve bizden beklenmeyen yerlerde olmakla yapılır. Kimse bizden Filipinler'deki iç çatışmaları sonlandırmamızı beklemes; ama varsın o da Azerbaycan işgal edilirken Ermeni yayılmacılığına dur diyecek durumda olmadığımız utancının tövbesi olsun. Kimse bizden Afrika'da sömürgecilerin çizdiği yapay sınırların yol açtığı çatışmalara çare bulmamızı beklemes; ama bizim Afganistan bilmem kaç defa işgal edilirken sessiz kalmışlık gibi bir günahımız var tövbe isteyen.

Her namaz gibi diplomasi ibadetinin de bir imamı vardır; lakin imamın namazı cemaatinkini ikame etmez. Şimdilerde bir dizi kazasıyla birlikte eda etmekte olduğumuz diplomasi ibadetinde her fert abdestli, her fert niyetli olmalı. Bu ibadetin abdesti derttir. Milletimizin uluslararası arenada hak ettiği yeri alacağı güne kadar uykuları azaltmak bir niyet ifadesidir. "Ben ne yapabilirim?" sorgulaması bu ibadetin tekbiridir.

Diplomasi ibadetinde herkes vaziyet-i marziyesini almalı; duruşu kulluğun tevazuuyla ibadetin vakarını bir arada sunmalı. Kırıldaki çiftçi "Benim ineğimin sütündeki bakteri oranı neden AB standartlarını tutmuyor? Ben Avrupa'ya Anadolu sütü içirmek istiyorum." diye dert edinmeli. Şehirdeki esnaf, sahil şeridindeki otelci, havaalanındaki taksi şoförü "Benim duruşum, benim gülüşüm, benim iş yürütüşüm milletimin adına leke getirmemeli." diye endişelenmeli. Gazetede ki köşe yazarı, üniversitedeki araştırmacı, siyaset kürsüsündeki hatip

"Ben âlem-i İslam'ın, ben ulûm-u İslamiyye'nin, ben ulemâ-ı İslam'ın, ben milel-i İslamiyye'nin izzetini nasıl muhafaza edebilirim?" diye kaygılanmalı.

Biz Hanefi-Türkler imamın arkasında Fatıha okumaz, aminimizi aşıkâr söylemeyiz. Şafi-Kürtlerimiz bu diplomasi ibadetinde daha bir sesli, daha bir katılımcı, daha bir atılımcı olmalı. Aminleri Avrupa'dan, Amerika'dan, Çin'den duyulmalı... Bu ibadetin sonu sağa da sola da, doğruya da batıya da selam olmalı, barış olmalı...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türk dış politikası sözlüğünde yeni bir terim: Psikolojik şok

Kerim Balcı 2010.05.24

Türkiye ve Brezilya'nın arabuluculuğuyla Batı'nın İran'la imzaladığı nükleer yakıt takas anlaşması, görülen o ki, Batı başkentlerinde tam da Davutoğlu ve ekibinin arzu ettiği etkiyi yaptı. Başını ABD'nin çektiği yaptırımcı kulüp kararını çoktan almıştı. Batı başkentleri, içeriğini bile bilmedikleri yaptırımlara destek vermişlerdi.

Türkiye ve Brezilya, verilmiş bir kararın rağmına bir anlaşma kotarmaya çalıştılar. Bu öyle bir anlaşma olmalıydı ki; Batı başkentleri o güne kadar makullüğüne iman ettikleri yaptırımları konuşmanın artık anlamsızlaştığına ikna olmalıydılar. Davutoğlu buna "psikolojik şok etkisi" diyor.

Psikolojik şok etkisi Profesör Ahmet Davutoğlu önderliğindeki Türk dış politikasının artık sıklıkla başvurduğu bir taktik oldu. Bu bir strateji değil elbette. Sürekli şaşırtmak, tahmin edilemezlik anlamına da gelir aynı zamanda ve böylesi sürekli şoke eden bir ülkeyle müttefik olmak zordur. Türkiye, psikolojik şok etkisini hep son dakikalara ve sabrının en fazla zorlandığı anlara sakladı ve böyle de devam etmeli. Kıbrıs'la ilgili Annan Planı'na Türkiye'nin verdiği destek böylesi bir psikolojik şok etkisi yapmıştı mesela. AB reform yasalarının tahminler ötesi bir hızla çıkarılması ve hayata geçirilmesi de bir şok etkisi yapmıştı. 'One minute' şokunun çok da planlı bir taktik olmadığı açık ama sonrasında kontrolsüz bir şokun gereğince kontrol altına alındığını da kabul etmek lazım.

Türkiye ve Brezilya'nın İran'a kabul ettirmeyi başardıkları takas anlaşması kendi içinde bir dizi şok unsuru taşıyordu zaten. Arabuluculardan İran'ın P5+1 ülkeleriyle (Takip edememiş olanlar için P5+1'in BM Güvenlik Konseyi'nin daimi beş üyesi artı Almanya anlamına geldiğini hatırlatalım.) görüşmeyi kabul ettiğini ilan etmesini sağlamaları istenmemişti. Takas anlaşması bunu da hediye etmiş oldu Batı'ya. Arabulucuların İran'ın bundan sonraki nükleer zenginleştirmesini sadece barışçıl ve sivil amaçlarla sınırlı tutacağını taahhüt etmesini sağlamaları da istenmemişti. Ama takas anlaşması bunu da sağlamış oldu. Hasılı P5+1 ülkeleriyle İran arasında konuşulacak meselelerin prensip aşaması, Türkiye ve Brezilya tarafından halledilmiş durumda. Bundan sonra yapılacak olan, İran'ın nükleer zenginleştirme ve reaktör çalışmalarının alabildiğince şeffaf bir şekilde Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'nun denetimine açılmasını ve İran söz konusu olduğunda kafalarımızın arkasında olan o derin karanlık duygusunun giderilmesini sağlamaktır.

Takas anlaşmasının psikolojik şok etkisi Türkiye'nin anlaşmanın hemen sonrasında yaptığı birkaç hamleyle daha artırıldı. Ahmet Davutoğlu, Euro-Med'in İstanbul'daki toplantısında Kuzey Kıbrıs'ın üç limanının üzerindeki ambargonun Annan Planı oylaması döneminde söz verildiği gibi kaldırılması karşılığında Türkiye'nin bütün limanlarını Güney Kıbrıs Rum Kesimi'nin gemilerine açacağını ilan ederek, bir dogmayı daha yıkıp geçti. Türkiye'nin Yunanistan'la bir gün içinde 22 anlaşma imzalaması bırakınız Batı başkentlerini, Yunan basınını bile

şoke etti. Rusya ile vizelerin kaldırılması anlaşması da ilginç geldi dünyaya; BM Somali Konferansı'nın Afrika ile sureta hiçbir bağlantısı olmayan İstanbul'da yapılması da şaşırttı Batılı gazetecileri.

Somali Konferansı vesilesi ile İstanbul'da olan BM Genel Sekreteri Ban Ki-moon'un şaşkınlığı hayranlık safhasına geçmişti bile. Önümüzdeki hafta Brezilya'da yapılacak olan Medeniyetler İttifakı üçüncü forumunda Amerika Birleşik Devletleri'nin resmen üyeliğini bekliyor herkes. Bu gerçekleşirse ben bile şaşıracağım. Şaşkınlığının sebebi, İttifak'ın BM dokümanı haline de gelmiş olan ilk âkil adamlar raporunun İsrail politikalarıyla alakalı söyledikleri olacak..

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bizim dış politika sözlüğümüzün ruhu

Kerim Balcı 2010.05.28

18. yüzyılın meşhur ansiklopedicisi Diderot, tarihî bir dönüşümü işaretleyen Encyclopédie adlı makalesinde bir ulusun sözlüğündeki değişiklikleri izlemek suretiyle o ulusun tarihî gelişiminin izinin sürülebileceğini kaydeder.

Dinamik bir sözlük dinamik bir kültürün, o kültür ortamına ait entelektüel üretkenliğin kelimelere dökülmüş halidir. Ağırlıklı olarak yabancı dillerin kelimelerinin kopyalarından müteşekkil bir sözlük, kopyacı bir toplumun, milli olamayan bir kimliğin (daha doğrusu kimlik bunalımının), melez hissiyatların ve toplumsal genetikteki mutasyonların habercisidir. Dil bozulursa kalpler de kafalar da yozlaşır.

Her dilin belli uzmanlık alanlarına has alt-dilleri olur. Hukukun dili, tıbbın dili gibi. Dış politikanın da bir dili ve kendine ait bir sözlüğü vardır. Kamus-u umumideki tahavvülat umur-u umumiyedeki tahavvülate işaret ettiği gibi, değişen dış politika algılayışının yansımaları da kendi sözlüğünde gösterir kendini. Soğuk Savaş dönemi Amerikan dış politikası zamanla evrenselleşmiş bir sözlük oluşturmuştur mesela: Güç politikası, caydırıcılık, dehşet dengesi, çevreleme politikası, merkez ve kanat ülkeler o dönemin sözlüğünden küresel dolaşıma çıkmış girdiler. 11 Eylül hadiseleri bir gecede yepyeni bir sözlük üretmişti Batı'da: Önleyici vuruş, ya bendensin ya düşmanım, İslami terör, şarbon paniği, teröre karşı küresel savaş, battaniye bombardımanı, Likudnikler, neoconlar...

Dış politikada her boy gösterme gayreti yeni bir sözlük oluşturma girişimidir aynı zamanda. İlginç olan, sözcüklerin, onları var eden eylemlerden çok daha uzun ömürlü oldukları gerçeğidir. Doğru bir adlandırma, adlandırılan tavır, eylem veya fikirden çok daha uzun süre hizmet edebilir yeni bir dış politika anlayışına. Kelimeler onları üreten kişilerden sonra da yaşarlar. İlahiyatçıların alanına girme edepsizliğimiz affolunsun; kanaatimizce, sözlüğe eklenmiş yerinde bir kelime ardı kesilmez bir sadaka-i cariyedir.

Ama her yeni kelime doğru kelime değildir. Bazıları içeriği toplumda hüsnü kabul görmeyeceği için; bazıları şahsa veya kuruma atıflı oldukları için; bazıları da geçmiş zamanın, vakti geçmiş güçlerin sözlüklerinden derleme unsurlar içerdikleri için ya tümünden reddedilir ya da ad oldukları eylemin varlığı süresince kullanılır, sonra unutulur giderler.

Her sözlüğün bir ruhu vardır. Kelimeler masum değildir. Her sözcük içinde üretildiği ideolojik-entelektüel ortamın ruhunu taşır bünyesinde. İkisi de aynı Fransızca kelimeye karşılık gelen komite ve kurul kelimelerinden komitenin bir komitacılık döneminin ruhunu; kurulun da bir kuralcılık döneminin hissiyatını taşıdığı açıktır. Bizim sözlüğümüzün ruhu kulluğumuzun rengini, kokusunu, rayahasını taşımalı. Bizim sözlüğümüzdeki sözcüklerin arkasında benlik çığlıkları duyulmamalı. Derin bir hizmet düşüncesi, derin bir mesuliyet duygusu, derin bir diğerkamlık hissi tınılamalı her kelimemizin arkasında. Bu sözlükte 19. ve 20. yüzyıl Batı

yayılmacılığının keşfettiği menfaat, strateji, yapay sınırlar, egemenlik, millet-devlet gibi kelimeler geri plana çekilmeli. Bu sözlük mana-yı ismiyle konuşmamalı, mana-yı harfiyle konuşmalı. Allah'ı tarihin dışına itmemeli; O'nun Müsebbib-ül'esbab olduğunu bilmeli. Bizim sözlüğümüz kartezyen mantığı reddedebilmeli; ötekini kendisinin yapı taşı olarak gören bir anlayışın ürünü olmalı.

Bizim sözlüğümüzün ruhu dil ile kalp arasında derin bir ilişki kurmalı. Değil mi ki toplumsal hafsalamız Farsçanın 'dil'ini (kalp demektir) bizim sözlüğümüze 'lisan' anlamında kaydetmiştir.

Bizim dış politika sözlüğümüz dış politika konularını sokakta konuşulabilir hale getirmeli. Değil mi ki dünya meseleleri hiç olmadığı kadar sokağımızın meselesi olmuştur artık. k.balci@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gemiler ve dış politikanın yeni aktörlerinden sivil toplum

Kerim Balcı 2010.05.31

Türk, İngiliz, İrlandalı, Fransız, Yunan ve İsrailli sivil toplum örgütlerinin organizasyonuna katkıda bulunduğu Gazze'ye Yolaçık insani yardım gemileri eylemi Akdeniz'de sıcak bir haziran yaşatacağa benziyor.

Organizasyonun Türkiye kolunda yer alan İnsani Yardım Vakfı (İHH)'nın üslup açısından cidal ve itidal arasında yer yer gidip geldiğini düşünsem de kalkışılan bu eylemin alkışlanması gerektiği ortada. Benim bu eylemi alkışlamada bir dizi farklı sebeplerim var ve bunları İHH ve diğer müdahil sivil toplum örgütlerinin bile yeterince analiz etmiş olduklarını düşünmüyorum.

Öncelikle bu, bir uluslararası olaydır. Mahiyeti itibarıyla öyle olduğu gibi sonuçları itibarıyla da öyledir. Mavi Marmara'da Gazzelilerin insani ihtiyaçlarını karşılamak üzere safi insani duygularla yola çıkmış olan zevat, bu eylem başarıya ulaşırsa yaptıklarının Çin'den Sudan'a, Çeçenistan'dan Orta Amerika ülkelerine kadar yeni uygulama alanları bulacak olan yeni bir dış politika müessesesinin tesisi olduğunu bilmezler belki; ama durum budur. Belki daha önce de benzer eylemler organize edilmişti. Daha 1492'de Osmanlı gemileri Endülüs'e insani yardım götürmüşlerdi. 1847 yılında kıtlık altında kıran İrlandalıların dramına da Osmanlı gemileri merhem olmuştu. Ama bunların arkasında bir siyasi irade ve devlet yapısı duruyordu. Uluslararası hukuk açısından sorumlu bir aktör soruna müdahil oluyordu. Gazze'ye Yolaçık gemileri ise sorumlu tutulamayan (bunu hukuki anlamda kullanıyorum) bir aktörün, yani sivil toplumun bir girişimidir. Kızılhaç ve Sınır Tanımayan Doktorlar gibi sorumlu tutulamayan aktörlerin sınır ötesi faaliyetleri hep olmuştur ama bunlar siyasi sonuçları olmayan faaliyetlerdir. Gazze'ye Yolaçık eylemi ise adı üzerinde bir yol açma eylemidir; bir ablukayı kırma girişimidir. Sonuçları itibarıyla sivil toplum örgütlerini kriz bölgelerine müdahil olmaya davet edecek sıra dışı bir inisiyatifdir.

Ordular çevrelerinde silah tutan başka unsurlar istemediği, otoriter devlet güçlenen her türlü özgür-sivil yapıdan rahatsız olduğu gibi işgalci güçler de kontrol edilemeyen, baskı uygulanamayan, hızla karar alabilen, hızla karar değiştirebilen, kendisiyle bir anlaşma imzalanamayan sivil toplum örgütlerini siyasi bir aktör olarak görmek istemezler. İsrail, Gazze'ye Yolaçık gemilerini Türk devletinin girişimi olarak gördüğü için değil, öyle olmasını arzuladığı için Ankara'ya baskı yapmayı denemiştir.

Ulusal siyasetimize son beş yılda damgasını vuran sivil irade, şimdi de uluslararası siyasete ağırlığını koyuyor. Bu, yeni, analiz edilmesi zor ama şart ve keyif verici bir gelişmedir. Ulus-devlet, insanlığın modernite günahıydı.

Onu bu g nahtan ulus-devlet normlarını aşan sivil girişimlerin arındırabilecek olduğunu görmek güzel.

Gazze'ye Yolaçık gemilerinde inşaat malzemesi bulunmasına İsrail karşı. Bu malzemenin tünel yapımında kullanıldığını iddia ediyor. Oysa tünellerin yapılmasının yegane sebebi Gazze'ye yolun açık olmamasıdır. Silah, her durumda sızar. T nellerden yapılan sevkiyatın binden biri silah ve mühimmat içeriği taşır. Asıl olan, tünellerin yepyeni bir ekonomi ve yepyeni bir yükselen sınıf ortaya çıkardığı gerçeğidir. Eskiden Gazze şeridi'nin bütün dış bağlantıları El Fetih yanlılarının marifetiyle yürütülür ve bu dış ticaretten onlar nemalanırlardı. şimdi tünelleri tamamen Hamas yanlıları işletiyor ve tünel ekonomisinin yeni zenginleri onlar oluyorlar. İsrail, Gazze şeridi'ni tünellere mecbur bırakmak suretiyle onları Hamas'a da mecbur bıraktığını neden görmek istemiyor? Gazze'ye yol açılırsa bundan ilk darbeyi yiyecek olan İsrail'in güvenliği değil, tünel ekonomisidir. Bu da Gazze'de kuşatmanın ortaya çıkardığı imtiyazlı sınıfları ortadan kaldırır; Gazze'de ekonomik ilişkileri normalleştirir. Herkes bilir ki siyaset, ekonomiyi izler. Normal ekonomik ilişkiler ağı normal siyaseti getirir, normal siyaset kutuplarda değil merkezde dolaşır. Evet, birkaç gemi Gazze siyasetinin yörüngesini kaydıramaz; ama yönünü değiştirebilir. Yeter ki arkası gelsin...

Tabii bütün bu  ng r ler İsrail'in, Başbakan Erdoğan'ın temennisinde olduğu üzere, insani yardıma karşı insani bir tavır gösterip gemilerin önünü a masına bağlı...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kudüs'te Son Osmanlı

Kerim Balcı 2010.06.04

Herkesler bir ağlarken benim h zn m ikiydi. Mavi Marmara'da akan Türk kanı Akdeniz'in masmavi sularını kızıla boyarken, Kudüs'te Son Osmanlı Abdülaziz Buhari, hayata gözlerini yumdu. Gözlerimi kuruttu. Abdülaziz Buhari, Buh r 'ydi, azizdi, abddi.

Dört asır önce Kudüs'e gelip yerleşen Nakşibend  şeyhi dedesine Osmanlı sahip  ık mış; Mescid-i Aksa'nın kuzeyinde büyükçe bir  zbek tekkesi kurmaları için gerekli mek nı vermişti. Mekân, bırakın bir Nakş - zbek tekkesini, içinde bir Kadir -Afgan tekkesini bile barındırabilecek kadar büyüktü. Abdülaziz Buhari'nin dedeleri, arazilerinin bir kısmını Kadir lere verdiler. Bugün Kudüs'te hâlâ ayakta olan iki tekke bulunur:  zbek ve Afgan tekkeleri.

Abdülaziz Buhari, kuşaklar boyu tarikat şeyhliği yapmış dedelerinin aksine bir şeyh değildi. Belki m teşeyyihti. Post boş kalmasını diye şeyh gibi davranıyordu. Tarikatı da bir sevgi ve barış tarikatına dönüşmüştü. Osmanlı Kudüs' n n içinde, Hristiyanların o meşhur Meşakkat Yolu (Via Dolorosa)  zerinde birkaç küçük ev, d kk n, küçük bir mescit ve bir ders odasından müteşekkil olan tekkesinde  zbek pilavı pişiyor; Müslüman, Yahudi, Hristiyan ayrımı gözetilmeden misafir ağırlanıyordu. şehre gelen her Türk' n yolu eninde sonunda Abdülaziz Buhari'nin evine düşerdi. Evin en küçük kızı Denya, her gelen Türk'e muziplikler yapar; bildiği birkaç kelime Türkçeyle misafirlerini kendi evlerinde hissettirmeye çalışırdı.

Kendine has bir Türkçeyle konuşurdu Abdülaziz Buhari. Birinci tekil şahıs çekiminden başkaca fiil çekimi bilmiyordu. Onun Türkçesinde herkes "ben" sigasıyla konuşurdu: Sen de, o da öteki de, Yahudi de Müslüman da hep "ben"di; "yapıyorum"du, "seviyorum"du... Bu nevi şahsına münhasır Türkçe, Abdülaziz Buhari'nin hayat felsefesinin de bir yansımasıydı aslında: Herkes ben gibi... Öteki de ben... Beriki de ben.

Geçen yıl bir defa kalp krizi geçirmiş, sonrasında apar topar hacca gitmişti. O günlerde Kudüs'  ziyaret etmiş, evine gitmiştim. Abdülaziz Buhari, kendisi yokken bile misafirlerine sahip çıkan bir gönül dostuydu. Mekke'den

aramış ve 'hoş geldiniz' deme inceliği göstermişti. Nisan ayında bir defa daha Kudüs'ü ziyaret etmiş ve Özbek Tekkesi'ne gitmiştim. Abdülaziz Buhari'yi tatlı bir heyecan sarmıştı. Türkiye'ye gelmeye, Başbakan'ımızla görüşmeye hazırlanıyordu. İki hayali vardı: Tekkesinde bulunan 300 kadar elyazması kitaba sahip çıkılmasını istiyordu. Bir de kendisinden sonra tekkesinin çocuklarının elinden alınabileceği endişesi sarmıştı onu. Tekkenin bir Türk Kültür Merkezi'ne dönüştürülmesini istiyordu. "Türkiye buraya sahip çıkarsa İsraililer el koymaya kalkışamazlar." diyordu. Bir dönem Kudüs'te gazetecilik yapan Osman Sert'in dışişleri bakanımızla çalışmaya başlaması, ümitlendirmişti onu. Benim üzerimden Osman Ağabey'e selam söylemiş ve tekkenin Türkiye'ye devri meselesini hatırlatmamı istemişti. Kendisi de Türkiye'ye geldiğinde Başbakan'ımızdan bu iki meseleye sahip çıkmasını isteyecek, bir de Türkiye'nin önderliğinde bir Arap-İsrail diyalogu başlatmaya çalışacaktı. Medeniyetler İttifakı'nı heyecanla izlemiş, benzer bir şeyin İsrail ile Filistin arasında da yapılabileceği ümidine kapılmıştı. Türkiye'nin dönüştürücü gücüne inanıyordu.

ki yıl kadar önce TRT için çektiğimiz Kudüs belgeseli için kendisiyle de röportaj yapmıştık. Kudüs, Taş ve İnsan belgeselini seyredenler Abdülaziz Buhari'yi hatırlayacaklardır. "Türkler Kudüs'ten ayrıldıktan sonra burada nasıl hatırlandılar?" diye sormuştum kendisine. Cevabını ses kayıtları arşivimden bir defa daha dinledim dün: "Türkiye, burada çok mühürler bıraktı. Her yer sen gitsen görsen mühürler var, yazılar (kitabeler) var. Burada geziyorum sen Türk şehirleri gibi. Türkler burayı bıraktı, yalnız burada Türk kaldı. Her yer gitse sen bazı sokaklar, binalar, mescitler hep Türk tuğra var, Türk mühür var. Nasıl söylüyor Türk buradan çıktı? Çıkmadım yahu, kendim kaldım burada!"

Allah mekânını cennet eylesin. Eskiler "mekânın şerefi içinde yaşayanlardandır" derlerdi. Abdülaziz Buhari, Kudüs'ün şerefine bir şeyler katan aziz bir dosttu. Kudüs'ün Son Osmanlı'sı ebediyen yerleşti Kudüs'ün toprağına...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dış politikamız ve sınırlar

Kerim Balcı 2010.06.11

Bizim dış politika anlayışımızda sınır, bizim değil, bize ait olanın sınırıdır. Vatan denilen manası maddesinden daha kıymetli varlığın muhit hattının adı olan sınırlar ne kaldırılabilirler ve ne de anlamlarını yitirirler.

Bu, sınırın bu tarafı için doğru olduğu kadar, öte tarafı için de doğrudur. Vatan toprağını kutsal yapan biraz da onun sınırlı olmasıdır. Ben-değilin vatanına saygı, bizzat da onun vatanının sınırlarına saygıdır.

Ne var ki bize ait olanın sınırı, ne bizim ait olduğumuzun sınırı olarak görülebilir, ne de aklî, kalbî ve vicdanî bağlantılarımızın sınırı olarak. Biz küresel siyasetin vicdanı olmaya azmetmiş bir gönül medeniyetinin ahfadıyız. Elbette İstanbul'un kaderi Kudüs'le, Bağdat'la, Üsküp'le, Saraybosna'yla, Bakü'yle mukârandır; ama bu kader Brüksel'le, Washington'la, Moskova'yla da mürtebittir. Başkaları 'ateş nereye düşerse orayı yakar' diyebilir; biz 'ateş nereye düşerse düşsün bizi yakar' diyen bir ecdadın evlatlarıyız. Aklımız İran'a ambargoya hayır derken, kalbimiz Afganistan'ın barışçıl yeniden inşası için yollar arar; vicdanımız bütün insanlığın ortak vicdanı olup Gazze için sızlar.

Sınırların bu tarafının bize aitliği noktasından hadarî -yerleşik, bizim herhangi bir toprak parçasına ait olmayı reddetmemiz nokta-i nazarından bedevî- gezgin bir toplumuz biz. İsteyen bunu tasavvuf geleneğimizin geliştirmiş olduğu bir ayağı merkezde, bir ayağı yetmiş iki milletle birlikte olmak prensibiyle; isteyen küreselleşmenin dünyayı küçük bir köy haline getirmesine fitraten hazır bir millet olmamızla; isteyen haritaya

içindeki bir referans noktasından değil, üstündeki -bir hayli üstündeki- bir rasat noktasından bakma eğilimimizle ilişkilendirebilir. Her durumda biz "insanın olduğu her yerde insana düşen mükellefiyetler var" diyen ve ortada kalmış her iş için "ben varım" heyecanıyla seğirten bir bakışın meftunlarıyız. Bunu siyasette sınır tanımazlıkla, sınırları anlamsızlaştırmakla tevîl edemeyiz. Bu daha ziyade hizmette sınır tanımamakla alakalı bir kafa yapısıdır.

Coğrafi sınırların insan ve mal hareketlerini kısıtlaması ulus devlet endeksli siyaset ve ekonominin gerektirdiği bir şeydi. Ama fikirlerin hareketliliği bu sınırlarla kısıtlanamaz. Bizim dış politika anlayışımızda sınırlar yakın temas alanlarıdır. Orada ben ile ben-değil arasındaki çizgi netleşir ve bu netlik iki öznenin yapıcı iletişimine imkân sağlar. Sınırlar üzerlerindeki kapıların sayısı arttıkça, geçiş kolaylaştıkça anlamlarını yitirmezler, aksine gerçek anlamlarını bulurlar. Daima kapalı olan bir kapı anlamsızdır. Kapı bir evin sınırını çizer. Ama kapıyı duvardan ayıran, orada çizilen sınırın belli kurallar çerçevesinde geçilebilir olduğu gerçeğidir. Bizim dil-kültürümüzde kapı sadece dışarıdakileri dışarıda tutan bir engel değildir. Bir taraftan içeridekileri içeride tutmaya, eve ait mahremiyetin sokağa taşmasına engel olmaya yarar; diğer taraftan dışarıyla ölçülü bir ilişkinin kurulduğu yerler de o kapıların eşiğidir. Biz memleketimizin sınırlarına evlerimizin kapıları gibi bakarız.

Bizim dış politika anlayışımızda sınırlar vatan denilen toprağın sınırını çizerler ama vatandaşın hayallerini sınırlandırmazlar. Bu, coğrafi sınırlar için böyle olduğu gibi tarihî ve hayali sınırlar için de böyledir. Neo-Osmanlılık acınacak bir dîn-himmetlik halidir. O sınırları Osmanlı'nın kendisi bile kabullenmemiştir; yüz yıl sonra bazı torunlarının o sınırları idealleştirmesi ne acı! Avrasyacılık, Kafkasyacılık, Afro-Avrasyacılık hayallere konulan sınırlara takılmış adlar. Bu sınırlı -her iki anlamda- kavramlarla düşünen kafalar Latin Amerika'yı keşfedemezlerdi. Ya hayali sınırlar? Benim gücüm buna yeter demek, ben bu kadarım demektir. Allah'ın gücü her şeye yeter, ben de O'na kul olmakla her işe talibim demekse gerçek özgürlüğün, kâinata meydan okuyabilmenin unvanıdır.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İşgale karşı sivil direniş

Kerim Balcı 2010.06.14

Allah'tan Türkiye büyük bir ülke ve tek bir konunun bizi haftalar boyunca meşgul etmesine müsaade etmeyen bir gündem yoğunluğumuz var.

Bir konu üzerine fazlasıyla im'an-ı nazar, fazlasıyla konuşmak ister istemez yanlış konuşmayı da beraberinde getirir. Gazze meselesinde az bilgi-çok lafın beraberinde getirdiği yığınla yanlışımız oldu. Anayasa Mahkemesi, Cihaner davası, referandum tartışmaları ve bin barekallah Türkçe Olimpiyatları olmasaydı yaptığımız yanlışlar birkaç kat daha fazla da olabilirdi.

Ben zihnî işgale karşı sivil direnişten yanayım. Filistin'deki fiili işgalin, Arap dünyasında esaslı bir zihnî işgale yol açmış olduğunu eskilerde çok yazdım. Bizim fikir üreten kafalarımızın da bu konuyla ziyadesiyle meşgul olması meseleye çözüm üretmez; aksine bu zihnî işgalin Anadolu'yu da içine almasına yol açar. Bu sefer ateş evimizin damına düştü. İster istemez kendimizi bir an Gazze'lileşmiş bulduk. Zihinlerimiz başka bir konuda salim fikir üretmez hale geldi. Belki iç politikamıza, dış politikamızın başka alanlarına bakan bin konuyla daha uğraşmak gerekirken bir konuya kilitlenip kaldık. İşte bu zihnî işgale karşı sivil direniş göstererek, konu hakkında yazmamayı tercih ettim.

Yine öyle yapacaktım. Ama Mahmud Abbas'ın Obama'ya Gazze ablukasının kalkmasının Hamas'ı güçlendireceği ve şimdilik kalkmasından yana olmadığını söylediği yönündeki haberler birkaç yanlış düzeltmenin zamanının geldiğini gösterdi. Gazze'nin etrafındaki abluka tek ülke tarafından dayatılmıyor. Bunda Mısır ve Filistin Kurtuluş Örgütü'nün de gerek fikri, gerekse fiili payları var. Nitekim Mavi Marmara olayı sonrasında Refah Kapısı'nı açan Mısır bunun "sınırlı bir süre için ve İsrail'le tam bir koordinasyon içinde" yapıldığını söylemek suretiyle diplomasinin asıl yüklenmesi gereken adresin de kendisi olduğunu ilan etmiş oldu. İsrail işgali elbette zalim bir işgal; ama buna bir Arap-Müslüman devletinin vermiş olduğu desteği görmezden gelmek de zulüm.

İlginçtir, Filistin Yönetimi Başbakanı Selam Fayyad, Gazze ablukasının kaldırılmasında Türkiye'nin yüklenebileceği her türlü rolü sevinçle karşılayacaklarını söylemiş. Devlet başkanları ablukanın kaldırılmasının doğru olmadığını söylerken başbakanları Türkiye'nin bu işle ilgilenmesinden memnuniyetini açıklıyor. Birincisi Hamas'ın güçlenmesinden korkuyor, ikincisi Türkiye ile İsrail arasındaki dalaştan memnun. Kimse Gazze'de yaşanan dramla ilgilenmiyor mu dedirtiyorlar insana.

Cezayir ilgilenmiş. Mısır'ın Refah Kapısı'nı açma kararı üzerine Cezayir'de toplanan yardımlar sessiz sedasız Mısır üzerinden Gazze'ye ulaştırılmış. Bu neticenin başarılmasında Mavi Marmara'da şehit olan insanların elbette bir payı var. Ama bu şahadeti taçlandırmanın, o insanlar için bir tür sadaka-i cariyeye kalbetmenin yolu kapalı olan kapıları zorlamaya devam etmekten ziyade açık olan kapıdan bir an önce Gazze'ye ulaşmak değil midir? Neden Türkiye, Malezya, Endonezya, Pakistan ve diğer çevre İslam ülkeleri Mısır üzerinden yardım kampanyalarına hız vermezler? Neden İslam Konferansı Örgütü Mısır'a ve FKÖ yönetimine abluka konusunda İsrail'le yaptıkları işbirliğine son vermeleri konusunda baskı yapmaz?

Meselenin bir de İsrail'e bakan yönü var. İsrail belki ilk defa bir travma yaşıyor kendi askerlerinin yaptıkları ile yüzleşmek konusunda. Tamam, özür dilemediler. Tamam, tazminata da şimdilik yaklaştıklarına dair bir emare yok. Ama neredeyse bütün gazeteler, bütün sütunlarını bu konuda ya iktidarı eleştirmek, ya iktidara akıl vermek veya iktidara destek vermek konularına ayırmış durumdalar. İsrailli düşünce kuruluşları her şeyi bırakmış Mavi Marmara ve sonrasını konuşuyor. Bu yoğun zihni meşgale bir dizi hatanın yapılmasına da sebep oluyor. Herkes bir şeyi konuşuyorsa, bilen de bilmeyen de konuşuyor demektir. İsrail'deki bu travma bir cinnet halini andırıyor. Bunun neticesi ya bir iç dönüşüm olur ve iktidar el değiştirir; ya da şoku şokla tedavi etmeye çalışan bir militan kafa, söz gelimi, İran'a bir askerî müdahaleye kalkışır.

İsrail'e kızgınız elbette. İsrail'i uluslararası siyasette yalnızlaştırmak gibi ilan edilmiş bir taktiğimiz de var. Ama İsrail'in bütün düşünen kafalarını bu yalnızlaşmanın içine itmek kalıcı ve düzeltilemez krizlerin yaşanmasına da yol açabilir. Sivil tavrın en mühim bir rüknü otoriter, herkesi bağlayan, herkesi kendi gibi düşünmeye zorlayan kanaatler üretmemesidir. Klasik mantıkta modalite derler. Şart önermelerinde mevzunun veya yüklemnin sıfat, zarf ve zaman ifadeleriyle kayıt altına alınmasıdır. Şimdilerde konuşurken, "bazı, bir kısım, şimdilik, bir müddet, bu durum devam ettiği müddetçe" türünden modaliteleri kullanmaya ihtiyacımız var.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kutlu iklim ve bizim dünyamız

Kerim Balcı 2010.06.18

Biz dünyayı gecenin bağrında keşfedenlerdeniz. Yaradılanı Yaradan'dan ötürü sevmek, yaratılmışlarla Yaradan merkezli bir ilişki kurmak anlamına gelir.

Mümin seccadesinin dingin yalnızlığında Yaratıcı'sıyla girdiği diyalogun derinlerinde dünyanın meselelerini Malik'ül-Mülk'e sunan halifeten fi'l-arz, yeryüzünde bir halifedir. Biz gecenin bağrında Melik'e mameleki hakkında rapor sunan, temennilerini ifade eden, emirler alan memlûkleriz. Dünyadan en bir sıyrılmış görüldüğümüz anlarda dünya ölçeğinde meselelerle meşgul olur; dünyevinin içine gark olmuş görüldüğümüz anlarda ukba buutlu soluk arayışlarına gireriz. Her dem deminde olmaz insan; ama her daim o demdir duamız.

Üç aylar bizim için dünyeviden sıyrılmamanın, ama aynı zamanda dünyanın derdini sırtlanıp Dertlere Derman'ın kapısının tokmağına dokunmanın zamanıdır. Biz Receb'in, Şaban'ın, Ramazan'ın bağrında Kudüs'ün, Kırgızistan'ın, Bağdat'ın ve Bosna'nın yazılı kaderleriyle yaşanacak kazaları arasında bir fark meydana getirmenin fırsatlarının saklı olduğunu biliriz. Gündüzlerimiz sebeplere riayetle geçer belki, ama gecelerimiz, hususen bu kutlu mevsimin geceleri, Müsebbibü'l-Esbab'dan sebep-sonuç ilişkileriyle açıklanamayacak ölçeklerde lütuflar istediğimiz dilenme vakitleridir bizim için. Biz haritaların seccadelerde değiştirilebileceğine inanırız çünkü.

Biz hüznümüzün zikrinde Nakşîyiz. Kadiriler gibi cehrî değildir çığırışlarımız. Gündüzün gürültüsü içinde derdinin şerhiyle uğraşanlar varсын avazlarını yükseltsinler. Varsın agresif kalem erbabı tan eylesin bizim sureta sessizliğimizi. Biz sessiz çığlıklarımızın semanın kapılarını yırtması için gecenin sükunetini bekler; halkla alakalı şikâyetimizi Halık'ımıza sunmayı tercih ederiz. Çünkü biz konuşma hakkının ağlama vazifesinin ifasından sonra edinildiğine inanırız. Gözyaşından çok mürekkep akıtmaya fetvamız yoktur bizim.

Kutlu zaman ve zeminler, aslında her daim üzerimize vazife olan başkasının derdini kendine dert, başkasının derdini duasına mevzu, başkasının derdini Rabbisine iltica vesilesi yapma vazifemizi yeni bir iştiyakla kucakladığımız zamanlardır. Gazze ciğerlerimizi hep yakardı zaten; ama üç ayların lütuflar yağan gecelerini ciğerlerimizin yangınına zalimler için Cehennem'i yaratmış olan Kahhar-ı Cebbar'ın dergâhına açarak geçirmeyi kulluk vazifemizin bir parçası biliriz biz. Bu geceleri Çeçenistan için, Darfur için, Bağdat için, Basra için, isimlerini bilmediğimiz ama dertlerini bildiğimiz kardeşlerimiz için dua ederek geçirmek bizim hüviyetimizin bir parçasıdır. Bu konuyu ihmali de bir vazifeyi ihmalden daha öte bir kişilik kaybı, kimlik bunalımı olarak görürüz.

Her insanın kendi nefsinden başlayıp, ailesinden, mahallesinden, şehrinde, milletinden geçip umum insanlık ve varlıklar âlemini kapsayan daire daire içinde vazifeleri var. En küçük dairedeki vazife en büyüktür ve daha ziyade kulluğun ameli yönüne bakar. En büyük dairedeki vazifemiz ise fikrî, tefekkürî, tedebbürî ve illaki itikadî boyutları daha baskın olan bir vazifedir ki direkt imanın kemaline taalluk eder. Ferdin hem ferdi, hem ailevi, hem insaniyete bakan her meselesini evvelen ve ahiren el-Evvelü ve'l-Âhir'e sunması bir iman meselesidir.

İmanlarımızı tazeleyeceğimiz Üç Aylar'ınız kutlu ve bereketli olsun.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

G-20 Toronto Zirvesi ve beklentiler

Kerim Balcı 2010.06.21

İçinde bulunduğumuz hafta içinde Kanada'nın Toronto kentinde G-20 zirvesi yapılacak. Zirveye, içinde Türkiye'nin de bulunduğu 19 ülke ve Avrupa Birliği katılacak.

Kendileri AB üyesi olan Almanya, Fransa, İngiltere ve İtalya zaten zirvenin üyesi. AB bu ülkelerin yanı sıra genelde bütün üyelerinin, özelde de dünyanın en büyük 20 ekonomisinden biri olsa da G-20 üyesi olmayan İspanya'nın gündemini takip edecek zirvede.

G-20 ilk defa 1997 yılında Güney Asya'da ortaya çıkan ekonomik kriz üzerine şekillendirilmişti. Varlık sebebi ekonomik krizlerle uğraşmak olan zirveyi bu defa da sıkıntılı bir gündem bekliyor. G-20 ülkelerinin liderleri ve maliye bakanlarıyla merkez bankaları müdürleri ayrı ayrı toplanıyorlar ve yılda ikişer defa bir araya geliyorlar. Maliye bakanları ve merkez bankaları müdürleri ülke liderlerinden bir ay kadar önce bir araya geliyor ve liderlerin onaylaması beklenen aksiyon planını netleştiriyorlar. Bu kez Güney Kore'nin Busan şehrinde bir araya gelen bakanlar ve banka müdürleri Toronto Zirvesi'nde sıra dışı kararların alınmayacağını sinyali verdiler. 5 Haziran'da yapılan toplantının sonuç bildirgesi bildik tedbirlerin biraz daha sıkılaştırılarak, biraz daha şeffaflaştırılarak, biraz daha netleştirilerek devam ettirilmesini öngören satırlarla dolu. En azından bakanlar ve banka müdürleri son bir yıl içinde küresel ekonomide yaşanan toparlanmadan memnun gözüküyorlar. Öyle ki toparlanmanın beklenenden daha iyi gerçekleştiği yönündeki iyimser bir gözlemlerle başlıyor sonuç bildirgesi.

AB üyesi Yunanistan'ın iflastan metazori tedbirlerle kurtarılmaya çalışıldığı, İspanya ve Portekiz'in mevcut borçlarının AB finans otoritelerini titrettiği bir atmosferde bu iyimser rapor şaşırtıcı doğrusu. Bakanların, ülke liderlerinden geçen yıl Pittsburg Zirvesi'nde alınan kararlarda olduğu üzere küresel ekonominin toparlanması için piyasaları canlandıracak bir tedbir paketini öngörmemiş olması ilginç. Bunun anlamı ya G-20'nin AB ekonomisindeki çalkantıyı çözme işini AB üyelerine bırakmış olduğu, ki bunun Almanya demek olduğunu herkes biliyor, ya da AB'nin kendi ekonomik sıkıntılarının çözümünde IMF'yi olduğu gibi birlik dışı bir yapı olan G-20'yi de müdahil görmek istemediği. Her iki durumda da Toronto'da Yunanistan, İspanya, Portekiz, İtalya ve İngiltere'ye bekleyebilecekleri güzel haberler verilmeyecek gibi görülüyor.

Elbette liderler zirvesi karar alırken Busan toplantısının tekliflerinin ötesinde adımlar atabilir. Busan toplantısının IMF ve Dünya Bankası'ndan yapılarını ve kredi sağlama stratejilerini yenileme ve kolaylaştırmaları yönündeki çağrısının liderler zirvesi tarafından ete kemiğe büründürülmesi muhtemel. Karbon yakıtların kullanımına sübvansiyon uygulayan ülkelere ve bu uygulamadan yarar sağlayan petrol üreticilerine yapılan yeni düzenleme çağrısı da liderler zirvesinde net çizgilere kavuşturulabilir.

Siyasetin ekonomiyi izlediği bir çağda yaşıyoruz. G-20 zirvesinin kararlarının da tabii uzantıları siyasal olacak. Zirve, dünya coğrafyasının kuzeyini olduğu kadar, güneyini de temsil ediyor; batısını olduğu kadar doğudan da üyeleri var. Aslında bu dağılım G-20'yi düzenleyenlerin demokratik prensiplerine sadık kalmalarıyla alakalı değil, bizzat da ekonomik refahın coğrafi dağılımının yeni dünyada 20. yüzyıla kıyasla daha homojen olmasıyla alakalı. Zirvede "zengin ülke" denilince akla gelen ABD, AB, Japonya, Almanya, Fransa, İngiltere bulunuyor, ama yükselen yeni ülkeler de yer alıyorlar. Bunların arasında küresel ekonominin ana parametrelerine çekinceler getiren Çin, Brezilya, Rusya, Meksika ve Güney Afrika gibi ülkeler de var. Böylesi bir üyelik yapısı kaçınılmaz olarak G-20 zirvelerini geleceğin dünyasının şekillendirildiği buluşmalara dönüştürüyor.

Böylesi bir buluşmada Türkiye'nin ne diyeceği, nerede duracağı onun bu geleceğin dünyasındaki yerini belirleyeceği kadar, bizzat bu geleceğin dünyasının ne şekil alacağı da etkili olacak..

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Savaşan ordular ve siyaset

Kerim Balcı 2010.06.25

Düz mantık terörle veya başka ülkelerin ordularıyla savaşan orduların toplum katmanlarında da siyasetin dehlizlerinde de daha prestijli, daha güçlü ve daha sözü dinlenir olmasını gerektirir.

Fakat son bir yıl içinde dünya siyasetinin sivil-asker ilişkileri tarihine kaydettiği bir dizi tecrübe gelişkin demokrasilerin düz mantıkla düşünmediklerini ortaya koydu. Artık seçimle iş başına gelmiş siyasi irade de, o seçimlerde oy vermiş milli irade de askerini sorgulayabilmek, sorumlu davranmaya davet edebilmek istiyor.

En sıcak tecrübe Afganistan'daki Amerikan kuvvetlerinin komutanı olan General Stanley McChrystal'ın Rolling Stone dergisine verdiği bir mülakatta Başkan Obama için "Beni hayat kırıklığına uğrattı." ifadelerini kullanması üzerine görevden alınması oldu. Obama, kendi emrindeki bir generalin siyasilerin işine karışma hakkı olmadığını gayet net bir dille ifade etti ve aslında değerli bir askeri olan McChrystal'ın görevden alınmasının artık bir ulusal güvenlik konusu olduğunu söyledi. Kısacası seçilmiş siyasileri eleştiren bir askerin devletin ve milletin güvenliğine tehdit oluşturduğunu ifade etmiş oldu. "Söz konusu makalede sergilenen davranış, bir komutana yakışmıyor. Demokratik sistemimizin özünde ordunun sivil iradenin kontrolünde olması yer alır ve komutanın davranışı bunu baltalıyor ve Afganistan'da başarılı olma güvenimizi de zedeliyor." sözleri, doğrudan Obama'nın.

Afganistan'da savaşıyor bir başka ülke İngiltere... Bu ülkede ölen İngiliz asker sayısının 300'e dayanmış olması, bir müddettir İngiliz kamuoyunu rahatsız ediyordu. İngiltere'de genelkurmay başkanlığı ve kuvvet komutanları savunma bakanına bağlı olduklarından siyasilere karşı seslerini yükselttikleri görülmüş olay değil zaten. Burada görülen, askerin siyasilerin işine burun sokması değil, tam tersi. Son bir ay içinde Savunma Bakanı Liam Fox, hava kuvvetleri komutanı ve savunma kabinesinde savunma kurmay başkanı olan Sir Jock Stirrup'ın görevini bırakacağını açıklayarak bir tür İngiliz usulü "kovma"ya imza atmıştı. Normal görev süresi 2011'den önce bitmeyen Stirrup'ın 2010 yılı sona ermeden görevinden ayrılması bekleniyor şimdi. Ülkenin yeni başbakanı David Cameron daha da ileriye giderek Sir Stirrup'ın yerine geçecek kişiyi kuvvet komutanlarıyla görüşmeler yaparak kendisinin belirleyeceğini açıkladı. Bu gelişme sivilin askerin en temel atamasındaki otorite alanını istediği anda genişletebileceğini gösteren bir gelişme oldu.

Afganistan'da yaşananlar Almanya genelkurmay başkanının da başını yemişti. Geçen yıl eylül ayında Afganistan'ın Kunduz bölgesindeki bir operasyonda 30'dan fazla sivil hayatını kaybedince General Wolfgang Schneiderhan istifa etmek durumunda kalmıştı. İlginç olan, Schneiderhan'ın istifasını ülkenin Bild Gazetesi'nin ifşa ettiği bir raporun tetiklemesiydi. Zira gerek genelkurmay başkanı, gerekse zamanın Alman savunma bakanı, operasyonda sivillerin öldüğünü inkar etmiş ve operasyonu savunmuşlardı. Bild söz konusu raporu yayımladığında kimse Bild'in orduyu yıpratmaya çalıştığını veya savaşıyor bir ordunun böyle eleştirilmemesi gerektiğini iddia etmedi. Kimse Bild'e milli sırları ifşa ettiği için dava açmadı. Kimse Bild'e elinde bulunan yayımlanmış veya yayımlanması planlanan bilgileri askeri savcılara teslim etmeleri, yoksa bunlara zor kullanılarak el konulacağı yönünde tehditler savurmadı.

Bunlar savaşıyor toplumlarda bile orduların artık sivil siyasete müdahale edemediklerini gösteren örnekler. Bir de hafızalarımızda 2006 yılında görevden alınan İspanyol kara kuvvetlerinin iki numaralı ismi General Jose Mena Aguado var. 25 yıl önce askeri bir diktatörlükle yönetilmekte olan İspanya'da Katalan bölgesinin anayasal konumunun tartışmaya açıldığı bir dönemde konuşan Mena, Katalanya'nın bir millet olduğunun ilan edilmesi durumunda İspanyol ordusunun Katalanya'yı işgal edeceğini söylemiş ve bir tür darbe imasında bulunmuştu. Olaya el koyan savunma bakanı Jose Bono'nun teklifiyle General Mena görevinden alınmış ve sembolik de olsa anlamı büyük bir kararla sekiz gün boyunca ev hapsinde tutulmuştu. Keşke bütün dünya bu örneklerden ders alabilse... k.balci@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İsrail'le uğraşmak kararlılık kadar akıllılık da ister

Dışışleri Bakanımız Ahmet Davutoğlu'nun "İsrail'i her platformda yalnızlaştırmak" şeklinde ifade ettiğı yeni dış politika taktiğimiz küçük bir iki direniş dışında başarıyla uygulandı.

Türk-Arap Forumu'ndan Avrupa Konseyi'ne kadar bir dizi uluslararası platformda İsrail ya kınandı ya şiddetle eleştirildi ve Özgür Gazze Filosu'na yapılan saldırının uluslararası bir komisyon tarafından araştırılması gerektiğı yönündeki taleplerimiz destek buldu. Hafta sonu Kanada'da ABD Başkanı Barak Obama ile görüşen Başbakanımızın koltuğunun altındaki üç dosyanın biri direkt, biri dolaylı, biri de örtülü bir şekilde İsrail'le alakalıydı: Türk gemisine saldırı, İran'a yaptırımlara hayır oyu vermiş olmamızın izahı ve PKK terörüne karşı işbirliğinin devamı yönündeki talebimiz.

Kısacası kararlılığımızı gösterdik ve nisbî bazı kazanımlarımız da oldu. Ama hiç değilse henüz hiçbir İsrail üst düzey askerî görevlisine görevden el çektilmedi; İsrail'in Gazze ablukası yumuşatılmadı; İsrail hükümeti sarsılmadı; ABD'nin İsrail'i kayıtsız şartsız destekleme politikasında bir değişiklik sağlanamadı. Bu arada gemilerimiz ve gazeteci ve gönüllülerimizin el konulmuş bilgisayarları, kişisel eşyaları hâlâ onur kırıcı bir şekilde İsrail'in elinde bulunuyor.

Bir de Dubai polis şefi Dahi Halfan Tamim'in Mossad şefi Meir Dagan'a karşı yürüttüğü ve görülebildiğı kadarıyla kazandığı mücadeleye bakalım. Hatırlanacağı üzere Hamas askerî kanadı kurucularından Mahmud el-Mebhuh'un Dubai'deki bir otelde öldürölmesi üzerine yerel polisin başlattığı araştırma bir dizi Avrupa ülkesinin ve Avustralya'nın sahte pasaportlarını taşıyan Mossad ajanlarının suikasttan sorumlu olduğunu ortaya koymuştu.

Bu noktadan sonra Halfan Tamim soğan tabakaları gibi açılan bir dizi mücadele taktiğı ortaya koydu. Öncelikle pasaportları taklit edilen ülkeleri mücadelesinin içine çekmeyi başardı. Peşinden Dubai'deki operasyonda yer alan ajanların ve onlara pasaport sağlayan bağlantıların kimlikleri deşifre edildi ve bunlar kırmızı bültenle aranmaya başlandılar. En son Polonya güvenlik güçleri Uri Brodsky adındaki bir Mossad ajanını Almanya'nın talebi üzerine tutukladılar. Brodsky'nin ajanlardan birine veya birkaçına Alman pasaportu ayarladığı tespit edilmişti zira.

Tamim bütün bu mücadelesi boyunca muhatabını bütün bir İsrail devleti, hükümeti veya halkıymış gibi göstermemeye dikkat etti. Bir polis şefi, bir istihbarat şefi ve onun ekibiyle uğraşıyordu o kadar. Tamim'in son zaferi İsrail hükümetinin sekiz yıldır Mossad'ın başında duran Meir Dagan'ın görev süresini uzatmama kararı alması oldu. Tamim, Dagan'ı onuruyla istifa etmeye davet etmişti birkaç defa. Şimdi onuru kırılmış bir şekilde görev süresi uzatılmayınca da bunu İsrail'e karşı alınmış bir zafer olarak sunmadı Tamim. "İsrail kaybedenlerle çalışmayı sevmez. Dagan'ın gitmesi kaçınılmazdı." demekle yetindi. Arkasından da ekledi: "Şimdi hedefim Dagan'ın kırmızı bültenle aranmasını ve İsrail'i terk ettiğı anda tutuklanmasını sağlamak. Ama her şeyin bir zamanı var..."

Hafta sonu Başbakanımız ABD Başkanı ile görüşürken İsrail İçişleri Bakanlığı, detayları önümüzdeki hafta açıklanacak olan bir Doğı Kudüs yapılaşması planını görüşüyordu. Plan Mescid-i Aksa'nın doğı ve güneyindeki vadinin "Yahudileştirilmesini" içeriyor. ABD'nin İsrail politikaları içinde tek destek vermediğı politika yerleşimcilik politikası. Başbakan'ın koltuğunun altında dördüncü bir dosya bu konuda olsaydı, söz konusu vadinin Osmanlı'nın hatıralarıyla, şehit mezarlarıyla dolu bir vadi olduğı ve bu bölgede herhangi bir yerleşimcilik faaliyetinin Türkiye için kabul edilemez olduğı ifade edilmiş olsaydı kararlılığın ötesinde bir şeyler yapılmış olurdu.

Belki yapılmıştır.

Suizan ülkesi İsrail

Kerim Balcı 2010.07.02

One minute ile Mavi Marmara arasında gelişen bir dizi olaydan sonra zora giren Türkiye-İsrail ilişkileri, İsrail toplumunun fitratına mündemiç bir hastalığı da ortaya çıkardı: Suizan. Buna paranoya da diyebilirdik. Ama İsrail'de gözlemlediğimiz, içinde korku faktörü bulunmayan durumlarda dahi Türkler hakkında kem fikir serdetme boyutlarına ulaşmış bir suizan ahlakını andırıyor.

Dün İsrail gazetelerine yansıdı; iki ülke arasındaki ilişkiler dindar Yahudilerin Türkiye'den gelen koşer gıdaları bulmasını sıkıntıya sokabilirmiş. İsrailli firmaların Türkiye'den aldıkları gıda malzemeleri 2010'un ilk çeyreğinde geçen yıla göre % 10 artmış ama eğer koşerlikle alakalı sıkıntı olmasaymış bu artış daha da fazla olabilirmiş. Koşerlik sıkıntısı da İsrail halkının Türk mallarını boykot etmesi gibi normal bir ekonomik tedbirden değil, koşerlik sertifikası veren firmaların Türkiye'ye üretim tesislerinin koşerliğini, yani dine uygunluğunu kontrol etmek için yetkili göndermeye korkmalarından kaynaklanıyormuş.

Koşerliğin kademeleri var. En dindar Haredilerin tükettikleri koşer-mehadrin gıdaların üretim ve paketlenme süreçlerinin devamlı olarak bir hahamın denetiminde olması gerekiyor. Buna karşılık sıradan koşerlik, üretim tesisleri bir defa denetlenip dine uygunluk sertifikası aldıklarında edinilmiş oluyor. Sıradan koşer ürünlerin İsrail'e olan ihracatında artış devam ediyormuş. Ama koşer-mehadrin mührünü basması gereken din adamları Türkiye'ye gelmekten, havaalanından otellerine ve otellerden fabrikalara seyahat etmekten öylesine korkuyorlarmış ki, sanırsınız Türkiye'de cadı-Yahudi avı başlamış. Haaretz Gazetesi koşer-mehadrin mührü veren hemen bütün İsrailli firmalarla görüşmüş ve tamamı Türkiye'ye denetçi göndermeye korktuklarını ifade etmişler. "İnsan hayatı domatesten daha değerli" demiş birisi. Mantıkta buna cehl-i mürekkep derler. İnsan hayatını kıyaslayacak daha değerli bir şey bulamamış mı bilinmez...

Ben şahsen Haredilerin Türkiye'den gelen makarnaları tüketemeyecek olmalarına üzüldüm. Keşke makarna firmaları Avrupa'dan veya Rusya'dan koşer-mehadrin mührü veren hahamlar getirtmeyi akletseler de Harediler makarna yerine kilo yapan diğer unlu gıdaları ve patates ürünlerini tüketmeseler. Bu suizan ülkesinin suizanni caiz dışışleri bakanı Avigdor Lieberman'a baktıkça patates ürünleri tüketen İsraillilerin daha radikal oldukları gibi bir his geçiyor içimden. Bilimsel bir açıklaması var mıdır bilemem...

Yine evvelsi gün İsrail'in Ben Gurion Havaalanı'nda özel bir Türk uçak firmasına ait bir uçağın az kalsın Romanya'dan gelmekte olan bir uçakla çarpıştığını kaydetti İsrail gazeteleri. Haberin internet versiyonunun altına yazılan İsrailli yorumları, bu ülkenin suizan içine gark olduğunu gösteriyor: "Yine onlar! Kasten yapmışlardır! Pilotları İngilizce de bilmiyordur!" Aynı haber Türkiye ile İsrail arasındaki uçuşların bütün diplomatik krize rağmen mevcut Türk Hava Yolları ve El Al Hava Yolları uçuşlarının yanı sıra özel firmalara da eklemek kapısı olacak boyutlarda devam ettiği şeklinde de yorumlanabilirdi oysa.

Avigdor Lieberman'ın günahını aldık, hakkını da teslim edelim. Dışışleri Bakanı, kabinedeki en Türk dostu görünen Binyamin Ben-Eliezer'in hem de Başbakan Binyamin Netanyahu'nun bilgi ve talimatıyla Brüksel'de Türk Dışışleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'yla gizli bir görüşme yapmasına ve kendisine bu hususta bir bilgi verilmemiş olmasına bir hayli öfkelenmiş. Ofisinden yapılan açıklamada, bu uygulamanın dışışleri bakanı ile başbakan arasındaki karşılıklı güvene ağır bir darbe indirdiği kaydedilmiş. Netanyahu'nun ofisi de Lieberman'ın "teknik sebeplerle" bilgilendirilemediğini açıklamış ve çok büyük bir koalisyonun ortağı olan Lieberman'ın böyle küçük meselelerle uğraşmaması gerektiğini vurgulamış.

Ben bu meselede Lieberman'ın tamamen haklı olduğuna ve derhal istifa ederek Netanyahu hükümetine ağır bir darbe indirmesinin onurlu bir insan olmanın gereği olduğuna inanıyorum. Hatta bir yolunu bulup siyaseti de tümünden terk etmeli ve insanların birbirlerini böyle arkadan bıçaklamadıkları eski bar fedailiği işine geri dönmelidir bence. Cumaları böyle yazmazdım. Ama suizannın böylesi kalemi de su-i edep davranmaya zorladı. Affola.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye-İsrail ilişkilerinde bir simülasyon denemesi

Kerim Balcı 2010.07.05

Geçtiğimiz hafta İsrail Başbakanı Netanyahu'nun temsilcisi vasfıyla Brüksel'e uçan Binyamin Ben Eliezer, herhalde Başbakan'ımızın onay ve talimatıyla aynı ülkeye türlü gizlilik tedbirleriyle uçan Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'yla görüştü.

Görüşmenin vuku bulduğunu büyük ihtimalle konuyu basına sızdıran İsrail'in sevimsiz dışişleri bakanı Avigdor Lieberman sayesinde öğrendik. Lieberman, kendisinden saklanan görüşmeyi kamuya mal etmek suretiyle görüşmeyle hedeflenen sonucu bertaraf etmiş oldu. Herhalde Netanyahu'nun sağ koluna meseleyi duyurmama gayreti, bahsettiği "teknik nedenlerle" alakalı olamaz. Belli ki görüşmede İsrail tarafının sunduğu teklifler ancak gizlilik korunabildiği takdirde hayata geçirilebilecek konulardı. Bunların, Türkiye'nin taleplerini bir defa da yetkili ağızdan ve yüzlerine karşı telaffuz edilmesini istemekle sınırlı olmadığına eminim ben.

Türkiye ile İsrail arasında diplomatik kanallar henüz kesilmiş değil. Büyükelçiliklerimiz karşılıklı olarak görev yapmaya devam ediyorlar. Mevcut kanalın kullanılması ikili ilişkiler açısından güven tazeleyici bir adım olarak dahi algılanabilirdi. Gizli görüşme, görüşmenin kendisiyle alakalı değil, içeriğiyle alakalıdır. Ve bu kısım hâlâ gizlidir. Görüşmenin vuku bulduğu gerçeği kamuoyuna mal olunca taraflar içeriğinin "özür, tazminat ve Gazze ablukasının kalkmasından" ibaret olduğunu telaffuz etmeye ve bu içeriğe bağlı açıklamalar yapmaya başladılar. Netanyahu, ilişkilerin daha fazla bozulmasını istemediklerinden dem tuttu ve fakat özür ve tazminatın söz konusu olmayacağını söyledi. Bu açıklamaların, görüşmenin içeriğinin gizliliğini korumaya yönelik üzerinde anlaşmış bir konu olduğunu düşünüyorum.

Bir simülasyon yapacağım. Elimde İsrail kafasının nasıl çalıştığından başka hiçbir somut delilim yok. Doğrusu bir kafanın nasıl çalıştığı da somut bir bilgi değildir. Ama görüşmenin İsrail kafasının bir talebi olduğunu kabul edersek bu yeterli olabilir.

İsrailliler, Türklerin onurları söz konusu olduğunda sabitkadem olduklarını öğrenmişlerdir. Diğer taraftan, biraz da Davutoğlu'nun kafa yapısını Türklerin umum kafa yapısıyla özdeşleştirmekten kaynaklanan bir yanlış okumaları var: Türkiye bir savaşa son vermek için her türlü fedakârlıkta bulunabilir. (Davutoğlu'nun sahip olmaktan en büyük keyif duyacağı gücün savaşmak üzere olan iki ülkeyi durdurabilme gücü olduğunu söylediğini hatırlayalım.)

Şimdi İsrail kafasını dinleyelim: "Öyleyse Mavi Marmara'yı konuşmak yerine Gil'ad Şalit'i ve İsrail'in Hamas'la olan ilişkisizlik durumunu konuşalım. Türklere o çok sevdikleri arabuluculuk konumunu yeniden verelim. Biz zaten Gil'ad'ın salıverilmesi için 1.000 ve belki daha fazla Filistinli esirin salıverilmesine razıyız. Ama bunu Hamas'a kabul ettiremeyiz. Hamas, Mısır'la konuşmak istiyor. Ama biz Türkiye'yle konuşmak istiyoruz. Bu işi Türklere verirsek, ve fakat bütün sürecin bir gizlilik içinde yürütülmesini istersek, Türkler Mavi Marmara'da kınılan onurlarını Gazze'de geri kazanırlar. Biz de milli fitratımıza hiç uymayan bu özür denilen ne idüğü belirsiz

şeyi yapmaktansa iki gol birden atmış oluruz. Türklere, bu iş başarıyla sonuçlanırsa Suriye cephesinde de Türkiye'nin eski konumunu benimseyeceğimizi söyleriz. Gil'ad işi hallolur ve bunun kredisi Türklerin elinde kalırsa İsrail sokaklarındaki Türkiye karşıtlığı da ortadan kalkar. Sen sağ ben selamet..." Bu son söz, bir İsrail kafasından çıkamayacak kadar Türkçe oldu ama olsun...

İran'dan bahsetmediğimi sanmayın. Hamas ve Suriye meselelerinin hakiki veya göstermelik hallolmaları, İsrail için bizzat da İran tehdidiyle uğraşabilmek için önemli. Türk kafasının karşı cevabının ne olması gerektiğini de yazacaktım ama yer kalmadı. Belki şu sorular düşüncüyü harekete geçirmek için yeter: Özür ve tazminat meselesinin muhatabı İsrail devleti değil de özre bakan yönüyle İsraili bir grup entelektüel ve tazminata bakan yönüyle on yıllardır İsrail'i destekleyip duran Yahudi ajansı gibi "devlet gibi ama devlet değil" bir kurum olsa ne olur? Özür dilenen de Türkiye devleti değil de bizzat hayatlarını kaybedenlerin akrabaları, yaralananlar ve duyguları incinen Türk milleti olsa ne zararı var?

Bu geri adım gibi görünen teklifin bir benzeri Filistinli göçmenlerin geri dönme hakkı ve tazminatları meselesinde neredeyse bütün dünya tarafından benimsenmişti, hatırlatmakla yetinelim. Bu bir simülasyondur. Gerçekte ne olduğunu inanın ki bilmiyorum..

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bizimkiler dün gece avâlim fethine çıktı

Kerim Balcı 2010.07.09

Sen ki Ey Resul bin beş yüz yıl önce; dün gece; âlemin fevkine çıktın... Bizimkiler dün gece avâlim fethine çıktı... Sen ki döndün semadan; Sen ki geçtin Uçmağ'dan; Bizimkiler dün gece semayı mekan etti...

Bizimkiler dün gece mal ve ıyâlden geçti... Sen ki "Ümmetim! Ümmetim!" dedin şefaatinle; Sen ki Hakk'tan halka döndün şefkatinle; Bizimkiler gün gece "Ümmet!" dedi ağladı; "Cihan!" dedi ağladı; "İnsan!" dedi ağladı... Bizimkiler dün gece yârin yarasın sardı; ağyarın karasın sildi; Bizimkiler dün gece kalbin bam teline dokundu, ağladı; Rabb'in kapısın tokmağına dokundu, ağladı...

Alem elemi alemlerde dağıtsın; bizimkiler dün gece elemi emel bildi. Toprağı pay edemeyenler toprağa kan döktüler; bizimkiler dün gece, cihanı mescit bildi; canları canan bildi; kalpleri cinan bildi... Onlar gün ve geceyi cinnetle geçirdiler; bunlarsa dün geceyi cennette geçirdiler. Onlar gün gece çalışıp aramıza duvarlar vurdular; bunlar dün gece çalışıp dua dua rabitalar kurdular. Onlar gün gece çalışıp bizim arazilerimize binalar yaptı; bizimkiler dün gece çalışıp inananları bünyan-ı marsus kıldı. Onlar gün gece füzeler üretti, fezayı kirllettiler; bunlar dün gece fezayı zikrullahla inlettiller.

Dün gece bizimkiler Peygamber'e ev sahipliği yaptı. Dün gece bizimkiler Sema Yolcusu'nun müşfik dönüşünü kutladı. Dün gece bizimkiler alemleri kucakladılar dualarında. Dünyaları maddeden ibaret olanlar, dünyadan daha fazla madde çıkarmak için okyanus tabanını deldiler. Bizimkiler dualarında balıkları, kuşları, yunusları güldürdüler. Onlar kara elmas dedikleri petrolü elde tutmak için kararttılar elmas gibi hayatları; bunlar dün gece parlattılar gümüş, altın, elmas gibi olan kalpleri, dimağları. Onlar zenginlik haritaları çizdiler, ele geçirilecek madenleri gösteren; bunlar dert haritaları çizdiler, el uzatılacak fakr-u zaruret bölgelerini gösteren. Onlar okullara çatışmayı, bölücülüğü, şiddeti, uyuşturucuyu soktular; bunlar, bunların hepsinin olduğu coğrafyalara okullarıyla yardıma koştular. Onlar öldürdüler, özür dilemediler; bunlar oldurdular, geç kaldıkları için özür dilediler. Onlar hukuku çiğnedi, adaleti yok saydı, insanı insanlıktan çıkardılar; bunlar hukuksuzluğu Hakk'a, adaletsizliği Adil-i Mutlak'a, insana saygısızlığı insanı halifeten fi'l-arz Kılan'a havale edip yepyeni bir

insan medeniyeti tesis etmek için koşuşturdular. Onlar yıktılar; bunlar "bize iş çıktı, haydi yapmaya" diye seğırttiler. Onlar sövdüler; bunlar "fıtratımız sınanıyor, bize yakışanı yapmak gerek" deyip sevmeyi öğrettiler. Onlar dövdüler; bunlar "dövene elsiz olmak yetmez, dövene de el uzatmak gerek" diyerek muvakkat düşmanlarını dostluk iklimlerine davet ettiler.

Dün gece bizimkiler, kitab-ı kainatı hitab-ı ezeliyle birlikte okudular. Beynelmilel siyaseti güç politikasından ibaret zannedenler gün gece çalıştı koca koca ordular kurdular. Bizimkiler dün gece çalıştı Allah'ın görülmez ordularını zalimlere karşı yardıma çağırdılar. Onlar büyük satranç oyunlarından dem vurdular; bunlar engin bir kulluk bilinciyle bütün oyunları savuşturdular. Onlar tuzak kurdular; bunlar Hayr'ül-Mâkirîn'e bende oldular. Onlar derin devletler kurdular; bunlar derin tefekkürlere daldılar. Onlar komplolar yaptılar; bunlar komple Allah'larına adandılar. Dün gece bizimkiler alemde geçti, avâlim fethine çıktılar. Dün gece bizimkiler, ışığa gem vurdu da bindiler; yerden göğe çıkmadılar; gökten yere indiler...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hay bizim kaymayasica eksenimiz!

Kerim Balcı 2010.07.12

Geçtiğimiz hafta içinde Dışışleri Bakanı'mız ABD ve İngiltere'nin iki dev yayın kuruluşuna röportajlar verdi. Newsweek dergisi ve Financial Times gazetesinin muhabirleri anlaşılar bu kadar olurdu: "İsrail'le ilişkiler nereye gidiyor? Batı ekseninden sapıyor musunuz? AB reformları niye yavaşladı? İran'a yaptırımlara niye hayır dediniz?" Aynı sorular nicedir sorulup duruluyor.

"Hayır efendim, biz Batı ittifakının ayrılmaz, gönderseniz de gitmeyecek bir üyesiyiz," cevabı en yetkili ağızlardan veriliyor; beğenmiyorlar. Biri kalkıp "Evet efendim, sizin şakülünüz kaydı, bizim de eksenimiz! Biz artık ekseni kayık bir milletiz," dese rahatlayacaklar.

Bir gazeteci, Ahmet Davutoğlu ayarında bir devlet adamı ve entelektüelle röportaj kopardığında niye daha önce sorulmuş ve cevabı alınmış soruları sorar? "Hayır, eksenimiz kaymadı," cevabının daha girift, daha sofistike bir ifade tarzı vardır da bunu almaya mı çalışmaktadır? Yoksa cevapları bir alt metin okumasına tabi tutmak ve "oralarda bir yerde gizlenen asıl gerçeği" ortaya çıkarmak emelinde midir?

Davutoğlu'ndaki de bir üniversite hocası olmaktan bir devlet adamı olmaya geçişi tamamladığını gösteren büyük bir sabır. Üniversitedeyken en gözde öğrencisi daha önceki derste sorulmuş ve cevaplanmış bir soruyu sorsaydı herhalde "Sen dün uyuyor muydun?"u yapıştırırdı hoca. E be Newsweek ve Financial Times muhabirleri, siz nicedir uyuyor musunuz? Bakan'ımız diyor ki "ek-se-ni-miz kay-ma-dı!"

Aslında daha fazlası var bu meselenin. Onları da biz yazıp çiziyoruz nicedir. Ama anlaşılan Batılı gazeteciler oralarda bir zamanlar pek revaçta olan Marksist ve Oryantalist saplantılarından hâlâ kurtulamamışlar. Marks, Doğulular için "Onlar kendi kendilerini ifade edemezler; bunu onlar için başkaları yapmalıdır," dermiş. Oryantalizm, tam da Marksistlerin nefret ettiği emperyalizmin bir akıncı kolu olarak ortaya çıktı ama o da temelde Doğulunun sözünün değil, Doğulu hakkında Batılının ettiği sözün muteber olduğuna iman etmişti.

Efendim, biz size kıyasla güneşin doğduğu tarafta yaşayanlar olarak diyoruz ki, eksenimiz kaymadı, çünkü eksenimiz yoktu. Kaymak, eskiden olan bir konumu işmam eder. "Türkiye'nin eski dış politikası" ifadesi bir dizi oksimoron içerir. Bu ifadede bize tanıdık gelen tek kelime "dış, haricî" ifadesidir. Ve haklısınız biz her "dış" dediğimizde Ankara'nın batısındaki dıştan bahsederdik. Dış düşmanlar da, dış tehditler de, dış mihraklar da hep batıdaydı.

Hakikaten bir Türkiye var mıydı? Ya Ankara'nın doğusunda kalan ülkelere bakan bir politika? Bir şey yapmama kararlılığına bir politika denilecekse, evet bizim de bir politikamız vardı. Ama durağanlık eskir mi? Söz gelimi biz adem-i müdahaleci, mümaşâtçı tavırsızlığımıza "geleneksel Türk dış politikası" diyebilir miyiz? Yahu, "benim âdetimdir, sinemaya gitmem" diyen adama "yuha" denilmez mi? Bizde eski bir dış politika falan yoktu. Belki bir yönelim vardı. O da nereye yönelmek istediğimizden çok, nereyle ilgilenmek istemediğimizle alakalı bir yönelimdi. Yani biz sinemaya gitmemek âdetimizden (!) dolayı evde kalıyorduk.

Elbette iş bu kadar vahim değildi. Ama dün ile bugün arasındaki tezaadın büyüklüğü dünü büsbütün bir boş tabloya dönüştürüyor. Bugünün şiddet-i zuhûru, geçmişin izhârına mecal bırakmıyor. Kimse son rauntta rakibini sille tokat döven bir boksörün önceki rauntlarda nasıl binbir türlü ayak oyunuyla yumruk savmayı başardığını hatırlamaz. Bizim o eski denilen politikamızın ekser kısmı böyleydi: Savunmacı bile değildi; savmacı ve savuşturmacıydı. Hatta belki savuşmacıydı.

Elbette Ankara'da çok şeyler değişti. Ama bu değişim doğudaki değil, batıdaki değişimin bir parçasıdır. Onun gereği ve onun sonucudur. Amerikan dış politikasının bir eksenini kaldı mı? AB'nin bir dış politikası mı var ki eksenini olsun? Yahu bu eksen şartı bir tek bize mi sorulur?

E Davutoğlu Hoca'nın da röportaj verirken Medeniyetlerin Ben İdraki'ni okumuş; Stratejik Derinliği derinlemesine incelemiş, biraz felsefe, biraz din, biraz da te'vilü'l-ehadisten anlayan, ilgili olduğu kadar bilgili de olan isimleri seçmesi beklenirdi. Zordur kötü sorulmuş soruya güzel bir cevap vermek, vesselam...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dış politikada yeni dil ve bu yeni dilin oluşturulma keyfiyeti

Kerim Balcı 2010.07.16

Türk dış politikasında da, küresel politikalarda da artık soğuk savaş döneminin, ulus devletin tek ve atomize aktör olarak sunulduğu modernite yanlısamasının dilinin değişmekte olduğu açık.

Eskiden güç politikasından bahsedenler şimdi yumuşak güçten bahsediyor. Eskiden nükleer caydırıcılıktan bahsedenler şimdilerde nükleer emellere karşı caydırıcı yaptırımlar dayatmakta dahi zorlanıyorlar. Dünya politikasında bir zamanların onlarsız konuşulamayan kelimeleri şimdilerde unutulmaya yüz tuttu. Bir aralar "düzen" yerini "düzensizliğe" bıraktı; sonra an geldi düzensizlik, ad konulması gerekmeyen bir doğal hale dönüştü. Müttefik, strateji, erken vuruş avantajı, ikincil vuruş potansiyeli, kuşatma, çevreleme, salam taktiği, füze kalkanı gibi kelimeler hep o eski dünyanın kelimeleriydi. Şimdilerde yeni bir dünya doğuyor ve kaçınılmaz olarak bu dünyanın sözlüğü de yeni baştan yazılıyor. Bu dilin oluşturulma keyfiyeti yeni dünyanın yeni sözlüğünün ruhunu da belirleyeceğinden bu keyfiyet, içeriğe de taalluk ediyor.

Dil, onu kullananların eşit katılımlarıyla şekillendiği müddetçe demokratik bir dildir. Dilin demokratiği, onun şekillendirdiği toplumun siyasal eğilimlerini de belirler. Çoğunluk mevcut siyasal kültür ile mevcut siyasal dil arasındaki ilişki karşılıklı evrim, karşılıklı olarak birbirini besleme ve birinde önce ortaya çıkan varoluş keyfiyetinin diğerinde karşılığını bulması olarak tezahür eder. Liderlerine "baba" adını yakıştıran bir toplum, eninde sonunda bir Süleyman bulur. Liderine "reis, başbuğ, önder, kurtarıcı" diyen toplumların siyasal kültürleri de kelimenin gereğince. Kültür dili dönüştürür; dil de kültürü yaşatır.

Türk ve dünya dış politikasının yeni sözlüğü de demokratik katılımı olmalı. Poetik üsten inmecilikle değil, prozaik alttan ve halktan esinlenmişlikle şekillenmeli. Kelimeler hayatın içinden, sokaktan, pazaryerinden çıkmalı. "Komşularla sıfır sorun politikası" böyle bir kavram. "Önleyici vuruş" veya "karşılıklı caydırıcılık" gibi bir havassa aitlik hissi vermiyor. "Ben anlamam, devlet bilir," dedirtmiyor. Dış siyaseti, hakkında konuşulabilir, dert edinilebilir, dua edilebilir hale getiriyor. Denilebilir ki dilin bu bizdenliği, o dili kullananları da bizden kılıyor. Dışişleri bakanını daha sevimli, daha bir "konuşsam dinler beni" hissi veren bir insan yapıyor.

Eski dünyanın eski dili sık sık Fransızca kelimelerle süslenen bir dildi. Bu da hakikaten bir monşerler grubu ortaya çıkarmıştı. Vatan sevgisinden yoksun adamlar değillerdi bunlar, lakin vatanın onları sevebilmesi mümkün değildi. Başka bir dili konuşuyorlar; konuştukları dilin dışlayıcılığıyla bilgiyi kendilerine has kılıyor, fikri tekellerine alıyorlardı.

Yeni kelimelerin ad oldukları kavramlardan önce mi yoksa sonra mı var edildikleri de önemli bir konu. Toplum, olmayana ad koymaz. Önce şık bir isim bulup sonra bu ismin karşılığı olan olgu hayata geçirmek akademisyenlerin, siyasetçilerin, sanatçıların işidir. Bu tür durumlarda kelimenin mütakellimi sınırlandırdığı, mütefekkir kısırlaştırdığı vakidir. Söz gelimi sonu "açılım" diye biten bir dizi süslü isim, ad oldukları olgu henüz var olmadığı için o olgunun varlık âlemine çıkış keyfiyetini belirlemiş, bazı durumlarda da bizzat bu çıkışa engel olmuştur.

Bugünler herkeslerin her meseleyi konuştuğu günler. Talim-i esma sahnesinin belki son perdesi sergileniyor. Olmak yahut olmamak değil, demek yahut dememek bezmindeyiz. Demeyenler zaten olmayacaklar...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AB üyeliği medeniyet telakkimizin gereğidir

Kerim Balcı 2010.07.19

Doğrudur, biz AB üyeliğini önceleri ve öncelikle muhayyel ve muhtemel iktisadi faydaları için istedik. Sonraları bu fayda muhal oldu; muhayyer kaldık.

Amma ki niyet-i gayr-i sahihin butlanı, amel-i sahihin de iptalini gerektirmez. Biz hazine bulmak ümidiyle iğneyle kuyu kazıyorduk; filan bizi, fılan da onları gömmek niyetiyle kazma ve kürekleriyle yardımımıza koştu. Şimdi hem bize, hem onlara lazım olan suyu bulduk. Niyetlerin fesadı, sa'yi ifsad etmemek lazım. Hemen tashih-i niyet etmek gerek. Üyelik hedefi muteberdi, şimdi de hem muteber hem mültezemdir; çünkü fıtrî mülazemet, medeni mülâyemet ve coğrafi mukarenet var.

Türkiye AB'ye üyeliğe aday değil; AB üyeliğine adaydır. Birincisinde AB asıl, üyelik fasıldır. Oysa Türkiye kendi kaderini ilgilendiren kararların alındığı masada karar vericilerden biri olduktan sonra toplantının Brüksel'de mi yoksa İstanbul'da mı yapıldığı fer'i bir meseledir. Asıl olan aslî üyeliktir; üye olunan üye olunmakla AB kalabilir miymiş veya üye olunana kadar AB yaşayabilecek miymiş türünden sorular bizatihi üyelik iradesinin şumulünü gösterir. Zira bu sorular dışarıdakilerin değil içeridekilerin soracağı sorulardır. Tam da bu soruları sorabilmek, AB'nin bir başka şeye dönüşümüne şahitlik değil rehberlik edebilmek, dağılacaksa da batımızda bir cinnet mustatiline mahal vermeden mülâyemet içinde dağılmasını murakabe etmek üzere üye olmaklığımız gerek.

Yahu bizim medeniyetimizin ben-idrakinin mümeyyiz vasfı ikram alıcı bir göz değil, göz alıcı bir keremdir. İşte yanı başımızda Yunan iflas bayrağını dikti. Cinnet başını gösterdi. Bırakalım birbirlerini yesinler mantığı mantık değil. Delilimiz yirminci asrın ilk yarısında kurûn-u vustânın bütün vahşetini bir defada kusan medeniyet-i hazıradır. Kurtlar serbest bırakıldığında ilk saldırdıkları yine bizim kuzularımız oluyor. Avrupa milyon defa

küçültülse içine ruh üflenmemiş muazzam bir cesed-i Âdemi andırmayacak mı? Kendi haline bırakılsa yol ikidir: ya ademe mahkûm bir beden olur, ya Habil'e musallat bir Kabil. Ona ruh üfleyecek, ta'lim-i esma ile onu vicdan sahibi kılacak yalnız doğunun bizde temerkûz etmiş mirasıdır. İşte içinden Endülüs ve Kurtuba erdemi sökülüp atılmış engizisyon İspanya'sı, işte hüdâi Osmanlı'sından mahrum bırakılmış hevâi Balkanlar'da on beş yıl önce yaşananlar.

Doğrudur; tarihin en büyük medeniyetini kurmuş bir milletin evlatlarına kalite çıtasını Batı'dan ithal etmek yakışmıyor. Doğrudur; kendi meselelerimizi hal için bizim ve bizdeki kuvve-i dafianın yetmeyip, Avrupa'nın kuvve-i cazibesinden medet ummak hazin bir hal. Lakin bu hal üze devam da muhal. Yahu bu küçük ceset, bu büyük kalbi artık taşıyor. Burada asırların tecrübesi ve İslam'ın telkihiyle neşv-u nema bulmuş muazzam bir kalp; orada asırların birikimi ve Aydınlanma'nın telahukuyla terakki etmiş kocaman bir kafa. Bu iki acube-i hilkat ceset izmihlallerini bekleyip dursun mu? Yoksa kalp-kafa bütünlüğünde, Batı'nın ziyade gelişmiş letaif-i hariciyesi Doğu'nun amik letaif-i dahiliyesiyle buluşsun da madde mana ile kanatlansın mı?

Hem onlar diyor, hem biz biliyoruz: 'Ben' ile 'Sen'in musahabesinden 'Biz' muhasebesi çıkar. 'Biz' ise ne 'Ben' ne de 'Sen'dir. Türkiye'nin üye olduğu bir AB şimdiki AB olmayacak ki onun hazır hali bizi mütereddit bıraksın; AB üyesi olmuş Türkiye şimdiki Türkiye olmayacak ki istiaf-ı hazımdan dem tutulsun. Hall-i muhal hululdedir; hem hulul muhal değil, hem de inhilal değil.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekümeniklik meselesi ve yeni ABD büyükelçisi

Kerim Balcı 2010.07.23

ABD'nin yeni Ankara Büyükelçisi Francis Joseph Ricciardone Amerikan Senatosu'nda atamasını savunurken Türkiye-İsrail ilişkilerinin düzeltilmesi için çalışma ve Ankara'ya Fener Rum Patriği Bartholomeos'un ekümenik statüsünün tanınması için telkinde bulunma sözü vermiş.

Ekümeniklik meselesini konuşurken de "Türkiye tarih boyunca dinî azınlıklara gösterdiği hoşgörü ile gurur duyuyor, ancak bu tarihî gerçeğin hakkını modern çağda veremiyor. Türkiye'nin Ortadoğu'da önemli bir ülke olabilmesi için insan hakları, demokrasi, hukukun üstünlüğü gibi ilkelerin hakkını vermesi lazım." demiş. Büyükelçi'nin Kıbrıs'la alakalı bazı sözleri Türk basınını haklı olarak kızdırmış olabilir; ama ekümeniklik meselesindeki yorumuna tamamen katılıyorum.

Kanaatimce Başbakan'ımız Recep Tayyip Erdoğan da katılıyor. Yoksa yakın geçmişte Yunanistan'a yaptığı ziyarette bir Yunan gazetecinin ekümeniklik ifadesiyle alakalı sorusuna, "Benim ecdadımı rahatsız etmeyen bir ifade beni de rahatsız etmez." şeklinde cevap vermezdi. Gelin görün ki Türkiye'de bu ifadeden rahatsızlık duyanlar var.

Yine de yeni büyükelçinin ifadelerinde tashih edilecek birkaç kelime mevcut. Birincisi "Türkiye'nin Ortadoğu'da önemli bir ülke olabilmesi" ifadesi. Sayın Büyükelçi Türkiye'yi otuz yıl önce görev yaptığı Ankara'nın penceresinden mi seyrediyor acaba? Türkiye hal-i hazırda Ortadoğu'nun en önemli, en güçlü, en demokratik, en parlak geleceği olan ülkesidir. Dünya politikasında çok önemli bir ülke olmaktan bahsediyorsa o başka...

İkinci küçük yanlış, ekümeniklikten bahsedilen bir konuşmada Türklerin tarihî hoşgörüsüne atıfta bulunulması. Ekümeniklik dinî bir kavram. Patrik'in ekümeniklik statüsünün siyaseten kabul olunması gereksinimi, bu ifade siyaseten reddolunduğu için ortaya çıktı. Bu statüyü kabul etmek veya etmemek Ortodoks dünyanın bireylerine, din adamlarına kalmış bir mesele. Bir Müslüman'ın "Ben patriğin ekümenikliğini tanıyorum" veya

"Papa'nın masumiyetini tanıımıyorum" demesi anlamsız. Bunu siyasi bir tüzel kişiliğin yapması hepten anlamsız. Ama işte bu tüzel kişilik, yani Türkiye Cumhuriyeti, nicedir bunun aksini yaptığı için, şimdi değillenmenin tekrar değillenmesi gerekiyor. Patriğe Ortodokslar ekümenik derlerse ekümenik olur; demezlerse kendi bilecekleri şeydir. Başka dinden insanların inançla alakalı meselelerine "hoşgörü" ile yaklaşılmaz. Çünkü hoşgörü biraz da aslında kabullenilemeyecek bir durumu hoş görmeyi işmam eder. Patriğin ekümenikliği bizim hoş görebileceğimiz veya hoş görmeyebileceğimiz bir mesele değil. Çünkü bu mesele bize taalluk etmez.

Bir düzeltme, bir özür:

Garip bir tevafuk; yeni Amerikan büyükelçisi ekümeniklik telkininden bahsederken ben de Başbakanlık Başdanışmanı Sayın İbrahim Kalın'la Reuters'e verdiği bir demeç hakkında konuşuyordum. Konuşmanın bir yerinde Kalın'ın hatırlattığı, "Başbakan'ımızın 'Benim ecdadımı rahatsız etmeyen bir ifade beni de rahatsız etmez.' sözünü, zamanı henüz belli olmasa da bir gün gelip patriğin ekümenikliğinin de tanınacağı şeklinde yorumlayabilir miyiz?" diye sordum. Kalın, bu ifadeyi, benim yorumum olarak yayınlanacağını düşünerek onaylamış; ben ise onun yorumuna açıklık getirmekte olduğumu düşünmüştüm. Böylelikle Başbakan'a ait bir sözün, bana ait bir yorumu dün gazetemizde yayınlanan "Yabancı başpiskoposlara vatandaşlık yolu açılıyor" başlıklı haber metninde Sayın Kalın'a mal edilmiş oldu. Kendisinden özür diliyorum. Yine de bu özür yorumun içeriği hakkında değil, yorumun sahibinin kimliği hakkında bir özür. Yoksa ben ziyadesiyle erdemli bulduğum "Benim ecdadımı rahatsız etmeyen bir ifade beni de rahatsız etmez." sözünü yine böyle yorumlamaktan yanayım. k.balci@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sarı Deniz karışıyor, biz niye karışmıyoruz?

Kerim Balcı 2010.07.26

Varlıklarını ötekinin düşmanlığı üzerine bina edenler yine bir kimlik tahkimine girişti. Sarı Deniz karışıyor.

Mart ayında Güney Kore'ye ait bir gemi iddia edildiği üzere Kuzey Kore tarafından batırıldı. Şimdi de ABD ile Güney Kore bölgede kör gözüne kurşun bir tatbikat başlattılar. Sarı Deniz, Akdeniz gibidir. Ona sınır her ülke onu biraz da kendi gölü gibi bilir. Kıta sahanlıklarının anlamını yitirdiği bir denizdir orası. Kuzey Kore'nin her iki ülkeyi de "nükleer silahlarımızın olduğunu unutmayın" babında uyarması, evet, lüzumsuz bir provokasyondur ama Kuzey Kore'nin müesses geleneğine uygundur. Bunu bilmez gibi davranan ABD'nin tavrı da onun geleneğine uygundur hoş, ama bu, Pyongyang yönetiminin tatbikatı bir meydan okuma olarak görmesine engel olmaz. Kimse Kuzey Kore'nin "E ne yapalım bu Amerikalılar böyledir. Gelip arka bahçemizde kuyu kazmayı severler. Sesimizi çıkarmadan beklersek giderler." demesini beklemesin.

Kuzey Kore savunuculuğuna soyunacak değilim. Nükleer silahları olan her ülkeye karşı biraz soğuk ve şüpheli durmayı akılcı bulurum. Kaldı ki bu meselede Kore Savaşı'ndan kaynaklanan tarihi ve nesebi bir taraftarlığım da var. Lakin ABD'nin bir sıcak savaş tehdidiyle uğraşır hale gelmesini de istemem. İstememek durumundayız. Kuzey Kore ile girilecek bir sıcak savaş veya onun hazırlığı Amerikan siyasetinin şakülünü kaydırır. Obama Vizyonu denilen o zaten çok kırılğan "yumuşak güç" eğilimini yerle bir eder. Amerikan dış politikası bir defa daha Beyaz Saray'ın kontrolünden çıkar, Pentagon'un eline geçer. Pentagon'un harita dairesinde hareketlilik başlar. Mevcut haritalar üzerinden müphem ve müstakbel haritalar çizilmeye başlanır. Yeni ülkelere yeni isimler verilir, yeni liderler bulunur. Bakmışsınız yeni Kissingerler ortaya çıkmış. Bakmışsınız Davutoğlu'nun medeniyetlerin ben-idraki sınıflandırmasındaki Güçlü ve Esnek Medeniyet kategorisine doğru kaymakta olduğunu memnuniyetle seyrettiğimiz Obama Amerika'sı, gerisin geri Güçlü ve Sert kategorisine kaymış.

Amerika'nın her meselesi bizim de meselemizdir. Çünkü tarihi tecrübe bir ülkenin dünya coğrafyasının bir yerinde sert, bir başka yerinde esnek olamayacağını gösteriyor. Sarı Deniz karışırsa, Kızıldeniz de karışır; Allah muhafaza Akdeniz de...

Akdeniz ve Kızıldeniz'in haşarı çocuğu -yoksa serserisi mi demeliydim- İsrail süreci yönlendirme gayretlerine başladı bile. Şimdi ivedi tehlike Körfez'in haşarı çocuğu İran'ın George W. Bush döneminin "şer eksenini" denilen Kuzey Kore-Taliban-İran hattı kavramsallaştırmasını haklı çıkaracak şekilde bir irade ve tarafgirlik beyanında bulunmasıdır. Taliban ve İran'ı siyasi ve diplomatik süreçlerin içine çekmeye çalışan Türkiye'nin dış politikasına bundan daha ağır bir darbe vurulamaz. Umulur ki Muttaki müdahil olmaz...

Kimse Sarı Deniz nire, Akdeniz nire demesin! Dünya küçük bir köy ve bu köyün bir tane külhanbeyi var. Son zamanlarda efendileşmeye başlamış bu külhanbeyini eski zorbalıklarına zorlayacak her provokasyon köyün her evini rahatsız eder, etmelidir. Külhanbeyliğinin raconundandır; kavgaya taraf olanlar kadar kavgayı ayırmaya koşanlar da dayak yerler.

İronik bir şekilde bölgede itidalin adresi Çin'dir. Hoş onun sabrı da ABD-Tayvan silah ticareti anlaşmalarıyla son haddine kadar zorlanmış bulunuyor. Yine de dünyanın hiçbir köşesinde sıcak veya soğuk bir savaş istemeyen Türkiye için bölgedeki doğal müttefik ve istişare ortağı Pekin'dir. Pekin, hem ABD'yi, hem de Kuzey Kore'yi belli politik pozisyonlara zorlayabilecek yegane dünya ülkesidir. Bugünlerde Pekin'de güçlü bir Türk diplomatik varlığı elzem görünüyor.

Pekin'in de içine sürüklendiği bir şiddet sarmalını ise düşünmek bile istemiyorum. k.balci@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkler ve antisemitizm

Kerim Balcı 2010.07.30

Gerek Türkiye vatandaşı Yahudilerden gerekse Türkiye'yi ziyaret eden İsraillilerden sıklıkla "bu ülkede antisemitizm artıyor" yakınması duyuyoruz.

Ben tam aksi kanaatteyim ama onlar benim gibilerin kanaatlerinin milli gururdan, onların kanaatlerinin ise tecrübeden kaynaklandığını söylüyorlar. Öyle mi?

Öncelikle "ülkemizde antisemitizm artmıyor, aksine azalıyor" demek aynı zamanda ülkemizde azalıyor olsa da antisemitist eğilimlerin olduğunu kabul etmektir ki, bu konuda yıllar önce de yazmıştım. Evet, her ülkede olduğu gibi -buna İsrailli Yahudiler de dahil- bizim ülkemizde de antisemitizm vardır. Geçmişte daha fazla vardı. Son on yılda sürekli olarak azalmıştır ve halen de azalmaktadır. Başkalarının "antisemitizm artıyor" diye gösterdikleri delillerin çoğu aksinin delilidir. İşte Mavi Marmara olayı... Bu olay sonrasında ülkemizde gösterilen ölçülü tepkiler, her ekrana çıkan "Biz Yahudileri veya Yahudilik dinini değil, şimdiki İsrail hükümetinin şimdilerde uyguladığı politikaları kınıyoruz" demeleri, hiçbir sinagoga yönelik hiçbir saldırının gerçekleşmemiş olması, bir tane Yahudi'nin evinin veya arabasının camının kırılmaması mı antisemitizmin artmasına delildir?

Artma ve azalma ifadeleri önceki durumun tespit edilmiş olduğunu işmam eder. Türkiye'de antisemitizmin artmış olduğunu iddia edenlere önceki durumu soruyoruz, cevapları mevcut durumdan niye rahatsız olduklarını açıklıyor. Yahu biz Cevat Rifat Atilhan'ın kitaplarını okuyarak büyümüş bir milletin evlatlarıyız. Daha düne kadar "bizim komşumuz değil düşmanlarımız vardır" diye beyinleri yıkanmış bir halkın çocuklarıyız. Askerimizin "Türkiye'ye yönelik dış tehdit algıları haritası" dediği o bolca kurukafalı haritada bütün

komşularımızın üzerinde bir, İsrail'in üzerinde iki kuru kafa bulunurdu. Bizde, Allah'a şükür, kan iftirası hiç rağbet bulamadı. Ama Büyük İsrail, Fırat'a kadar çıkacaklar, Siyon Önderlerinin Protokolleri, GAP bölgesini satın alıyorlar, keneleri Yahudiler getirdi, İznik depremine Yahudilerin deneyi sebep oldu türünden hikâyeleri çok duyduk. Bunlardan herhangi birinin doğruluk veya yanlışlık değerinden bahsetmiyorum; varlık ve yokluk değerinden bahsediyorum. Bunlar vardı. Şimdi yoklar. Veya en azından yok oluyorlar. Bu şartlar altında Türkiye'de antisemitizmin artmakta olduğunu iddia etmek insafsızlıktır. Tümden yokluğunu iddia etmek de saflıktır.

Antisemitizm, bir kişi veya kuruma sırf Semitik ırklardan birine mensup olduğu için nefret besleme halidir. Biri bu ırklardan birine mensup olur da hakikaten nefret edilecek bir eyleme imzasını atarsa ona yönelen kızgınlığı ifade ederken bu menfur şahsın veya kurumun ırkıyla olan irtibatı kesilir ki nefret nesnesini şaşırmaz. Bizim halkımız bu meselede ziyadesiyle hassastır; zira kendisi sürekli mağdur edilmiştir. Ne var ki kelimelere toplumların yüklediği anlamlarla ilgili bir yanlış anlama bizi sürekli mahkûm ediyor.

İngilizce konuşanlar İsraili ile Yahudi kelimeleri arasında ayrım koyarak antisemitizm ithamından kurtulurlar. Türkçede ise aynı şey Yahudi ve Musevi kelimeleri arasında ayrım koyarak yapılır. Ne var ki bu ayrım ne İngilizceye ne de İbraniceye çevrilemediğinden (Musevi kelimesi Mosaic diye çevrilse de bizdeki gibi bir din anlamı taşımaz) bizde İsrail'in politikalarına olan kızgınlığın muhatabı bir din referansı olmayan Yahudi kelimesidir. Ne Museviler ne de Musevilik bu kızgınlıktan nasip almaz. Bunu anlayamamak mı, yoksa anlatamamak mı ayıptır, tartışılabilir. Ama neticede Yahudileri kızdıran bazı Türk tavırları aslında bağlamla ilintili, muvakkat ve nev'e değil, fasla da değil, sadece âraza bakan tavırlardır. Âraz ise arızîdir. Bugün vardır; yarın yok olur. İsrail mevcut politikalarını değiştirince karşısında mevcut kızgınlığından vazgeçmiş bir Türk halkı bulacaktır vesselam...

Yine de bu, bizi rehavete sevk etmemeli. Antisemitizm, nefretin nesnesiyle değil, öznesiyle ilgili bir hastalıktır. Bunun en ufak bir emaresi bizde kaldığı müddetçe, tedaviye muhtaç bir yönümüz var demektir. Bundan kurtulmak da Semitikleri değil bizi kurtarır.. k.balci@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AB üyeliğimiz ve referandum

Kerim Balcı 2010.08.02

AB'den sorumlu bakanımız Egemen Bağış dün Zaman gazetesine verdiği demecinde gerçek AB üyelik sürecimizin 12 Eylül referandumunun "Evet" neticesini vermesiyle başlayacağını söylemiş.

Hem bir tespit hem de bir taahhüt olarak gördüğüm bu doğru sözün önünde saygıyla eğiliyorum. Tespit doğru: Mevcut Anayasa AB reformları konusunda ayak bağı idi ve bu prangalı hükümetin başarabildikleri, içerikleri açısından olduğu kadar başarılılabilmiş oldukları gerçeği açısından da takdire şayandır.

Taahhüt olarak doğru: Çünkü 2005 sonrasında reformların yavaşlamasının yegane açıklaması olan Anayasa ve Anayasa Mahkemesi bahaneleri büyük oranda ortadan kalkacaktır. Şimdi millet icraat isteyecek. Anayasa değişikliği zaten beraberinde yüzlerce yasal düzenlemeyi zorunlu kılacak. Bu düzenlemelerin büyük kısmı doğrudan AB reformları ile ilgili olacaklar. Sözgelimi çocuk, kadın, yaşlı ve malullere pozitif ayrımcılık hükmü ceza yasalarından medeni hukuka kadar mevcut yasalarımızın bir dizisinde değişikliği dayatacak. Anayasa Mahkemesi'nin iki bölüm halinde çalışmaya başlaması mahkemenin mahzenlerinde çürümeye terk edilmiş yüz binlerce davanın iki katı hızla çözüme kavuşturulmasını sağlayacak. Bu da dolaylı da olsa daha üretken, daha

hızlı çalışan, denetlenebilir, sorgulanabilir bir yargı kültürünün gelişmesine, o da AİHM'yi daha az meşgul eden yargı kararlarına, o da yargımızın millileşmesine, zamanaşımına oynayan zanlıların sayısının azalmasına, mahkeme koridorlarında tükenen hayatların memleket ekonomisine ve entelektüel üretime geri kazandırılmasına vesile olacak.

Evet, anayasa değişikliği paketini destekleyeceğim; ama evet; bu taahhütlerin yerine getirilmesini de takip edeceğim. Her evet diyenin bunu yapması gerektiğine inanıyorum ben.

Anayasa değişikliğinin gümbürtüsü içinde gürültüsü çok çıkmayan bir "Dışişleri Bakanlığı Teşkilat Yasası" geçti Meclis'ten. Yeni yasa daha büyük, daha çok imkânı olan, daha aktif, daha sivil, hükümetin diğer ofisleri ve toplumla daha entegre çalışan bir dışişleri bakanlığı öngörüyor. Anayasa değişikliğini bu değişikliklerle birlikte okuduğunuzda önümüzdeki dönemin sadece AB cephesinde değil, dış politikamızın bütün alanlarında daha aktif bir dönem olacağını görmek mümkün. Demek söz konusu taahhüdün hazırlıkları da yapılmaya başlanmış...

Gazetelerin dış haber sayfalarının sayıca da, içeriğin bolluğu ve doyuruculuğu açısından da artacağını öngördüğüm günler var önümüzde.

Bağış bağışlasın ama "... demek ki doğru bir süreçteyiz ve bu süreci devam ettirmemiz gerekiyor. Sonuçta üye olmuşuz olmamışız benim bile umurumda değil," sözlerine, yine saygıyla isyan ediyorum ben.

Evet, sürecin kazanımları bu süreçte olmanın ve kalmanın doğruluğuna delildir. Ama hayır, üyelik bizim umurumuzda. Biz AB üyeliğini sadece alabileceklerimizden dolayı değil, verebileceklerimizden dolayı da istedik. Biz, Sayın Ahmet Davutoğlu'nun 2009 yılında AB büyükelçilerine verdiği o meşhur "2023'te nasıl bir Türkiye ve nasıl bir Avrupa düşünüyoruz?" konuşmasındaki Avrupa'yı inşa etmek için AB üyeliğini önemsiyoruz. Bizi direkt olarak etkileyen kararların alındığı mecralarda "Avrupalı olarak, Avrupa'da Türkiye olarak ve ileride Avrupa'nın her türlü meselesinin içinde aktif bir özne olarak" söz sahibi olabilmek için AB üyeliğini önemsiyoruz.

13 Eylül sabahı Türkiye yeni bir enerjiyle AB üyeliği sürecini harekete geçirecek mi? Bu, bir yıl geçmeden gerçekleşecek olan genel seçimlerin sonuçlarını da belirleyecek kritik bir sorudur.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İsrail'in istihbarat takıntısı hata yapmasına sebep oluyor

Kerim Balcı 2010.08.06

Özelde MOSSAD, genelde bütün bir İsrail istihbaratı tarihlerinin en kötü dönemlerini yaşıyor. İsrail'in güvenilir istihbarata en fazla ihtiyaç duyacağı bir dönemde bu zafiyet affedilir gibi değil. İsrail istihbaratı son üç ay içinde sadece Türkiye hakkında üç defa çuvalladı. İkisinde çuvalladığını kendisi ikrar etti; üçüncüsünü de biz biliyoruz.

Özgürlük Filosu'na yönelik İsrail saldırısını araştıran bir İsrail komisyonu temel eksikliğin istihbarat ve operasyonel birimlerin istihbarat birimleriyle yeterince işbirliği içinde olmaması olduğunu söyledi. Bir müddet sonra MOSSAD'dan üst düzey bir yetkili Türkiye'de yeterince aktif olmamalarının büyük bir hata olduğunu

açıkladı. Şimdi de, herhalde MOSSAD'ın edindiği istihbarata dayanarak İsrail Savunma Bakanı Ehud Barak, yeni MİT Müsteşarı Hakan Fidan'ı "İran yanlısı" olmakla suçluyor. Çuvallama üstüne çuvallama...

Kendileri de farkındalar. Kurumu kendi fantezileriyle taşeron cinayet örgütüne döndüren Meir Dagan'ın görevine şimdilerde son verildi. Dagan döneminde İsrail Dubai'deki bir otelde Hamas askerî kanat liderlerinden el-Mabhuh'u öldürtmeyi başarmış, ama bu arada otelin güvenlik kameralarına yakalanmaktan kurtulamamıştı. Böylelikle Avrupa'da kırmızı bültenle arananlar listesine bir dizi MOSSAD ajanı girmişti.

MOSSAD'ın kendi sırları da artık eskisi gibi sır oldukları için değil, sır olmaktan çıktıklarından dolayı konuşuluyor. Daha geçen gün MOSSAD ve İsrail'in diğer haber alma örgütlerinin bir iç mahkemesinin olduğu ve bu örgütlere bağlı ajanlar için hukukun normal insanlardan farklı işlediğini gösteren bir haber yansıdı İsrail gazetelerine.

Bu hafta içinde de İsrail, ülkenin kuzeyinde yaşayan dört Dürzî vatandaşını Suriye için casusluk yapmakta olduğu gerekçesiyle tutukladı. Normalde İsrail hukukuna muti olan Dürzîler bu olay üzerine ayaklandı ve polise direndiler.

Daha gazetelere yansımış bir dizi istihbarat bağlantılı haber var. Bunlar özetle iki noktada yoğunlaşıyor: İsrail yeni bir istihbarat takıntısı sarmalına girmiş durumda ve kendisi de çuvallayıp duruyor. Ehud Barak'ı Hakan Fidan'ın İran bağlantılı olduğuna ve İsrail'in Türkiye ile paylaştığı sırlarını İran'a verebileceğine ikna eden herhalde MOSSAD'dan birileridir. Bana öyle geliyor ki MOSSAD bu bilgiyi bir internet taramasında, yine İsrail çıkarları için çalışmayı adet edinmiş bir futurist olan Michael Rubin'den almış. Rubin, geçen hafta ABD Kongresi'ndeki bir özel oturumda, yeni Türk dış politikasını tartışmış ve ABD'nin Türkiye'ye satacağı gelişmiş savaş uçaklarının sırlarının İran'a verilebileceğinden endişe duyulması gerektiğini söylemişti. Rubin hayali imkân derecesine çıkarmış; MOSSAD imkânı vücut zannetmiş; Ehud Barak da bu vücut üzere bina edilmiş olan kararında ısrar ediyor: Hakan Fidan İran yanlısıymış.

Bu istihbarat yanlısı İsrail'i çok utandıracak. İddia doğru olsa idi hiç değilse hakikatin üzerine bina edilmiş bir edepsizlik olurdu. Zira bir başka ülkenin istihbarat teşkilatının başına kimin geçeceğine o ülke kendisi karar verir. Rubin bir gazeteci ve akademisyen olarak kendi hezeyanlarına hakikate kıyafeti giydirip sokağa bırakabilir; ama bir Savunma Bakanı, hem Türkiye ile İsrail'in ilişkileri bir gün düzelecekse bunda en kritik rolü oynaması beklenen bir bakan bu sözleri kendine mal edemez. MİT müsteşarını İran yanlılığı ile itham etmek, onu oraya getireni, bugüne kadar gelmiş olduğu bütün makamları onaylayan herkesi itham etmektir. Türkiye gereken cevabı verdikten sonra bile kanaatinde ısrar eden Barak, MOSSAD'ın bir defa daha çuvallamış olabileceğini niye düşünmez ki?

İsrail'in Türkiye'yle paylaşmış olduğu sırların neler olduğu da ayrı bir konu. İsrail hangi sırrının İran'ın eline geçmesinden endişe ediyor olabilir? Türkiye ile İsrail arasında bir istihbarat paylaşımı anlaşması var; ama bu kendi iç istihbaratlarını kapsamıyor. MOSSAD'ın elinde olan ve MİT'le paylaşılmış istihbarat olsa olsa İran ile alakalı istihbarattır. İsrail bu bilginin İran'ın eline geçmesinden mi endişe ediyor?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Pakistan ciğerlerimizi yakıyor

Kerim Balcı 2010.08.09

Kendileri aşırı sıcaklardan kavrulanların aşırı yağmurlardan mustarip olanların halini anlaması zordur. Yoksa Pakistan'da yaşanan muson dramı karşısında Anadolu'nun bu kadar sessiz kalması kabul edilemez.

Yine de edilemez. Pakistan uzaktaki yakınımız. Bizim başımız ağrısa başı ağrıyan, canımız sıkılsa canı sıkılan bir millet bir aya yakın bir süredir devam eden, birkaç gündür milli felaket boyutlarına ulaşan yağmurlarla boğuşuyor. Ülkenin can damarı denilen Pencap Ovası'nın tamamına yakını sular altında kaldı. İndus Nehri'ni besleyen beş akarsu şahlandı ve ülkenin ortasında 450 km uzunluğunda, 30 ile 50 km genişliğinde bir iç deniz oluştu. Burası Lübnan kadar bir alan demek! Evsiz kalanlar Lübnan nüfusunun dört katı: 13 milyon. Resmi rakamlar ölü sayılarını mutat olduğu üzere "-den fazla" edatıyla birlikte veriyor: 1.600'den fazla insan öldü. Her sel sonrasında yaşanan salgın hastalıkların, vahşi hayvan saldırılarının, yılan sokmalarının ve tabii açlığın alacağı can sayısını kimse tahmin edemiyor. Yağmurlar devam ediyor. Öyle ki ağır hava şartlarında bile işleyebilen Amerikan helikopterleri kurtarma faaliyetlerine ara vermek zorunda kalmış. Suların yutmaya hazırlandığı bölgelerden boşaltma çalışmaları devam ediyor. Boşaltma demek, evsizleştirme demek; susuzlaştırma demek; aşsızlaştırma demek.

Önümüzde Ramazan var. Ramazan 13 milyon Pakistanlı kardeşimiz için hiç olmadığı kadar zor olacak bu sene. İmtihan! Ama bizler için de imtihan. Hani biz "bir uzvuna gelen zarardan zarardêde olan vücut gibiydik"! Hani biz iki devlet, bir millet idik! Bu Ramazan'da Pakistan ciğerlerimizi yaksa keşke! Her "açık menü" iftar sofrasına oturduğumuzda menüsü açık olan Pakistanlı iftar sofralarını da tahayyül etsek keşke! Bu Ramazan dualarımızda unutmasak Pakistan'ı; bu Ramazan Pakistan için bir farklılık yapsak ve Ramazan'ımızın dışarıda geçirilecek bir iftarını "Sanki yedim" deyip Pakistan'a göndersek keşke. Bu Ramazan Bayramı'nda Pakistan için bir ayrıcalık yapsak ve çocuklarımıza aldığımız her hediyenin aynından bir tane de Pakistanlı bir çocuğa gönderebilsek.

Hastalıklar şifa duasının vaktinin geldiğini işmam ettikleri gibi, musibetler de zekat ve sadaka ibadetinin vaktinin geldiğini işmam eder. Bu defa zekat, tasadduk ve infak namazının ezanı Pakistan minaresinde okundu. Fakat çağrı umumidir; doğal afet "Buyrun namaza!" diye çağırıyor.

Hem bu afet insani olmakla kalmayacak, siyasi sonuçları da olabilecek bir afettir. Afet dönemleri militarist uygulamaların görece meşruiyet kazandıkları dönemlerdir. Sivilleşme macerasında Türkiye'ye paralel bir mücadele içinde olan Pakistan'ın kendini doğal afet-askerî afet sarmalının içinde bulması, hem bu kardeş ülke için, hem Afganistan gibi geleceği büyük oranda Pakistan'ın geleceğine endekslenmiş bir başka kardeş ülke için, hem İran için, hem Hindistan, hem Keşmir hem de belki Bangladeş için siyasi etkileri derin bir gelişme olacaktır.

Hem bu afete acilen müdahale insaniyet ve İslamiyet'imizin olduğu kadar yeni dış politikamızın da bir gereğidir. Artık diplomasi halktan halka yapılıyor. Artık biz, civarından güvenlik ve yardım bekleyen değil, civarına güvenlik ve yardım ihraç eden bir ülkeyiz. Artık biz problemlerin def'ine değil, halline uğraşan bir ülkeyiz. Artık bizim gözümüz cihanın dört bir yanında. Elbette Rusya'yı vuran yangınları da dert ediniyoruz; elbette Pakistan'ı sarsan yağmurların Hindistan'da, Çin'de ve civar ülkelerde verdiği zarardan da mahzunuz. Çünkü biz artık o eski "dünyadaki bir ülke" değil, "dünya ölçeğinde bir ülke"yiz. Böyle olmak hem tarihimizin, hem coğrafyamızın, hem milli fitratımızın, hem İslami değerlerimizin gereğiydi. Biz artık olmamız gerektiği gibiyiz.

Pakistan'ı dert edinmek, Türkiye'nin olması gerektiği haldir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir defa daha Ben Pakistan'ım!

Biliyor musun Lâşey, yarın Pakistan'ın bağımsızlık yıl dönümü. 63 yaşına giriyor Pakistan. Onlar Türkiye'leriyle 86 defa, biz Pakistan'ımızla 62 defa sevinmişiz.

Sevinmişiz de, bu bağımsızlık günü sevinemiyorum Lâşey. Sevinemiyorum, çünkü yokum. Bu bağımsızlık günü, Pakistan için yokum Lâşey; ben yokum, sen yoksun, biz yokuz!

Var olmak nedir Lâşey? Başkası için var olmak, kardeşi için var olmak nedir? Gözyaşını silmeye koşmuyorsan; tam da beklendiğin zaman gitmiyorsan; herkes durduğu zaman sen seğırtmiyorsan var mısın Lâşey? İnsanlık ölmüş de, insan yaşıyor olabilir mi? Bu bağımsızlık günü, sen, ben, biz yok olduk Lâşey! Yok olmasaydık, yardımlarımızı taşıyacak trenlerimiz yok diye yakınırdık. Yok olmasaydık, yardımlarımızı dağıtacak mağdur yok diye aranırdık. Yok olmasaydık, yoku var eder Pakistan'ın kapılarına dayanırdık. "Bu millet ayağa kalkmış Pakistan'a yürüyor" dedirtirdik seyredenimize.

Seyreden; Allah!

Sen, ben, biz bu bağımsızlık günü yokuz Lâşey! Var mısın? Var mıyız?

Var mıyız şu Ramazan boyunca her gün her birimiz bir Pakistan kumbarasına bir lira koymaya? Var mıyız bu Ramazan boyunca her gün her vakit dualarımıza Pakistan'la başlamaya? Var mıyız bu bayram hediye kabul etmiyorum babam, eşim, kardeşim; lütfen hediyelerinizi Pakistan'a gönderin demeye?

İstatistikler yokuz diyor Lâşey? Bütün dünya bütün himmetiyle mağdur başına üç dolar para toplayabilmiş. Her gün bir lirayla bir günde toplayabileceğimiz kadar! Dünya da yok; âlem-i İslam denilen o mevhum coğrafya da yok; ama sen de ben de yokuz Lâşey!

Boğazıma gelip gelip düğümleniyor. İtham değil bu gelen; ama bana öyle geliyor ki merhametimizi ölenin sevgisi değil, öldürenin nefreti kabartıyor Lâşey! Gazze'de bundan daha az insan ölmüş ve biz topyekün ayaklanmıştık. Yapılmalıydı da! Daha fazlası yapılsaydı o da sezaydı. Ama bugün daha fazla ölü; daha fazla evsiz; daha fazla kimsesiz bizi beklerken bu vurdumduymazlık niye Lâşey? Öldürene kızamıyoruz diye ölene sahip çıkmayacak mıyız? Evsiz bırakana darılamıyoruz diye evsizin evini kurmayacak mıyız?

Yıllar önce, yine Pakistan'ın canı yanmış ve ben, "Bir milletin dûçar olduğu felaketi takip eden yardımların gerektiği ölçüde olup olmadığının ölçüsü nedir? Felaketin büyüklüğü mü? Mağdur milletin liyakati ve yardım eden millete olan yakınlığı mı? Yoksa yardım eden milletin kerem ve kudretinin büyüklüğü mü? Her üç ölçüyle de Pakistan'a gerektiği kadar yardım edemedik." demiştim.

Pakistan İkbâl'in ülkesi Lâşey? Türkiye, kırmızı bayraklı Pakistan. Başları ağrısa koşmak boynumuzun borcu olan Pakistan için neden bu kadar ağır başlıyız? Anlamıyorum Lâşey, "ateş nereye düşerse düşsün beni yakar" diyen bir millet; "sel nereye inerse insin beni boğar" diyemiyor mu?

Yarın (14 Ağustos) Pakistan'ın bağımsızlık yıl dönümü. 63 defa sevinmişiz Pakistan'la. Bu sene seninle sevinmek değil; seninle ağlamak isterdim Pakistan. Bu sene, her sene olduğu gibi "Ben Pakistan'ım!" diye bağırarak isterdim: "Benim, İndus'un taşkın sularında boğulan! Benim, benim, evsiz kalan! Benim, evinin çatısında kurtarılmak için bekleyen esmer tenli Asyalı! Benim, Pencap'ta ekmek sepetini suya kaptıran! Benim, benim, ey benim Türkiyeli kardeşim! Pakistan'da unuttuğun benim! Pakistan'ı unutturken unuttuğun sensin! Senin insanlığındır kaybettiğin!"

Bu kadar insan ölür de insanlık hayatta kalır mı Lâşey? İnsan bu kadar umursamaz olursa insanlığın anlamı kalır mı?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İsrail-Filistin görüşmeleri bizi de memnun eder

Kerim Balcı 2010.08.16

Hafta sonu Fransız AFP ajansının bir üst düzey El-Fetih üyesine dayandırdığı haberinde Filistin Otoritesi'nin, Avrupa Birliği Dışişleri Bakanı konumundaki Catherine Ashton'un İsrail'le direkt barış görüşmelerine başlanması yönündeki çağrısına müspet cevap verebileceği ima edildi.

Habere göre Ashton'un taraflarla yaptığı görüşmeler meyvesini vermeye başlamış ve İsrail ve Filistin tarafları ağustos ayı içinde doğrudan görüşmeleri başlatma yönünde irade beyanında bulunmuşlar. Ancak bu beyanın resmi açıklaması, içinde bulunduğumuz hafta içinde yapılacakmış. Bu Türkiye için, bölgede kalıcı barış isteyen herkes için güzel bir haber.

Ancak haber gerçekten doğru mu? Öncelikle gerçekten böylesi bir görüşmede taraf olabilecek bir Filistin Otoritesi var mı? Filistin Otoritesi denilen şey Gazze'yi de kapsayan bir otorite alanına karşılık gelebilecek mi? Abbas, önümüzdeki hafta doğrudan görüşmelere razı olduğunu ilan ederse ve bu doğrudan görüşmeler öngörüldüğü üzere 24 ay içinde 1967 Savaşı öncesindeki sınırlarda bir Filistin Devleti'nin bağımsızlığı ile sonuçlanırsa alınacak kararların bir kısmı da Gazze Şeridi ile alakalı olmayacak mı?

Catherine Ashton'un Ortadoğu'da kalıcı barışın temini ve Ortadoğu Dörtlüsü'nün gayretlerinin bir netice verebilmesi için uğraşması takdire şayan bir gayret. Ama gayretin öncelikli olarak Hamas'ın öyle veya böyle barış masasına ilştirilmesine yönelmesi gerekmez miydi? Kendi iç barışını sağlayamamış bir Filistin, İsrail'le nasıl barış yapacak? İsrail, sivillerin ve militanların kesin silahsızlandırılmasını istediğinde, Abbas, olur diyebilecek mi? Dese bile ertesi gün Hamas'ın elindeki silahları nasıl alacak?

Dahası İsrail, Abbas'ın görüşmelerin başlaması için asgari ön şart olarak gördüğü yerleşimcilik faaliyetlerinin durdurulması kaydını bile yerine getirmiş değil. Getirmesi de mümkün değil. Bütün siyasi dinamizmini Doğu Kudüs'te yapılanma ve Batı Şeria'da yayılma faaliyetlerinin üzerine bina etmiş olan İsrail rejiminin yerleşimcilik faaliyetlerinden vazgeçmesi düşünülemez. İsrail, toprağın ırkının olduğuna inanan bir kurucu ideoloji tarafından var edilmiş bir ülke. Toprak, gerektiğinde bağrında yatan "gayr-i Musevi" cesetler başka yerlere taşınmak suretiyle, gerektiğinde üzerine İsrail evleri, binaları, parkları inşa edilmek suretiyle ırkî anlamda arındırılıyor. Böyle bir yaklaşımı olanlarla El-Fetih ne konuşacak?

İlginç olan Ashton'un liderliğini yürüttüğü bu süreç hakkında ABD'nin henüz net bir tavır ortaya koymamış olması. ABD, görüşmelere evet veya hayır diyecek bir taraf değil. O, İsrail'e gerekli baskıyı yapıp yapmayacağına karar verecek olan taraf. Amerikan Başkanı, kendi ülkesindeki bir özel araziye İslami referansları olan bir bina yaptırılmasına destek verdiğini açıkladığında, Yahudi lobisi tarafından taşta tutuluyor. Manhattan'daki yapılaşma konusunda bile Yahudi lobisiyle başa çıkamayan Amerikan Başkanı, Doğu Kudüs ve Batı Şeria'daki İsrail yapılaşmasına müdahale edecek de evde başı derde girmeyecek, öyle mi?

Doğrudan görüşmelerin önündeki engeller çok ve aşılmaları da zor. Ama bu yöndeki bir irade beyanı bile Türkiye'den samimi destek görecektir. Bu, Türkiye'nin kendisinin arabulucu olmadığı barış süreçlerinden hazzetmediğini zanneden "mediation-mania" yazarlarına da gerekli cevabı verecek bir tavidir.

Barak, yeni genelkurmay başkanını seçti

Kerim Balcı 2010.08.23

İsrail Savunma Bakanı Ehud Barak, önümüzdeki dönemde çalışmak istediği genelkurmay başkanının ismini, mevcut başkan Gabi Aşkenazi'nin emekliliğinden altı ay önce açıkladı.

Aşkenazi durumunda kalan insanlar için "topal-ördek" diye bir tabir kullanılıyor İngilizcede. Görevinin başında, resmen bütün yetkiler hâlâ onda ama artık kimse onun fikrini sormayacak. İsrail ordusunun daha alt kademe atamalarında da yeni genelkurmay başkanı Yoav Galant belirleyici olacak. Buna benzer bir durum Türkiye'de de yaşanmış ve AK Parti hükümeti M.Yaşar Büyükanıt'ın genelkurmay başkanlığını beklenenden önce açıklayarak Hilmi Özkök'ü topal-ördeke çevirmişti.

Barak'ın Aşkenazi'den bir an önce kurtulma ve yerine Galant'ı bir an önce getirme sevdasının bir dizi açıklaması var. Öncelikle Aşkenazi, fazlasıyla siyasileşmiş, çok fazla konuşan, İsrail'i dış ilişkiler anlamında zor durumda bırakan açıklamalar yapan biriydi. Gitmesine ben bile sevindim. Açıklamalarının esaslı bir kısmı Türkiye'nin de canını sıkan türdendi zira. İsrail'in yeni genelkurmay başkanı Yoav Galant, İsrail ile Filistin'in kalıcı barış görüşmelerine yeniden başlayacağı bir dönemde görev yapacak. Gazze Operasyonu sırasında Gazze bölgesi komutanı olan Galant, daha sonra da Güney Saha Komutanlığı'na getirilmişti ki; Filistinlilere yönelik operasyonların çoğunu bu komutanlık yapıyordu. Yani Filistinlilerle barışmaktan ziyade savaşmayı bilen bir isim Galant. Bu, dezavantajlı yönü.

Diğer taraftan Galant, bir dizi farklı özelliğiyle ümit de vaat ediyor. Birincisi deniz kuvvetleri geleneğinden gelen ilk İsrail Genelkurmay Başkanı Galant. Bu, iki anlama gelebilir: İsrail özellikle özgürlük filosu olayıyla milli güvenliğine yönelik asıl tehditlerin denizden gelmeye başladığını düşünmüş ve buna tedbir alıyor olabilir. Diğer taraftan Barak, Galant gibi hem deniz hem de kara kuvvetleri tecrübesi olmuş bir ismi tercih ederek artık eskimiş olan kara-hava-deniz ayrımına son verecek bir askeri yapılanma planlıyor olabilir. Her iki durumda da Galant'ın varlığı İsrail ordusuna yeni bir dinamizm getirecek gibi.

Galant'ın sıra dışı kariyerinde iki yıllık bir askerlikten ayrılma da görülüyor. Bu süreyi Alaska'da odunculukla geçirmiş! Ama her nasılsa geri döndüğünde kıdem kaybı yaşamadan askerliğine devam etmiş. Galant'ın bu dönemde sadece oduncu İngilizcesi öğrenmediğini, aynı zamanda gizli bir askeri görevde olduğunu tahmin etmek zor değil. Bu da onu denizci, karacı ve istihbaratçı yapar ki; Barak için bulunması zor bir genelkurmay başkanı.

Galant, aynı zamanda bir işadamı. En azından iş çevreleriyle kurmuş olduğu ilişkilerden dolayı böyle görünüyor. Galant'ın iş dünyasına duyduğu ilgi daha üniversite eğitimi sırasında başlamış. İsrail'in yeni genelkurmay başkanı, Hayfa Üniversitesi'nde işletme bölümünden mezun olmuş.

Böyle bir isim İsrail-Filistin direkt barış görüşmelerinde ne kadar etkili olur? Öncelikle Gazze Operasyonu'nda göstermiş olduğu demir yumruk, bu görüşmeler için uygun bir tavır değil. Ancak 2002-2005 yılları arasında Ariel Şaron'a askerî sekreterlik yaptığı hatırlanırsa, Galant, Şaron'un tek taraflı çekilme mantığını ve bir Filistin Devleti'nin Filistinliler için değil, İsrailliler için gerekli olduğu prensibini benimsemiş olabilir.

Sıra dışı karakteri ve tecrübesiyle Yoav Galant, Şubat 2011'den itibaren İsrail'in genelkurmay başkanı olacak. Topal-ördeğe dönüşmüş olan Gabi Aşkenazi daha önce emekliliğini isterse, bu atama erkene bile alınabilir. Her durumda Galant'ın İsrail ordusunun alt kademelerinin şekillenmesinde Aşkenazi'den çok daha belirleyici

olacağı açık. Emekli olduktan sonra da siyasete gireceğine kesin gözüyle bakılan Galant'ı Türkiye'nin daha yakından takip etmesi ve tanıması gerekiyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Müslüman'ın alem idraki ve Türkiye sevgisi

Kerim Balcı 2010.08.27

Müslüman, alemlerin ele aldığı gibi algılamaz. Bizim için alem tecelligâh-ı esmâ-ı ilahiyedir.

Hâlık'ın kudret elinin mahlukuyla hem var etme hem de bildirme boyutlarında temasa geçtiği ka'b-ı kavseyn makamıdır. Orada var edilir; orada Var Edeni var edilenin penceresinde seyredilir. Hadiselerin diliyle de vahyeder Allah. Alem, bu tekevvün vahyin yaz-boz tahtasıdır; onu teşri'i vahyin belirlediği edep ve usul çerçevesinde okumaya çalışmak da ilk sözü Allah tarafından söylenmiş bir muhavereyi devam ettirme çabası. Bu, aktörleri güneşler, gezegenler, aylar olan makro alem için doğru olduğu gibi, aktörleri milletler, kavimler, sınıflar, cemaatler, partiler, diktatörler, işgalciler, mağdurlar, mazlumlar ve nihayet fertler olan sosyal alem için de doğrudur. Nasıl doğru olmasın ki? Şuursuz su damlalarının tecemmuundan müteşekkil bulutların renk ve şekillerine aşkın anlamlar yükleyen insan, zî-şuur ve zî-hayat insanların tahabbüb ve teanukundan veya tezahüm ve taarruzundan müteşekkil sosyal gerçekliklere nasıl metafizik anlamlar yüklemeyiz, nasıl onları Allah'sız bir alemin profan gerçeklikleri olarak yorumlayabiliriz? Eşya beynindeki kuvve-i cazibeyi sünnetullahın tecellisi olarak gören insan, nasıl olur da milletler ve sınıflar beynindeki ilmerkez veya anilmerkez kuvvetleri sırf beşeri ve dünyevi olarak görür?

Elbette suyu toprağa, buharı havaya meyyal yaratan Allah, bazı milletleri bazı milletlere meylettirmek meselesinde de fail-i hakikidir. Hazreti Kahhar'ın bir milleti bir millete musallat edeceğine inananlar neden Hazreti Vedud'un bir milleti pek çok milletlerin nazargâhına dönüştürebileceğine inanmakta zorluk çekerler? Son birkaç asrı beyaz insana nefret etmekle geçirmiş Afrika, Türkiye'den gidenlere "siz bizdensiniz" muamelesi yapıyorsa bu durum, Anadolu insanının hafif buğday tenliliğiyle açıklanabilir mi?

Pakistan, Türkiye'ye, metafizik boyutlarından yoksun aklın açıklamaktan aciz olduğu bir sevgiyle bağlıysa, bu uhuvvetin, müellif-i kulûb olan Allah'la alakalı bir yönü elbette vardır. Böylesi bir sevgi karşılığını bulamıyorsa, gereği yerine getirilmiyorsa ihmal edilen, görmezden gelinen sadece kalbî meyiller değil, bizzat bu meyillere hareket veren Allah'ın rızasıdır. Bunu, uluslararası siyaseti tümünden bir beşeri özgürlükler alanı olarak gören veya bu alanda hâkim kuvvetlerin menfaat, fayda, idame-i mevcudiyet üçgeninde şekillenen stratejiler olduğunu zannedenler anlayamaz.

Bizim Filistin sevgimizin arkasında da, Yemen'e karşı duyduğumuz o neredeyse nostaljik denilebilecek meylin arkasında da, Tunus'a mesafeli dururken Fas'a aşk derecesinde bağlı olmamızın arkasında da profan aklın açıklamakta zorlanacağı ilahi ilkhahat-ı kalbiyye-i şa'biyyeler yatar. Belki her bir milletin bir şahs-ı manevisi ve bu şahs-ı maneviye musahib bir melek-i müekkeli vardır ve Türklüğün melek-i müekkeli ile Pakistanlılığın melek-i müekkeli fitraten birbirine meyyal yaratılmıştır. Ziyadesiyle hisse ve kalbe bakan bu mesele aklın ve naklin kantarlarıyla tartılmaz. Biz seviyorsak, kalplerimizi sevgi objemize meylettiren öyle istemiştir de ondan böyledir. Onlar bizi seviyorlarsa bu, sevmeye olan liyakatimizden değil, bizi sevdirenin bizi sevdirmek yönündeki iradesinden dolayıdır.

Seviliyorsanız sevinmeli misiniz? Yoksa kalpleri size ve milletinize meyllettiren Hazreti Latîf-i Mahbûb'un bu te'lifât-ı kalbiyesinin üzerinize yüklediği sorumlulukları yerine mi getirmelisiniz? Sevimlik, Sevdiren'in sevilene yaptığı en büyük mesuliyet bilinci çağrısıdır. Niye sevildiğimizi biliyor muyuz? k.balci@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Din ve siyaset: Ovadia Yosef'in söyledikleri

Kerim Balci 2010.08.30

Din siyasete karıştı mı siyaset bir bozulursa, din bin bozuluyor. İşte İsrail'in ultra-Ortodoks Şas Partisi'nin manevi lideri Haham Ovadia Yosef'in söyledikleri ortada.

Yosef'in sözlerine Filistinliler, laik Yahudiler, barış taraftarları, insanlık vicdanını koruyabilmiş olan herkes kızdı. Zira 89 yaşındaki bu haham, tam da manevi lideri olduğu partinin kurucu üyesi olduğu Netanyahu Hükümeti kalıcı bir barış için Filistinlilerle görüşme masasına oturmaya hazırlanırken Yosef, Mahmud Abbas'ı ve bütün Filistinlileri "yeryüzünden silinmesi gereken kötü insanlar" olarak betimleyen bir konuşma yapmıştı. Sinagogunda yaptığı konuşmada Filistinlileri "İsrail'in onulmaz düşmanları, şeytani varlıklar" olarak isimlendiren yaşlı haham, "Allah'ın Mahmud Abbas ve bütün Filistinlilerin başlarına felaketler yağdırması gerektiğini" söylemişti. Bu Ovadia Yosef'in siyasi içerikli tek nefret konuşması değil. Yosef daha önce de Arapların yok edilmesi çağrısında bulunmuş ve "bunlara karşı merhametli olmak yasaktır. Üzerlerine füzeler göndereceksin ve işlerini bitireceksin. Bunlar habis ve mel'un varlıklar." demişti.

Haham Ovadia Yosef, 1920 yılında Basra'da Abdullah Yusuf olarak doğdu. Dört yaşındayken ailesiyle birlikte Kudüs'e göç etti. Çok erken yaşta Yahudi fakihi ve müfessiri olarak ün saldı. Bir dönem Kahire'de hocalık yaptı. Kendisi Mizrahi Yahudilerinden olmasına karşın 1973 yılında İsrail'in Sefarad Hahambaşısı seçildi. Gerek hahambaşılığı öncesinde, gerekse bu görevdeyken verdiği fetvalarla ortalığı ayağa kaldıran bir isimdi. Tek başına kendisinden önceki hahamların fetvalarını cerh eden hükümler veriyordu.

Böylesine dinî bir otorite oluşturmuş olan Ovadia Yosef'in siyasi bir meselede bu kadar kesin ve keskin bir dil kullanması üzücü ve önemli. Bu, İsrail ultra-Ortodoks Yahudiliğinin sosyal ve siyasi konjonktürün etkisinde hiç olmadığı kadar radikal bir çizgiye kaymakta olduğu anlamına geliyor. Oysa Ovadia Yosef 1990'lı yıllarda İşçi Partisi'nin Filistin Kurtuluş Örgütü ile yapmış olduğu Oslo Anlaşmaları'na destek vermişti. Haham Ovadia Yosef, insan hayatı kurtarmak için (buradaki kastı Yahudilerin hayatlarıydı elbette) topraktan vazgeçilebileceği hükmünü vererek geleneksel Dindar Yahudiliğin sınırlarını barışçı bir çizgiye doğru zorlamıştı. 1997 yılında halefi olarak görülen ve zamanın Sefarad Hahambaşısı olan Eliyahu Bakshi Doron'un (onun da asıl adı Hamza idi) Türkiye'ye gelip Muhterem Fethullah Gülen Hocaefendi ile görüşmesine, daha sonra Kahire'de toplanan hahamlar ve imamlar kongresine katılmasına da izin vermişti. Ama o zamanlar partisinin başında Ariele Deri adında pragmatik bir lider, bir işadamı bulunuyordu. Deri, HaMaran Ovadia Yosef'i dinin şartlarının gerektiğinde esnetilebileceğine inandırmıştı.

Şimdi Şas'ın manevi liderini aşırı uçlarda gezmeye zorlayan ne? Oy!

Şas, Ariele Deri'nin 1999 yılında yolsuzluk iddialarıyla partinin başından uzaklaştırılması sonrasında bir yerleşim birimleri partisi olmaya başladı. Partinin başına geçirilen Eli Yishai, yerleşim birimlerine daha fazla Şas taraftarının yerleştirilmesi için her katıldığı hükümette ısrarla içişleri bakanlığını istedi. Yishai bugün de içişleri

bakanlığı koltuğunda oturuyor ve geçtiğimiz hafta başında partisinin Filistinlilerle görüşmelerin ön şartı olarak kabul edilen yeni yerleşim birimlerinin inşasının dondurulması kararının süresinin uzatılmasına karşı çıkacağını söyledi. Şas Partisi 11 sandalyesiyle beş partilik Netahyahu koalisyonunun dördüncü büyük partisi. Ama hükümet zaten toplamda 69 sandalyeyi elinde tutabildiğinden, koalisyondan çekilmesi durumunda hükümeti düşürebilecek bir şantaj gücünü de elinde tutuyor. Bu şartlar altında Netanyahu'nun Filistinlilerle kalıcı bir barış anlaşması imzalayabileceklerini söylemesi ne kadar inandırıcı?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ortadoğu barış görüşmelerine Kudüs'le başlamak yanlış

Kerim Balcı 2010.09.03

Kötüler de bazen iyi şeyler yaparlar. Arap-İsrail ilişkilerinde iyi olan şeylerin çoğunu kötü adamlar yaptı. Çünkü kamuoyu desteği sıkıntıları yoktu.

Kalıcı bir barıştan yana olan solcuların ikna edilmesine gerek kalmıyordu. Onlar muhalefette de olsalar barış anlaşmalarına destek vermeye hazırlardı zaten. İkna edilmesi gereken sağcı tabandı ve bunu da ancak sağcı tavan yapabiliirdi. Araplarla İsraililerin bir masa etrafında oturdukları ve ilk defa soğuk da olsa bir barış anlaşmasını imzaladıkları tarih 17 Eylül 1979'dur. Jimmy Carter, eskinin teröristi, o zamanın İsrail başbakanı Menahem Begin'i Mısır'la kalıcı bir barışa ikna ettiğinde, ülkede ikna edilmesi gereken başka kimse kalmamıştı. Çünkü en zor ikna edilecek olanın bizzat Begin olduğunu herkes biliyordu.

Lübnan'la 1983 yılında geçici de olsa bir barış anlaşması imzalayan da, daha sonra Oslo Anlaşmaları'nın yolunu açacak olan 1991 Madrid Barış Görüşmeleri'ni başlatan da yine İngiliz Manda Yönetimi döneminde terörist olarak aranan Yitzhak Şamir'di. Şamir, Madrid adımını atmamış olsaydı, halefi Yitzhak Rabin'in Oslo görüşmelerini yapacak enerjisi de olamazdı, her iki Oslo anlaşmalarını imzalayacak desteği de. Nitekim Begin ve Şamir verdikleri bütün tavizlere rağmen İsrail halkının nazarlarında "şahin politikacılar" olarak kaldılar. Buna karşılık Rabin, Oslo'da attığı imzanın bedelini hayatıyla ödedi. Ariel Şaron'un Gazze'den tek taraflı çekilme kararı da çok kötü bir adamın çok doğru bir kararıydı. Böylesi bir adımı Şaron'dan başka kimse atamazdı.

Şimdi Binyamin Netanyahu cesur bir şey yapıyor. Kimse Netanyahu'yu İsrail idealine ihanet etmekle, Kudüs'ü bölmeye kalkışmakla, yerleşimcileri sırtlarından bıçaklamakla suçlayamaz. Çünkü şahinliği müsellemler bir politikacı o. Üstelik koalisyonunda Avigdor Lieberman gibi bir faşist ve Şas Partisi gibi radikal dindar söylemliler bir parti bile var. Bu ikisini ikna etmiş bir Netanyahu'nun bütün İsrail'de ikna edemeyeceği daha kim olabilir?

Fakat Netanyahu iki noktada yanlış yapmakta ısrar ediyor. Birincisi meşruiyet zeminini yitirmiş Mahmud Abbas yönetimini tek muhatapı olarak kabul ederek Hamas'ı dışlayan bir süreç başlatmış olması. Hamas, barış görüşmelerine karşı değil, kendisini muhatap almayan bir sürece karşı. Bu karşıtlığını başlattığı saldırılarla ifade etmeye başladı bile. Yerleşimciler de karşı saldırılar düzenleyerek Netanyahu'nun başlatmış, Mahmud Abbas'ın da kabul etmiş olduğu nihai durum görüşmelerini baltalamak hususunda en büyük düşmanlarıyla işbirliği yapmış durumdadır.

İkinci büyük yanlış, görüşmelerin daha ilk gününde Kudüs'ün nihai statüsünün gündeme getirilmesi... Bunu da 2001 yılında aynı yanlış yaparak Taba Görüşmeleri'ni doğarken öldüren Ehud Barak yapıyor. Barak görüşmelerin hemen öncesinde Kudüs'ün bazı kesimlerini Filistin Otoritesi'ne devredebileceklerini ve kutsal mekanların da özel bir rejimle yönetilmesine razı olabileceklerini söylemek suretiyle hem Netanyahu'yu kendi sağcı tabanı karşısında zor durumda bıraktı hem de Abbas'ı Hamas muhalefeti karşısında. Taba Görüşmeleri'ni değerlendirirken Şimon Peres, "Ona [Barak'a] Kudüs meselesine hiç girmemesini söylemiştim." demişti. Hakikaten Kudüs gündeme gelmemiş olsaydı Taba Görüşmeleri'nde kalıcı bir barış anlaşması yapılmış olabilirdi. Ama Barak imkansızı başararak tarihe geçmek istiyordu.

Bugün Netanyahu hükümeti aynı imkansızı telaffuz ederek başlamış olan bir süreci idare etmeye çalışacak. Başarırsa biz de bütün dünya gibi alkışlayacağız onu. Ama iki yanlış adımla çıkılmış bu yolun sonuna ulaşmak imkan harici görülüyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu zamanda Yahudilerin başbakanı olmak zordur

Kerim Balcı 2010.09.06

Bu zamanda Yahudilerin başbakanı olmak bir hayli zordur. Bir taraftan Ortadoğu'ya kalıcı barışı getiren adam olmak isteyeceksin, diğer taraftan kalbin bin bir türlü kötülükle, kabinen de bin bir türlü bakış açısından adamla dolu olacak. Binyamin ben Eliezer'le Avigdor Lieberman'ın aynı anda bakan oldukları bir koalisyonun başbakanı olmak ve bu sıfatla Filistinlilerle kalıcı bir barış imzalamaya kalkışmak gerçekten zor iştir.

Binyamin Netanyahu, ABD'de Mahmud Abbas ve ekibiyle iki devletli kalıcı ve nihai çözüm üzerine görüşmelere başladı geçen hafta. Yine geçen hafta İsrail'de olan ve bu barış girişiminin temellerini oyan onlarca gelişmeden ikisine dikkat çekeceğim ben.

Birinci gelişme Batı Şeria ve Gazze Şeridi Yahudi Cemaatleri Konseyi Hahamlar Komitesi'nin dört yıl önce birkaç dindar Yahudi'nin başlattığı 8 Eylül orucunu dinî bir vecibe olarak onaylaması. Bu oruç 2005 yılında Ariel Şaron'un tek taraflı olarak Gazze Şeridi'nden çekilme kararı alması sonucu bu bölgedeki 21 Yahudi yerleşiminin ve 30'un üzerindeki sinagog ve ibadet mahallinin yıkılması sebebiyle tutulacak. Ne kadar Yahudi'nin bu çağrıya kulak verip oruç tutacağını orucu tavsiye eden hahamlar da bilmiyorlar. Bilinen şey şu: İşgal kendi dinini oluşturduğu gibi çekilme de kendi radikal dinini oluşturuyor.

İkinci gelişme ise Netanyahu'nun partisi Likud'dan milletvekili olan Tzipi Hotovely'nin, başbakanı iki devletli çözümün pazarlıklarını yaparken Ariel'de Likud merkez komitesi üyelerine kendi tek devletli çözüm planını sunması oldu. Hotovely, her durumda çökeceğine inandığı barış görüşmelerine alternatif bir çözüm ürettiğini iddia ediyordu.

Likud'un yeni 'Bayan Radikal'i olarak bilinen Hotovely bir konuda çok haklı: İsrail'in verebileceği maksimum, Filistin'in kabul edebileceği minimumdan daha az. Bu durumda nasıl bir barış olacak? Dahası, Hotovely İsrail'in yanı başındaki bir Filistin'in hem yaşayamayacağına inanıyor, hem de İsrail'e rahat vermeyeceğine. Çözümü, İsrail'in yıllardır işgal altında tuttuğu ve fakat ilhak etmediği Batı Şeria topraklarını ilhak etmesi, bu topraklarda yaşayan Filistinlilere tam vatandaşlık sunması ve büyük bir Arap azınlığı olan bir Yahudi devleti olarak yaşamaya devam etmesi olarak görüyor.

Tek devletli çözüm planının Likud'un en sağcı milletvekillerinden birinden gelmesi ilginç. Bu tezi daha önce solcuların en solcuları ve anti-Siyonist dindarlar dillendirmişler, ancak her iki grup da kurulacak devletin iki uluslu bir tek devlet olup, Yahudi devleti sıfatının tarihe gömülmesi gerektiğini savunmuşlardı.

Şimdi Hotovely Batı Şeria'nın tamamını ilhak etmiş bir Yahudi devleti hayali kuruyor. Planını bir dizi nüfus uzmanıyla da görüşmüş ve Batı Şeria'da 1,5 milyon Arap'ın yaşamakta olduğuna karar vermiş. Bunun anlamı 1 milyon Arap'ın ya Gazze Şeridi'ne ya da Ürdün gibi Arap ülkelerine sürgün edilmesi demek. Kalan 1,5 milyon Arap'ı vatandaşa dönüştüren İsrail'in de Yahudi ağırlığını koruyabilmesi için bir dizi düzenleme gerekiyor. Dünyanın dört bir tarafında kalmış Yahudilerin İsrail'e göçünü teşvik bunlardan ilki. İsrail politikasının nüfusun %30'unu oluşturan Arapların en büyük partiye dönüşmesini engellemek için yeni baştan dizayn edilmesi ikincisi. Yine de Hotovely'nin şu sözü erdemli: "Filistinlilerle tanklarla savaşmaktansa parlamentoda mücadele etmeyi tercih ederim. Aşkelon'da füzeler görmektense Ahmet Tibi ve Saeb Erekat'ı parlamentoda konuşma yaparken görmeyi yeğlerim."

Fakat Hotovely'nin planının telaffuz edilmemiş üç yönü var. Öncelikle Filistinliler içinde tek devlet çözümüne verilen destek %10'un altında. İkincisi, hayal edilen göç yaşansa bile Arapların üreme hızını düşürecek dayatma çözümlerin planlandığı da açık. Üçüncüsü, plan Gazze Şeridi'ni Mısır egemenliğine vermeyi öngörüyor. Yine de Hotovely, ikna edilmesi gerekenler eğer dünya kamuoyu, Filistinliler, Mısırlılar ve İsrailliler ise bunlardan en zorunun İsrailliler olacağını söylüyor.

Dedim ya Yahudilerin başbakanı olmak zordur.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bizim zaman-mekân telakkimiz ve dünya

Kerim Balcı 2010.09.10

Bizde zaman, mekânın ruhudur. Cansız ve şuursuz mekân, haricî bir varlığı olan zaman zincirine takıldığında hareketlenir, zamanın fitratına uygun olarak şekillenir, hayat bulur, nim-şeffaf bir hal alır, adeta şuurlulaşır.

Zaman, kahredici, eskitici, dönüştürücü, doğurucu ontolojik varlığı olan dehr olarak mekânda işleyen Rabb'in elidir adeta. Duran, hızlanan ve biten zaman ise -vakit denildiği de olur- epistemolojik bir varlıktır. Dehrin havass-ı insaniye denilen aynadaki yansımasıdır vakit. Eski mantıkçıların ifadeleriyle "dehrin kalpteki resmi vakittir". Vaktin hakikati vardır ama haricî varlığı yoktur. Subjektiftir. Bunun için de biten, sıkıntısı olan, kendisiyle yarışılan, hiç kalmayan, biraz istenen hep vakittir. Oysa dehr, bitmez, bitirir.

Diğer bütün ontolojik-epistemolojik varlık çiftlerinde olduğu gibi zamanın da gerçek varlığı olan dehr ile algılanan versiyonu olan vakit arasındaki ilgiyi zi-şuurun letaif-i hamse-i hariciye ve bilinmez sayıdaki letaif-i dahiliyeleri kurar. Bu letaifin ekser kısmı da mekândaki devinim, dönme, eskime, yenilenme, genişleme ve daralma gibi hissen ve kalben gözlemlenebilen değişimlerle hareketlenir; duygular ancak mekândaki bu tür değişikliklerle duyumlara dönüşebilirler. Zamanı mekânda izleriz biz. Mekân algılayışlarını kaybetmiş hastaların hemen çoğunluk zaman idrakinden de yoksun olmasının sebebi budur. Mekân, kalbin dehrin resmini çizmek için kullandığı malzemeyi sağlar. Geç kalmak, çoğunluk dehrî bir hakikatin, varılacak olan noktaya mekânda uzaklık olarak tercüme edilmesinden ibarettir. Acele etmek, mekânlar arasındaki hızlı değişkenliği; zamanın

durması, mekândaki değişimin durmasının; zamanın farklılaşması, tamamı mekân telakkilerimize ait olguların farklı çehrelere bürünmesinin adıdır çoğunluk.

Ancak ruhani, melekûti tecrübelerde insan vakit denilen subjektif algılamalardan sıyrılarak dehrin o muhteşem haricî varlığıyla müşerref olabilir. Bu ikisi arasındaki fark geminin güvertesinden eşyanın akıp gittiğini seyreden birinin önce geminin hareket ettiğine, hareketin varlığından da geminin çarklarının çalışmakta olduğuna hükmetmesine mukabil, kazan dairesinde olan birinin çarkçbaşının emirlerini seyretmesine benzer. Vakit eserden tesire, tesirden de müessire geçişe tekabül ederken, dehr müessirin gayrı değildir.

Böylesi ruhani tecrübeleri havas seviyelerine göre çağırdıklarında veya çağrıldıklarında yaşarken, avam ancak kutsal zaman ve mekânlarda yaşayabilir. Ka'be'de met'af alanındaki devinimi seyreden insan, eğer kalp gözü tümünden kapanmamışsa, kâinat saatinin akrep ve yelkovanını değil, bizzat zembereğini seyretmekte olduğunu hisseder. Arafat'ta, Müzdelife'de, Mina'da vakfeye duranlar bir saatin akrep ve yelkovanını zorla durduran bir çocuğun, zembereğin yine de çalışmakta olduğunu gördüğü zaman düştüğü hayret makamını idrak ederler. Bazı merkezî kubbeli camilerde met'af alanındaki kaybolmuşluk, küçülmüşlük, zembereğin bir parçası olmuşluk hissi kaplar insanı. Tanpınar'a "Su sesi ve kanat şakırtısından, billur bir avize Bursa'da zaman," dedirten tecrübe Ka'be'de yaşananndan keyfiyet olarak değil, kesafet olarak farklıdır.

Kutsal addedilen gün ve geceler, kandiller ve bayramlar da inananların vaktin subjektifliğinden kurtulup, kolektif bir şekilde idrak edilen dehrî tecrübeler yaşadıkları zaman dilimleridir. Zamanın yer yer hızlandığı, yer yer de durduğu bir rüyayı bütün bir cemiyet, bir ümmet olarak birlikte gördüğümüz kutlu günlerdir bayramlar. Hususen bir ay süren oruç tecrübesiyle mekândaki değişimi minimuma indirdikten, camilerin bağrında met'af tecrübesini yaşatan teravih namazlarından, geceyi canlandıran sahurlardan ve tarihi hal-i hazıra taşıyan mezarlık ziyaretlerinden sonra görülen Ramazan Bayram rüyası kuşatıcı bir dehrî tecrübenin bağrına atar bizleri ve çoğunluk bayram günlerinin nasıl geçtiğini bilmez ve fakat bu kısa zamana ne kadar da çok dost ziyareti, ne kadar da çok tebessüm, selam ve kelam sığdırdığımıza şaşırırız.

Dünyanın dört bir yanındaki Müslümanların ortak bir mekân tecrübesini yaşamaları ancak hacda mümkün olurken, mekânın ruhu olan zamanın ortaklaşa tecrübe edilmesini sağlayan bu bayram günlerinin bir ortak yaşam-dünyası (Lebenswelt) idrakini inşa etmesi, bu idrakin de metafizik âlemlerimizi olduğu kadar fizik dünyalarımızı da yeniden şekillendirmesi kaçınılmazdır..

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yüksek demokrasi, yüksek ekonomi ve yüksek hızlı AB reformları

Kerim Balcı 2010.09.13

30 yıllık bir dönem sona erdi. Dün sandıkta gömülenin Kemalizm veya laik rejim olduğunu savunanlar yanılıyor. Dün sandıkta 12 Eylül 1980 darbesinin yeniden hayat verdiği "Devlet Dini" can verdi. Her can vereni hayatta sananlar olduğu gibi, devlete tapınmaya devam edenler elbette olacak.

Hem inanç özgürlüğü var. Devlete tapınmak da serbest! Ancak bu inancı başkalarına dayatma özgürlüğü, bu inançtan olmayanları devlet kadrolarından, devletin dağıttığı refahtan, devletin şekillendirdiği kamusal alandan

dışlama özgürlüğü sona erdi.

Başbakan Erdoğan'ın ifadesiyle "Yüksek demokrasiye geçtik. Ekonomide de yüksek ekonomiye geçeceğiz." Bu söz zımnında "yüksek hızlı AB reformlarına geçeceğiz" vaat ve kararlılığını da içerir. Zaten "evet"in bir bölümü bu yönde de bir adım oldu. Şimdi geri kalanını isteriz.

Her emir, levazımıyla da emirdir. "Bu böyle olsun" diyen bunun böyle olması için gerekli olan şeyleri de hem talep etmiş, hem de onaylamıştır. Dün sandıklara akan evetler, "AB standartlarında bir yargıya evet!" demekle mevcut anayasal reformu onaylamakla kalmamış, iktidarıyla muhalefetiyle bütün yasa koyuculara, hükümetiyle bürokrasisiyle bütün yasa uygulayıcılara AB reformlarının yargı reformuna bakan geri kalan kısımlarının da bir an önce hayata geçirilmesinin talimatını vermiş ve bu talimatın yerine getirilmesi için gerekli diğer adımları onaylamıştır. Aynı şey askerlerin sivil mahkemelerde yargılanması ve YAŞ kararlarına yargı yolunun açılmasıyla ilgili maddelerdeki değişiklik için de doğrudur. O maddelere verilen evet oyları askerlin sivil ve askerî içerikli bütün eylemlerinin şeffaf ve sivil denetime açılması için gerekli düzenlemelerin yapılmasına yönelik bir millî talimat ve güvencedir.

Hemen her maddesi AB reformlarıyla ilişkilendirilebilecek bu anayasal reform Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün de söylediği üzere AB yolculuğunun hızlandırılması için enerji sağlıyor. Bu enerjinin boşa harcanması kabul edilemez. Referandum döneminde söylenenler meydanlarda kaldı; şimdi kırıgınlıkları unutup milletin AB yoluna devam talimatına uyan, aralıksız çalışacak bir parlamento isteriz. AB treni hiçbir zaman rayından çıkmamıştı, evet. Ama nicedir trenin lokomotifi yakıtsız kalmıştı. Şimdi yakıtı halkın yarısından fazlasının evet reyini olan bir lokomotifin hızıyla AB reformlarına sahip çıkılmasını bekliyor millet.

Bugüne kadar Türkiye'nin iç işlerine karışıyor durumuna düşmemek endişesiyle susan AB diplomat ve bürokratlarından da artık daha güçlü bir "evet" duymak istiyoruz. Bu, sözlü bir tebrikten ziyade kasım ayında açıklanacak olan AB ilerleme raporunda Türkiye'nin iştahını kırmayacak, enerjisini sıfırlamayacak bir itidali benimsemekle olur. Bu, Ankara'ya tam üyelik dışındaki bütün seçeneklerin masadan kaldırıldığı yönünde kuvvetli bir güvence vermekle olur. Bu, Türk sivil toplumuyla girişilen işbirliğini artırmakla, Kıbrıs'ta sürdürülebilir tek tez olan barış tezine destek vermekle, Ermeni meselesini Türkiye ve Ermenistan'ın karşılıklı çabaları sırasında çözülecek bir mesele olarak kabul edip bir üyelik kriteri gibi telaffuz etme düşüncesizliğinden vazgeçmekle olur.

Bu noktada "Durmak yok, yola devam!" sloganı yetmez; sivil toplumun koştuğu yerde iktidara yürümek yakışmaz. "Durmak yok, koşturaya devam!" bilinç ve heyecanıyla kendisine verilen milli talimat ve güvenceye sahip çıkacak bir iktidar ve bu talimatın anlamını doğru yorumlamış bir muhalefet isteriz. Millet olarak sandığı bir defa ele geçirdik. Bir oyun neyi değiştirebileceğini öğrendik. Bu talimat ve güvenceyi doğru okuyamayanlarla bir yıl içinde ikinci bir buluşmamız var bizim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Transatlantik trendler ve Türkiye'nin Batı algısı

Kerim Balcı 2010.09.17

Amerikan düşünce kuruluşu German Marshall Fund, dokuz yıldır ABD'nin okyanus ötesindeki müttefiklerinde Amerikan başkan ve politikalarının algılanış şekillerini ölçmek üzere "Transatlantik Trendler" başlıklı bir

kamuoyu yoklaması yapıyor.

Ankette 12 ülkede toplam 13 bin kişiye sorular yöneltiliyor. Bu soruların bazıları trendleri takip etmek için geçen yıllarda sorulan soruların aynıları oluyor; bazıları da yeni ortaya çıkan konularla ilgili. Bu yılki anketin sonuçları geçen hafta yayımlandı. Yoklamanın Türkiye'den edildiği sonuç özetle şu: Türklerin en sevdiği Amerikalı Barack Obama, onu da geçen yıla kıyasla daha az seviyorlar. Türkiye'nin NATO ve AB üyeliğine desteği hızla gerilemeye devam ediyor ve Türkler Ortadoğu'yla daha fazla işbirliği yapılmasını istiyor. Türkler, Amerika'nın Ortadoğu'daki faaliyetlerini de geçen yıllara kıyasla daha az destekliyor. İran'ın nükleer silah edinmesi ihtimalinin fazlaca rahatsız olmayan Türkler, bu ihtimali önlemek için askeri seçeneği kabul etmek konusunda da geçen yıla göre daha isteksizler. Geçen yıl yüzde 31 düzeyinde olan askeri seçeneğe destek, bu yıl yüzde 13'e inmiş. AB üyeliğine genelde olumlu bakan Türkler de yüzde 48'den 38'e gerilemiş. Gariptir Türkiye'nin uluslararası meselelerde karar alırken hangi ülkelerle en yakın ilişki içinde olması gerektiği yönündeki bir soru, Türklerin Ortadoğu ülkeleri ile daha fazla temas isterken Türkiye'nin tek başına karar vermesi gerektiğini düşünenlerin oranının da azaldığını ortaya koymuş. Ankete göre Türklerin yüzde 51'i Kıbrıs müzakerelerine, yüzde 55'i de Ermenistan'la ilişkilerin normalleşmesine karşıymış.

Evet, tamamı önemli, tamamı derin derin düşünülmesi gereken, tamamı üzerlerine yeni politikalar üretilecek önemli bulgular bunlar. Ama kardeşim, madem durum bu kadar vahim, referandumda 'evet' diyen yüzde 58 nerede? 'AB standartlarında bir yargı' sloganına evet diyen halk, 'AB üyeliğine' neden hayır der? Tamamı AB'nin talep ettiği, takdir ettiği, teşvik ettiği değişikliklere yüzde 58'i açıktan evet diyen, yüzde 5'i de farklı siyasi mülahazalarla gidemediği sandığa gitseydi evet diyeceğini ilan eden bir toplumun dış politika konularında AB ile işbirliğine evet diyen kesimi niye yüzde 22'de kalır?

Ya da soruyu şöyle soralım: Sandığa mı inanacağız, anketörlere mi?

12 Eylül referandumunun AB reformlarının devamına ve AB sürecinin gerektirdiği adımların atılmasına bir davet olduğu ortada. Nişanı destekleyen nikaha karşı çıkmaz! Daveti kabul eden sofraya oturmasa ayıptır! 12 Eylül referandumu AB üyeliği yolunda topyekün milletçe atılmış bir adımdır. Madem bu adımı birlikte attık, 'bu yolda yürünmesini tasvip etmiyorum' denir mi?

Elbette bunun da bir açıklaması vardır ve bu açıklamaların bir kısmı anketin kendi mahiyetine, yapılış keyfiyetine ve zamanlamasına bakar. Söz gelimi uluslararası politikalarda işbirliği yapılacak ortaklar konusundaki sorunun şekli yanlıştır. 'Türkiye uluslararası konularda şimdi size okuyacaklarımdan hangisi ile en yakın işbirliği içerisinde hareket etmelidir?' şeklindeki soru diğer şıkları dışlayan bir sorudur. Oldum olası kızarım: onu mu beni mi çok seviyorsun diye köşeye sıkıştırılan dost ne desin? Dostları bu tür ötekini dışlayıcı sıralamalara tabi tutmaya zorlarsanız, dostluğunuzu kaybedebilirsiniz. Türklere bu soru karşısında tek cevap verme hakkı veriliyor ve her ne kadar şıklar arasında 'hepsi ile' şikkı varsa da anketörler bu şikkı okumamaları konusunda uyarılıyorlar. Diğer şıklar, ABD, AB, Ortadoğu ülkeleri, Rusya, Türkiye yalnız başına hareket etmelidir ve Bilmiyor/Cevap vermeyi reddetti. Soru 'Türkiye'nin uluslararası konularda ABD ile yakın işbirliğini destekliyor musunuz?' şeklinde sorulup, AB, Ortadoğu ülkeleri ve Rusya için tekrar edilseydi eminim farklı bir sonuç alınırdı. Nitekim okunmayan 'hepsi ile' şikkı son üç yılda yüzde 7 civarında bir karşılık almış. Bu iki arkadaşı arasında tercih yapmaya zorlanan dostun 'ikinizi de' cevabıdır.

Yine de bu bir trend araştırmasıdır. Şekli yanlış olsa da madem aynı soru yıllardır soruluyor, 2008'den bu yana Türkiye'nin tek başına hareket etmesi gerektiğini düşünenlerin yüzdesinin 48, 43 ve 34 olacak şekilde sürekli düşmesinin bir açıklaması olması gerekir. Ama bunu tartışacak yerimiz yok bugün. k.balci@zaman.com.tr

Zaman'ın 3 milyon satması dış politikamıza da yarar

Kerim Balcı 2010.09.20

Herkesin kampanyası fitratınca... Bazıları gerçekçi; hedefini idealden çok imkân dairesine yakın telaffuz ediyor.

Belki amirlere de böylesi yakışır. Bense hayallerinden sorumlu olmayan bir memurum. Ben üç milyon Zaman kampanyası yapıyorum. Beş milyonu hayal edenler de vardır elbet. Benim ruhum da beş milyonu hayal ediyor ama, ancak üç milyonu planlayabiliyorum. Bu gazete üç milyon satar. Satmalı da. Hem öyle uzak bir gelecekte değil, yeni yepyeni anayasamız referanduma sunulmadan satmalı.

İç politika yordu biliyorum. Lakin Zaman'ın üç milyon satması dış politikamız için de önemli. Büyük devletlerin büyük medyaları olur. 72 milyon insan topu topu 5 milyon gazete okuyorsa, bunun da bir milyonu okunmaktan daha ziyade seyrediliyorsa bu millet büyük bir devleti taşıyamaz.

Dünyanın meselelerine yön veren bir büyük devletin medyası dünyayı eve taşır. Dış haberleri iç haber sıcaklığıyla sunmaya çalışır. Afganistan'daki bir seçim bakmışsınız yarım sayfada incelenmiş. 'O olursa ne olur, bu olursa ne kaçır,' tartışılmış. Dış politikanın toplumun kanaatleriyle yönlendirildiği bir dönemde yaşıyoruz. Artık iç, dış, ekonomi politika gibi izole siyasetler yürütülemiyor. Entegre politika üretecek yöneticiler istiyoruz. Hem şimdi var. Bunları entegre bir bakış açısıyla destekleyecek, bilgilendirecek, yeri gelince eleştirecek bir medya lazım. Sürekli hariciye personelinden bilgi alan değil, onların gözünü açan bir medya!

Şimdiye kadar bu görevi ifa eden Zaman'dan başka gazete olmadı. Bundan sonra olacaksa da ancak Zaman'ın açtığı kulvarı takip eden gazeteler sayesinde olacak. Zaman bunun için üç milyon satmalı. Bir ekol olabilmesi için, dünya gazeteciliğine bir okul olabilmesi için üç milyon satmalı Zaman.

Büyük devlet olmak her şeyden önce bilinç işi... Bir trilyon dolarlık dış ticaretiniz olabilir ama bir dünya telakkiniz oluşmamışsa, dünya meselelerine vakıf bir toplum tabanınız yoksa, yazarlarınızın makaleleri dünyanın dört bir yanında tartışmalar başlatmıyorsa, sizin yazarlarınız bile adam yerine konulmak için makalelerini Batılı başkentlerin gazetelerinde yayınlamaya çalışıyorlarsa büyük devlet olamazsınız.

Büyük devlet olmak önce dünyanın haber haritasını çıkaran, bu haritada hiçbir ülkeyi atlamayan bir medyanızın olmasına bağlı. Bunu Türkiye'de yapabilecek bilinç ve kararlılık şimdilik sadece Zaman'da mevcut. Refikleri yurtdışındaki magazin haberlerini dış politika haberi sanırken Zaman "Strateji" sayfasını yayınlıyordu. An oldu dış politikaya üç tam sayfa ayırdı. Bir dönem en güzide muhabirlerini yurtdışına gönderdi. İşte şimdi Brüksel'de meyvelerini topluyor. Zaman ve Zaman'ın Brüksel temsilcisi Selçuk Gültaşlı olmasaydı, Türkiye'nin muhafazakâr-demokrat ana kitlesi AB üyeliğini anlayamaz ve süreci destekleyemezdi. Aynı yorum Avrupalılar için de doğrudur. Zaman'ın sırtladığı Today's Zaman projesi olmasaydı Avrupalı bürokratlar da siyasiler de Türkiye'deki süreçleri doğru okuyamazlardı. Zaman üç milyon satmalı ki Türkiye'nin dışa açılan bu penceresinin Rusçası da olsun, Arapçası da olsun, İspanyolcası da olsun.

İşte Zaman'ın Washington temsilcisi Ali Aslan: İddia ediyorum Amerikan başkentinde görev yapan pek çok yabancı diplomattan daha "well-connected"dır; daha sağlam bir networku vardır. Arkasında üç milyon satan bir Zaman olsaydı çok daha fazlasını da başarırdı. Aynı şeyler Arap dünyasını dolaşan Cumali Önal için de, Rusya ve yakın çevresini dolaşan Faruk Akkan için de doğrudur. Zaman üç milyon sattığında bu listede daha nice dünya başkenti olacak.

Üç milyon satan bir Zaman, dünya medyası tarafından da daha özenle takip edilecektir. Bugün Zaman'ın makalelerinin Arap basınında çevrilip yayınlandığı olur. Today's Zaman Türkiye'yi takip eden, Türkiye hakkında raporlar hazırlayan akademisyenlerin bir numaralı referans kaynağıdır. Ama üç milyon satan bir Zaman sadece Türkiye'ye bakan içeriğiyle değil, dünyayı yorumlayış tarzıyla da, İslam ve siyaset ilişkisini okuyuş tarzıyla da, gazeteciliğe getirdiği sorumlu gazetecilik yaklaşımıyla da örnek alınan, taklit edilen bir gazete olacaktır.

Üç milyon satan bir Zaman, büyük Türkiye'nin büyük gazetesi olacaktır. k.balci@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bill Clinton ve Rus Yahudileri

Kerim Balcı 2010.09.24

Hafta içinde New York'ta düzenlenen Clinton Küresel Girişimi adlı konferansta konuşan eski ABD Başkanı Bill Clinton, İsrail-Filistin barış sürecinin başarıya ulaşmasının önündeki engellerden birinin Rus kökenli Yahudiler olduğunu söylemiş.

Rus kökenli Yahudilerin Avrupa kökenli Yahudilere kıyasla barış için topraktan taviz verme konusunda daha isteksiz olduklarını söyleyen Clinton, İsrail ordusunun da her geçen gün daha fazla Rus Yahudi'si ve yerleşimci ailelerin çocuklarına bağımlı hale geldiğini iddia etmiş. Clinton'a göre sıkıntı bu askerlerin yarın bir gün boşaltılmaları söz konusu olduğunda yerleşimcilerle mücadele etmek istemeyecek olmalarıyla da ilgili.

Clinton tezini ispat etmek için kendisinin başkanlığı döneminde İsrail'de başbakan yardımcılığı ve imar ve iskan bakanlığı yapan Natan Şaranski'yle arasında geçen bir konuşmayı aktarmış. Buna göre yerleşim birimlerinin boşaltılması ve Batı Şeria'nın tümünden Filistinlilere devredilmesine karşı çıkan Şaranski, Clinton'a, "Ben Rusya gibi büyük bir ülkeden geldim. Şimdi elimizdeki küçücük ülkenin daha da küçülmesine nasıl razı olurum?" demiş. Şaranski'nin Rusya'da hapisteyken çıkıp İsrail'e göç ettiğini bilen Clinton da, "Sizi temin ederim, burada sizin hapisane odanızdan daha fazla toprağınız olacak." diye cevap vermiş ona.

Clinton'un değerlendirmesi bekleneceği üzere İsrail yönetimi ve Amerikan Yahudi dernekleri tarafından telin edildi. Clinton'dan "eski bir dost" diye bahsetmeye başlayan Yahudiler, Rus Yahudilerinin ülkenin kalkınmasına ve ordusuna yaptıkları katkıyı alkışladılar cevabi açıklamalarında. İş i sulandırıp Monica Lewinsky'nin de Rus asıllı bir Yahudi olduğunu hatırlatanlar da oldu.

Öncelikle Clinton'un açıklamasının arka planında uğraşılırsa ırkçılığa kadar vardırılabilecek bir Rus karşıtlığı yatıyor. İsrail'in mevcut dışişleri bakanı Avigdor Lieberman da Rus'tur ve de hem İsrail-Filistin barışının hem de İsrail-Türkiye ilişkilerinin düzelmesinin önündeki en esaslı engeldir. Ama bu engel olma durumu Rus olmasıyla değil, Avigdor Lieberman olmasıyla ilgilidir.

Yine de Clinton'un gözlemi İsrail'in dış politika kararlarını monolitik bir İsrail kimliğine değil, bu kimliği oluşturan alt kimliklerden birine atfetmesi açısından önemli bir adım. Bu, İsrail'le sıkıntılı bir süreç yaşamakta olan Türkiye'nin de dikkate alması gereken bir şey. İsrail'i topyekûn "gemi basanlar ülkesi" olarak görmek hem adaletsiz, hem de neticesiz bir tavır. Lisbon'da tanıdığım genç bir grup solcu İsrailli, Mavi Marmara olayından sonra kendilerinin yaşadıkları "mahalle baskısına" Türk ve dünya basınının gösterdiği ilgisizlikten yakınmıştı bana. Türkiye, İsrail'in içindeki alt kimlikleri çalışarak bunlardan kalıcı bir barışa destek veren kesimlere destek

olmalı, bu kesimlerin sesinin İsrail iç siyasetinde daha gür çıkması için devreye girmeli, bu sesin Türkiye ve dünyada da duyulabilmesi için yardımcı olmalıydı. Anti-Siyonist oldukları için İsrail devletinin varlığına karşı çıkan bir grup Naturei Karta hahamının Türkiye bayrağı sallayan fotoğrafları anti-Semitizmin yükselmesi ihtimaline engel olması açısından önemlidir, evet, ama İsrail-Filistin barışına inanan bir kuşağın yetişmesi için daha akılcı hamlelere ihtiyaç var. k.balci@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nükleer emelsiz bir İran mı?

Kerim Balcı 2010.09.27

Birleşmiş Milletler'in Binyıl oturumu dünya liderlerine on gün müddetle New York'ta mesai yaptırdı. Bu oturumlar sırasında AB ve ABD yönetimlerinin İran'la nükleer restleşme krizine yeniden diplomatik bir çözüm arayışına girdiğini gördük.

Öte yandan BM Genel Kurulu'ndaki konuşmasında 11 Eylül saldırıları için Batı'yı suçlayan İran Devlet Başkanı Ahmedinejad, kaldığı otelde gazetecilerin sorularını cevaplarken İran'ın uranyum zenginleştirme programına da Batılı devletler tarafından mecbur bırakıldığını söylemiş. Ahmedinejad'ın sözlerine bakılırsa İran, Tahran'daki tıbbi araştırmalar reaktörü için ihtiyaç duyduğu nükleer yakıtın sağlanması durumunda pek pahalı olan zenginleştirme çalışmalarından vazgeçmeyi düşünebilirmiş.

Öncelikle Ahmedinejad'ın karakolda doğru söyleyip mahkemede şaşan bu tarzını güven verici bulmuyorum ben. Ama İran yönetiminin Ahmedinejad'dan ibaret olmadığını, hele nükleer teknoloji konusunda Ahmedinejad'ın bağlayıcı bir konumunun dahi olmadığını da biliyorum. Bu çekinceleri bir kenara bırakıp, İran'ın nükleer zenginleştirmeyi tamamen barışçıl amaçlarla yapmak istediğini; bu barışçıl amaçlar için gerekli olan uranyum kendisine verilirse zenginleştirme programını durdurabileceğini kabul edelim. Bu durumda kim sevinir, kim üzülürdü?

Bölgede savaş veya ambargo istemeyen Türkiye gibi ülkeler sevinirdi evet; ama nükleer teknoloji edinme davasını rejimin tutkalına dönüştürmüş olan İran sevinir miydi? Peki İran düşmanlığını kendi milli birlik ve beraberliğinin tutkalı olarak gören İsrail? Netanyahu sevinir miydi? Veya onun ABD'deki müttefikleri, bir zamanlar moda tabirle Likudnik dediğimiz isimler, mesela Daniel Pipes sevinir miydi? Amerikan kimliğinin ancak ötekinin düşmanlığı üzerinden ikame ve idame edilebileceğini iddia eden ve Sovyetlerin ortadan kalkmasından sonra genelde İslam'ın, özelde de İran İslam'ının Amerikan kimliğinin hayatiyetini sağlayan öteki konumuna dönüştüğünü söyleyen Bernard Lewis sevinir miydi?

Hiç sanmıyorum. Çin'in muazzam ekonomik gücü ve Amerikan firmalarının Çin üretim ve tüketim pazarlarıyla girmiş oldukları ikili ve bağlayıcı ilişkiler dolayısıyla onu ötekileştiremeyen Amerikan dışlayıcıları, olanca çeşitliliğiyle Amerikan halkına "Ben Amerikalıyım!" dedirtmek için İran'ın "Ben size düşmanım!" demesine ihtiyaç duyuyorlarsa, İran'ın dünyayla uzlaşmasından mutlu olurlar mıydı? Batı üniversitelerinde okumuş, Farsça öğrenmiş ve toplum nezdindeki bütün saygınlıklarını İran tehdidi hakkında tutarlı cümleler kurabilmelerinden alan İran uzmanları mutlu olurlar mıydı? Batı'ya yerleşmiş İran muhalifleri mutlu olurlar mıydı?

Kendimizi kandırmayalım; tıpkı kendi kimliklerini geri kalmışlığın, Batı karşıtlığının, antidemokratikliğinin, özgür ve özgün düşünceden yoksunluğun sembolü olarak gördükleri dindarların düşmanlığı üzerine bina eden laikçi köktencilерinin doktoraları, AB üyeliği taraftarı, demokratik refleksleri kendilerinden daha güçlü, hür düşünen ve düşüncelerini ikna edici bir şekilde sunabilen, güzel giyinen, pahalı arabalara binen, mimari estetiği olan

evlerde oturan dindarları görünce kudurmaları gibi, İran düşmanları da İran'ın Batı'yla uzlaşmasından hoşlanmazlardı.

Her kötü, kendisinden daha kötü birilerinin var olduğu düşüncesiyle mutmain olur.

İran'ın nükleer projesinden vazgeçeceğini hiç zannetmiyorum. Ama kendi menfaatleri bunu gerektirdiği veya teknolojik imkânları projenin devamını imkânsızlaştırdığı için böylesi bir karar alırsa İran yönetimi, Washington'da birçok diplomat işinden olacak; pek çok akademisyen televizyon programlarına çağrılmaz hale gelecek; ama daha derinlerde ötekinin düşmanlığı üzerine kurulmuş olan Amerikan kimliği büyük bir sarsıntı geçirecektir.

Şimdilerde "nükleer bir İran'la yaşamaya alışmayı" tartışıyor Batı. Bence bunu başarabilir. Çünkü nükleer bir İran, bugün Batı için oynadığı "öteki" rolünü daha güçlü, daha başarılı bir şekilde oynayacaktır. Asıl Batı'nın nükleer emellerinden vazgeçmiş, Batı'ya karşı uzlaşmacı bir tutum benimsemiş bir İran'la yaşamaya alışıp alışamayacağı sorgulanmalıdır. Görülen o ki bu ihtimal de masadadır.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Lieberman'a mı kızmalı, Netanyahu'ya mı?

Kerim Balcı 2010.10.01

İsrail Dışişleri Bakanı Avigdor Lieberman, tam da başbakanı Filistinlilerle kalıcı bir barış için görüşmelerde bulunurken, tam da 26 Eylül'de bitmiş olan yerleşim birimi inşasını dondurma süresinin uzatılıp uzatılmayacağı tartışılırken Birleşmiş Milletler'e hayli tartışılacak bir rapor sundu.

Kalıcı bir barış için bugün İsrail vatandaşı olarak İsrail topraklarında yaşayan Arapların yarısının yaşadıkları topraklarla birlikte kurulacak Filistin Devleti'ne verilmesi, bunun karşılığında da bazı büyük yerleşim birimlerinin İsrail'in elinde kalmasını öngören bu rapor, dolaylı bir nüfus transferi aslında. Lieberman'ın raporu "ya bunu alın ya da daha kötüsünü" diyen bir teklif gibi. Ölümü gösterip sıtmaya razı etmek denilen şey bu olsa gerek...

Lieberman'ın sözleri, başta Araplar olmak üzere hemen herkesi kızdırdı. Amerikan Yahudi liderleri bile Lieberman'ın bu açıklamasının yersiz olduğunda hemfikir. Bazıları Lieberman'ın bu açıklamasını ırkçı buluyor; diğerleri içeriğini beğendikleri bu açıklamanın Netanyahu'nun samimiyetsizliğine delil olarak gösterilmesi sebebiyle zamansız olduğu düşüncesinde. Biz kime kızalım? Kafasından geçen ve aslında pek çok İsraillinin tercih edeceği nüfus ve toprak mübadelesi fikrini eğmeden bükmeden konuşan, dobra ama aynı zamanda ırkçı Avigdor Lieberman'a mı, yoksa Lieberman gibi bir ırkçıyı dışişleri bakanlığı koltuğunda tutmakta kararlı görülen ve kalıcı bir barışı terennüm ederken bile samimi olmayan Binyamin Netanyahu'ya mı? Ben Netanyahu'ya daha fazla kızıyorum. Çünkü o hem kötü hem de iyi görünmeye çalışıyor. Lieberman ise kötülüğünü içselleştirmiş biri.

Lieberman, İsrail toprakları içinde olan Arap topraklarını da, bu topraklarda yaşayan Arap nüfusunu da problemin bir parçası olarak görüyor. Ona göre mübadele iki sorunu birden çözecek. Bir taraftan yerleşim birimleri boşaltılmak ve yıkılmak zorunda kalmayacak, diğer taraftan uzun vadede İsrail Devleti'nin Yahudi kimliğini tehdit eden İsrailli Arap nüfusundaki artış engellenmiş olacak. Yani Lieberman, bir taşla birkaç kuş vurmaya çalışıyor.

Netanyahu'nun da kafasında çok farklı şeyler yok. O da yerleşim birimlerinin tümünden boşaltılamayacağını biliyor. O da İsrail Araplarının artan nüfusunun zamanla İsrail'i ya katılımcı demokrasiden ya da Yahudi devleti

karakteristiğinden vazgeçmek zorunda bırakacağından endişeli. Nitekim dün çevresindeki bazı isimlerin "Lieberman'ın konuşması Başbakanlık ofisi ile koordineli bir şekilde hazırlanmadı; ama Netanyahu konuşmanın içeriğine karşı değil." açıklamaları yansıdı basına.

Peki toprak ve nüfus mübadelesi tümünden ret mi edilmeli? Hayır. 1967 öncesi sınırların bazı durumlarda tabiatın ve tarihi yerleşimlerin çizgilerini takip etmediği vakidir. Bu durumlarda mübadele, sosyal realitenin dayattığı bir şeydir. Ancak böylesi durumlarda bile İsrail'in Arap vatandaşlarına isterlerse İsrail'in başka bölgelerine göç ederek İsrail'de kalma hakkı tanınmak durumundadır. Aksi durum, dolaylı bir nüfus tahliyesi anlamına gelir. Bu da ya hiç olmaz ya da bir defa başladı mı durdurulamaz. Söz gelimi Ümmülfahm kasabasını bütün Arap nüfusuyla birlikte müstakbel 'Filistin Devleti'ne devrettiniz ve karşılığında bir yerleşim şehri olan Ariel'i aldınız. Bunu Ümmülfahm'dan sonra Nasıra'ya, Taberiye'ye yansıtmayacağınızı kim garanti edebilir? Böylesi bir arındırmanın Haham Kahane'nin ırkçı politikalarından ne farkı kalır?

Gariptir; 2001 yılında İsrail ve Filistin yönetimleri mültecilerin geri dönmelerini konuşuyordu. Ehud Barak yönetimi, beş yüz bin kadar Filistinli mültecinin İsrail topraklarına kabul edilmesine bile sıcak bakıyordu. Bugün geldiğimiz noktada bu sayıdan daha fazla Filistinlinin mübadeleye tabi tutulması teklif edilebiliyor. Netanyahu "Çabalamadan barış gelmez." diyor ama ekibinin çabaları hep ters istikameti gösteriyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dış politikanın kültür boyutunda dev bir müttefik

Kerim Balcı 2010.10.04

Türkiye'nin dış politika yapıcıları, Davutoğlu'nun ifadesiyle güçlü ve esnek ben-idrakini yeni baştan inşa ederken, yine Davutoğlu'nun ifadesiyle, bir ülkenin değil bir medeniyet havzasının yıldızının parlamaya başladığını akıllarından çıkarmamalıdır.

Parçası olduğumuz kadim medeniyet havzasındaki kültürel hareketlilik bizim bigâne kalabileceğimiz bir şey değil. Bırakınız bigâne kalmayı, olana tabi olmamız bile kabul edilemez. Bu hareketliliğin önünde yürüyenlerden biri olmalıyız.

Her yükselen medeniyet ben-idrakini düşünceyle at-başı giden dilini canlandırarak inşa eder. Büyük ülkelerin büyük şairleri, büyük edebiyatçıları, nüfuz alanı yayılan bir müziği, bir dili olur. Bu nüfuz tek taraflı olmaz, yıldızları ortak parlayan ülkelerin, ortak kültürel faaliyetleri olur; ortak şiir geceleri, ortak edebiyat ödülleri, birinin klasiklerini diğerine çeviren müesseseleri olur.

Dış politikamızın bu kültür yönü hep eksik olmuştu. Lakin Arap dünyasına bakan kısmına "eksik" demek dahi mümkün değil. Eksik, hiç değilse ehemmiyeti idrak edilmiş, ancak ikame edilememişliğin ifadesidir. Oysa Arap dünyasındaki kültürel hareketliliği biz bilinçli olarak ihmal ettik. Halbuki yeryüzünde anadili Arapça olmadığı halde Arapça ile bu kadar hem-dem olan, olması gereken başka bir millet yoktur. Bizim sözlüğümüzün üçte biri Arapçadır.

Körfez'de yepyeni bir Arap dili ve edebiyatı dinamizmi var. Bu dinamizm dışlayıcı değil; milliyetçi hiç değil. Dinamizmin merkezinde de adını pek azımızın bildiği Abdülaziz Saud el-Babteyn adında bir şair, edebiyat ve işadamı bulunuyor. El-Babteyn özelde Arap diline ve kültürüne, genelde dünya edebiyatına olan borcunu yazmaya geç başlamış bir şairin heyecanı ile ödemeye çalışan bir isim. İlk şiir kitabını (Bevh el-Bevâdi/Çölün Fısıltıları) ancak altmış yaşında yayınlatan el-Babteyn, bundan sonra Arap dünyasının dört bir yanındaki dil ve düşünce vakıflarına destek olmaya başlamış. Onun adını anavatanı olan Kuveyt'in, Suriye'nin, Fas'ın ve tabii

Mısır'ın edebiyat çevrelerinde bilmeyen yok. İkinci şiir derlemesi olan Musâfir fi'l-Kifâr (Çöl Gezgini) 2004 yılında yayınlanan El-Babteyn'in kendi kurup finansmanını üstlendiği onlarca şiir ve edebiyat derneği ve yine kendi adına ithaf edilen şiir ve kültür araştırmaları ödülleri bulunuyor. Kuveyt'te her yıl büyük Arap şairlerini buluşturan ve ödülleri veren bir vakfı olduğu gibi, İspanya'nın Kordoba Üniversitesi'nde de onun adına Endülüs Kültürü Araştırmaları ödülü veriliyor. Kuveyt'te bulunan ve dünyanın Arap şiirine hasredilmiş en büyük kütüphanesi onun adını taşıyor ve her yıl değişik Arap başkentlerinde düzenlenen Arap dil, şiir ve aruz kursları onun tarafından finanse ediliyor.

El-Babteyn'in özel bir ilgi alanı da Türkî cumhuriyetlerle Arap kültürü arasındaki kaybolmuş kültürel bağın yeniden tesisi. Bunun için her yıl verilen "İmam Buhari'nin Torunları İçin Abdülaziz Saud el-Babteyn Araştırma Ödülü" yüz bin dolarlık bir ödül. El-Babteyn'in Türkî cumhuriyetlerden gelen yüz yüksek lisans ve doktora öğrencisinin Ezher Üniversitesi'ndeki eğitimlerini finanse eden bir komisyonu da bulunuyor. Adını taşıyan bir tercüme merkezi Arap edebiyatının klasiklerini farklı dillere çeviriyor ve Batı klasiklerini de Arap diline kazandırıyor. Yine adını taşıyan bir Medeniyetlerarası Diyalog Merkezi de diyalogun dil boyutu üzerine faaliyetlerde bulunuyor.

Türkiye'nin Arap dünyası ile siyasi ve ekonomik anlamdaki ilişkilerinde dev adımlar attığı günümüzde dilimizin sütannesi olan Arapçaya da sahip çıkmak gerektiğine inanıyorum ben. Bu anlamda Körfez'de işbirliğine hazır bir dil âşığının hikâyesini taşıdım sütunuma. Çünkü Türk-Arap kültür işbirliğini tavsiye etmekle kalmayıp bunun bir parçası olmak istedim. Arap dünyasının onlarca köşe yazarı yarın El-Babteyn için köşe yazıları yayınlayacak ve onun Nobel Edebiyat Ödülü alması gerektiğini söyleyecek. Çölün fısıltılarını kelimelere döken bu yaşlı adamın böyle bir ödülü hak ettiğine inanıyorum ben. Ama daha önemlisi, çölün bu yaşlı adamının bize fısıldadıkları...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İsrail'e bağlılık yemini ve Lieberman ırkçılığı

Kerim Balcı 2010.10.08

İsrail sonunda bunu da yaptı ve ırkçılığa doğru yeni bir adım attı: Başbakan Netanyahu ırkçı Yisrael Beiteinu (İsrail Evimiz) Partisi'nin talep edip durduğu "Yahudi devletine bağlılık yemini" kanununu onaylayacağını söyledi.

İktidar ortağı İşçi Partisi de kendisinden beklendiği gibi koalisyondan çekilmek yerine, bu yasağı desteklemek için yerleşim birimleri inşasının durdurulması yönünde bir taviz koparmaya çalışıyor.

Bağlılık yemini meselesi dünya siyasetinde uzun bir geçmişi olan; İsrail siyasetinde de son birkaç yıldır yoğunlukla tartışılan bir konu. Bu yemin öyle her vatandaştan belli aralıklarla istenen bir yemin değil. Bir ülkeye sonradan vatandaş olmak isteyen kişilerden her ülke belli bir kararlılık gösterisinde bulunmasını istiyor zaten. Bu, İngiltere ve Kanada gibi ülkelerde Kraliçe'ye bağlılık yemini şeklini alıyor; Türkiye gibi ülkelerde de devletle yeni vatandaş arasında karşılıklı sorumluluklar anlaşması denilebilecek bir metnin imzalanması şeklinde oluyor. Askerlik hizmeti olan ülkelerde asker kişilerin yeminleri çoğunluk ülkeye bağlılık ve gerektiğinde ülke için ölme kararlılığının ifade edilmesi şeklini de alıyor. Ancak bunların hiçbirinde yeminin içeriği bağlılık ifade edilen ülkenin dinine atıfta bulunmuyor. Aksi olabiliyor. Mesela geçmişte Türk askerleri devletin laik yapısını korumaya yemin ederlerdi. Bugün bu da yapılmıyor. İsrail ise bütün dünyanın gittiği yönün tersine bir adım atarak ülkeye yeni vatandaş olmak isteyenlerin "Yahudi ve demokrat İsrail Devleti"ne bağlılık yemini etmelerini

isteyecek. Süreç başlamış ve taraflar anlaşmış olduğundan bunu olmuş bitmiş bir yasal düzenleme olarak görebiliriz.

Bu bağlılık yemini uygulaması öncelikli olarak evlilik sebebiyle İsrail vatandaşı olma hakkı kazanan Arap ve Çerkezleri vatandaşlık talebinden vazgeçirmeye yönelik bir hamle. Ancak bağlılık yemini fikrini ortaya atan Yisrael Beiteinu Partisi için bu sadece bir ilk adım. Bağlılık yeminleri bir defa tesis edildiler mi sürekli olarak daha dışlayıcı bir şekilde gelişme eğilimi gösterirler. Nitekim Yisrael Beiteinu Partisi'nden milletvekili David Rotem vatandaşlık kanununda yapılan değişiklikten sonra milletvekillerinin bugüne kadar "İsrail Devleti'ne sadık olmaya söz veriyorum!" şeklinde olan yeminlerinin, "Bir Yahudi, Siyonist ve demokratik devlet olan İsrail Devleti'ne ve onun sembol ve değerlerine sadık olmaya söz veriyorum!" şeklinde değiştirilmesini teklif etti bile. Partinin lideri Avigdor Lieberman da 2008 yılının sonundaki Gazze Operasyonu sonrasında bütün vatandaşların benzer bir bağlılık yeminini imzalamalarını, aksi takdirde oy verme haklarını kaybedecekleri bir uygulamanın başlatılmasını savunan bir makale yayınlamıştı The Jewish Week adlı dergide.

İsrail'in kendisini genelde bütün Filistinlilere, özelde de Hamas'a bir Yahudi Devleti olarak tanıttırma gayreti zaten baştan beri yanlış ve anlamsız. Yahudilerin İsrail'i "kendi milletlerinin bir vatani" olarak görmesi meşru olabilir; ama bunu bile Yahudilerden talep etmek kabul edilemez. İşte Naturei Karta grubu Yahudileri -hani şu New York'ta Cumhurbaşkanımızı ziyaret eden lüleli dindar Yahudiler- İsrail'i bir Yahudi Devleti olarak kabul etmiyorlar. Ancak İsrail Filistinlilerle giriştiği her barış görüşmesinin ön şartı olarak kendisinin bir Yahudi Devleti olarak tanınması şartını ileri sürüyor. Güvenlik talebi tamam; sınır korumada işbirliği talebi tamam; bayrağına, milli marşına, parasına saygı beklemek tamam; ama bir ülkeyi bir dinin memleketi olarak tanımanın dayatılmasını ne akıl kabul eder, ne hukuk.

Ama Netanyahu diyor ki: "Madem biz bunu Filistinlilerden talep ediyoruz; o zaman vatandaşımız olmak isteyenlerden de talep etmeliyiz." Bunun daha Türkçesi, "Madem bu saçmalığı Filistinlilere dayatıyoruz, o zaman herkese dayatalım," demektir. Bunun İsrail'de yaşamak isteyen papazlara, Hayfa ve Akko'yu kutsal şehir bilen Bahai din adamlarına, Cevlân (Golan) bölgesinde kutsal mekanları olan Dürzîlere dayatıldığı bir gelecekte bakalım Netanyahu ne yapacak?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Netanyahu, Lieberman'dan nasıl kurtulacak?

Kerim Balcı 2010.10.11

Binyamin Netanyahu 1999 yılında, o güne kadar Likud Partisi'nin genel sekreterliğini yapan Avigdor Lieberman'ı, partiden ayrılarak Rus göçmenlerinin oyunu çekmek üzere Yisrael Beyteinu Partisi'ni kurmakla 'görevlendirdiğinde' bir gün gelip Lieberman'a muhtaç olacağını görebilir miydi?

Bitmez tükenmez bir enerjiyle çalışan Lieberman, Rus seçmenler için cazip bir isimdi. Oysa Ruslar İbraniceyi Amerikan aksanıyla, İngilizceyi Boston aksanıyla konuşan Netanyahu'ya oy vermek istemiyorlardı. O sıralar Rus oylarının tabii mecrası Natan Şaranski'nin Yisrael BaAliya partisiydi. O da Likud ile İşçi Partisi arasında ikili oynayan bir adamdı. Netanyahu için güvenilebilir bir ortak değildi. Netanyahu yıllarca kendi seçim kampanyalarını yönetmiş, sonunda da partinin genel sekreterliğine kadar gelmiş olan Avigdor Lieberman'ı işte bu Şaranski'yi siyaset sahnesinden silmek için ortaya çıkardı. Başarılı da oldu. Ancak aynı zamanda Likud'un kurucu ideolojisi olan Jabotinsky Siyonizminden daha ırkçı, daha saldırgan, daha meydan okumacı bir partiye de ortaya çıkarmış oldu.

Avigdor Lieberman'ın partisi Yisrael Beyteinu (İsrail Evimiz) aradan geçen on yıl içinde hiçten ülkenin üçüncü büyük partisine dönüştü. Bu arada Likud küçüldü, İşçi Partisi küçüldü ve Şaransky siyaseti bırakmak zorunda kaldı. 2009'daki seçimlerde Yisrael Beyteinu 15 milletvekili çıkarttığında bu Lieberman'ı "king-maker" yaptı. Ülkenin bir sonraki başbakanının kim olacağına Lieberman karar verdi. Çünkü onsuz hiçbir koalisyon ayakta duramıyordu. Böylelikle Binyamin Netanyahu seçimlerde Tzipi Livni'nin Kadima'sından daha az milletvekili çıkartmış olmasına rağmen başbakan oldu. Lieberman ücretini fazlasıyla aldı. Kendisi dışişleri bakanı oldu. Listesinin iki numarası Uzi Landau milli altyapı bakanı olarak bütün yerleşim birimleri inşa faaliyetlerini yöneten isim oldu. Üç numaradaki Stas Misezhnikov turizm bakanı oldu ve daha birkaç gün önce ülkesiyle Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) arasında bir krize sebep oldu. Bu ay sonunda yapılacak OECD konferansının Kudüs'te yapılacak olmasının şehrin İsrail başkenti olduğunun OECD tarafından da kabullenilmesi anlamına geldiğini 'yumurtlayan' Misezhnikov, neredeyse konferansın iptaline sebep olacaktı. Sonunda konferansın Batı Kudüs'te yapıldığının altı çizilen bir mektupla taraflar yumuşadı.

Dönelim partinin diğer bakanlarına: Yitzhak Aharonovich iç güvenlik bakanı olarak İsrail vatandaşı olan Arapların acılarını artırdı durdu. Sofa Landver ülkenin göçmen kabul bakanı oldu ve İsrail'in her geçen gün daha da Rus-Slav bir ülkeye dönüşmesi için gayret gösterdi. Danny Ayalon, dışişleri bakan yardımcısı oldu ve alçak koltuk krizinde ne yaptığını hepimiz hatırlıyoruz. David Rotem, Allah'tan bir bakanlık almadı ama İsrail'in Yahudi değerlerine bağlılık yeminleri listesinin çoğu onun kafasının altından çıktı. Lieberman'ın partisinde birkaç tane de eski manken ve televizyon programcısı bayan milletvekili var. Bunlar Lieberman'ın melekleri olarak görev yaptılar ve partiye genç oyları çekmeyi sağladılar. Eğer bugün İsrail demokrasisine zarar verecek bir fikir geliştirmeyen birkaç Yisrael Beyteinu milletvekili varsa işte bu kızlar bunlar. Bunun dışında partinin kapısından giren herkes İsrail demokrasisinin sırtına kambur oldu.

Elbette bu kambur Binyamin Netanyahu'yu da zora sokuyor. Netanyahu bir sonraki seçimlerde, bir zamanlar Kudüs İbrani Üniversitesi'nin gece kulübünü işletirken bulup partiye aldıkları Avigdor Lieberman'a "Sayın Başbakanım" demek zorunda kalabileceğini de biliyor. Peki Netanyahu Lieberman'dan vazgeçebilir mi? Tzipi Livni'nin ülke selameti ve barış sürecinin devamı için koalisyona katılmayı kabul etmesi durumunda Yisrael Beyteinu'nun hükümet dışında bırakılacağı bir formülü kabullenebilir mi? Yoksa Lieberman'ı Netanyahu için vazgeçilmez kılan Rus oylarının ötesinde bir şeyler mi var?

Bugün İsrail siyasetinin bir numaralı sorusu budur: Netanyahu Lieberman'dan nasıl kurtulacak? Çünkü diğer bütün sorular ancak bu sorunun cevabına bağlı olarak cevaplandırılabilir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'nin kapsayıcı paradigması

Kerim Balcı 2010.10.15

Mısır Müftüsü Prof. Dr. Ali Cuma geçtiğimiz hafta İstanbul'da düzenlenen Uluslararası Peygamber Yolu Sempozyumu'na katılmak üzere ülkemize gelmişti.

Kendisi sempozyumda "fıkıh-ı tatbîkî" veya "fıkıh'üs-Sîre" (Peygamber Efendimiz'in siyerinden süzülen fıkıh) adını verdiği fikhî yaklaşımını anlatmıştı. Kendisiyle bir röportaj yapma vazifesinin üzerime düşmesi benim için bir ikram-ı ilahiydi. Fıkıh-ı tatbîkîyi konuştuğumuz röportaj herhalde önümüzdeki hafta Cuma ekinde yayınlanacak. Burada ise Ali Cuma'nın cevap vermeyi kabul etmediği ve beklediğimden farklı cevap verdiği iki sorumu aktaracağım.

Prof. Dr. Ali Cuma'ya Türk ve Arap uleması arasındaki ilişkileri ve bu çerçevede Peygamber Yolu Sempozyumu gibi faaliyetlerin önemini sormuştum. Ali Cuma bu soruma, ayrıntılarına röportaj metninde gireceğim "tearüf, telâhuk-u efkâr, teâvün, yanlış anlamaların izalesi ve ulema beyninde uhuvvet duygularının tesisi" başlıklarıyla özetleyebileceğim bir cevap verdi. Ben "Aslında bu bahsettiğiniz maslahatlar hacdan beklenen maslahatlardan biri değil midir?" diye sordum. Ali Cuma'nın cevaplamadığı soru bu oldu. "Sen bir gazeteci olarak manşet çıkarmaya çalışıyorsun. Ama sana bu manşeti vermeyeceğim," dedi o kadar.

İklimine girdiğimiz hac mevsiminde bu sorunun cevabının verilmesi önemliydi oysa. Tabii ki ilmi pozisyonu kadar bağlayıcı siyasi bir konumu da olan Mısır müftüsünün belki de Suudi yönetimini kızdıracak bir cevap vermesi beklenemez. Ancak hayatında iki defa hac yapmış biri olarak şunu söyleyebilirim ki "tearüf, telâhuk-u efkâr, teâvün, yanlış anlamaların izalesi ve ümmetin farklı cemaat, cemiyet, millet ve kurumları beyninde uhuvvet duygularının tesisi" gibi maslahatlara hizmet etmesi gereken hac ibadeti bu mühim maslahatları yerine getiremiyor. Bu durumun tek sorumlusu da ulemanın hür ve doğurgan şartlarda buluşmalarına fırsat vermeyen Suudi yönetimi değil. Bizim Diyanet'imiz de, onun görevlendirdiği hoca ve müftülerimiz de haccın bu maslahatından habersizmiş gibi davranıyorlar. Belki başka maslahatları bunların önüne koyuyorlar.

Türk hacılar başka milletlerden hacılarla minimum temas sağlayabilecekleri şekilde otellere yerleştiriliyor; Arafat, Müzdelife ve Mina'da ümmet-i Muhammed'in başkaca milletleriyle muhatap olunmamasını sağlayacak ayrı kamp yerleri, farklı taşlama saatleri ayarlanıyor; farklı mezheplerin uygulamaları "onlar öyledir"lerle geçiştiriliyor ve ortak dualara iştirak sağlanmıyor. Her yapının bir açıklaması olabilir; ama ben kendi tecrübeme bakıyor ve şunu rahatlıkla söyleyebiliyorum: Hac benim Arapları, Endonezyalıları, Pakistanlıları, Sudanlıları zaten sevdiğimden daha fazla sevmemi sağlamadı. Onların dertlerini de zaten bildiğimden daha iyi öğrenmedim. Ne muarefe olmuş, ne muavenet! Her hac mevsimi sonrasında hacca giden "alimlerimiz" çektikleri zahmetleri anlatır ve kendileri olsalar ne gibi tüp geçitler, ne girift metro hatları kuracaklarından bahsederler. Oysa konuşulması gereken bu asıl ve asil maslahattır.

Ali Cuma'nın beklediğimden farklı cevapladığı soruya gelince... Ona Türkiye'nin Ortadoğu'ya siyasi ve iktisadi bir dönüşünden bahsedildiğini hatırlatarak, bu dönüşün ilmi ve kültürel bir boyutunun da olup olamayacağını sordum. İtiraf edeyim; beklediğim cevap kendisinin de katıldığı sempozyumdan hareketle böyle bir "dönüş"ün zaten yaşanmakta olduğunu; Hira Dergisi gibi Arapça Türk yayınlarının ve Arap ülkelerinde açılan Türk okullarının bu dönüşün entelektüel zeminini oluşturduğunu söylemesiydi. O ise şöyle cevap verdi: "Türk düşünsel paradigması Arap dünyasına veya İslam dünyasına sığmayacak kadar kuşatıcı bir paradigmadır. Türkiye ilmi ve kültürel çalışmaları anlamında Arap dünyasına dönemez; ancak açılabilir. Bu arada Avrupa Birliği'ne de açılır. Bu arada Afrika'yı da ihmal edemez. Bu arada Asya'ya da açılmak durumundadır." Bir Arap münevverini Türk düşünsel paradigmasının sınırlarını çizirken dinlemek heyecan verici ve bir o kadar da mahcup ediciydi. Hakkımızdaki hüsn-ü zanlardan sorumlu tutulursak vay halimize...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Atina'dan paket var

Kerim Balcı 2010.11.05

Geçtiğimiz bir hafta içinde Yunanistan'dan AB liderlerinin çalışma ofislerine bombalı paketler gönderilmeye çalışıldı. Paketler Almanya ve Fransa'da hedefine ulaştı, Berlusconi'ye gönderilen paket ise bulunduğu uçak acil inişe zorlanarak imha edildi.

Benzer paketler Yunanistan'ın kendi içinde de kuryelerle AB'nin büyük ortaklarının büyükelçiliklerine gönderildiler. Yunan polisinin gayreti alkışa şayandır değildir bizi ilgilendirmiyor. Bizi ilgilendiren, yani başımızda büyük bir cinnetin baş göstermiş olduğu gerçeğidir.

Yunan makamları, bombalı paket işinin arkasında radikal solun olduğunu açıkladı. Yunan radikal solu uzun bir müddettir ülkelerinde yaşanan ekonomik krizden AB politikalarını sorumlu tutuyor. Özelde de Alman-Fransız ekseninin Avrupa Birliği projesi üzerinden Yunanistan'ın imkânlarını sömürdüğünü iddia ediyor. Yunanistan Komünist Partisi ve Sol Koalisyonu Partisi ülkelerinin birliğe dahil olmasından sonra basit bir "ekonomik vasalet devlete" dönüştüğünü ve kapitalist sömürüye boyun eğdiğini düşünüyor. Radikal solun söylem bazındaki bu AB karşıtlığı, AB'nin Atina'ya açılan "kurtarma kredisine" karşılık IMF ile birlikte bazı ekonomik politikaları dayatması ile birlikte zirveye ulaştı ve görülen o ki söylem planından eylem planına da geçmiş durumda.

Avrupa Birliği'ne üye olan ülkelerdeki siyasi partilerin de Avrupalılaşması beklenir. Çünkü AB sadece ekonomiye değil, siyasete de normlar dayatan bir birlik. AB, üye ülkelerin siyasi partilerinden AB normları çerçevesinde siyaset yapmalarını bekliyor. Yunanistan radikal solu bunu başaramadı. Ya da bilinçli olarak bu dayatmaya karşı koydu. Sol Koalisyonu Partisi AB üyeliğini tümünden reddetmedi, aksine AB'nin yeni bir sosyalist mücadele alanı olduğunu ilan etti. Buna karşılık komünistler AB'yi bütün kurum ve değerleriyle düşman ilan etti. Şimdi patlak veren bombalı paketler, bu ilanın plana dönüşmüş hali.

Yunanistan'dan AB büyükelçiliklerine ve devlet liderlerinin ofislerine gönderilen paketler "öldürme" amaçlı paketler değil. En azından Berlusconi'ye gönderilen paketin inceleme aşamasında yanmaya başlaması Yunan radikal solunun cezalandırma değil, karşı cezalandırmayı teşvik edecek bir meydan okuma taktiği benimsemiş olduğunu gösteriyor. Yani Yunan solcuları klasik bir gerilla taktiği uyguluyor: "AB'yi yeterince kızdırabilirsek, onlar da Atina yönetimine daha fazla baskıda bulunur, hatta yardımı keserler. Bu durum Yunanistan kamuoyunun daha AB karşıtı olmasını sağlar." Bu taktik hiçbir zaman Yunanistan'da komünist bir iktidar görmemizi sağlayamaz belki; ama Yunan siyasetinin her geçen gün AB'ye şüpheyile bakan ve sorgulayan bir siyasete doğru evrilmesini sağlayabilir.

Fransa'da yaşananlar da yine benzer sebeplerle endişe verici. Fransız radikal solu işsiz ve başıbozuk bir genç kitleye AB ve rejim karşıtlığı özelinde yeni bir varlık amacı kazandırmayı başardı. Bizim "varoş serserileri" nazarıyla baktığımız molotofkokteyli gençler kendilerini Bastil'i basan devrim kahramanlarına denk görüyorlar. Bu da eğitimsiz ancak heyecanlı bir kitleye müthiş bir dinamizm sağlıyor.

Avrupa Birliği'nin geleceğini tehdit eden diğer bir süreç daha ziyade Almanya eksenindeki ülkelerde kendini gösteren yabancı düşmanlığı ve radikal sağ partilerin kazandığı seçim zaferleri. Radikal sağ, her durumda radikal solu tetikleyeceğinden kısa müddet sonra Almanca ve Daçça konuşan ülkelerde de Yunan radikal solu benzeri oluşumları göreceğimize eminim ben. Buna bir de uyanmakta olan Slav milliyetçiliğini ekleyin; insanlık tarihinin en başarılı barış projesi olan Avrupa Birliği'nin derin bir tehditle karşı karşıya olduğunu anlarsınız. Komşuda pişen, her durumda bize de düşer. Cinnet getiren bir Avrupa'nın yanı başında, üyeliğe aday bir Türkiye'nin sarsılmaması beklenemez. Bu cinnet evinde tedavi edilmeli.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Arafat'tan altı yıl sonra Filistin

Kerim Balcı 2010.11.12

Filistin Devlet Başkanı Yaser Arafat uzun süren dayatılmış yalnızlığından sonra hayata gözünü yumalı altı yıl oldu. Onu ölüme terk etmiş olan zamanın İsrail Başbakanı Ariel Şaron ölemiyor şimdi.

Ölüm kolay şey; vakti geldiği halde ölememek zor.

Şaron aşağılayarak ölüme terk ettiği Arafat'ın dava arkadaşlarına veda etmesinden kısa bir müddet sonra Filistin'e karşı verilen güç savaşının kazanılamaz bir savaş olduğunu anlamıştı. Filistin annelerinin İsrail annelerinden daha fazla çocuk doğurduğu basit gerçeği bu savaşı kazanılamaz kılıyordu çünkü. Gazze'den tek taraflı çekilme fikrini bu artan Filistinli nüfusun bir kısmını Mısır'ın "başına sarmak" düşüncesiyle ortaya atan da, uygulayan da oydu. Başında bulunduğu partiyi, hem de kendisi başbakan koltuğundayken terk ederek iki devletli bir çözümü benimseyen Kadima Partisi'ni de o kurdu. Arafat yaşıyor olsaydı, Şaron ölememezlik gayyasına yuvarlanmamış olsaydı o iki devlet bugün kurulmuş olabilirdi.

Olmadı.

Bugün bir Filistin devleti yoksa, bir İsrail devleti de yoktur. Sınırları bilinen bağımsız bir Filistin devleti var olmadığı müddetçe, sınırları bilinen bağımsız bir İsrail devleti de olmayacak. Bu anlamda siyasal Siyonizm akım kalmış bir projedir ve bu akameti kendilerine dayatanlar da bizzat Siyonistlerdir.

Siyasal Siyonizm, Binyamin Netanyahu ile "Yahudiler için bir ülke" idealini "Yahudiler dışında kimsenin olmadığı bir Kudüs" ideale indirgedi. Kudüs Siyonizmi her şeyi kazanmış olanın bir de Kudüs'ü istediği yayılmacı bir Siyonizm değil; hiç değilse o hissiyatla, muzaffer bir milletin hissiyatıyla yürütülmüyor. Daha ziyade her şeyi kaybetmiş bir milletin son kale olarak sarıldığı bir şehir gibi bakıyor Netanyahu ekolü Kudüs'e. Yayılmacı değil, tutunmacı bir Siyonizm bu. Onun için de sürekli olarak şehrin etrafındaki surları güçlendirmeye çalışan bir eski zaman derebeyi gibi yerleşim birimi kurmakla uğraşıp duruyor. Obama'nın dilinde tecessüm eden küresel kınama ifadelerini de "Ben can derdindeyim, sen neyle uğraşıyorsun?" edasıyla geçiştiriyor.

Bu yok oluş paranoyası İsrail'i gerçekten de yok edebilir bir gün.

Siyasal Siyonizm'in Kudüs Siyonizmi'ne indirgenmiş hali korku saldırganlığı içindeyken, bir de ülkenin dışişleri bakanı olmuş Avigdor Lieberman'ın Slav yayılmacılığı ile uğraşıyor bölge insanı. Lieberman'ın Siyonistliği veya İsrail milliyetçiliği kendinden menkul. Refleksleri, tavırları, hatta bakışları bile sıcak denizlere inmiş bir Slav yayılmacısını andırıyor.

Basbayağı dahi olan Deli Petro'nun dahi olmayan hali...

Siyonizm'in bu iki yeni kuşak temsilcisinin ortaklığı garip ve menhus bir iktidar oluşturuyor İsrail'de... Her ikisi de dünyayı dinlemiyor: Netanyahu korkudan, Lieberman barbar iştihısından. Her ikisi de 'kimse bize ahlaktan, normlardan, kurallardan bahsetmesin' diyor: Netanyahu mevcut durumu her türlü ahlakî normları gereksiz kılacak kadar endişe verici gördüğünden, Lieberman bahsedilecek herhangi bir ahlaki normun zaten olmadığına inandığından.

Yaser Arafat öleli altı yıl oldu. Filistinliler onun yerine yeni bir lider çıkaramadılar. Çok hata yapmıştı; hep taviz vererek varlığını korumuştur, amenna; ama onun varlığında Filistinliler birbirlerine düşmemişlerdi.

Ariel Şaron ölemeyeli dört yıl oldu. İsrailliler onun başlattığı normale dönüş mücadelesini tümenden terk ettiler. Partisi Kadima (İleri) bile gerici bir partiye dönüştü. Çok insan öldürdü; çok insanın ölmesine sebep oldu, amenna; ama hata yaptığını kabullenebilen bir adamdı.

Theodore Hertzl öleli yüz yılı geçti. Hayal kurduğu İsrail devleti hiçbir zaman kurulamadı. Netanyahu ve Lieberman gibi liderlerle de hiçbir zaman kurulamayacak.

Bu sene de dinmedi hasret

Kerim Balcı 2010.11.19

Tekin yokluğu bütününü eksik bırakır da; tek kendisini bütün kadar eksik kalmış hisseder mi? Öyle oldu bu sene. Eski fotoğraflara baka baka geçti bir hac mevsimi.

İki defa havasını solumakla şerefyâb olduğum toprakların bu yılki fotoğraflarında yoktum ben. Üç milyonda bir kişi eksik diyeceksiniz. Hayır, öyle değil, bir kişide üç milyon eksik. Orada olamamak değil; oraların bende olamaması asıl hicran. Üç milyon lebbeykten biri olamamak da hasret; ama o üç milyon lebbeykin kulaklarımda yankılanmayan sesi yok mu? Hangi müzik, hangi hoş seda doldurur bu boşluğu? Cemeratta bir taş da benden olsaydı yetmez; cemeratta atılan taşların tarrakası içimde tınılamalıydı. Ben de oralarda olmalıydım demek beni merkeze koyar, asıl kılar, edepsizlik olur; keşke oralarda ben de olsaydım demek daha doğru. Orada olsaydım ve orada olan her şeyle, herkesle, her sesle, her hıçkırıkla, her yakarıyla, her tövbeyle bir olsaydım. Her duaya amin dese; her secdeye giden başla ben de eğilseydim.

Üç milyon hacı eksiyim bu sene. Dokuz milyon vakfe eksik; bilmem kaç yüz milyon tavaf, kaç yüz milyon remel, kaç yüz milyon sa'y, kaç yüz milyon hervele, kaç yüz milyon hamdele, kaç yüz milyon salvele eksiyim bu sene. Bu sene de dinmedi hasret...

Gülmek doğuştanmış da ağlamayı sonradan öğreniyormuşuz. Öyle yazıyordu geçen gün gazeteler. Sen Mültezem'de Kâbe'nin duvarına yapışmış ağlayanları gördün mü hiç? Ağlamak, ama gerçekten ağlamak, üç milyon hacının bütün günahlarına bir çift göz olup ağlamak, bir buçuk milyar Müslüman'ın hal-i pür melâline ağlamak, Filistin'e, Çeçenistan'a, Sudan'a, Türkistan'a ağlamak, ümmetin şâkirlerine, fakirleriyle birlikte ağlamak, memleketin mâkirlerinin hakir gördüklerine ağlamak, boynu bükük her yetimin acısına ağlamak, yollarını kaybetmiş her gencin haline ağlamak, küfrün karanlığında kendine yol arayan kör ve sağırın Tamu'ya akışına ağlamak. Öyle sonradan öğrenilen değil, orada, o anda, hadsen bilinen bir ağlamak o; ve sonra hep hasretiyle yanılan bir ağlamak.

Orada bir adamın gözünden bütün bir ümmetin gözyaşı akar, bilir misin sen! İşte o kadar gözyaşı eksiyim bu sene...

Hac, Müslümanların yıllık "İttihad-ı Muhammedî Kongresi" demek. Sadece renklerin değil, her biri nevi şahsına münhasır yaratılmış çehrelerin değil, yediden yetmişe yaş gruplarının değil, çobanından kralına sosyal sınıfların değil, bunların hepsinin arkasındaki dertlerin döküldüğü, Alem-i İslam denilen o koca dert küpünün bir yıllık birikiminin aktığı Arafat buluşmasıdır hac. Orada herkes derdini lisan-ı kâliyle Rabb'ine, lisan-ı hâliyle yekdiğerine anlatır.

Oraya evinin, eşinin, ehlinin dertleriyle gidenler, bütün bir İslam dünyasının dertlerini yüklenmiş olarak dönerler, bilir misin sen! İşte o kadar dert eksiyim bu sene...

Hac, Müslümanların yıllık "İştirâk-ı A'mâl-i Fikriye Halkası" demek. Sadece öğrencisinden hocasına ilim erbabının değil, dinleyeninden konuşanına musâhabe ehlinin değil, yazarından okuyanına mükâtebe ashabının değil, bunların hepsinin arkasında tele'lü eden İslamî düşünce sistematığının, muhakeme-i İslamiyye'nin geliştirildiği münazara, mütalaa ve mülakat dairesidir hac. Orada her bilen, her bildiğini her gelene anlatır.

Oraya milletin, üniversitesinin, medresesinin mükteşebatıyla gelenler, bütün bir İslam dünyasının ilmini ve irfanını edinmiş olarak dönerler, bilir misin sen! İşte o kadar bilgi, o kadar irfan, o kadar marifet eksikim bu sene...

Tekin yokluğu bütünü eksik bırakır da; tek kendisini bütün kadar eksik kalmış hisseder mi? Öyle oldu bu sene. Yok yok, üç milyon değil; üç milyonu bekleyenler kadar eksikim bu sene. O üç milyonun evlerine götürdükleri zenzem kadar, o zenzemden içecek, hurmasını yiyecek, hikâyesini dinleyecek misafirler kadar eksikim.

Bu sene koca bir İslam dünyası eksikim ben.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Farklı düşünüyorum; çünkü...

Kerim Balcı 2010.11.26

Taraf Gazetesi, dün İslamî hassasiyetleri olduğu düşünülen yazarların NATO'nun füze kalkanı konusundaki görüşlerini derleyerek "Füze ümmette tefrik yarattı" diye bir haber yaptı.

Bendenizden başka kanaatine başvurulana herkes füze kalkanının İsrail'i İran'a karşı korumaya yönelik bir Batı projesi olduğu ve Türkiye'nin böylesi bir projenin parçası olmak suretiyle yürütmekte olduğu "komşularla sıfır sorun" politikasına ağır bir darbe indirdiği görüşündeler. Görüşlerini biraz daha giriftleştirenler NATO'nun Türkiye'nin güvenliğine bir katkısı olmadığı; füze kalkanının Soğuk Savaş dönemine ait bir refleksin ürünü olduğu; iktidarın NATO'nun yeni güvenlik konseptiyle alakalı bazı gerçekleri halktan saklamakta olduğu ve Türkiye'nin yeniden Batı'nın ileri karakoluna dönüştüğü şeklinde görüşler serdetmişler.

Ben bu görüşlerin tamamının eleştirilebilecek bir yönü olduğuna inanıyorum; bir kısmına da tümünden karşıyım. Öncelikle Ortadoğu politikasına Batı'nın yaptığı her müdahaleyi İsrail endeksli yorumlamayı kabul etmiyorum. Bu, pek çok Batılının arzusu olsa bile Türk-Müslüman aydın kitlesinin zihnî dünyasında bu kadar İsrail merkezliliği ya bir demonizasyon ya da bir aşağılık kompleksi olarak görürüm. Her taşın altında bir Yahudi yok kardeşim!

Taraf'ın İslamî kesimden gördüğü yazarların -ben böyle bir kesimleştirmeye karşıyım; sanki Türkiye'de küçük gayr-i Müslim cemaatler dışında gayr-i İslamî bir kesim varmış gibi- İsrail düşmanlığı, İran tehdidini algılayamamalarına sebep oluyor. İran tehdidi, İran'ın kendisiyle alakalı değil sadece. İran'a yönelik bir müdahale ihtimalinin kendisi asıl tehdit. Bu müdahaleyi önleyecek her gayret de Türkiye'nin bölgede tesis etmeye çalıştığı sıfır sorunlu medeniyet havzasına hizmet edecektir.

Füze kalkanının bir parçası olan Türkiye, Hamas, Hizbullah veya İran'la konuşamazmış. Batı'nın bir parçası olmayan Türkiye, bu ülkelerle konuşabilse ne işe yarar? İsrail'le konuşamayan bir Türkiye Arapların işine yaramıyor; belki ancak Arap sokağının heyecanlarını coşturabiliyor. Avam tabiriyle gazını alıyor. NATO'nun bir parçası olmayan Türkiye, NATO'nun rahatsız olduğu bir İran'la neyi konuşacak? İran, bizi ancak kendisine benzersek konuşmaya değer bulacaksa ve ancak bu durumda sıfır sorun havzasının bir parçası olmayı kabullenecekse bunun adı eksen kaymasıdır. Eksenin Tahran olduğu bir bölgesel sorunsuzluk durumudur. Ama o zaman biz de kocaman bir sıfır oluruz.

Türkiye'nin gücü Doğu'da Batı'nın, Batı'da Doğu'nun sesi olabilmesinden, Kuzey'de Güney'in endişelerini konuşabilmesinden kaynaklanıyor. Ankara'dan hepten Doğululaşmasını bekleyenler, ya Türkiye'yi Batı'da da

anlamsızlaştırmak isteyen ulusalcılar ya da ister solculuk, isterse İsrail karşıtlığından kaynaklansın felsefi bir temeli olmayan reaksiyoner sığ anti-empyristlerdir.

İran, bizi NATO'nun kendisini anlayan bir parçası olarak kabul etmek durumundadır; bu kadar. Hamas, Ankara'da kendi şiddet yanlısı görüşlerine yakın duran bir yönetim veya Türk halkında bu görüşleri benimseyen bir ümmet dayanışması filan aramasın. Gazze insanının dramının suçlusu onda sekiz İsrail ise onda bir de Hamas ve El-Fetih örgütleri, ve onda bir de komşu Arap rejimleridir. Türkiye'nin, tarafların tamamıyla konuşabilmesi için hiçbirisiyle taraf olmaması gerekiyor. Bu görünmüyor mu?

Soğuk Savaş'ın Kafkaslarda bitmemiş olduğuna; füze kalkanının sadece hal-i hazırda balistik füze sahibi ülkelere değil, ileride bu gücü edinebilecek her türlü ülke veya örgüte karşı bir diplomatik çaba olduğunu da zaten bilen biliyor. Türkiye'nin füze kalkanının varlık sebebi metnine herhangi bir ülkenin isminin konulmaması yönündeki gayreti işte NATO'yu bu ihtimallere karşı şimdiden hazırlayan yerinde bir müdahale olmuştur vesselam.

Bir küçük mesele: Dışişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı'na gönderdiği bir yazıyla Büyükkada'daki yetimhanenin Fener Rum Patrikhanesi'ne iade edilmesini istemiş. Bu meselenin AİHM kararını beklemesi bir ayıptı. Şimdi de yetimhanenin mevcut yıkılmaya yüz tutmuş şekliyle iadesi ayıptır. Yetimhanenin bu hale düşmesinin sebebi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'dir. İade edilirken restorasyonunu da devletin üstlenmesi gerekir.

k.balci@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünya üzerindeki en iğrenç halk

Kerim Balcı 2010.12.03

Kime kızalım? Hristiyanları aşağılamak için Yahudilere küfretmekle işe başlayan Voltaire'e mi? Yahudilerin tepkisinden korktuğu için Voltaire'in "Dünya üzerindeki en iğrenç halk" betimlemesinin Türkler hakkında kullanıldığını iddia eden Jan Peter Peumans'a mı? Adını 1600 yılında vahşice doğranarak öldürüldükten sonra yakılan sözüm, ona cadı ailesi Pappenheimerlardan alan televizyon programına mı? Kendilerinden korkulduğu için Türklere hakaret edilmek zorunda kalınan Yahudilere mi?

Hatırlatalım: Belçika'da Flaman Bölgesi Meclis Başkanı Jan Peter Peumans, De Pappenheimers adlı yarışma programına katılıyor. Yarışmanın bir noktasında kendisine "Voltaire'in dünya üzerindeki en iğrenç halk olarak tanımladığı milletin hangisi olduğu" soruluyor. Cevap olarak da, "Flamanlar, Yahudiler ve Türkler" şıkları sunuluyor. Peumans, "Türkler" cevabını verince, programı sunan Tom Lenaerts, doğru cevabın "Yahudiler" olduğunu söylüyor ve Peumans'ın bunu bilmemesinin mümkün olmadığını ima ediyor. Peumans da aynen şunları söylüyor: "Doğrusu biliyordum; ama Yahudiler hakkında yeni bir şey söyleyecek cesaretim yok. Çok alinganlar. Ben parlamento sözcüsü olarak buna şahit oldum. Bir zamanlar onların sözde liberalizmi hakkında bir şeyler söylemiştim; ama bana pahalıya mal oldu. Bu nedenle..." Sohbetin bu noktasında yine yarışmacı olan yönetmen Jan Eelen devreye giriyor ve "Demek Türkler hakkında konuşmakta bir sakınca yok." diye takılıyor. Doğal olarak biz Türkler de kızıyor ve bu olayı Avrupa'da yükselen Türk ve Müslüman düşmanlığının bir yansıması olarak görüyoruz.

Ben olayı farklı okumaktan yanayım. Burada, niyeti öyle olsun veya olmasın, aşağılayamayanın aşağılayamadığını korku ve nefret objesine dönüştürdüğü ironik bir eleştiri; bir karnaval aşağılaması var. Nitekim Peumans programın daha önceki bölümünde kendisine Answers'te "Cüce Plop" denildiğini söyleyerek

kullandığı dilin alaşağı ediciliğini ortaya koyuyor. Cüce Plop, bir başka Belçika kanalında yayınlanan ve çocuklara ahlaki dersler veren bir program serisinin beyaz sakallı kahramanı. Peumans önce kendisiyle dalga geçerek programa bir karnaval -bunu edebiyat eleştirmenlerinin kullandığı anlamda kullanıyorum- havası kazandırıyor. Cevabını bilmediği sorulara dahi cevap vererek ve sonra kahkahalar atarak yarışma programının dilini bozuyor. Tabii bu arada ekibinin elenmesine de sebep oluyor. Öyle ki Eelen, Peumans'ı yarışmanın kurallarını altüst etmekle suçluyor. Daha sonra önüne gelen soruda Türkler şikkını seçiyor Peumans. Sunucunun, "Bilmiyor muydunuz?" sorusuna da, "A, öyle mi? Ne kadar ayıp!" diye cevap vermiyor. "Yahudilerden korktum; Flamanlar desem oy kaybederdim; Türklerin şefkatine sığındım" mealine gelen bir şeyler söylüyor. Sonradan özür de diliyor Peumans; ama sadece Türklerden.

Cüce Plop'u savunacak filan değilim. Ama hikâye bütünlüğü içinde okunduğunda bana Yahudilere karşı yapılmış ağır bir hakaretin incelikli bir ifadesi olarak görülüyor. Bir an için reel dünya şartlarında değil de yer ve kahraman isimlerinin bile anlamlı olarak seçildiği bir Dostoyevski romanının satırları arasında gezindiğimizi düşünün. Yarışmanın De Pappenheimers ismi ne kadar da anlamlı olurdu o zaman. Zavallı Pappenheimerlara o kadar işkence edilmişti ki karı koca ve üç çocuk Bavyera'da son on yılda işlenmiş bütün cinayetleri üzerlerine almışlardı. Tabii 400 cinayeti tek başlarına işlemiş olamayacaklarından suç ortaklarının isimlerini de saymaları gerekiyordu. Bazen tek bir suç için 99 isim sayıyorlardı. Çünkü isim sayarken işkence görmüyorlardı. Sonraları Almanya ve yakın çevresinde Pappenheimerlar halk kültürünün otoriter rejimlerle dalga geçen karnavallarının bir parçası haline geldiler. Flamancada "Pappenheimerlar kimin neyi olduğunu da, kime neyi söyleyeceklerini de iyi bilirler" mealinde bir deyiş bile ortaya çıktı.

Voltaire, Pappenheimersların idamından 178 sene sonra öldü. Ölmeden bir ay önce Paris'teki Mason Locası'na kaydolmuştu. Yahudilerin yeryüzündeki en iğrenç halk olduklarını değil, zaten iğrenç bir dünya olan antik dünyanın içindeki en iğrenç halkın o zamanın Yahudileri olduğunu ve Hıristiyanların da bir taraftan Yahudi düşmanı olup diğer taraftan Yahudi ritüellerini benimsemiş olmasını bir türlü anlayamadığını söylüyordu. Aslında yaptığı şey Peumans'ın attığı karnaval kahkahasından farksızdı.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İsrail'e özür diletmek

Kerim Balcı 2010.12.10

Özür dileyememe, bir adım ileriye götürülürse, kendi suç işlediğinde dahi karşı taraftan özür bekleme, Bugün Gazetesi'nden Mehmet Yılmaz'ın da belirttiği gibi İsrail devletinin ontolojik bir sorunu.

Biraz felsefi ve Davudî kaçacak ama söylemeden edemeyeceğim: İsrail ontolojisi, Avrupa'da şekillenmiş Yahudi epistemolojisine bina edilmiş bir ontoloji. Yani kendilerini öyle bildikleri için öyleler. Bir defa özür dilerlerse biteceklerinden, varlıklarının anlamını kaybedeceğinden korktukları için, bir defa özür dilerlerse artık başka bir ülke olacaklar. Özrün, hele de İsrail ordusunun bir eylemiyle alakalı özrün, İsrail'in varoluşsal bilincinde yol açacağı bu dönüşümü anlamayanlar özür beklesin dursun.

Elbette genelleme yapmak haksızlık olur. Ben Binyamin Netanyahu'nun bile bu ontolojik açmazı aşabilecek kadar pragmatik düşünen bir Amerikalı olduğuna inanıyorum. Ne var ki İsrail ontolojisini Amerikalılar belirlemiyor.

Silvan Şalom'un sözlerine bakın: "Asıl bizim Türkiye'den özür beklememiz lazım... Bir defa özür dilersek ülkeler sıraya girerler..." Bu sözlerden ilkinin arkasında İsrail'in dünya telakkisi; ikincisinin arkasında kendi telakkisi

tınıyor. Şalom, Benî İsrail'in yaşadığı zulümlerin biriktirmiş olduğu kinin Beni İsrail'e hiç zulüm yaşatmamış milleti dahi yutacak kadar büyük olduğunun; Yahudilerin başta İkinci Dünya Savaşı'nda yaşanan soykırım olmak üzere Beni İsrail'e yönelik suçları henüz affetmediğinin; belki de hiç affetmeyeceğinin; dolayısıyla da dünyanın İsrail'e hep bir özür borçlu olacağının altını çiziyor. Mehmet Yılmaz'ın güzel ifadesiyle, İsrail kendini özür olarak görüyor. Özür, özür diler mi?

Bu kısım beni çok ilgilendirmiyor. İsrail'in kendi başlarına halletmeleri gereken bir patolojik durumdur. Hasta, doktora kendisi gider. Beni asıl ilgilendiren, ikinci cümlemin arkasındaki alt-metin.

İsrail bir defa özür dilerse, dünya ülkelerinin sıraya gireceği yönündeki bir korkunun arka planında ya derin bir suçluluk duygusu, ya da dünya ülkelerinin her durumda İsrail'in canını yakmak, onu istemediği şeylere zorlamak -bu, özür gibi sıradan bir şey dahi olsa-, ona suçluluk hissiyatını dayatmak gibi arzuları olduğu yönünde bir paranoya yatar. Dünya ülkeleri niye sıraya girsin? Ya ülkeleri sıraya girdirecek kadar suçun var; ya da ülkelerin hepsi vicdansız ve sana karşı!

Bu gözlemi niye yapıyorum: Çünkü özre anlamından fazla mana yükleyen bir ülkeden özür dileyen hükümet benim hükümetim. Bu taraftan bakıldığında özür suçluluğun kabulü anlamına bile gelmiyor. Ortaya çıkan duruma sebep olmaktan kaynaklanan bir üzüntünün ifadesinden öte bir şey değil özür. Suçluluk veya suçsuzluğu zaten uluslararası mahkemelerde devam eden hukukî süreç netleştirecek; veya belki insanlığın vicdanına bırakacak. O taraftan bakıldığında ise özür İsrail'in sadece alem tasavvurunu değiştirmekle kalmayacak, aynı zamanda kendi tasavvurunu da değiştirecek. Benim bakışımla normalleştirecek.

Siyonizm, Yahudi halkının anormal bir halk olduğu düşüncesinden yola çıkmış bir normalleşme hareketiydi. Ancak kendi süreci içinde anormal tasavvurlar, anormal korkular, anormal beklentiler oluşturdu. Bir gün Yahudiler İsrail'den bahsederken sıradan bir ülkeden bahseder gibi konuşabilecekler mi? "Ama bizim özel bir durumumuz var"larla başlayan cümleler kurmaktan vazgeçebilecekler mi? İsrail'in varlığını tanıyan ülkelere bir de kendilerini "Yahudi devleti" olarak tanıma şartı koymaktan vazgeçebilecekler mi? Hata yapınca özür dileyip, ertesi gün de, "ne yapalım, herkes hata yapar" rahatlığıyla yaşayabilecekler mi? İsrail'in varoluşsal geleceğiyle asıl alakalı olan sorular bunlardır. Çünkü tabiat anormallikleri dışlar.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Osmanlı'nın sorumluluk duygusu ve Osmanlı coğrafyasına borcumuz

Kerim Balcı 2010.12.17

İster bir Osmanlı Barışı'ndan isterse mevhum bir Yeni Osmanlılık akımından bahsediliyor olsun, konuşanın da anlayanın da tarihin bir tane Osmanlısı olmadığını bilmesi gerekir.

Osman Gazi'den Kanuni Sultan Süleyman'a kadar devam eden evrenin Osmanlısı ve o Osmanlı'nın zaman ve mekân algısıyla II. Mahmud dönemi Osmanlı'sını veya II. Abdülhamid'in Osmanlı'sını birbiriyle bir tutamazsınız. Prens Sabahaddin'in de bir Osmanlılığı vardı; Enver Paşa'nın da. Biri adem-i merkeziyetçilikten yanaydı; diğeri kaybedişler döneminde cihan hakimiyeti hayalleri kurabiliyordu.

Şimdilerde Yeni Osmanlılıktan bahsedenlerin Osmanlılıkları da yenidir. Herhalde birbirinden çok farklı özellikler gösteren tarihî Osmanlı tecrübelerinin hiçbirisiyle örtüşmez. Zihinlerinde homojen bir Osmanlı telakkisi oluşturuyor, sonra aslında tarihte hiç var olmamış bu sentezin canlandırılması konuşuluyor. Bu sentez idealize

edilmiş bir sentezdir ve elbette teorik tartışma için değerlidir. Dışışleri Bakanımızın güzel ifadesiyle tarih tekerrür etmez, ama ihmal de edilemez.

O sentezi sıkıp tek bir hisse indirgesek, kanaatimce, derin bir mesuliyet duygusu çıkar. Osmanlı -sentezin homojenleştirilmiş Osmanlısından bahsediyorum- anaçtı. Bu duygunun muhatabı yer ve zamana bağlı olarak değişse de varlığının motor gücü sorumluluk duygusuydu. Ekseriyet itibarıyla bu duygu, canlılar ve cansızlar âlemini kapsayan bir soyut varlığa yönelmiş ve öznesinde ıstırap ve dertlenme olarak kendini ortaya çıkarmıştı. Osmanlı'ya yükleyeceğimiz başka hiçbir vasfı onda göreceğiniz her erdemi açıklamaz. Osmanlı'nın yayılma alanlarını imar ederken anayurdunu ihmal etmiş olduğu yönündeki yaygın kanaati de başka bir duyguyla açıklayamazsınız. Liderlik ve yönetme arzusu doğal bir arzudur; ama Osmanlı duruşunu anlamlandıramaz.

Söz konusu Osmanlı sentezinin canlandırılmasından bahsedilecek ise edinilmesi gereken ilk duygu da budur: En geniş daireden en küçük daireye kadar artan bir şekilde kendini hissettiren bir sorumluluk duygusu. Şam-ı Şerif'in arka sokaklarında aç yatan bir Arap fakirini dert edinmeden, Şam yönetimi üzerinde siyasi nüfuz ve etki kurmaktan bahsetmek Osmanlılık değildir.

Doğrusu, sorumluluk duygusu Osmanlı'ya has bir duygu da değildir. Onu bir milletin veya bir ailenin etrafında örgülenmiş bir yönetimin hasrına almak insani ve İslami bir sorumluluğu kısıtlamak olur. Yine de Osmanlı'nın tarihî ve kültürel mirasını devralmış bir milletin evlatlarına o Osmanlı'nın toprakları üzerinde yaşayan insanlara karşı insani ve İslami olanın ötesinde bazı sorumlulukları da vardır.

Bu sorumluluklardan biri söz konusu tarihî derinliğin sentez malzemesi olan Osmanlı arşivlerinin, tapu kadastro kayıtlarının ve mahkeme sicillerinin mümkün olan en yaygın erişime açık hale getirilmesidir. Bu ülkelerin tapuları bizdedir, evet; ama bizde kaldıkları müddetçe Osmanlı'nın torunlarına yakışan sorumluluk yerine getirilmemiş demektir. Sadece Filistin'in tapularının Filistin Yönetimi tarafından on yıllardır istendiği ve bir türlü dijital kopyaların kendilerine devredilemediği bir hengamede hangi Osmanlı sorumluluğundan bahsedebiliriz?

Osmanlı'nın terk etmek zorunda kaldığı topraklarda bıraktığı mirasın korunması yönünde son on yıldır güzel işler yapıldığını teslim etmek gerek. Ancak bu mirasın bilinç boyutu hep ihmal edildi. Balkanlar'daki Osmanlı eserleri üzerine basılmış birkaç kitap, Kudüs'teki Osmanlı mirasıyla ilgili bendenizin birkaç çalışması ve Çamlıca Yayınları'nın özverili çalışmaları dışında elle tutulur bir envanter çalışması bile yapılamadı. Yapılanlar da halka mal edilemediler.

Bizim Osmanlı toprakları üzerinde kurulmuş devletlere ve bu devletlerde yaşayan halklara karşı derin bir sorumluluk duygumuz gelişmediği, bu duygunun gerektirdiği ilmi ve kültürel üretim mekanizmaları harekete geçmediği müddetçe bırakınız Yeni Osmanlı'yı, Eski Osmanlı hakkında bile konuşma hakkımız yoktur.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ermeni yasa tasarısı

Kerim Balcı 2010.12.24

Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Ermeni Diasporası'nın baskılarıyla Kongre'nin gündemine alınması ihtimali doğan sözde soykırım yasa tasarısı Türkiye'nin baskıları ve Amerikan yönetiminin akılcı yaklaşımıyla gündemden düştü.

Dışışleri Bakanı Ahmet Davutoğlu bu gelişmeyi "sağduyunun galip gelmesi" olarak niteledi ve sevindirici bulunduğunu söyledi. Elbette Türkiye'nin artık Yahudi -veya herhangi başka bir milletin- lobi desteğine ihtiyaç

duymaksızın Washington'daki yasama süreçlerini etkileyebilir hale gelmiş olması sevindirici bir gelişmedir. Bu da sağduyunun ötesinde, yeni dünya düzeninde güçlerin ve kozların yeni baştan dağıtılmakta olduğunun Amerika'da da anlaşıldığının ve kabullenildiğinin bir göstergesidir. Amerika sonrası çağın bir Türk asrı olacağını iddia edecek değilim. Ama bu çağa, diğer yükselen güçlerle birlikte, Türkiye'nin de mührünü vuracağı artık genel kabul gören bir gözlem.

Ne var ki Ermenilerin sözde soykırımın tanınması yönündeki taleplerinin reddedilmesini Türkiye'nin yükselen gücüne havale edip durmak da doğru değil. Madem bu meselenin tarihçilerin mümkün olduğunca tarafsız ve adil araştırmalarına havale edilmesi gerektiğini iddia ediyoruz -ki olması gereken gerçekten de budur- o zaman o tarihin bizce mütehayyel bir yorumuna dayanan sözde iddiaların reddini veya kısmî kabulünü de aynı bilimsel yönetime devretmek durumundayız.

Dümdüz söyleyeyim: Babam ve ben her nisan ayını "Bu kez hangi parlamentodan hangi soykırım kabul kararı çıkar?" endişeleriyle geçirdik. Benden sonraki kuşakların aynı ızdırabı yaşamasını istemiyorum. Ermeni Diasporası'nda nice düzenbazlar soykırım söylemini bir endüstriye dönüştürüp kendilerine gelir kapısı yaptılar. Ermenilerin duygularını sömürüp iki millet arasında düşmanlık tohumları ektiler. Bugün Anadolu'da hayat görüşünün merkezine Ermeni düşmanlığını koymuş bir Türk'e rastlamak neredeyse imkânsızdır. Ne var ki sınırın öte tarafında, ve dünyaya yayılmış Ermeni Diasporası'nın esaslı bir bölümünde Türk düşmanlığı tarihî veya etik bir mesele değil, varoluşsal bir meseledir. Sırf hümanist bir yaklaşımla söyleyeyim: Bir milletin evlatlarının varoluşlarının temeline bir başka milletin nefretini koymasını vicdanım kaldırmıyor. Bu anomalinin bir an önce bitmesini arzuluyor, Ermenistan'ın, gelir kaynaklarının büyük kesimini silahlanmaya ayıran ve halkını bölgenin en sefil hayat şartlarında yaşamaya zorlayan bu militan kafa yapısının kıskacında olmasından insanlık adına utanıyorum.

Bu meseleye kalıcı bir çözüm bulmak lazım.

Tarafların tarihçilerimizin Türk-Ermeni ilişkilerinin tarihinin (buna 1915 ve sonrasında yaşanmış olan ve her iki tarafta da nice acılar bırakan olaylar da dahil) gereğince, yeterince ve usulünce çalışılmamış olduğu yönünde ortak kanaati olduğu açık. İddiaların ispatı veya inkarı hedefinden bağımsız olarak bu tarihin çalışılmaya değer olduğu kesin. Neden başlatılmaz bu?

Neden Sarı Gelin'i, bu senin mi yoksa benim mi diye tartışmadan söyleyemeyiz? Neden dolmanın tadı değil de Ermenice olamayacağı açık olan etimolojisi ilgilendirir kimilerimizi?

Ortak paydalardan başlayacak bir diyalogdan korkanlar farklılıklarımızdan beslenen parazitler değil de nedirler?

Bir diplomat dostumdan, Davutoğlu sonrasında bölgesel dilleri bilen diplomatlar yetiştirme kararı almış olan Dışişleri Bakanlığı'mızın genç diplomatları arasında Ermenice (bu arada İbranice de) öğrenenlerin olduğunu duydum. Bu, Türkiye'nin uzun vadede Ermenistan'a bir büyükelçi atamayı (bu arada Tel Aviv büyükelçiliğini de kapatmamayı) düşündüğünün en güzel delili bence. İlişkilerin geleceğine aynı sağduyuyla davranan Ermeniler nerede? k.balci@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Biz hızlanıyoruz; ama fark çok açılmış

Yüz yıl önce Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri meşhur Hutbe-i Şamiye'sini irad ettiğinde İslam halklarının kalkışma enerjisini tüketen yeis hastalığının devalarını sayarken geri kalmışlığımızı bir avantaj olarak zikretmişti.

Her yenilgiyi bir muzafferiyetin habercisi olarak görme, her hapsi yeni bir Medrese-i Yusufiye kurmuş edasıyla sevinçle karşılama, her sürgüne ümit aşılayacak yeni dimağlarla karşılaşma heyecanıyla gitme bu Hür Adam'ın bize öğrettiği benzeri olmayan bir ruh halidir. Hür Adam diyordu ki: Niye geri kaldığımızı sorgulamak da geri kalmışlık hissiyatına benzer bir yeis kaynağıdır. Geri kalmışlığımızı kabul edelim ve bunu nasıl bir enerjiye dönüştürebileceğimize bakalım.

Asrın kelimeleriyle devam edeceğim: Onların mevcut gelişmişlik seviyesine ulaşmak için yaptığı Ar-Ge'nin insan ve finansman masraflarına katlanmadan o seviyeyi onlardan alacağız. Sonra onlar yorulmuş oldukları, biz ise geri kalmışlığın sağladığı hırs ve nadasta beklemişliğin verdiği dinlenmişlikle onların da önüne geçeceğiz.

Teknolojik anlamda bunu Çin aynen uyguladı. Önce ABD ve Japonya'da milyonlarca dolarlık Ar-Ge yatırımlarıyla geliştirilen ürünlerin - moda tabirle - 'çakma'larını üretti; sonra hem geri kalmışlığın hırsını, hem de zihnî ve bedenî potansiyelini bir asırdır dinlendiriyor olmanın verdiği dinginliği kullanarak kendi Ar-Ge ürünlerini Batı'ya pazarlamaya başladı.

Ama Hür Adam'ın kalkınmışlıktan anladığı, Kapitalizmin insanı öğüten çarklarına dişli üretmeye devam etmekten ibaret değildi. Onların geliştirdiği sosyal ve siyasal sistemleri, pedagojik metotları, hürriyet algısını alacak ve birkaç adım öteye götürecektik. Okullarımız onlarinkilerden daha iyi; gazetelerimiz onlarinkilerden daha etkili; ailevî ve toplumsal ilişkiler normlarımız da onlarinkilerden daha insani ve irfan endeksli olacaktı. Özetle biz geri kalmışlığımızın avantajıyla kendi kendimizi yeniden üretecektik. Yeni İnsan, hem yeni hem de insan olacaktı.

Şimdi görülüyor; Batı yavaşlıyor, Doğu hızlanıyor. Batı yorulmuş, Doğu dingin. Batı'da fikir üretimi neredeyse tamamen durmuş; Batı son elli yıldır Derrida'dan başka büyük bir felsefeci yetiştirememiş. Doğu, Batı'nın en başarılı üniversitelerini devralmaya başlamış. Doğu'daki bu kalkışmanın en batısında olan ülke olarak biz ne yaptık?

Çin kadar hızlı değiliz; ama Çin'den daha az problemimiz var. Çin Amerika'nın iki katı gayri safi milli hâsılaya ulaştığı gün bile dünyanın en çok fakiri olan ülkesi olacak. Afrika'ya Çin'in yaptığı yatırımın onda birini biz yapsak onların bin katı sevgi ve teveccühe mazhar olurduk. Nitekim olduk da!

Ne var ki bütün bu müspet gelişmeler aramızdaki farkı görmezden gelmeyi makul kılmıyor. Evet, dünya artık Soğuk Savaş dönemi dünyası değil ve artık eksensiz dış politikadan bahsedebiliyoruz. Ama ABD'nin halen dünyanın en büyük ekonomik ve askeri gücü olduğu da yadsınamaz. Paranın yapamayacağı şeyi gönüller yapar; ama parasız yapılamayacak şeyler de vardır.

İşte medyaya ulaşım, uluslar arası medyayı manipülasyon, sinema ve edebiyat üzerinden kamu diplomasisi yapma gibi konularda bırakınız ABD gibi büyük bir gücün, İsrail gibi arızî bir devletin bile gerisinde kaldığımız ortada. Evet, onlar yavaşlıyor ve biz hızlanıyoruz. Ama arada kapatılacak mesafenin ne kadar büyük olduğu da malum. Hızlanmak gerek; hem biz muasır medeniyet seviyesine ulaşmaya da razı değiliz. Geçmek isteriz.

Almanya değil, Merkel ve Sarrazin kaybediyor

Kerim Balcı 2011.01.14

Bir haftadır Almanya'da Zaman Avrupa'nın abone kampanyası çerçevesinde konuşmalar yapmak üzere geziyorum. Bir yıl önce de, iki yıl önce de aynı kampanyanın bir parçası olmak üzere gelmiş ve Almanya'nın farklı şehirlerinde Türk kökenli halkın nabzını tutma imkanı bulmuştum.

Bu gelişim Merkel'in "çokkültürlülük deneyiminin tümünden başarısızlığa uğradığı" yönündeki söylemi ile Thilo Sarrazin'in yazmış olduğu "Almanya Kendini Yok Ediyor" kitabının oluşturduğu kırılganlığın üzerine denk geldi. Türk kökenli Alman vatandaşlarının ülkelerinin geleceklerini nasıl gördüklerini, bu geleceğe sahip çıkmak için neler yaptıklarını bir de bu "dışlanmışlık hissiyatının" penceresinden seyretnmiş oldum.

Merkel ve Sarrazin sıradan ırkçılık yapan insanlar değil. Irkçılığın saf versiyonunu yapan Udo Voigt gibi insanlar - ki kendisi Alman Milli Demokrat Partisi'nin lideri olur - Merkel ve Sarrazin'in sadece Müslüman göçmenleri hedef alan açıklamalarına karşı çıkıyorlar. Onlara göre bütün göçmenler gelmiş oldukları ülkelere geri gönderilmeli. Bu bakış açısı ile Nazi dönemi ırkçı doktorlarının ari ırkı ortaya çıkarma çalışmaları arasında çok bir fark yok aslında. Onlar üstün bildikleri DNA'larını başka ırkların DNA'larından temizlemeye çalışıyorlardı; bunlar da aynı şeyi göçmenleri ülkeden uzaklaştırarak yapmaya çalışıyorlar.

Bu söylemin giderek daha fazla insan tarafından seslendirilmesi, Sarrazin'in kitabının bir buçuk milyon üzerinde satması, Hamburg bölgesinde Sarrazinciler Partisi diye bir partinin bile kurulmuş olması elbette ülkede yaşayan Türk kökenli Alman vatandaşlarını rahatsız ediyor. Ancak bu rahatsızlık geçmişte beklenene göre bir "geri dönüş" arayışı değil, tam aksine bir "sahiplenme ve kalıcılığa" enerjisi oluşturmuş. Bunda Hizmet'in yadsınamaz bir katkısı da var. Böyle zamanlarda ülkeyi ilk terk edenler başka yerlerde, özellikle de kendi anavatanlarında kendilerine daha güzel bir gelecek inşa edebilecek olan okumuş, kültürlü ve meslek erbabı gençler olur. Avukatlık stajını bitirmek üzere olan bir akrabam, çoğu arkadaşının Türkiye'de çalışmayı Almanya'da çalışmaya tercih ettiklerini söyledi bana ve ekledi: "Bizi burada Hizmet tutuyor. Yoksa bu kadar dışlama ve aşağılamaya kimse dayanamaz. Biz de çeker giderdik."

Çekip giderlerse ne olacağını Almanların kendileri de biliyor. Hızla yaşlanan Alman nüfusu kısa zaman içinde kendine bakamaz, emeklilik ve hastalık sigortalarını ödeyemez hale gelecek. O zaman, şimdi istenmeyen genç göçmenler mumla aranacaklar. Fakat endişeye mahal yok: Almanya'da yetişmiş Türk asıllı gençlerin en kalitelileri burada kalmaya, bu ülkenin geleceğine hizmet etmeye, bu ülkeyi şimdi olduğundan daha güzel bir ülke yapmaya kararlılar. Zaman Avrupa'nın sadece Almanya'da 30.000 aboneye ulaşma gayreti de bu kararlılığın bir ürünü. Gidici olanların gazeteleri de gidici olur. Zaman ise büyümeye devam ediyor. Gidici olanların televizyon kanalları da küçülür. Burada Mesut Özil'lerin kuşağı Almanca yayın da yapan Ebru TV'yi kurmuşlar. Daha doğrusu Amerika'dan buraya taşımışlar. Samanyolu Avrupa zaten yıllardır devam eden yayınlarını yerelleştirerek devam ettiriyor.

Geçen yıl Almanya'nın Türkiye'yi 3-0 yendiği maç için "Bizim için maç 0-0 bitmiştir. Çünkü golleri Türk ve Polonyalı oyuncular attı," diyen Udo Voigt'in Zaman Avrupa'ya verdiği röportajı okumuştum. Voigt'in ve Sarrazin'in göremedikleri, veya belki de tam da görüp de rahatsız oldukları şey şu: Türkler sadece gol atmıyorlar. İçinde yaşadıkları toplumu da dönüştürüyorlar. Komşularına ilk tatlı ikram ettiklerinde şaşkınlıkla karşılaşan Türkler bugün komşularının kendilerini nasıl güler güle selamladıklarını anlatıyor. Almanların esaslı bir bölümü döner yemeyi kendi hot-doglarını yemeye tercih ediyorlar. Yani çokkültürlülük dominant kültürün misafir kültür tarafından aşılmasıyla başarıya ulaşıyor. Yani Almanya'da kalıcılığa, Almanya'nın geleceğini Voigt veya Sarrazin'den çok daha akılcı ve kuşatıcı bir zihinle planlayan bir Türk kökenliler cemaati ortaya

çıkıyor. Şimdilik Zaman 30.000 Türkçe bilen insana hitap ediyor. Ama bunu her gün yapıyor. Her geçen gün de daha fazla insana hitap edecek şekilde yapıyor. Küçük bir parçası olduğum bu gayretin Almanya'nın geleceğini şekillendireceğine, bu gelecekte Sarrazin'lere değil Mesut Özl'lere yer olduğuna inanıyorum ben. Almanya'daki bu yepyeni medeniyet ışıltısının mimarlarına "ha gayret" demekten başka bir şey kalmıyor bana...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Türkiye'yi kim çevrelemeye çalışıyor?

Kerim Balcı 2011.01.21

Soğuk Savaş'tan kalma reflekslerle bölgesel ve küresel politikalarını yönetenler, dünya politikasını bir güç politikası olarak algılayanlar, haritalarda insan yerine asker ve tank görenler iş başında: Türkiye çevreleniyor.

Çevreleme (containment) Batı Bloku'nun Doğu Bloku'nun yayılmacılığına karşı uyguladığı temel stratejilerden biriydi. Kelime Türkçede bir şeyin etrafını çevreleme ve yayılmasına engel olma anlamını hatıra getiriyor. İngilizce orijinalinde ise bir ülkenin güçlenmesine, kalkınmasına, bir fikrin halk tabanında rağbet bulmasına engel olmak gibi coğrafi olmayan yönleri de olan bir terim.

Soğuk Savaş döneminde böyle kompleks terimlerle iletişim kurmayı sevmeyen halkımıza çevreleme politikası 'herkes bize karşı,' 'kalkınmamıza müsaade edilmiyor,' 'bir müsaade etseler biz dünyayı dize getiririz,' türünden sokak hikayeleriyle anlatılmıştı. Bir hayli de tutmuştu. Çünkü dünyayı olduğu gibi bilmiyor, bildiğimiz gibi olduğunu sanıyorduk.

Soğuk Savaş'ın ürettiği sözlük sönmüş ateşin çevresinde bıraktığı sıcaklık gibi Doğu Bloku'nun çökmesinden sonra da bir müddet daha kullanıldı. Dahası Soğuk Savaş Kafkasya bölgesinde hiçbir zaman tam anlamıyla bitmediği için bu terminolojinin anlamlı olduğu bölgeler de hep var oldu. Yani Berlin Duvarı'nı yıktığımız gece Soğuk Savaş'ın sözlüğünü yakamadık. Dolayısıyla da artık yerinde bulunmayan bir duvarın, kafalarda bıraktığı kuşatılmışlık, ayrılmışlık, dışlanmışlık, çevrelenmiş hissiyatı bir müddet daha yaşadı.

Soğuk Savaş Sözlüğü ile mücadeleyi bir kutsi görev addettim hep. Çünkü Soğuk Savaş zihinlerimizi işgal etmiş, benliklerimizi esirleştirmiş, âlemi biz ve ötekiler olmak üzere aslında olmayan bir ayrımla bölmüştü. İnsan doğasının gereğinde olmayan bir 'kimlik' martavalına inandırılmıştık hepimiz. Blok, kanat, merkez, çevre, caydırıcılık, ikinci vuruş kapasitesi gibi artık tekrarından bile rahatsız olduğum bu kelimeler zihnî melekelerimize vurulmuş prangalardı adeta. Başka türlü düşünemiyorduk.

Çevremizde birkaç ülke hâlâ daha Soğuk Savaş kafasıyla düşünüyor ve âlemi Soğuk Savaş'ın penceresinden seyreliyor. Ermenistan böyle. Bir aşağı Kafkasya ülkesi olarak Ermenistan'ın dünyayı Soğuk Savaş'a has kelimelerle tanımlaması şaşırtıcı değil. Şaşırtıcı olan, Soğuk Savaş döneminde Doğu Bloku'nda bulunan ve söz gelimi 'çevreleme' politikasından nefret eden bu küçük ülkenin şimdi Türkiye'yi 'çevrelemeye' yönelik bölgesel bir ittifakın parçası haline gelmiş olması.

Çevreleme ittifakının diğer üyesi, yine şaşırtıcı bir şekilde Yunanistan. Biz bu politikayı Yunanistan ile birlikte Sovyetler'e karşı uygulayan iki güney kanadı ülkesiydik zamanında. Şimdi Yunanistan, herhalde geçirmekte olduğu finansal krizin bir dışa vurumu olan zihniyet bunalımından dolayı Türkiye'yi çevrelemeye - hatırlatıyorum; bu kelime sadece coğrafi bir kuşatma anlamına gelmiyor- kalkışmış. Türkiye'ye karşı yapılacak her türlü faaliyetin doğal ortağı olan Güney Kıbrıs Rum Kesimi de resme katılınca çevreleme coğrafi bir boyut da kazanıyor.

Fakat eksik olan bir şey var. Hiçbir zaman kendi dış politikalarında beyin olamamış, hep bir başka başkent in uydusu olarak çalışmış bu ikibuçuk ülke, Türkiye'ye karşı bir çevreleme politikasını ne tasarlayabilir, ne de hayata geçirebilir. Türkiye'yi çevrelemeye kalkışan, bizi tekrar Soğuk Savaş sözlüğünün içine hapsetmeye çalışan beyin kim?

Bölgemizde dünya siyasetini güç siyaseti olarak gören iki ülke daha var: İsrail ve İran. Her ikisi de, Türkiye'nin bölgede güçlenmesinden rahatsız olan, ve garip bir şekilde birbirlerine kabadayılık yaparak Soğuk Savaş sözlüğünü hayatta tutan ülkeler. Her iki ülkenin de Ermenistan, Yunanistan ve Kıbrıslı Rumlarla arası iyi.

Şimdi tekrar soruyorum; Türkiye'yi kim çevrelemeye çalışıyor? Her kim olurlarsa olsunlar, ben bu sütunda, kendi mahpus kaldıkları Soğuk Savaş zihniyetine bizleri de sürüklemeye çalışan bu güçlere gülmeye devam edeceğim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır'da hakikaten bir halk ayaklanması var mı?

Kerim Balcı 2011.01.28

Mısır, başka hiçbir Arap ülkesine benzemez. Orada gerçekten bir halk ayaklanması varsa, bütün Arap dünyasında bir infial var demektir. Terside doğrudur.

Suriye karışmamış, Ürdün karışmamış, Suudi Arabistan karışmamışsa Mısır'da yaşanan bir halk ayaklanması değildir. "Olgunlaşmış başaklar" toplanıyordur. Mısır'da gerçekten bir halk ayaklanması başlarsa ben de bu yazıyı yazdığım için utanmış olurum. Mısır kazanır, ben bir şey kaybetmem. Bir yazarın yanlış yapması, bir milletin yanlış yapmasından yeğdir.

Kanaatimce Tunus'ta başlayan şey Mısır'a atlamış filan değil. Mısır ve belki onu takiben birkaç başka Arap rejimi, böylesi bir "atlama" fikrinin üzerine atlayacak heyecanlı ve plansız yapıların liderlerini sokaktan toplamak için manevra yapıyor o kadar. Cemal Mübarek'in ailesiyle birlikte yurtdışına kaçtığı yönündeki haberler de sokağa dökülmeye hazır yönetim karşıtlarının heyecanlarına yenik düşmelerini sağlayacak bir rüşvet. "Bu defa olacak galiba," düşüncesi iktidarın adam avlayan balıkçıların oltalarına taktığı yemden başka bir şey değil.

Mısır, seçimlere doğru giden bir ülke. Daha şimdiden muhalefet yenilgiyi kabullenmiş durumda. İhvan-ı Müslimîn her çıkıntılık yaptığında elinde olanı da kaybetmenin vermiş olduğu dersle iktidarın kendisine tanıdığı hayat alanının içinde top koşturmaya çalışıyor. Mısır'da İhvan'dan başka hiçbir örgütlü yapı da bir halk ayaklanması başlatabilecek altyapıya sahip değil. Birinci gün iktidarın devrilmesini isterken, ikinci gün bir önceki gün tutuklananların serbest bırakılmasını isteyen bir harekete halk hareketi denilebilir mi? Burada örgütlü, planlı, stratejisi olan bir tarz-ı hareketten bahsedilebilir mi?

Elbette sokağın enerjisini kendi siyasetine alet etmek isteyenler çıkacaktır. Her tutuklanan kişi, her işkence gören gösterici, her kaybolan şahıs bir tarih oluşturur. Her kimsenin pek çok kimsesi vardır çünkü. Mısır polisi gereğinden fazla insanı gözaltına alır, gözaltındaki muameleleriyle gereğinden fazla insana kin ve nefret pompalarsa bir halk hareketinin şartları ortaya çıkabilir. Sokaktaki enerjiyi halk değil, polis büyütür. Mücadele, müdahaleden beslenir zira. Sokakta ortaya çıkan bu enerjiyi kendi hedeflerine uygun bir şekilde yönetebilecek muhalif güç merkezleri devreye girmediği müddetçe sokağa dökülme, halk ayaklanmasına dönüşemez.

Hele bir halk devriminden bahsetmek Mısır'ı, iktidarı ve ondan beslenen azınlık çevrelerinin güç ihtiraslarını hiç tanımamak demektir. Mısır'da ancak saray darbesi olur. Güç, elitlerin bir kesiminin elinden diğer bir kesiminin eline geçer. Bu Memlûklerden bu yana böyledir. Mısır, ringdekilerin hiç değişmediği, tribünlerdeki birbiri boğazladığı, ama son hesapta galibin hep ringdekilerden biri olduğu kocaman bir boks stadı gibidir.

Eğer bir gün Mısır'da gerçekten bir halk ayaklanması olur, halk iktidara el koyar, 1954'ten bu yana bi'l-ism, Muhammed Ali'den bu yana bi'l-fiil devam eden elitler iktidarına son verirse, iktidarı tam demokratik seçimlerle gücü ele geçiren yeni bir oluşuma devredebilirse o zaman sadece Mısır'ın değil, bütün Arap dünyasının çehresi değişir.

Tersi de doğrudur. Bütün Arap dünyasının çehresini değiştirecek ölçeğe ulaşamamış bir güç, Mısır'da da hiçbir şeyi değiştiremez.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır ordusu ve askerin sabrı

Kerim Balcı 2011.02.11

Mısır başka Arap ülkelerine benzemediği gibi Mısır ordusu da başka Arap ordularına benzemez. Evet, bizde de uzun müddet olduğu üzere kendisini halkın olduğu kadar devletin de hem koruyanı hem de gardiyanı görür - yani halkı ve devleti dış düşmanlara karşı koruduğu gibi kendi kendinden de korur- ama Mısır ordusu, başka hiçbir Arap ülkesinde görülemeyecek kadar siyasetin ve sivil hayatın dışındadır.

Mısır askerleri, sadece kendileri için bina edilmiş sitelerde oturur, kendi yiyeceklerini ürettikleri çiftlikler işletir, kendi ekmeklerini kendi fırınlarında pişirirler. Ordunun fabrikaları ve gelir getiren yatırımları vardır. Çoğu Mısırlı genç, askerlik hizmeti sırasında savaşı asker olarak değil, çiftçi veya vasıfsız işçi olarak ordunun bu kurumlarında çalışır. Bu uygulama, halkın bedavadan ordunun işçisi haline getirilmesi olarak değil, askerlik sonrasında yapabilecekleri bir mesleği bedavadan edinmeleri olarak gösterilir. Bunlar, orduyu hükümetten ve hükümetin onaylayacağı bütçeden bağımsız bir güç olarak ortaya çıkaran düzenlemelerdir. Mısır ordusunun bireylerinin çoğu harcamaları da ordunun genel bütçesi tarafından sübvans edilir; yani masrafların bir kısmı ordu tarafından karşılanır. Böylelikle askerler lüks saraylarda evlilik törenleri düzenleyebilir, pahalı restoranlarda partiler verebilirler.

Bütün bu düzenlemeler sebebiyle ordu, halkın vergilerinden bağımsız, dolayısıyla da halka karşı daha sorumsuz bir şiddet aygıtıdır. Ancak son otuz yıl içinde ordunun iç politikaya yaptığı bütün müdahalelerde ordu kendi imkânlarını halkın taleplerini karşılamak üzere kullanarak kredi kazanmıştır. Söz gelimi 2008 Mart'ında bizdeki halk ekmek benzeri ucuzlatılmış ekmeklerin piyasadan çekilmesi üzerine başlayan isyana -bu arada o isyan bugünlerde olandan daha fazla insan toplamıştı- ordu isyancıları dağıtmak için şiddet kullanarak değil, kendi buğdayını ve kendi fırınlarını kullanarak ekmek dağıtmak suretiyle müdahale etmişti.

Böyle bir ordu, ataerkil devlet sisteminin, yöneticilerini baba sanan toplumların benimseyeceği ve "ordu göreve" türünden bir slogandan hiç de rahatsız olmayacağı bir toplumsal algı ortaya çıkarır. Mısırlılar ordu ile karşı karşıya gelmeyi akıllarına bile getirmezler; çünkü çoğunluk ordu, halkın meşruiyet ve vergilerine muhtaç değilken halk ordunun sağladığı imkânlara muhtaçtır.

Bugün bu ordu, Tahrir Meydanı'nda toplanan halkın protesto gösterilerine müdahale etmeyeceğini söylüyor. Namaz vakti geldiğinde askerler halkla aynı saflarda namaza duruyor; göstericiler tankların üzerine çıkmak isterlerse askerler, ellerini uzatıp onlara yardım ediyorlar.

Mısır ordusu farklıdır. Ordunun başındaki isimlerin kimler olduğunu çoğu Mısırlı bilmez bile. Kuvvet komutanlarının televizyon ekranlarında boy göstermeleri alışılmış bir şey değildir. Ordu, açıklamalarını Savunma Bakanlığı üzerinden yapar. Savunma bakanı aynı zamanda askerî yatırımların kârlılığında sorumlu bir tarım ve sanayi bakanı durumundadır. Mısır'da 1981 yılından beri sıkıyönetim uygulanır; ama ordu bu sıkıyönetimin parçası değildir. İhvan-ı Müslimin'le irtibatı olduğu düşünülen kişilerin orduyla ilişkisi kesilir ama "fişleme" ve "andiç"ları ordu değil, başında Ömer Süleyman'ın bulunduğu istihbarat güçleri yapar. Hasılı ordu, Mısır halkının karşı karşıya gelmeyi en son isteyeceği kurumdur.

Bugün bu ordu, Mısır'daki protestoların seyrini belirliyor. Hem de bunu sadece seyrederek yapıyor. Ömer Süleyman'ın, protestoların daha fazla devam etmesini kabul edemeyecekleri yönündeki açıklaması, ordu tarafından ne kadar ciddiye alınacak? Varlığını devam ettirmek için ülke ekonomisinin canlılığına ihtiyaç duymayan ordunun hükümete kıyasla çok daha sabırlı olabileceği muhakkak. Ekmeği kalmayan halk eninde sonunda meydanları boşaltacak ve belki de ekmeğini askerden isteyecek.

Ne gariptir; protestolar olmasa Mısır gibi sıra dışı bu ülkeyi tanıma ihtiyacı hissetmeyecektik. Umulur ki bundan sonra Arap dünyasına daha mütecessis bir nazarla bakar köşe yazarlarımız, diplomatlarımız ve akademisyenlerimiz...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir ayaklanmalar devri mi başlayacak?

Kerim Balcı 2011.02.18

İstediğimiz bir şeyin olup olamayacağını tartışmak ayrı, olan bir şeyin istediğimiz şey olup olmadığını tartışmak ayrı. "Ortadoğu'nun dikta rejimleri halk ayaklanmalarıyla devrilebilir mi?" sorusunun cevabı evet; ama şu sıralar Ortadoğu'da yaşananların neticesinin dikta rejimlerinin devrilmesi olup olmayacağını cevabı belirsiz.

Mısır'da Hüsnü Mübarek gitti. Elhamdülillah. Kendisine bırakılsa bir yıl, Azrail'e bırakılsa belki daha erken olacak bir değişim 365 sivilin öldüğü ayaklanmalar sonunda gerçekleşti. Özelde Mısırlılar, genelde bütün bir Arap âlemi Mübarek'ten o kadar bıkmışlardı ki, ayaklanmalar "Hele o herif bir gitsin, ondan sonrasını ondan sonra düşünüyoruz," kolaycılığıyla örgütlendi. Herif gitti ama giderken gücü kime devredeceğine kendi karar vererek gitti. Yüksek Askerî Konsey, ülkede bütün güçleri eline aldı. Hafta sonu önce anayasa askıya alındı, sonra da parlamento feshedildi. Şimdi asker en kısa zamanda yeni bir anayasa yazmayı ve tarafsız ve özgür seçimler yaptıktan sonra hükümeti sivillere devretmeyi vaat ediyor. Demokrasiye geçişin yumuşak bir geçiş olacağı yönünde de sözler veriyor. Ordunun açıklamaları özetle şöyle:

"Birçok tutum ve davranışlarıyla demokratik özgürlükçü parlamenter sisteme inancını defalarca kanıtlayan Silahlı Kuvvetler, en kısa zamanda Bakanlar Kurulu'nu kurarak, yürütme sorumluluğunu bu Kurula bırakacak ve hür demokratik parlamenter sistemin şimdi olduğu gibi dejenere edilmesine ve tıkanmasına mani olucu bir Anayasa ve Seçim Kanunu ile Partiler Kanununu hazırlamayı ve bunlara paralel düzenlemeleri yapmayı müteakip insan hak ve hürriyetlerine saygılı, milli dayanışmayı ön plana alan, sosyal adaleti gerçekleştirecek, ferdin ve toplumun huzur, güven ve refahına önem veren özgürlükçü demokratik, laik ve sosyal hukuk kurallarına dayalı bir yönetime ülke idaresini devredecektir."

Ordu, bu ifadede vaat edilen her şeyi vaat ediyor gerçekten de. Belki sadece "laiklik" üzerine vurgu yapmıyor. Zaten bu ifade de Mısır ordusunun açıklamalarından değil, 12 Eylül günü Kenan Evren'in yaptığı halka sesleniş

konuşmasından alındı. Mısır'da olup bitenlerle alakalı beni rahatsız eden şey bu işte: Askerin yaptığı bir anayasayla hayatının son otuz yılını geçirmiş biri olarak Mısırlıların aynı çukura yuvarlanmalarını istemiyorum.

İyi haberler de var: Mısır ordusunun üst kademesi de Hüsnü Mübarek'le birlikte yaşlanmış. Son günlerde ekranlarda genç bir Mısırlı general gördünüz mü hiç? Yüksek Askerî Konsey'in yaş ortalaması yetmişin üzerinde sanırım. Herhalde bu durumdan genç subaylar da rahatsızdır. Herhalde onlar halkın haklı taleplerini daha iyi okuyorlardır. Yine de iç sürgününe uğurlarken Mısır'a yaptığı hizmetlerden dolayı Mübarek'e teşekkür etmek ihtiyacı hisseden bir Askerî Konsey'in en az Mübarek'in kendisi kadar anti-demokratik olduğu kanaatindeyim.

Kötü bir haber daha var: Mübarek'i ayaklanarak alaşağı eden halk, her şeyi ayaklanarak elde edebileceği zannına kapılabilir. Ülkenin tarihinin en büyük dönüşümünden geçtiği bir dönemde maaş artışı için gösterilere devam eden havaalanı çalışanları, bu yönde bir gelişmeyi gösteriyor. Bunun sonu anarşidir. Anarşi ise Mübarek'e rahmet okutur.

Hiçbir Arap devletinin 'Türk modeli'ne ihtiyacı olduğuna inanmıyorum. Ama umarım Türkiye'nin yaptığı hatalardan ders alırlar. Umarım Mısır halkı, geleceklerini şekillendirecek olan anayasayı askerlerden oluşan bir kurula yazdırmaz. Umarım, yapılan anayasaya değiştirilmesi teklif edilemez maddeler koydurmazlar.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ben Gazi-Bin Şehit

Kerim Balcı 2011.02.25

Benim çocukluk hafsalamda yurtdışı ya Almanya'ydı, ya Libya. Almanya'da akrabalarımız yaşıyordu. Her yaz tatile geliyor ve Alamancı geleneğin vazgeçilmezi hediyelerini getiriyorlardı bize.

Bu hediyeler Alamanya kokardı. Bu kokunun, sokağa bırakılmış eşyaların üzerine kuru temizleme sırasında sinen ilaç kokusu olduğunu çok sonraları öğrendim. Libya'da dayım inşaat işçisi olarak çalışırdı. O birkaç yılda bir gelebilirdi. Hediyeleri hikâyeleriydi. Çölü ben, hiç gitmediğim Libya'da gördüm. Hüseyin dayımın her gelişinde biraz daha kararan derisinde tanıdım Sahra-i Kebir'i...

Vatan, biraz da, hikâyesine ortak olduğunuz yerdir. Libya, benim çocukluk günlerimin ikinci vatanydı. Alamanya'dan gelen hediyeler beni oralara taşımazdı; oralılaştırmazlardı beni. Oysa çölün çağrısı, Hüseyin dayımın, belki biraz da abartılı anlatısıyla, beni alır götürür, bir ömür boyu kumla güreşen Berberilerin çadırlarına misafir ederdi. Albay Kaddafi o zamanın hikâyelerinin de değişmez korkulu adamıydı. Dayım, ondan bahsederken, sesi ta Libyalardan duyulacakmış da başına bir bela gelecekmiş endişesi yaşar ve takip eden cümleleri neredeyse duyulamayacak bir fısıltıya emanet ederdi. Bu fısıltı, korkuyla birlikte gizem, gizemle birlikte merak uyandırırdı kafamda.

Otuz yıl geçmiş. Celine Dion'un unutulmuş bir aşkın hikâyesini şarkılaştırdığı "It's all coming back to me now... [Bütünyle geri geliyor şimdi...]" şarkısında anlattığı gibi bütünyle geri geliyor ruhuma şimdi o eski çöl hikâyeleri.

Ben Libya'yı bir inşaat işçisinin sözlerinden inşa ettim zihnimde. Çölü, bizim sahillerimizdeki kuma benzemeyen; an olup rüzgâr olan, an olup şarkı söyleyen kumu, bir inşaat işçisinin naif hikâyelerinden

topladım. Arapların nasıl güldüğünü, "Yayladaki evimizin altından bir ırmak akar," dediğinde, kendisine inanmayan ve, "Sen bizi kandırıyorsun Türk. O söylediğin Cennet'te olacak," deyip kahkahayı basan kalfasının kafamda çizdiğim resminde gördüm ilk. O kadar güzel gülen bir Arap'ı da bir daha hiç görmedim... Doğrusu, gördüğüm Arapların çoğu ağlıyordu. Tıpkı bugün Bingazi'nin ağladığı gibi. Trablus'un ağladığı gibi. Hums'un ağladığı gibi. Çocukluğumun ikinci vatanının haline ağlayan ben gibi...

Başkaları Libya deyince Trablus'u hatırlayabilir. Benim kafamda Libya'nın merkezi Bingazi olarak kazanmış. Dayım İtalyanlara karşı son savaşta bu şehirde bin kişinin gazi olduğunu, onun için de şehre Bin-Gazi denildiğini söylemişti. Şimdi Bingazi'nin bin şehidine ağlarken gülerek hatırlıyorum Karadenizlilere has "atma" kabiliyetinin ürünü bu açıklamayı. Benu Gazi, şehri 15. yüzyıldan bu yana kurmuş, büyütmüş, ülkenin kültür ve finans başkentine dönüştürmüş olan Şeyh Gazi bin Gazi'nin aşiretinin ve onlara atfen isimlendirilen eyaletin ismi çünkü.

Dayımın Libya hikâyelerini, Mustafa Akkad'ın bizde daha ziyade kahramanının adıyla Ömer Muhtar diye hatırlanan Çöl Aslanı filmi tamamlamıştı. Onu da sanıyorum on beş yaşlarında izlemiştim. 1981'de yapılan filmin kafama kazanmış birkaç sahnesinden biri son sahnede idam edilen Ömer Muhtar'ın gülümsediği sevimli çocuğun, Muhtar'ın yere düşen gözlüğünü alışıydı. O çocuğun geleceğin Muammer Kaddafi'si olduğu, Kaddafi'nin filmi sırf bu sahne için yaptırdığı, sırf bu sahne için otuz milyon doları aşkın bir zararı göze aldığı anlatılır dururdu. Oysa gerçek dünyanın Kaddafi'si, Ömer Muhtar'ın idamından on bir yıl sonra doğacaktı.

Son televizyon konuşmasında, krallık döneminin yeşil kaplı ceza hukuku kitabını açıp okumaya başladığında Albay Kaddafi, güneş gözlüklerini çıkarıp, yakın gözlüklerini taktı. O gözlükler, benim kafamda kazanmış Ömer Muhtar'a ait gözlük imgesiyle bire bir örtüşüyordu. Bir idam sahnesinde mazlum bir şehidin gözlüklerini alan masum bir çocuk, seksen yıl sonra aynı gözlüklerle kimlerin ne sebeple idam edileceğini okuyordu yeşil kitaptan. Beni de o savaşın gazilerinden biri ilan ediyordu. Çünkü benim Libya'm tel tel dökülüyor; benim "bin gazim" bin şehit olurken ben hayatta, ben gazi kalıyordum...

* * *

Dün Libya'nın neden Tunus ve Mısır'dan farklı olduğunu Fehmi Kuru Ağabey'in köşesinde okudum. Tıpkı Libya'nın mevcut hali o eski çöl hikâyelerini bütünüyle ruhuma geri çağırdığı gibi, Fehmi Kuru'nun gazetem bir köşesinde gördüğüm yüzü de bütünüyle geri çağırdı erken gençliğimin vazgeçilmez Fehmi Kuru makalelerini. Bir makalede, "Nerede bir güzellik görürsek projektörlerimizi oraya çevireceğiz." diye biten o ilk günkü makalesinden, Libya'ya giden dayım gibi, gurbete gittiği son yazısına kadar bütün makalelerini okudum. Yuvaya Alamancılar gibi hediyelerle değil, çölden dönen dayım gibi kafalarımızı şekillendirecek hikâyelerle döndü Fehmi Ağabey. Hoş döndü... k.balci@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bazen âlemlere sığmaz insan bazen bir noktaya takılır kalır

Kerim Balcı 2011.03.04

Değişim heyecan verici.

Düşünceyi tetikleyen, hayal gücünün sınırlarını genişleten, insanı kendini aşmaya zorlayan, fikir çilesine davet eden bir enerji var değişimde. Durağanlık hakkında yorum yapmıyor; durağanlığın tarihini yazmıyoruz. İnsanlık tarihinin ekser kısmı durağan olduğu halde, fikri tetiklemediği, bilinci yeniden şekillendirmediği için durağanlık kayda değmiyor. Cennette Adem ile Havva Hazretleri kim bilir kaç yüz yıl yaşadılar; ama varlık tecrübeleri durağandı. Belki bin yıl hiçbir yeni düşünce üretmeden, hiçbir fikir sancısı çekmeden yaşadılar orada. İnsanı ilk defa derin derin düşünmeye iten, hâlâ üzerinde düşünüp durduğumuz o düşüş sahnesi Ademoğlunun mizacında mevcut bir heyecanı dürtükledi: Değişim heyecanı.

Kuzey Afrika'da yaşananlar heyecan verici. Gerçek özgürlüğü hiç tatmamış bir kuşağın zulme karşı isyanı. Fikri zorlayan, tahayyüle de kapı açan bir süreç. Sorular soruları tetikliyor. Cevaplar başka soruları. Tamamen doğal, tamamen iç dinamiklerin yol açtığı bir patlama mı? WikiLeaks'e ne diyeceğiz? Google'ın Libya'da Tweeter'a ulaşamayanlara sağladığı telefon numarası hizmetini nasıl açıklayacağız? Küresel güçler değil de küreselleşmenin kendisi mi dönüştürüyor? Yıllardır sırtlarını küresel güçlere dayayarak ayakta kalmayı başarmış tiranlar şimdi küreselleşme rüzgârının önünde dökülüyorlarsa küreselleşme küresel güçlerin oyunlarını bozuyor olmaz mı?

Sırada kim var, çok basit bir soru. Cevabı o kadar kolay değil. Ben Sudan var desem; öteki Bahreyn dese; bir başkası Yemen'i bölse... Ne çıkar? Haklı çıkmayı arzu etmek her zaman ahlakî değil. "Haklı çıktım; işte binlerce Darfurlu da öldürüldü..." lafı üslup açısından bile problemli.

Rejimler değişmiyor; insan değişti. Adı mühim değil, eylemi mühim. Tunuslu sokak satıcısı üniversite mezunu mühendis bir tek hareketle insanın ne olduğunu hatırlattı İslam dünyasına. Bir tek insanın neleri değiştirmeye muktedir olduğunu! Bir elma yer Cennet'ten düşer insan; bir kibrit çakar, yeryüzü cennetlerinde, kristal köşklerinde, Babil kulelerinde yaşayan tiranları düşürür.

Mısır'da ordu yeni başbakanı önce Facebook sayfasından duyurmuş. Bu, insanın değişmesinin ötesinde, insanla kurumların iletişiminin de yeniden formatlandığını gösteriyor. Devletin, yasanın, ordunun yeni baştan tanımlanacağı yepyeni bir döneme giriyoruz. 21. yüzyıl şimdi başlıyor. Hayal gücü iyimserlikle şekillenmiş benim gibiler için her gece bir başka güzel. Yarın yeni bir insan kültürüne uyanabilir miyiz? Aydınlanma'nın öldürdüğü insan canlanır mı? Karşı bayıra gömülmüş yiğit kalkar mı mezarından? Sadece Doğu'yu değil, Batı'yı da uyandıracak bir "insanlığa çağrı" çıkar mı Tahrir Meydanı'ndan?

Kafam karışık. Elbette kafam karışık. Dünyanın böylesine karıştığı bir zamanda kafası karışmayanın kafası dünyadan kopuktur. Bazen âlemlere sığmaz insan, bazen bir noktaya takılır kalır. Komploculuk hazin ama bütünlüğü olan bir dünya telakkisi dayatıyordu. Her işin arkasında Amerika, her dönüşümün başında bir kukla görüp rahat ediyorduk. Şimdi komple dökülüyor komplocuların dünyası.

Yine de önünü almaya çalışmazlar mı; yönünü kendi çıkarlarına göre uyarlamazlar mı? Halkın iradesinin tecellisine müsaade ederler mi Hakk'a bile isyan etmiş nadanlar? Ben bir noktada takılıp kaldım: Evet Amerika sokaktaki enerjiyi yönlendirmeye çalışıyordur. Biz de kendimizce doğallığını koruması için gayret gösteriyoruz. Adem-i müdahale de bir mücadeledir. Herkesin müdahale dediği bir zamanda hayır demek esaslı bir mücadeledir. Peki, o iki sessiz ülke ne yapıyor? İsrail ve İran sadece seyrediyorlar mı sizce? Bu noktada takılıp kaldım...

Ey ateş Japonlarımıza soğuk ve selametli ol!

Kerim Balcı 2011.03.18

Lineer pozitivist bir tarihçi bakışıyla bizdeki Japon sevgisi irrasyoneldir. Sevginin irrasyonel olanı aşka yakın seyreder. Biz Japonlarda olanı değil, olması muhtemel olanı sevdik.

Olmaması muhtemel olan hep öyle kaldığı için, daim ve kaim bir sevgidir bu. Pakistanlıları, daha Pakistan yokken sevmiştik ama o sevgi, olan bir şeyden ötürüydü. İkbâl'in torunlarına olan sevgimiz cefâ-vefâ ilişkisine dayanır. Japonları ise hafâ-ahfâ boyutlu, tâ içerden gelen ve objesinin mevcut durumundan etkilenmeyen bir sevgiyle sevdik biz. Hâlâ da öyle severiz. Bediüzzaman'a Muhakemat adlı eserinde akideye ait meseleleri "Ecvibe-i Japoniye beyanındadır" beraat-i istihlaliyle sunduran da bu sevgidir; Mehmet Akif'in şiirinde Süleymaniye Kürsüsü'ne Japonya'ya İslamiyet'i götürmesiyle maruf Abdürreşit İbrahim Efendi'yi oturtmasına sebep olan da...

Siz gidin, safvet-i İslâm'ı Japonlarda görün!

O küçük boylu, büyük milletin efrâdı bugün,

Müslümanlıktaki erkânı siyânette ferîd;

Müslüman denmek için eksiği ancak tevhîd.

Demek bizdeki Japon sevgisi, Japonların taşıdıklarını vehmettiğimiz güzel ahlaka mebniydi. Güzel ahlak ise tevhidin dâisidir. İyiler her durumda iyiyi bulurlar.

Osmanlı çöküyordu. Birinci Dünya Savaşı kaybedilmiş, Araplar Osmanlı'dan kopmuş, koca Devlet-i Ali Anadolu'nun bir kısmına sıkışmıştı. İstanbul'un işgali an meselesiydi. Fakat Bediüzzaman Nokta adlı eserini yazarken "Şu eserimde muhatap, asi nefsimdir. Müstemi, müteharri-i hakikat bir Japon'dur. Temaşa eden bunu düşünmeli," diyordu. Biz düşerken bile Japonya'da bize kulak verecek hakikat âşıklarının varlığına inanmıştık.

Doğruluk ahde vefâ, va'de sadâkat, şefkat;

Âcizin hakkını i'lâya samîmî gayret;

En ufak şeyle kanâ'at, çoğa kudret varken,

Yine ifrât ile vermek, veren eller darken;

Kimsenin ırzına, nâmûsuna yan bakmıyarak

Yedi kat ellerin evlâdını kardeş tanımak;

...

Daha bunlar gibi çok nâdire gördüm orada...

Âdemin en temiz ahfâdına mâlik bir ada.

Mehmet Akif'in Süleymaniye Kürsüsü'nde konuşturduğu Abdürreşit İbrahim Efendi Japonları sadece fitraten İslam'a yatkın bir millet olarak görmemiş, İslam'ın geri kalmışlığına çözümü de Japonlarda gözlemlediği kalkınma arzusunda bulmuştu. Ona göre İslam dünyası da ancak Japonların yaptığı gibi bir taraftan milli ve

ananevi değerlerine sahip çıkarken diğer taraftan Batı Medeniyeti'nin teknoloji ve biliminin güzelliklerini ithal ederek ayağa kalkabilirdi. Hoş biz bunu Tanzimat'tan beri konuşuyorduk. Ne var ki yaptığımız, söylediğimizin tam tersiydi. Japonları biraz da bizim yapamadığımızı yaptıkları için sevmiştik.

Medeniyet girebilmiş yalnız fenîyle...

O da sahiplerinin lâhik olan izniyle.

Dikilip sâhile binlerce basîret, im'ân;

Ne kadar maskaralık varsa kovulmuş kapıdan!

Garb'ın eşyâsı, eğer kıymeti hâizse yürür;

Moda şeklinde gelen seyyie gümrükte çürür!

Bugünün Japonya'sı ne Bediüzzaman'ın "müteharri-i hakikat" memleketi, ne de Abdürreşit İbrahim'in "Garb'ın maskaralıklarını kovan" ülkesidir. Doğru. Ama sevgi, sevilenin seyyiesini görmüyor. Biz Japonya'yı hâlâ derinden, belki de gelecekte vuku bulacak bir şeyler sebebiyle seviyoruz.

Yine evimiz yanıyor. Mısır'ımız, Bahreyn'imiz, Yemen'imiz karışık. Libya'mız kan ağlıyor. Ama ben kendi cefâmı bağrıma basıp, hafâdan gelen bir gözyaşıyla Japonya için ağlıyorum. Depremine ağladım, tsunamisine ağladım, şimdi Fukushima'nın söndürülemeyen ateşine ağlıyorum. Hazreti İbrahim'in ateşine "Ey Ateş, İbrahim'ime soğuk ve selametli ol!" diyen Allah'ım; Abdürreşit İbrahim'in memleketinin ateşini de soğut ne olur. Amin.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bediüzzaman ve Libya

Kerim Balcı 2011.03.25

Bu hafta Bediüzzaman Hazretleri'nin 51. ölüm yıldönümü; bu yıl Hutbe-i Şâmiye'nin iradının yüzüncü yıldönümüdür.

Bu sütun da bir dış politika sütunudur. Ne var ki Bediüzzaman'ın Şeyh Ahmed es-Senûsî üzerinden özelde Libya'nın, genelde bütün Kuzey Afrika'nın kaderiyle tesis etmiş olduğu irtibat, sütunumu Eski Said'e ödünç vermeme müsaade ediyor.

Şeyh Ahmed Şerif es-Senûsî, 1837 yılında Mekke'de Senûsî Tarikatı'nı kuran Seyyid Muhammed b. Ali es-Senûsî'nin torunlarından biriydi. Senûsîlik Selefi felsefesiyle Kuzey Afrika'ya has sûfi yorumunu harmanlamış, Osmanlı sultanının şahsında tecessüm eden halifelîğe bağlılığın ve İslam birliğinin bozulmaması için bir asrı aşkın bir süre mücadele vermiş siyasi-sûfi bir hareket olmuştur. Şeyh Ahmed Şerif es-Senûsî 1918 yılında Sultan Mehmed Reşad'ın davetine uyarak İstanbul'a gelmiş, Teşkilat-ı Mahsûsa'nın organize ettiği büyük bir konferansa katılmıştı. Konferansın gayesi İslam ümmetini, başını İngiliz, Fransız ve İtalyanların çektiği işgal

kampanyasına karşı birleştirmek için kanaat önderlerinin desteğini almaktı. Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri bu misyonu, belki de yine Teşkilat-ı Mahsûsa ile irtibatlı olarak zaten bir müddettir sürdürmekteydi. Denilebilir ki Enver Paşa, Bediüzzaman'da gördüğü birlik ruhunu başta şeyh Senûsî olmak üzere bir dizi kanaat önderinin üzerinden Alem-i İslam'a yaymak istemişti.

Ne var ki şeyh Senûsî Hazretleri İstanbul'da iken Sultan Mehmed Reşad vefat ettiler. Yerine geçen Sultan Vahdettin'e Hazreti Ömer'in kılıcını bizzat şeyh Senûsî giydirdi. Teşkilat-ı Mahsûsa'nın planı şeyh Senûsî'yi Hicaz'da Osmanlı'ya isyan eden şerif Hüseyin'in yerine Hicaz şeyhi ilan etmektir. şartların değişmesi üzerine şeyh Senûsî bir müddet ikamet ettiği Bursa'dan önce İstanbul'a, oradan da Anadolu'ya geçerek Milli Mücadele'ye katıldı. Anadolu'yu dolaşarak halkı yüreklendiren, ümit aşılayan vaazlar verdi. Ankara Hükümeti şeyh Senûsî'yi umum vaiz ilan ederek onun halk üzerindeki tesirinden yararlanmaya çalıştı. şeyh Senûsî Anadolu'daki vazifesinin tamamlandığına inandığında Hicaz'a hicret etti ve 1933 yılında Medine'de vefat etti. Onun Libya'da olmadığı yıllarda direnişin bayrağını komutanlarından Ömer Muhtar taşıdı. Bu arada kuzeni Muhammed İdris el-Mehdi es-Senûsî Mısır'daki sürgününden İtalyanlara karşı gerilla saldırıları organize etti. Muhammed İdris 1951 yılında Libya'nın kralı ilan edildi. Sağlık sorunlarından dolayı yıllar önce kuzeni şeyh Ahmed şerif es-Senûsî'nin bir müddet yaşadığı Bursa'ya tedavi görmeye geldiği 1969 yılında Muammer Kaddafi tarafından tahttan indirildi. Sürgününe Mısır'da devam eden devrik kral 1983 yılında Kahire'de vefat etti ve pek çok Senûsî şeyhinin medfun bulunduğu Medine'deki Cennetü'l-Bakî'ye defnedildi.

şeyh Senûsî'nin Anadolu'dan ayrılmasından sonra Ankara hükümeti onun boşalttığı umum vaizlik görevini Bediüzzaman Said Nursi'ye teklif etti. Ancak Bediüzzaman hal-i hazırda Eski Said'den Yeni Said'e dönüşmüş, kendi ıstılahınca Eski Said'i gömmüştü. Teklifi reddederek Van'a inzivaya çekildi.

şeyh Senûsî ile Bediüzzaman Said Nursi arasındaki benzerlikler insanı hayrette bırakacak boyuttadır. Her ikisi de ömürlerini aynı ittifak-ı İslam fikrine adanmışlardı. Her ikisi de medrese hocası olmalarına karşın yerel kıyafetler giyer, bellerindeki hançeri çıkarmaz, hocalık kisvesine bürünmezlerdi. Bediüzzaman'ın Hutbe-i şâmiye'de tespit ettiği sorunlar ve çözümler, şeyh Senûsî tarafından da aynen benimsenmişti. Aralarındaki temel fark şeyh Ahmed şerif es-Senûsî'nin bir "Yeni Senûsî"sinin olmamasıydı.

Cemal Kutay'ın herhalde kendi muhayyilesinde uydurduğu Bediüzzaman hikayelerinden birinde Antalya'dan bir Alman denizaltısına binip Libya'ya çıkan ve şeyh Senûsî ile görüşen bir Said Nursi imgesi de vardır ama bu, bir Alman denizaltısıyla önce Avusturya-Macaristan'a, oradan da İstanbul'a geçen şeyh Senûsî'nin hikayesinin kahramanlarının yer değiştirmiş bir versiyonu olsa gerektir.

Her durumda Bediüzzaman Libya ile ziyadesiyle alakadardı; Libya'nın kurucu unsuru olan Senûsîler de Anadolu'yla, İstanbul ve Ankara'yla aynı ölçüde alakadardılar. Bu zengin ilişkiler tarihini bilmeyenler Türkiye'nin Libya konusunda takınmakta olduğu tavrı, başbakanın ilk bakışta naif bir sloganmış hissi veren "Libya Libyalıdır!" seslenişini anlayamazlar.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kanıma dokunuyor

Kerim Balcı 2011.04.01

Zaman Gazetesi'nin 3 milyon satmaması kanıma dokunuyor.

Evet, uçuyorum; hadisatın arkasında Allah'ın elinin görünür gibi olduğu bir zamanda koşmak şöyle dursun, ayağını sürüyerek yürüyenlerin varlığı kanıma dokunuyor. 'Yetti'nin esirleri kanıma dokunuyor. 'Bizden geçti'nin prangasında suskun bekleyenlere küskünüm. 'Bir milyona' yanından hızla geçilip gidilecek bir rakamdan öte anlamlar yükleyenlere; onu aşılması güç bir psikolojik bariyere dönüştürenlere küskünüm. Kendime küskünüm ben. Uçarken uçuramadığım gerçeği kanıma dokunuyor.

Büyük milletlerin büyük medyaları olur. Zaman 3 milyon satıyor olsaydı, Türk medyası da 25 milyon satardı. Ben tarafım. Geri kalanını, geride kalanlar dert edinsin. İki milyon eksik Zaman okuru kanıma dokunuyor.

Zaman 3 milyon satıyor olsaydı, herhalde Aksiyon da üç yüz bin satardı. Today's Zaman anadili İngilizce olan ülkelerde dağıtılır, hiç değilse yarım milyon insana ulaşırdı. Turkish Review en iyi bin üniversitenin raflarında bulurdu yerini. O zaman başbakanımız BM'de konuşurken "Sizin hepinizin okuduğu derginin, hepinizin haberdar olduğu gazetenin basıldığı ülkenin başbakanıyım ben. Dikkatli dinleyin!" özgüveniyle konuşurdu.

Konuşamıyor; kanıma dokunuyor.

Kanıma dokunuyor! Libya bombalanıyor; Yemen çalkalanıyor; Sudan parçalanıyor ve fakat benim gazetem âlemi sarsamıyor. Sabah uyanan devlet başkanları 'Zaman, dünkü kararımızı nasıl yorumlamış?' heyecanını yaşamıyor. Sinsilerde plan yapan zalimler, 'Zaman, bir yolunu bulur, bizi deşifre eder,' korkusunu taşıyor. Seherlerde dua eden alimler, 'Zaman var; her şeyin de zamanı var; elbet ruhlarımızı okşayacak bir yazı, bir haber bugün de çıkar,' ümidiyle coşamıyor. Bunların hepsi var aslında; ama Zaman ulaşması gerektiği kadar insana ulaşamıyor. Benim de kanıma dokunuyor...

Zaman 3 milyon satıyor olsaydı, zaten Arapça yayın yapan bir kardeşi olurdu. O zaman diktatörlüklerin tutunacak zemini kalmazdı zaten. Belki Filistin'de, Suriye'de, Bahreyn'de, Yemen'de, Mısır'da, Libya'da, Tunus'ta insanlar ölmezdi en temel haklarını talep ederken. Belki kendi icat ettikleri zalimlerden mazlumlara kurtarmak bahanesiyle yakın çevremize müdahale eden zallâmlar bu kadar rahat davranamazlardı. Daha bir milyon satmazken Türkiye'de fikrin tabi mecraına dönüşmüş olan bu gazete o zaman, âlemin sorunlarına çözümler üreten küresel bir fikir hallâcı olur çıkardı. Onun sayfaları tehâluk-u efkârın, telâkuh-u efkârın, telâhuk-u efkârın mehazı olur; o sayfalarda yepyeni bir insan medeniyeti kurulurdu.

Yahu, bir insan ölmek için, bin insan bin gün çalışsa reva değil mi? Bir insan daha ölmek için, bir milyon insan birer saatini feda etse doğru değil mi? Zaman Gazetesi bir eve daha girsin, bir aileyi daha zamanın aydınlık halkasına katsın diye uğraşanlar bilmez belki; ama Zaman 3 milyon satıyor olsaydı, belki de Irak'ta bir milyon sivil boşu boşuna ölmezdi. Afganistan'da savaş bu kadar uzun sürmezdi. Filistin'de bu kadar fazla gözyaşı akmazdı.

Hayır, hayır! Bütün bunları Zaman Gazetesi yapamazdı. Ama Zaman Gazetesi 3 milyon satıyor olsaydı; dışışleri bakanımıza dışarıda daha bir saygıyla bakarlardı. O konuşunca âlem dinler; âlem onu konuşurdu. 'Yeter!' dedi mi âlem titrerdi.

Biz 'yetti' dediğimiz için, o, 'yeter!' diyemiyor bugün ve işte bu, benim kanıma dokunuyor.

Olanla yetinene, yetiyor belki, bir milyon Zaman; fakat, güneşin doğup battığı her yere taşınacak bir ismi yüklenmiş Nâm-ı Celîl-i Muhammedî hamallarına bu kadarı yetmiyor.

3 milyondan az Zaman, yetmiyor bana. Küskünüm biraz. Hissiyat işte; kalbin kalıbına sığmıyor, taşıyor bazen. Yoksa ben de biliyorum, her şeyin bir zamanı olduğu gibi, 3 milyonuncu Zaman abonesinin de bir zamanı var. Ne var ki gönül harîs olunca, göz de görmek istiyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Medyanın dönüştürücü etkisi ve El Cezire

Kerim Balcı 2011.04.08

Dışişleri bakanının Doha'da Libya muhalefetine önemli isimlerinden Mahmud Cibril ile yaptığı görüşmelere bir ara El Cezire televizyon ağına yayın yönetmeni Vaddah Hanfer de katılmış.

Bu katılım El Cezire'nin Arap dünyasındaki dönüşümün sadece tetikleyeni değil, aynı zamanda yönlendireni de olduğunu gösteriyor. El Cezire, ismini, finansörü olan Katar Emiri Şeyh Hamad'ın ülkesinin de içinde bulunduğu körfez bölgesinden alıyor; ama bugünün Arap dünyasında söz konusu televizyon kanalı tek başına bu bölgede yaşayan ülkelerin tamamı kadar etkili olabiliyor. Doğrudur, Katar Libya'ya yönelik BM yaptırımlarının uygulanması için bölgeye savaş uçakları da gönderdi. Ancak hiçbir savaş uçağı Kaddafi yönetimi üzerinde El Cezire'nin yaptığı yıkıcı etkiyi yapamaz. Medyanın bu dönüştürücü etkisini anlayamayan yöneticilerin de 21. asrın geri kalanı hakkındaki öngörülerinde yanılmaları kaçınılmazdır.

Görselliğin evrensel dilini kullanan El Cezire bir de Arapçanın Moritanya'dan Irak'a kadar uzanan bir coğrafyanın ortak dili olduğu gerçeğinden yararlanıyor. Dogmaları, bir tartışma programında yıkıyor; tartışılmaz bilinen şeyleri tartışılabilir hale getiriyor. Elbette kendilerine sorarsanız Vaddah Hanfer ve ekibi "iyi habercilik" yapmanın ötesinde bir gaye gütmüyorlar. El Cezire'nin dönüştürücü gücü bizzat da buradan kaynaklanıyor: Egemenlik erkinin despot güçler tarafından kötüye kullanıldığı, oligarşik azınlıkların varoluşsal gerçekliği eğip bükerek, İsrail düşmanlığıyla süsleyip paketleyerek vatandaşlara "yutturduğu" bir dünyada "iyi habercilik" hakikatin olduğu gibi tecelli etmesini sağlıyor. Sözün kısası "Kral çıplak!" diye bağırıyor El Cezire.

İki gün önce Washington'da yapılan Yahudi liderler toplantısında Alexander Machkevitch, isimlerini açıklamadığı bir grup ortakla birlikte El Cezire'ye rakip bir kanal hazırlığı içinde olduğunu söylemiş. Kazak asıllı Yahudi milyarder Machkevitch kuracakları kanalın "hiçbir ülkenin menfaatlerine hizmet etmeyeceğini ve editöryal yönlendirmelerden bağımsız olacağını" kaydetmiş. Madencilikle dünyanın en zengin üç yüz adamından biri olmayı başaran Machkevitch, kanalın "kâr-amaçlı" olacağını da sözlerine eklemiş. İşte size güzel yalan söyleyen ve medyanın dönüştürücü gücünü keşfetmiş bir madenci!

İsrail'in Arapça yayın yapan kanallarının Arap dünyası üzerindeki dönüştürücü etkisini Filistin ve Ürdün'de gözlemlene imkânı olmuştu. Hazcılık ve kuvve-i şehevîyenin sömürsü üzerine kurulu yayınlar yapan bu kanallar uzun vadede Arap aile yapısını çökertmeye namzettik çünkü.

El Cezire farklı... O kuvve-i aklıyeye ve son dönem itibarıyla kuvve-i gadabîyyeye hitap ediyor. Arap sokağı onun programlarında kendini kaybetmiyor, buluyor. Düşündürüyor, kızdırıyor, harekete geçiriyor. Bunları yaparken de kadrolarının esaslı bir kesiminin Filistin asıllı olmasından istifade ediyor. Ezilmişler, doğal olarak ezilenlerden, dışlananlardan yana tavır koyuyorlar. Katar'ın ekonomik olarak hiçbir Arap ülkesine bağımlı olmaması da editöryal bağımsızlıklarını garanti altına alıyor. Dokunuyorlar; dokunulamıyorlar.

Bir televizyon kanalı bu kadarını yapabilir. Bundan sonra alternatif medyaya hükmedenler belirleyici olacak. Facebook ve Twitter gibi sosyal paylaşım sitelerinin ötesinde, düşüncüyü tetikleyen, fikri besleyen bloglar, interaktif içerik üreten siteler ve görselliğin dilini kullanan mobil platformlar belirleyecek dünya algımızı. Bu muazzam dünyaya kendini hazırlayabilenler asrımızın ikinci yarısının büyük güçleri olacaklar.

İşte size geleceğin dünyası için söylenmiş bir söz: "Her yerde değilseniz, hiçbir yerde değilsiniz." Her yerde de ancak her yerde ulaşılabilen mobil mecralarda boy gösterebiliyorsanız var olabilirsiniz. Türkiye'nin geleceğin dünyasında nerede olacağını jeo-stratejik konumu değil, Türk medyasının dünya medyası içindeki konumu, Türk insanının internet medyasındaki üretkenliği belirleyecek.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Transatlantik Türkiye algısı

Kerim Balcı 2011.04.22

Bir haftadır okyanusun ötesinde Niagara Foundation'ın misafiri olarak konferanslara katılıyorum.

Konumuz Ortadoğu'nun yeniden yapılanması ve Türk dış politikası. Arap ülkelerinde son dönemde yaşanan rejim değişiklikleri ve bu yöndeki talepler Amerikan kamuoyunda Türkiye'yi tanıma ihtiyacını daha bir artırmış. Geçen yıl New York ve Boston bölgesindeki üniversitelerde ve Türk kültür merkezlerinde benzer içerikli bir konferans serisinde konuşmuştum. O zaman ilgi de bilgi de daha azdı. Bu defa katılımcı profilinin daha yüksek olduğu, katılımcıların hem daha fazla hem de daha katılımcı oldukları toplantılarda konuşma imkânı buldum.

İyi haber değil bu. Evet, bir fırsat, ama aynı zamanda bir meydan okuma.

Katılımcılar Türkiye'nin son on yıldaki dış politika başarılarını görüyor ve takdir ediyorlar belki, ama onları ilgilendiren Amerikan menfaatleri ve eski müttefiklerinin yüzünü Doğu'ya dönmüş olduğu şeklinde kolay kolay giderilemeyecek bir kaygıları var. Sorgulamalar sanılacağı üzere BM Güvenlik Konseyi'nde İran'a uygulanacak yaptırımlara hayır oyu verdiğimiz yakın tarihli dış politika kararlarımızdan başlamıyor. Amerikalılar 1 Mart tezkeresine kadar geri gidiyor ve AK Parti hükümetini Türkiye'yi Transatlantik ittifakından uzaklaştırmakla itham ediyorlar.

Diğer taraftan Türkiye'nin Batı ekseninden kaymakta olduğu yönündeki bu algının bilgiye değil, bazı 'iyi saatte olsunların' kulaklarına fısıldadıkları masallara dayandığı da birkaç sorudan sonra ortaya çıkıyor. Ne var ki karşımdaki insanlar Türkiye'yi birkaç defa ziyaret etmiş, Türk politikası hakkında hiç değilse birkaç makale okumuş insanlar. Bunlar dahi Türkiye'nin yeni dünyadaki rolü hakkında aldanabilmişlerse, varın Türkiye'nin haritadaki yeri hakkında bile bir fikri olmayan kahir ekseriyetin nelere inanabileceğini siz hesap edin.

Okyanusun ötesinde bizim geçirmekte olduğumuz muazzam dönüşümden, Türkiye'de yükselmekte olan milli özgüvenden, bu özgüvene karşın AB üyeliği ve ABD ittifakı konusundaki kararlılığımızdan haberi olmayan milyonlarca insan var. Bunlar ABD'deki yerel ve federal iktidarı belirliyor, bu iktidarların kararlarına yön veriyorlar. Kamu diplomasisinin kamuya bakan yönünü ihmal eden diplomat ruhlu yöneticilerimizin kulakları çınlasın.

Ermeni diasporası bu sene sessizmiş. Ama onların boşluğunu bazı Yahudi grupları doldurmuş. Onlarca yıldır Amerika'da yerleşik olan Türk işadamları ihale süreçlerinde Yahudilerin kendi işlerini baltalamaya başladığından bile dert yandılar bana. Geçen yıl 31 Mayıs gecesi yaşanan olayları ve bu olaylar sonrasında Türkiye'nin seslendirdiği haklı talepleri bilmiyor insanlar. Kafalarda İran'a ve Hamas'a yakınlaşmış bir İslamcı iktidar imgesi yerleşmiş. Geri kalan bütün fikir ayrılıklarımız, tezkeresinden güvenlik konseyi oylamasına kadar bütün politika farklılıklarımız bu imgenin etrafına yerleştirilmiş ve onu güçlendirmekte kullanılmış. Bunları 'keşke İsrail'le

didişmeseydik' anlamına yazmıyorum. Ama keşke bu yanlış imgeyi oluşturmamış olsaydık. Keşke İran konusundaki kaygılarımızı, nükleer bir İran'dan en fazla bizim endişe duyduğumuzu, ancak yaptırımların bunu engellemeyeceğine aksine İran'daki acem inadını kamçılacağına inandığımızı anlatabilmiş olsaydık Batı'ya. Keşke Hamas'a yakınlaşmadığımızı, Hamas'ı kabul edilebilir bir siyasi çizgiye yakınlaştırmaya çalıştığımızı anlatabilmiş olsaydık.

Vakit çok geçmiş değil. Arap ülkelerindeki değişiklik Amerikalıları bir defa daha Ortadoğu'yu tanıma gayretine davet etmiş. Bu gayret Türkiye için büyük bir fırsata da dönüştürülebilir. Ama bunun için Ankara'da irade, Türkiye'yi yurtdışında temsil eden insanlarda vatan sevgisi, yurtdışında yaşayan Türklerde de ülke menfaatleri söz konusu olduğunda farklılıkları bir kenara bırakıp ortak yönlerimize sarılma bilinci olması lazım. Arap baharı Türk-Amerikan ilişkilerinde de yeni bir bahar başlatabilir o zaman. k.balci@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tek seçenek barış

Kerim Balcı 2011.04.29

"Netanyahu, birleşmiş Filistin halkıyla adil bir barış yapmakla yerleşim birimleri arasında bir seçim yapmak zorunda..."

"Filistin Otoritesi ya İsrail'le ya da Hamas'la barışı seçmeli. İkisiyle birlikte barış yapmanın yolu yok!"

Bu sözlerin ilki Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas'ın sözcüsü Nebil Ebu Rdeyne'ye, ikincisi de İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu'ya ait. Birer cümle, tarafların Mısır'da kotarılan yeni El-Fetih-Hamas uzlaşmasına bakışları arasındaki uçurumu göstermeye yetiyor.

Peki şu iki açıklama arasındaki uçuruma ne demeli? Birincisi İsrail'in faşist dışişleri bakanı Avigdor Lieberman'dan: "El-Fetih ile Hamas arasındaki uzlaşma Ortadoğu'da son dönemlerde yaşanan ayaklanmaların bir sonucu. Hamas politbüro şefi Halid Meşal, koruyucusu Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın camileri kurşuna tuttuğunu gördü ve bundan rahatsız. Buna karşılık yıllardır Mısır Devlet Başkanı Mübarek'e sırtını dayamış olan Abbas da Hamas'ın üst grubu olan Müslüman Kardeşler'in iktidarı ele geçirmesinden ve bu desteği kaybedeceğinden korkuyor."

İkinci açıklama ise ABD Kongresi'nin Yahudi üyesi Gary Ackerman'dan: "Bu muhteşem Arap Baharı'nın dinamiğini yakalayıp genel seçimler ve anayasal reform için bastırmak yerine Filistin Otoritesi liderliği bir defa daha safça bu eli kanlı terörist grubunun güvenilirliğini denemeye kalkıştı."

Hayatımda ilk defa Avigdor Lieberman'ı takdir edecektim, eğer röportajının takip eden satırlarında "Bu uzlaşma bir dizi eli silahlı teröristi sokaklara salacak. İsrail Ordusu gerekeni yapmak üzere hazırlıklı olmalıdır." cümlesini okumasaydım. Kahrolsun! Hem zeki, hem zalimmiş. Bense onu sadece zalim bilirdim.

Lieberman olayı doğru okumuş. Ortadoğu değişiyor ve bu değişiklik Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas'ı Hamas'a karşı uygulaya geldiği dışlayıcı politikadan geri adım atmaya zorluyor. Ne var ki olayı doğru okuyan Lieberman, aynı değişimin İsrail'i de değişime zorlayacağını görmek istemiyor. Mısır için Mübarek rejimi ne idiye, Arap dünyası için İsrail ordusu aynı şeydir. Şiddet ve sınır tanımaz bir cezalandırma güdüsüyle ne Mısır

yönetilebilir artık, ne de Arap dünyası dize getirilebilir. Çok değil, birkaç yıl içinde bugün Tahrir Meydanı'nda adalet isteyen genç kuşak, İsrail'in de evrensel vicdan mahkemesinin karşısında hesap vermesini isteyecek. Buna hazırlanması gereken İsrail ordusu değil, o gün yargılanacak olan İsrail vicdanıdır.

Lieberman'ın tedavisi yanlış ama hiç değilse teşhisi doğru koymuş. Ackerman ise teşhiste bile yanılmış. El-Fetih-Hamas uzlaşmasının Ortadoğu'daki "Arap Baharı"nın sonucu olduğunu görememiş, aksine El-Fetih yönetimini bu dönüşümün dinamiklerini yakalayamamakla suçluyor. Oysa Arap Baharı'nın dinamiği, Hamas'ı Filistin'in bütün bölgelerinde iktidara taşıyacak bir dinamiktir. El-Fetih hangi dinamiği yakalayıp seçimlere gidecek? Bir yerleşim birimi inşasını dondurma kararını bile uygulamayan İsrail'le kalıcı bir barış yapılabileceğine hangi Filistinliyi inandıracak?

Ben de isterdim ki Hamas İsrail'in varlık hakkını tanısun, şiddetin zamanının geçtiğini, İsrail ile barış görüşmelerini yürütecek bir hükümetin parçası olabileceğini ilan etsin. Nitekim bir gün İsrail-Filistin arasında kalıcı bir barış olacaksa, bunu böyle bir Hamas yapacak. Onu dışlayarak, dışleyerek, taşıyarak Ortadoğu'ya barış gelmez. İsrail vicdanına sesleniyorum: Uyanın! Dışladıklarınız, sizi tarihten dışlamadan önce siz de uzlaşmanın bir yolunu bulmaya bakın.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

El-Fetih-Hamas uzlaşması ve uzlaşmaz İsrail

Kerim Balcı 2011.05.06

Ancak en radikal çizgide olanlar barışa meylettiklerinde barış bir olasılık haline gelir. Zaten barışçıl söylemi olanların bütün girişimleri nisbî olarak daha reddiyeci çizgide olan örgütler tarafından bloke edilirler çünkü.

İsrail'in Arap ülkeleriyle gerçekleştirdiği barış anlaşmaları ve işgal edilmiş toprakların bir kısmından tek taraflı çekilme projeleri buna şahittir. 1979 yılında Mısır'la barış anlaşmasına imza atan İsrail başbakanı, İngiliz manda yönetimi döneminde terörist yaftasıyla aranan Menachem Begin idi. Begin'in evet dediği bir anlaşmaya hayır diyecek kadar Arap düşmanı kimse yoktu ki İsrail'de. O ikna edilmişse, herkes doğal olarak desteğini verecekti. Oslo Anlaşmaları'nı meyve veren Prensipler Deklarasyonu sürecini başlatan da, Madrid Konferansı'na onay veren de yine bir eski terörist olan Yitzhak Shamir'di. 1993'te imzalanan Birinci Oslo Anlaşması'na ultraortodoks Shas Partisi'nin destek vermesi biraz da bu sayede sağlanmıştı. İkinci Oslo Anlaşması ise ancak Arap milletvekillerinin desteğiyle geçebilecekti. Shamir siyasetten çekilmek zorunda kalmış olmasa ve İkinci Oslo Anlaşması'nı Rabin'in yerine o imzalamış olsaydı, hem anlaşma uygulanabilirdi, hem de Rabin'in başına geldiği gibi Shamir'i öldürmeyi kimse planlamazdı.

2001 yılı başlarında Ehud Barak çatışmaya tümünden son verecek bir anlaşmayı yapmak kararlılığıyla Taba Görüşmeleri'ne gittiğinde 120 sandalyeli İsrail parlamentosunda kendisini destekleyen 32 kişi kalmıştı. Seçimi kazanamayacağından emin bir muhalefet liderinin rahatlığı içinde vaatlerde bulunmuş fakat vaatleri ne Filistin ne de İsrail tarafını ikna etmeye yetmişti. Barak, İsrail sağının çekincelerini gidermeye yetecek kadar sert değildi. Hain yaftası boynuna çok kolay asılabiliyordu.

Buna karşılık Ariel Şaron tek taraflı olarak Gazze Şeridi'nden çekilme kararı verdiğinde en radikal yerleşimciler bile onun kararına boyun eğdiler. O kadar kötüydü ki onun Filistinlilere bir 'iyilik' yapıyor olabileceğine kimse ihtimal vermemişti.

Bu böyledir. Bir çatışmanın barışçıl yollarla çözümünün anahtarı çatışmada en radikal pozisyonları benimsemiş tarafların elindedir. Bu sebeple hep bir pragmatik politikacı olduğumu düşündüğüm, belirgin bir prensibi olmadığına emin olduğum radikal sağcı Binyamin Netanyahu'nun bir gün gelip Filistin Devleti'ni tanıyacağına inandım. Ama bu fikrim değişmeye açık bir fikir. Buna karşılık Hamas'ın barış sürecinin belirleyiciliği hakkındaki kanaatim değişecek bir kanaat değil. Hamas İsrail'i tanımaya ve terörü bir bağımsızlık savaşı aracı olarak kullanmaktan vazgeçmeye karar verdiğinde, ve tabii bunun karşılığında Filistin halkının haklı talepleri yerine getirildiğinde bu anlaşmanın uygulanmasına kim karşı çıkabilir? Hangi İsrail hükümeti bu vaadin karşısında reddiyeci bir politika uygulamaya devam edebilir?

Ne var ki Hamas yönetimi, bu kararı ancak alacağı her şeyi aldıktan sonra vereceğinin sinyallerini veriyor. İsrail yönetimi de bu sinyalleri inandırıcı bulmadığını söylüyor. Ve belki de henüz zamanı gelmediği için barışa doğru radikal bir adım atılamıyor. Mısır'ın ağabeyliğinde gerçekleşen El-Fetih-Hamas uzlaşmasını bu çerçevede değerlendiriyorum ben. Bir sonraki adım Hamas'ı elindeki anahtarı barışın kapı deliğine sokmaya ikna etmek olmalı.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Devrim treni raydan çıkarsa

Kerim Balcı 2011.05.13

Arap dünyasındaki otoriter rejimler gitsin demek başkadır, cehennemin dibine gitsinler demek başka. Arap muhalefetine yönetim değişikliği yönündeki talepleri haklıdır demek başkadır, gayr-i meşru da olsalar mevcut yönetimleri ve o yönetimler etrafında kümelenmiş olan oligarşik azınlıkları muhalefetin anlaşılabilir ama kabul edilemez intikam arzuları karşısında çaresiz bırakmak başka.

Doğrudur, zulmedilenler, öldürülenler masum halklardır. Misrata'da Libyalı muhaliflere 'aman mutedil olun' demek, kurbanlık koyunun boynunu okşamak gibi gelir insana. Humus'ta tank ateşi altında kalan Suriyelilere 'Nusayrilerin hayat haklarına saygı dersi' vermek trajediye komedi unsuru eklemek gibi gelir. Ama rüzgâr bu taraftan esiyor. Muhalifler gayr-i meşru iktidarlara muhalifken; iktidarlar meşru dönüşüm rüzgârlarına, 'dehr'e muhaliftirler. Ve herkes bilir ki dehr yokluğa sürükler.

Herkes biliyor ki Kaddafi de, onun etrafındaki eli kanlı bir avuç adam da gidecek. Herkes biliyor ki Esad da, onun etrafındaki 'iktidardan düşersek derin bir çukura düşeriz; istibdat ve izmihlâlden tabii ki istibdatı seçeriz' düşüncesindeki şirzime-i kalîl eriyip bitecek. Ama herkes de biliyor ki çoğunluğun istibdatı, azınlığın istibdadından daha az vahim değildir. Herhangi bir ortak yaşam kültürü geliştirmemiş toplumlarda iktidarı azınlığa da verseniz, çoğunluğa da verseniz olacak olan aynı zulümdür. Azınlığın haklarının yenmesini çoğunluğun haklarının yenmesine tercih etmek de kendi zatında demokratik olgunluk yoksunluğunun ifadesidir.

Kimse darılmasın! Ben sınırimıza yığılmış beş milyon Sünnî Suriyeli çoğunluğa sahip çıkmayı, ülkemize sığınmış yüz bin Nusayrî azınlığa sahip çıkmaya tercih ederim. Zalimden kaçan mazluma sahip çıkmak, mazlumdan kaçan zalime sahip çıkmaktan yeğdir! Hem mazinin mazlumlarının zulmü, mazinin zalimlerini müstakbelde mazlum yapar. Haklı bir dava ancak hukuk dairesinde tahakkuk eder. Netice vasıtaları meşrulaştırmaz. Kıyas-ı bi'l-misil kaide-i zâlimanedir vesselam.

Peki, ne yapmalı?

Mevcut yöneticiler idame-i istibdat ile îdam-ı müstebit arasında tercihe zorlanmamalı. Bu, Saddam Hüseyin Sendromu'na yol açar. Hayat kurtaracaksa, zalime de hakk-ı hayat tanınmalı. Kaddafi, 'gitsem mağlubane asılıyım, kalsam en kötüsü mağrurane ölürüm' tercihine zorlanırsa elbette ikincisini tercih edecek. Ona bir çıkış rotası sunulmalıydı. Suriye'de elli yıldır rejimin bütün kılcal damarlarını ele geçirmiş azınlık iktidarının, rejim dönüşümünü bir ölüm kalım mücadelesi olarak algılaması durumunda kimin ölmesini kimin kalmasını tercih edeceği ortadadır.

Türkiye'nin Esad'a 'çek git' dememesine öfkelenenler var. İyi de 'çekip gidenin' yerine 'çıkıp gelecek' bir olgun muhalefet var mı? Türkiye Esad'dan reform taleplerinde bulunarak rejimin ömrünü uzatmıyor; muhalefete olgunlaşma vakti sunmaya ve Esad sonrası yönetime uzlaşma zemini hazırlamaya çalışıyor. Hikmet bunu iktiza ediyor; elverir ki Suriye sokaklarında hissiyat değil, akıl ve vicdan galebe çalsın. Yoksa Suriye'de devrim treni rayından çıkar. Tunus ve Mısır'daki zulümler, Suriye'de yaşananların yanında sinek vızıltısı gibi kalır.

Yumuşak güç, yumuşak geçiş ister. Türkiye'den sertlik isteyenler, Türkiye'yi sertleştirmek istiyorlar. Ateşten denizde yüzen mumdan bir gemi gibi Türkiye! Karışıklıkların ortasındaki bu istikrar adası elbette sadece yıkmayı değil, yıkılanın yerine yenisini tesis etmeyi de düşünecek. Alternatifini hazırlamadan var olanı yok etmek, alternatifin üzerine kurulacağı zemini de yıkmaktır çünkü. Elbette tarafız! Ama taraftarın ringe çıkıp rakip boksörü dövmesi caiz değil... k.balci@zaman.com.tr

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Amerika'nın İslam dünyası siyaseti ve Suriye

Kerim Balcı 2011.05.20

Ölümünden sonra yayınlanan ses kasetinden Üsâme bin Ladin'in Arap Baharı'nı tarihte nadir yakalanan fırsatlardan biri olarak gördüğü ve halk ayaklanmalarının İslam dünyasının tamamına yayılması için gayret gösterilmesini istediği anlaşılıyor.

Dün akşam saatlerinde Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki olaylar üzerine bir başkanlık konuşması yapan ABD Başkanı Barack Obama'nın da Arap Baharı'ndan fırsat olarak bahsetmesi ve Yusuf el-Karadavi'nin ifadesiyle Devrim Treni denilen olayların hiç değilse Sünni İslam dünyasında yayılmaya devam etmesi için çağrıda bulunması manidardı. Washington'un daha önce açıkladığı Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esad'ın şahsına yönelik yaptırım kararlarından ABD'nin trenin durmasını istemediği sonucunu çıkarmak mümkündü zaten.

Obama'nın konuşmasına göre ABD bir taraftan Mısır ve Tunus gibi dönüşümün başladığı ülkelere finansal yardımda bulunacak, diğer taraftan Devrim Treni'nin sonraki duraklarından daha hızlı geçebilmesi ve Libya'da olduğu gibi raydan çıkmaması için tedbirler alacak. ABD'nin ilk bakışta oldukça "demokrat" görünen bu yeni politikasını İkinci Dünya Savaşı sonrasında Sovyet yayılmacılığını engellemek için benimsenen Truman Doktrini ve bu doktrin çerçevesinde hayata geçirilen Marshall Planı'na benzetebiliriz. Dünyayı Sovyet-Batı dikotomisi olarak algıladığımız zamanlarda pek işimize gelmiş ve gönülden benimsemiş olduğumuz bu planın ancak yeterince uzaktan bakıldığında anlaşılabilen bazı tehlikeleri vardı. Marshall Planı'na bakarak olası bir Obama Doktrini ve Clinton Planı'nın bölgemizde ortaya çıkarabileceği müspet ve menfi değişiklikleri görebiliriz.

Marshall Planı yayılmacı emelleri olan bir düşmana ve bu düşmanın Amerikan müttefiki ülkelerdeki uzantılarına karşı hayata geçirilmişti. Bugün Arap Baharı'nın yaşandığı ülkelerde yayılmacı bir düşman yok. Yayılmakta olan şey bizzat da yıllardır Amerika'nın müttefiki olan rejimler tarafından bastırılmış olan siyasal katılımcılık arzusu ve kaynakların adil dağılımı talebidir. Amerika para musluklarını açarak toplumların belli bir kısmını destekleyecekse, geleneksel Amerikan paradigmasına uygun olarak bunu birilerine karşı yapacaktır. Sovyet tehdidinin yerine kim veya hangi siyasi hareket konulacak? Ben bunun İhvan-ı Müslimin gibi barışçıl-siyasi İslami hareketler olabileceğinden endişeliyim. Obama'nın Hamas-El-Fetih uzlaşmasını dışlayan sözleri bu endişemi haklı çıkarıyor ne yazık ki...

Marshall Planı bölgemizde statükonun farklı kisveler altında elli yıl daha yaşamasını sağladı. Amerikalılar para vermekle kalmadılar; yayılmacı Sovyet tehdidi karşısında Gladio türü derin yapılar da ortaya çıkardılar. Bu yapılar iktidarları muktedir olmaktan çıkardı. 'Rejim' denilen dönüşmez, değişmez, esnemez bir canavar; değişmesi teklif edilemeyen maddeleri olan anayasalar ürettiler. Türkiye ve Yunanistan Marshall Planı çerçevesinde yeniden şekillendirildi ve AB üyeliği sürecinin çekme gücü ortaya çıkana kadar da planın bu kötü mirasını temizleme iradesi ortaya konulamadı. Arap Baharı halihazırda bir sonbahar olmaya doğru gidiyor. Amerikan müdahalesi bahara canlandırıcı bir etki mi yapacak, yoksa bölgede kalıcı derin yapılar mı ortaya çıkaracak? Bunu hep birlikte göreceğiz.

Şimdilik görebildiğimiz, Amerikalıların planlarını yaparken Türkiye ile yapıcı bir ortaklık ilişkisine girmek yerine geleneksel "züccaciye dükkanına giren fil" taktiğini benimsedikleridir. Amerika hâlâ Soğuk Savaş'ın güç politikası penceresinden seyrediyor dünyayı. Yıllar önce İsrail'de tanıdığım bir asker, İsrail askerleri arasında yaygın bir sözü aktarmıştı bana: "Paranın yapamadığını güç yapar. Gücün yapamadığını daha fazla güç yapar." Bu ifade güç politikasının iki cümleye indirilmiş özetidir. Amerika şimdi para gönderecek. Bununla başarılı olamazsa sırada neyin olduğunu gösteriyor bu söz. Suriye'deki rejimin yetersiz ve isteksiz de olsa hayata geçirmekte olduğu reformlara rağmen cezalandırılması, üstelik de yaptırımların rejimin tek gerçek reformisti olan Esad'ın şahsına yönelik olması bu öngörüğü destekliyor.

Keşke şaşırtsaydı bizi Obama. Keşke konuşmasının önemli bir bölümünü İsrail'in güvenliğinin garanti altına alınmasına yönelik tedbirlere ayırmasaydı. Keşke konuşmasında bazı dikta rejimlerinin adını bile zikretmeyerek, ayakta kalmanın şartının demokratlık değil, Amerikan yandaşlığı olduğu mesajını vermeseydi.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Arap Baharı'nın çiçeği bizde

Kerim Balcı 2011.06.03

Türk demokrasisinin Kuzey Afrika ve Ortadoğu'da yaşanmakta olan siyasal dönüşüme model olup olamayacağı tartışılıyor. Ben şahsen model kelimesinin başka ülkelere dayatılan şekline de, Amerika-Türkiye ilişkilerinin tanımlanmasında kullanılan muğlak anlamlı şekline de karşıyım.

Her Arap ülkesi kendi özgün şartları çerçevesinde kendi modelini üretir ve hayata geçirir. Başkalarının elbiselerinin daraltılıp kısaltılıp başkalarına giydirildiği ikinci el dünyasında yaşamıyoruz artık. Herkesin elbisesi kendinin. Bu nesil başkasının takısını bile takmıyor; başkasını taklidine takılır mı? Ne var ki Türkiye'nin Arap Baharı denilen bu dönüşüme tamamen bigâne, tamamen dışında ve tamamen etkisiz olduğunu iddia etmek

de naiflik olur. Türkiye okunup örnek alınması tartışmaya açılacak bir kitap değil. Dönüşümün aktif bir gücü. Tunus'ta başlayıp, herhalde şimdilerde Suriye istasyonuna ulaşacak gibi görünen devrim treninin lokomotifinin Türkiye olduğunu iddia edecek değilim. Ancak Türkiye'nin son beş yılında yaşadığı tecrübenin olmadığı bir dünyada bu trenin kolay kolay harekete geçemeyeceğini de kabul etmek lazım.

Türkiye'nin, benim Batı Asya ve Kuzey Afrika demeyi tercih ettiğim bu coğrafyadaki etkisi çok yönlü bir etki. Belki en başta Türkiye'den önce kendisini dönüştürmeyi başardığı için ilgi çeken AK Parti örneği geliyor. Geçmişte kendilerini Milli Görüş çizgisinin partilerine yakın hissetmiş Mısır'ın İhvan-ı Müslimin ve Tunus'un En-Nahda Hareketi şimdi AK Parti'ye bakıyor ve onun "gömleğini çıkartma" cesaretinin getirilerini gözlemliyor. Bugün İhvan ve En-Nahda'nın kendilerinden beklenmeyecek ölçüde mutedil, yapıcı, olumlu ve çözüm odaklı tavırlarını AK Parti örneği olmaksızın açıklamak mümkün değil. Bu örneği sadece onlar okuyor değil; Türkiye'nin diplomatları da onlara dönüp bu örneği çalışmalarını tavsiye ediyor. İstanbul ve Ankara'da bir araya gelen muhalif gruplar burada Avrupa'da hissetmedikleri bir misafirperverlik ve adalet duygusuyla karşılaşıyorlar. Bütün bunlar elbette Türkiye'de yaşanan dönüşümü, Arap dünyasında yaşanmakta olanın bir öncüsü yapıyor. Son yıllarda artan turizmin, karşılıklı ticaretin, kalkan vizelerin, üniversiteler arasında artan işbirliğinin, Avrupa ve Amerika'da yaşanan ilan edilmemiş iflaslara karşı Türk ekonomisinin dimdik ayakta oluşunun, Arap dünyasını kasıp kavuran Türk dizileri furcasının, Türkiye'nin AB üyelik sürecinin ve daha bir dizi faktörün önemi var bu öncülükte.

Ama kritik olan soru şu: Ne oldu da Araplar Menderes ve Özal döneminde örnek almadıkları Türkiye'ye bakıyorlar şimdi? Hiçbir Arap ülkesinde Adalet ve Kalkınma Partisi kurulmamıştı. Şimdi Fas ve Tunus'ta bu isimle partiler var. İhvan'ın kurduğu partinin isminin Özgürlük ve Adalet Partisi olması da sıradan bir tesadüf değil bence. Arap münevverleri geleneksel olarak Türkiye'yi okumayan, Türkiye'nin tecrübesinden bir şeyler öğrenebilecekleri ihtimalini küçümseyen bir elitti. Üç olay Türkiye'yi Arap dünyasının gündemine oturttu. Bunlar Ergenekon Davası, One Minute Salvosu ve 12 Eylül Referandumu'dur. Bu üç olay Arap dünyasının birbirini besleyen üç büyük problemiyle birebir örtüşüyordu çünkü: Bütün Arap ülkeleri kendi ordularının işgali altındadır. Bütün Arap halkları rejimlerini İsrail'e karşı samimiyetsiz bulurlar. Bütün Arap ülkelerinin esaslı Anayasal (ya müstebittirler, ya yokturlar) sorunları vardır. Son beş yıl içinde Türkiye sivil güçlerin dahildeki askerî işgale karşı koyabileceğini; çıkarları neyi gerektirirse gerektirsin İsrail'in yüzüne karşı adaleti haykırabildiğini ve halkın kendi anayasasını kendisinin değiştirebildiğini gösterdi.

Arap dünyasında istibdat en az otuz yıldır devam ediyordu. Otuz yıldır ayaklanmayan halkların bu ayaklanma enerjisini sadece Twitter ve Facebook'un sağladığı haberleşme ağına atfetmek yanlış olur. Ölebileceklerini bile Tahrir Meydanı'na toplanan gençleri harekete geçiren herhangi bir tweet değil, güçlü bir ümitti. Bu ümit de bir ölçüye kadar Türkiye'nin başarılarından derlenmişti.

12 Haziran'da Türkiye yeniden sandık başına gidiyor. Bu seçimin sonuçları Türkiye için ne kadar önemliyse, Türkiye'ye bakarak "neden biz de yapamayalım" diyen Arap ve İslam dünyası için de önemli. Bizim kendi seçimimizin, Arap ve İslam dünyasının kaderini etkileyebileceği ihtimali olduğundan çok daha önemli kılıyor bu seçimi ve sandıktan çıkacak iktidarın bahsettiğim üç başarıyı tamamlayabilecek bir güçte olmasını. Oyunuzu, önümüzdeki dönem Türkiye'de yaşanacak dönüşümün Arap Baharı'nın çiçeği olacağı bilinciyle atın.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Mısır demokrasisi Türkiye için model olabilir mi?

İç politika değil yazdığım; içim yanıyor da ondan yazıyorum. 1954'ten bu yana üç diktatörün yönettiği Mısır'da kasım ayında başkanlık seçimleri yapılacak ve adaylar Mısır'ın yanı sıra Fransa, Belçika, İspanya, İtalya, Avusturya ve Macaristan'da seçim kampanyası yürüteceklermiş.

Mısır'ın 41 milyon kayıtlı seçmeni var ve bunların üç milyon kadarı Avrupa ülkelerinde yaşıyor. Bravo Mısır demokrasisine! Biz 1950'den bu yana katılımcı demokrasi ile yönetiliyoruz; 12 Haziran seçimleri için kayıtlı 50 milyonun üzerinde seçmeniz ve bizim de Avrupa'da üç milyon kadar seçmenimiz yaşıyor. Ne var ki bütün taleplerimize rağmen hâlâ oylarını yurtdışında kullanamıyor bu seçmenler. Kampanya filan yapmaktan bahsetmiyorum; oylarını kullanamıyorlar. Okullarda ve kamu binalarında seçim sandıkları kurmaktan da bahsetmiyorum; büyükelçilik ve konsolosluk binalarımızda oy kullanamıyor seçmenlerimiz.

Demokrasimizin kurumsal çığılığına karşın halkımız sıra dışı bir demokratik olgunluk gösteriyor. On binlerce gurbetçimiz oy verebilmek için binlerce kilometrelik yol tepip Türkiye'ye geliyor ve gümrük kapılarında kurulan sandıklarda oy veriyorlar. Normalde sistemler bireylerin açıklarını kapatır; şahsi tercihlere kalsa yolunda gitmeyecek olan kamu hizmetlerini organize ederler. Bizde vatandaşlar sistemin açığını kapatmaya çalışıyor. Fakat üç milyon nerede, on binlerle sayılabilecek seçim turisti nerede!

Oy vermek vatandaşın hakkı ve görevi olduğu kadar, oy vermeyi kolaylaştıracak tedbirleri almak da hükümetin görevidir. Konsolosluklara konulacak sandıklarda 40-50 gün içinde oylar verilebilir ve artık bir dünya devleti olan Türkiye politikası dünyanın dört bir tarafından gelen oylarla şekillenebilirdi. Oy vermeyi kasten engellemek diye tanımlı bir suç var mıdır bilmiyorum ama YSK üyelerinin bu suçu taammüden işlediğine ve yargılanmaları gerektiğine inanıyorum ben. Dünya e-devleti geçmiş m-devlet (mobil devlet, her hizmeti her yerde verebilen hizmet) projeleri geliştiriyor. Çoğu sıradan -gelişmiş demiyorum- demokrasilerde mektupla, e-maile oy verebilmek mümkün bugün. Bizde ise her seçmen kendisinin kayıtlı olduğu bir sandığın başına gitmek ve isbat-ı vücut etmek zorunda.

Oy verme hakkı normalde vatandaşlık ilişkisi ve yaşla alakalı bir hak. Bizde ise bir adreste oturuyor olmakla ilişkilendirilmiş durumda. Mısır'da, malumdur, mezarlıklarda yaşayan iki milyonun üzerinde insan var ve bunlar oy kullanabiliyor. Bizim sistemimiz için var olmanın ölçüsü bir adreste kayıtlı olmak. Vatandaşlık numaranızın olması yetmiyor.

Herkes biliyor doğuda ve güneydoğuda seçmenler üzerinde sandıktan çıkacak sonuca bağlı baskılar kurulduğunu. Bırakın seçmen oyunu PKK'nın veya aşiret reislerinin takip edemeyeceği bir dizi mekanizma üzerinden verebilsin. Ya e-maile oy kullansın veya istediği herhangi bir sandığın başında vatandaşlık görevini yerine getirsin. Amerika'lardan gelip oy kullanan bu halk, şehir merkezlerine gelip oy kullanmaz mıydı? Böylesi bir uygulama demokrasimizi daha katılımcı, seçmenimizi daha özgür ve güvende kılmaz mıydı? Demokratik mekanizmaları kullanmak suretiyle anti-demokratik sonuçlara ulaşmaya çalışanlar çaresiz kalmazlar mıydı?

Geçen hafta Almanya'da Türk demokrasisinin Arap dünyası için bir model olup olamayacağının tartışıldığı bir konferansa katıldım. O zaman da "model" tabirine karşı çıkmıştım ama şimdi bakıyorum da pekâlâ Mısır demokrasisi Türkiye için model olabilirmiş.

Türkçe titresin kalbin

Kerim Balcı 2011.06.17

Ben, "Giden gelmiyor. Acep nedendir?" diyen bir milletin çocuğuyum Hezarzâd (bin çocuk).

Sen, gidenin geri getirdiği sevgi mesajı... "Acele ettik, kışta geldik!" diyen bir kuşağın evladiyım ben Hezarzâd. Sen, cennetâsâ bir baharda gelenlerin gelirken getirdikleri bahar çiçeği... Ben, "Bir yiğit vardı gömdüler şu karşiki bayıra; Arkadan kefenini, gömleğini soydular; 'Aman kalkar!' deyip üstüne taşlar koydular," diye bağrına taş basmış bir gözü yaşlının bendesiyim Hezarzâd. Sen, bin bayırdan kalkmış bin yiğit, bin umut, bin heyecan... Ben pür-melâldim, sen sade hayaldin Hezarzâd! Geldin ya! Hele seni gördüm ya! Gayrı ben pür-heyecan, sen cana can; canana can; yâre can; ağyâre cansın!

Bin çiçekli bir demet; bin çocuklu bir şenliksin sen Hezarzâd! Ne iyi ettin de geldin; geldin de kalplerimizin bamtelini titrettin.

Hezarzâd! Bin dilde Türkçe konuşan bin çocuk! Hoş geldin!

Âlem Türkçe konuşur mu bir gün? Bilinmez. Ama avâlim sende pinhândır Hezarzâd! Lisan ki, bir insandır derler; sen bin fidan, bin fidanda bir lisan, koca cihan bir insansın Hezarzâd!

Doğrudur; gelen gider. Sen de geldiğin gibi gideceksin. Gittiğin gibi unutulacak bize birkaç günde öğrettiğin o telaffuzu zor ülke ve insan isimleri. Gittiğin gibi dalacağız âmâk-ı hayâlimize. Fakat hayal âlemi bile senden önce olduğu gibi olmayacak Hezarzâd...

Söz başka şey, ses başka şey, hatıra başka, yâd bambaşka... Sesini nasıl meczûbane alkışladığımızı, bir sözünün bizi nasıl mesrurane ağlattığını unuturuz belki bir gün. Sözün gider, sesin duyulmaz olur, hatıran karışır başka hatıralara, ama kalbini ferah tut; vefalıdır bu millet, Anadolu'da hiçbir şeyin kalmasa, Hezarzâd, yâdın kalır...

Doğrudur; sen de unutacaksın.

"Kardeşim," demeyi unutacaksın bir gün belki; ama hazer et ne olur, kardeşlik duygusu silinmesin kalbinden. Her kelime bir tarih; şiir, okunduğu her ortamdan edindiği hisleri sırtlanmış bir zaman gezgini; şarkı, her aldığı alkış yüklenmiş bir iftihar çıkını. Burada konuştuğun kelimeleri unutursun bir gün belki Hezarzâd; ama vefalı ol ne olur, şiirlerin, şarkıların her daim İstanbul koksun. Her gülücük bir kelime, her insan bir roman, her biten gün bir hüznün tütsüsü Bin-çocuk! Türkiye'de geçirdiğin günleri unutursun bir gün belki; 'Burası benim ikinci vatanım!' diye haykırdığın günleri unutursun olur a; 'Cennet Türkiyem!' şarkısının sözleri silinir hafızandan, kim bilir; ama vicdan defterine not düş, ara sıra çevir o hatırat-ı kalbiyenin sayfalarını da yeniden dön bugünlere: Burada güldüğün kadar gülsün yüzün her gün! Yeni başlayan her günün sabahı, burada bitirdiğin günlerin tütsüsünden bir nefes çek içine! Benim, gitmesem de, görmesem de, ikinci bir vatanım var diye...

Doğrudur; gideceksin. Ama her milletin bir boyası vardır Hezarzâd; bu milletin boyası gökkuşağı. Bu milletin boyası sen kadar renkli; sen kadar sıcak; sen kadar sevgi dolu. Bu boyayla boyanmış olarak dön birinci vatanına Bin-çocuk...

Geldiğin yerlere selam götürürsün belki Küçük Asya'dan! İlmek ilmek örülmüş sevgi dolu, saygı dolu, kardeşlik dolu birkaç kelam da görürsün belki. Ama bizim birazımız oralara yetmez ki Hezarzâd! Bizi buradayken bambaşka âlemlere götürdüğün gibi götür geldiğin yere. Dünyayı sırtlanıp geldiğin gibi bize; Anadolu'yu sırtlan ve götür, güzel insanların güzel atlara binip gittikleri o yerlere...

Ya bizi de götür; ya sen de gitme Hezarzâd!

Bin-çocuk!

Değil mi ki sen, Sevgi Dili Türkçe diye yola konulan asrın dervişlerinin yaban ellerden topladığı dostluk çiçeğisin; Türkçe gider, dil karışır, ne yapalım; hiç değilse geriye sevgi kalsın... Kelimeler unutulur, çehreler silinir hafızadan bir bir, hatıralar hatırlanmaz olur belki, ama hiç değilse, şefkat aradığın, dost aradığın, yuva aradığın, ana aradığın zamanlarda, Hezarzâd, Türkçe titresin kalbin...

[Hezarzâd, bin-çocuk demek. Bu yazı 9. Türkçe Olimpiyatları'na katılmak üzere 130 ülkeden Türkiye'ye gelen bin öğrenciye atfolunur.]

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hizbullah, Suriye için savaşa girer mi?

Kerim Balcı 2011.06.24

Dün İsrail medyası Hizbullah'a yakın kaynaklardan aldığı bilgiye dayanarak örgütün Suriye'deki Esed yönetiminin üzerindeki uluslararası baskıyı azaltmak için gerekli gördüğü anda İsrail'le bir savaş başlatmaya hazırlandığını iddia eden yayınlar yaptı.

Bu, gerçek bir kaynaktan alınan bir bilgi miydi, yoksa İsrail'in artık kabak tadı veren ön alma stratejilerinden biri miydi bilinmez. Her iki durumda da İsrail tarafında kısıtlı-kontrollü de olsa bir savaş hazırlığının olduğunu anlamak mümkün. İsrail medyasında bir mesele tartışılıyorsa -bu konu ister gerçek bir istihbarata dayansın, isterse İsrail'in bir kamuoyu manipölasyon hamlesi olsun- daha önce İsrail ordusu tarafından tartışılmış ve bir karara bağlanmıştır. Geleneksel İsrail askerî kafası da muhtemel bir bölgesel çatışmayı bertaraf etmek üzerine taktikler üretmez, böylesi bir çatışmayı nasıl İsrail'in faydasına kullanabileceği yönünde stratejiler üretir.

Hizbullah'ın Suriye rejimi üzerinde olduğu kaydedilen mevhum Batılı baskısını bertaraf etmek veya hiç değilse bir kısmını kendi üzerine çekmek üzere girişebileceği savaştan bahsedilen haberler ilginç bir şekilde İran'ın nükleer bomba yapma yönündeki kararlılığının altının çizildiği analizler ve Rusya'da düşen uçakta İran'ın nükleer faaliyetlerine destek veren dört Rus nükleer fizikçisinin de bulunduğunu ifade eden gizem yüklü haberlerle birlikte verilmişti. Bunun İsrail toplumunu hazırladığı hissiyat şudur: İran nükleer bomba elde etmeye çalışıyor; buna engel olmak için gerekirse uçak da düşürürüz; fizikçi de öldürürüz; zaten İran'ın desteğiyle ayakta duran Hizbullah da Suriye rejimini ayakta tutabilmek için bize saldırmaya hazırlanıyor; savaşa hazır olun.

Burada sorulacak soru şudur: Dünyanın ilgisinin Suriye'ye yoğunlaşmasından rahatsız olan Hizbullah mı İsrail'le bir savaş istiyor; yoksa 2006'da kaybettiği savaşın yüz kızartıcı hatıralarını silmek ve Filistin'deki ulusal uzlaşma ve 1967 sınırları içinde bir devlet ilanı hazırlıklarının kendi üzerine çekeceği baskıyı bertaraf etmek isteyen İsrail mi? Birincisini büsbütün ihtimal dışı görmemekle birlikte ikincisi bana daha muhtemel görünüyor. BM zemininde varlığı tanınmış bir Filistin Devleti ile uğraşmaktansa, bunun görüşülmesini imkânsızlaştıracak bir kısıtlı-bölgesel savaşa meşgul olmak - ve dünyayı meşgul etmek - İsrail'in daha fazla işine gelebilir.

Kaldı ki Suriye'de yaşanabilecek muhtemel bir rejim değişikliğinden Hizbullah mı daha fazla rahatsız olur yoksa İsrail mi, sorusunun cevabında da ikinci ihtimal ağır basmaktadır. Baba ve oğul Esed ailesinin kırk yıldır devam eden iktidarları döneminde İsrail'in canını yakacak elle tutulur hiçbir faaliyetleri olmuş mudur? Topraklarının bir kısmı İsrail işgali altında bulunan Suriye'de Nusayri ağırlıklı Baas rejiminin yerine gelecek hangi hükümet İsrail için daha kabullenilebilir olur? Lübnan'da rejimin kontrolünü eline geçirmiş olan Hizbullah, Sünni ağırlıklı bir Suriye yönetimine pekala katlanabilir veya hiç değilse kafa tutabilir. Buna karşılık İsrail için Esed'siz ve Baas'sız bir Suriye tahmin edilemez ve belki de tahammül edilemez bir Suriye olacaktır.

Suriye'nin İsrail'in de baskılarıyla Lübnan'dan çekilmek zorunda bırakıldığı dönemde bugün İsrail Devlet Başkanı olan Şimon Peres, mühim bir hata yaptıklarını ve Esed'in kontrolünden çıkmış bir Lübnan'ın kendileri için daha tehlikeli olduğunu söylemişti. Bugün aynı şey bizzat Suriye'nin kendisi için de söylenebilir.

Bölgemizde çıkacak bir savaş sadece Suriye rejimine nefes aldirmekle kalmaz, aynı zamanda Mısır'da ılımlı bir dönüşümün rehberliğini yapmakta olan Müslüman Kardeşler'in kimyasını bozup, örgütü uluslararası arenada gayrimeşruluk çizgisine çeker; bölgedeki özgürlük ve demokrasi taleplerini İsrail yandaşlığıyla eşitleme tehlikesiyle karşı karşıya bırakır; en kötüsü bölgede sıfır sorun arayışında olan Türkiye'yi kocaman bir sorun yumağıyla tanıştırır. Bunu da İran ve Hizbullah istiyor olabilir ama daha ziyade İsrail ister. Açıkçası bu üçlünün farklı bir şey istediğini de hiç görmedim ben.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tek taraflı Filistin devleti ilanı

Kerim Balcı 2011.07.01

Obama yönetimi Afganistan ve Irak'tan çekilerek "baş ağrılarını" azaltma planı yapadursun, eylül ayında esaslı bir karın ağrısı çekeceğe benziyor: BM Genel Kurulu'nda ezici bir oyçokluğuyla tanınmış Filistin Devleti.

Üstelik bu tanıma 1967 sınırlarını da esas kabul edeceğe benziyor. Taraflar büyük oranda netleşmiş durumda: Eşitsizliğin bir tarafında İsrail ve ABD, diğer tarafında da hemen hemen bütün dünya bulunuyor. Filistin Devlet Başkanı Mahmud Abbas kendi kaderini bu hamleye bağlamış durumda. Hamas liderliği de El-Fetih'le yaptığı anlaşmayı bu hamlenin başarı ihtimaline binaen ayakta tutuyor. Her şey Abbas'ın planladığı gibi giderse, eylül ayında 1967 sınırları içinde bir Filistin Devleti BM'nin yeni üyesi olacak.

Geçtiğimiz salı günü Amerikan Senatosu 87 senatörün ortak imzasıyla Beyaz Saray'ı BM'de çıkabilecek bu kararı veto etmeye ve Filistinliler konuyu BM'nin gündemine getirirlerse ABD'nin El-Fetih yönetimine yaptığı malî yardımları askıya almaya çağırان bir karar çıkardı. 185 No'lu karar Filistinlilerin tek taraflı bir devlet ilanına kalkışmış olmalarının doğrudan barış görüşmelerine inançlarının ve sadakatlerinin olmadığını gösterdiğinin altını çiziyor ve Filistin'deki millî birlik hükümetinin terörü açıkça lanetlemesini, İsrail'in varlık hakkını tanımasını ve daha önceki hükümetlerin İsrail Devleti ile yaptığı anlaşmaları tanımasını istiyor. Bunlar yapıldıktan sonra da Filistinlilere hiçbir şey vaat etmiyor söz konusu karar; hatta ABD'nin El-Fetih ile Hamas arasındaki uzlaşmayı gözden geçirmesinde ısrar ediyor.

Bu kararın BM'de veya diğer uluslararası örgütlerde Filistin Devleti'nin tanınabileceği endişesinden daha çok, Obama yönetiminin de bu tanımaya katılabileceği endişesine bina edildiğini bilmeyen yok. Obama'nın 1967 sınırları içinde bir Filistin Devleti'nin tanınmasının mevhum barış sürecine zarar vermeyeceğini, aksine tarafları

ilk defa denk müzakareciler durumuna dönüştüreceğini düşündüğü yönünde yayınlar yapılmıştı nisan ayında. Lakin, mayıs ayında Ortadoğu'daki devrimler üzerine yaptığı konuşmasında 1967 sınırları içinde bir Filistin Devleti'nin resmî ABD politikası olduğunu söyleyen Obama, sonradan bu ifadenin BM'deki oylamaya taraf olacakları anlamına gelmediğinin altını çizmek zorunda kalmıştı.

Ortada bir barış süreci varmış da Filistin tarafı bu barış sürecine sadık kalmaksızın tek başına bir hamle yapıyormuş gibi bir yorum en hafifinden komik. Ancak tek taraflı bir Bağımsız Filistin Devleti ilanının ertesi gün İsrail'in 1967 sınırları içinde kalan yerleşim birimlerini boşaltmaya başlaması anlamına gelmediği de açık. Bütün dünya ayağa kalkıp "biz Filistin Devleti'nin sınırlarını bu ve şu şekilde tanıyoruz" dese, İsrail işgalden vazgeçmez. Aksine BM'de yenemediği Filistinlileri sahada cezalandırmaya kalkışacağından eminim ben.

Diğer taraftan Senato'nun tavsiye ettiği maddî yaptırımlar ve Beyaz Saray'ın El-Fetih-Hamas uzlaşmasını gözden geçirmesi (burada El-Fetih'le olan ilişkilerin gözden geçirilmesi kastediliyor) bölge siyaseti üzerindeki Amerikan etkisini daraltacak, belki de Filistin'i başka aktörlerin kucağına itecek yanlış bir hamle olur, Amerikan çıkarlarına bakan yönüyle. Türkiye halihazırda Filistin Devleti'nin tanınması için diplomatik bir seferberlik ilan etmiş durumda. Arap baharını geçirmiş Mısır ve Tunus'un bu seferberliğe katılacağı kesin gibi. AB üyesi ülkeler yerleşim birimleri inşasının devam etmesi durumunda Filistin Devleti'ni tanıyabileceklerini açıktan ifade ettiler. Elbette eyleme kadar çok şey değişebilir; ancak böylesi güçlü bir dalganın karşısında durmak Amerikan yönetimine kazandırdığından çok şeyler kaybettirecektir. Diğer taraftan İsrail'le ilişkilerini bölgede üstlenmiş olduğu arabuluculuk ve sorun gidericilik rolü sebebiyle düzeltmesi gereken Türkiye'nin neticesi BM'deki gözlemci statüsünün tam üye statüsüne dönüşmekten öte gidemeyecek olan bu bağımsızlık ilanının bayraktarlığını yapıp yapmamak hususunda da bir defa daha düşünmesi lazım..

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kıbrıs hakkında yazılası on yazı

Kerim Balcı 2011.07.22

Yine yerim yok; yine fikir kazanını kaynatacak kadar mesele var.

Çok fikir üretmek marifet değil; bir fikrin sancısını sonuna kadar taşımak erdem. Yok bende. Fikrin bendesi yok bende. 'On' fikrin sayısı değil; zikrin sayısı. Yoksa kazan fikir kaynıyor. İnsicamsız, intizamsız fikirler. Yazılası demem ondan. Biri çıksa da ter kibini yapsa; tertibe soksa...

Bir... Kıbrıs meselesi onlar katışıksız Rum, biz katışıksız Türk kaldığımız müddetçe çözülmez. Bizim Rûmîliğimizi hatırlamamız, onların da Türklükten arî kalmadıklarını kabullenmeleri gerek. Kolay olmaz... İnsan tabiatındandır; mürted irtidat ettiği dine daha ziyade söver. Bize nice Cibâlî Babalar; onlara nice Köse Mihaller gerek.

İki... Cezalandırabilecek kadar güçlüyken affetmek; taş atana elde kılıç varken ekmekle karşılık vermek erdem. Kötülüğü iyilikle savmak büyüklük... Çökerlerken bir de biz çakalım bizce değil. Bizde de bir ikircikli hal var. Kırkpınar ağzıyla söyleyeyim: Elense çekip sarsıyoruz; pes dedikleri an merhametimiz kabarıyor... "Şartlar değişmiştir. Ama elektriğiniz yoksa verelim!"

Üç... Tarihçiden iyi danışman olur, ama iyi lider olmaz. Aynen veya misliyle tekerrür düşüncesi mantıkça müsellemedir ama muhkeme değil. Sokağın 'her şeyin bir ilki vardır' karinesi, lidere, tarihinin bu kaziye-i

müşellemesinden daha ziyade yarar. Hep öyle yapmışlardır; ama sen öyle bir şey yaparsın ki bu defa öyle yapamazlar. Ne olduğunu bilmiyorum. Tarihçi sayılırım.

Sonra... Kuzeyin de güneyin de kafasında birer ideal durum var; ikisi de zamana oynuyor. Biz onların bir hata daha yapmalarını bekliyoruz; onlar bizim pes etmemizi. Güven artırıcı önlemler yok; çözümü kolaylaştırıcı işbirliği girişimleri yok; jestler 'höst'lerle birlikte geliyor. Boşanmaya karar vermiş ama davayı karşı tarafın açmasını sağlamaya çalışan eşler gibiyiz. Strateji buysa, taktikler pek doğru, pek keyifli... Ama değilse bu "Çözüm isterüz üleyn!" kükremesi pek bir Kara Murat repliği... Karşıda da Rum tekfuru yığınla zaten...

Daha sonra... Kilise, gücünü reddiyecilikten alıyor; Facebook gençliğine hitap ediyor. Bazen paranoyak, bazen şizofren, bazen depresif. Şimdilerde de süisidal (mâil-i intihar demek). Ne ki Kâbe'si bizde olan bir dinin Kûfe'sinden çıkmış bu Şiat'u-Rûm biraz da bizim suçumuzdur. Heybeliada açılabilse; beyne'l-edyan diyalog meyvelerini verebilseydi o papaz Türk elektriğiyle çalışan Türk yapımı klimasının altında Kurukahveci Mehmet Efendi'de taze çekilmiş Türk kahvesini içer, bu refik ve şefik milleti yarattığı için Rabbine şükrederdi.

Hem sonra... 21. yüzyılda yaşıyor, 21. yüzyılı şekillendirmeye çalışıyor, fakat 20. yüzyılın terimleriyle konuşuyor, olayları o terimlerin şekillendirdiği dünya görüşüyle yorumluyoruz. Toprağa konulan sınırlar, malikiyet ve melikiyet duyguları noktasında doğal. Ama ötekini kısıtlayan değil, kendini kısıtlayan bir şey olmalıydı sınır. Buradan öte bir başka hukuka tabiyim; buradan bu tarafı imar benim vazifem, iskan benim hakkım demekle; sınırın ötesi cehennem, ötesindekiler zebani demek arasında fark vardır. Bu sözlük, bu kafa yapısı değişmeli artık...

Ona kadar hepsi... AB'yi yaptığı hatayı telafiye zorlamanın yolu AB muhatabımız değil demek değildir. Bizzat da biz müşteki, onlar sanık oldukları için tarih mahkemesinde birbirimize muhatabız. Hakem, vicdan-ı umumiye temsil eden BM olabilir ve olmalıdır da. Ancak AB'yi dışlayarak AB'nin fiili bir parçasının mutasavver bir parçası üzerine bir devlet kurmaya kalkışmak, 'kapının tokmağına öyle bir vurdu ki bütün bina çöktü' dedirtmeye kalkışmakla birdir. Ne olur çatısı zaten zangırdamakta olan şu AB binasını biz yıkmayalım...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ölüyoruz ey insanlık!

Kerim Balcı 2011.07.29

Afrika'nın Etiyopya-Somali-Kenya kuşağı son elli yılın en büyük kuraklığını ve iklim şartlarının yol açtığı kıtlığı yaşıyor. Birleşmiş Milletler Somali'nin belli bölgelerini 'kıtlık bölgesi' ilan etti bile. Kıtlığın harici dünyadaki varlığı ile BM'nin resmi söylemine yansımaları arasında genellikle altı aylık bir zaman ve binlerce insanlık bir can farkı vardır. BM bir bölgeyi 'kıtlık bölgesi' ilan ettiyse, o bölgede büyük bir insanlık ayıbı yaşanmaya başlanmış demektir. Bu ilanın kendisi geç kalınmış olduğu anlamına gelir.

'Son elli yılın en büyük kuraklığı ve kıtlığı' ifadesi şu anlama geliyor: Bu defa 1971-73 yıllarında Etiyopya'da yaşanan kıtlıktan daha büyük bir felaketle karşı karşıyayız. Oysa o kıtlık 1,5 milyon can almış ve milyonlarca çocukta geri kazanımı mümkün olmayan büyüme ve gelişme kayıplarına yol açmıştı. BM, halihazırda üç ülkede 10 milyon civarında insanın açlıkla karşı karşıya olduğunu ve kısa zamanda bu sayının 40 milyona kadar çıkabileceğini söylüyor.

Kıtlığın en fazla etkileyeceği iki ülke (Somali ve Etiyopya) aynı zamanda BM'nin en az gelişmiş ülkeler listesinde bulunuyor. Bu da Türkiye'yi yaşanmakta olan insanlık dramına karşı daha bir sorumlu hale getiriyor. Çünkü on yılda bir yapılan En Az Gelişmiş Ülkeler Konferansı'nın sonuncusuna bu yıl içinde ev sahipliği yapmış olan Türkiye önümüzdeki on yıl boyunca bu ülkelerin gelişme süreçlerine müzahir olma görevini üstlenmiş durumda. Ne var ki bu konferans vesilesiyle kalkınmış kuzeyde az gelişmiş güneyin sözcüsü olma taahhüdünde bulunmuş olan Türkiye henüz üzerine düşeni yapabilmiş değil. Bir defa Ramazan'ın kutlu iklimine girmekte olan İslam dünyasının konuyla alakalı bilinçlendirilmesi, harekete geçirilmesi için yapılmış elle tutulur hiçbir şey yok. Sivil toplum örgütlerinin başlattığı insani yardım kampanyalarının sesi de felaketin büyüklüğü karşısında çok cılız çıkıyor. Oysa Ramazan vesilesiyle açlığın muvakkat bir nüvesini tadan Müslümanlar kıtlık coğrafyasını çok daha iyi anlayabilmeliydiler. Komşusu açken tok yatmayı ümmet-i Muhammed'den olmama emaresi olarak gören bir kültürün evlatları, tarihini Sanki Yedim Camii gibi hayırseverlik levhalarıyla donatmış bir milletin evlatları açlık ve kıtlık söz konusu olduğunda çok daha hızlı, çok daha kararlı bir şekilde harekete geçebilmeliydiler.

Açlık ve ölüm istatistiğe döküldükleri zaman anlamlarını kaybediyor. "Bir kişi ölmüş," demekle "Bin kişi ölmüş," demek arasındaki fark bir harfin kuyruğunu uzatmak kadar. Oysa ölen için, ölenin arkasında kalan için her bir ölüm bütün bir âlemin ölümü demek. Şairin "Şeb-i yeldâyı müneccimle muvakkit ne bilir. Mübtelâ-yı gama sor kim geceler kaç saat?" dediği gibi, ölmeyen için, ölüm hanesini başına yıkmayan için, açlık gözlerini karartmayan için, kıtlık yaşam enerjisini yutmayan için anlamsız rakamlardan öteye geçmiyor bu istatistikler.

Sarkozy "Afrika'da kıtlık skandal olur," demiş ya; işte öyle. Canını sadece skandallarda sıkın bir adam için açlığın ne anlamı olabilir? Hangi skandaldan bahsediyorsun ey karnı tok, sırtı pek dert anlamaz; ölüyoruz biz! Ölüyoruz ey insanlık! Teker teker, biner biner, çocuk, kadın, yaşlı demeden ölüyoruz. İnsanlık ölüyor...

Her şeyi devletten bekleyenler, hiçbir şey yapmamaya kararlı olan tembellerdir. Şimdilik sesi cılız da çıksa niyetleri ve hedefleri itibarıyla gür bir insanlık çağrısı olan Kimse Yok mu Derneği'nin Afrika Gıda Yardımı Kampanyası www.kimseyokmu.org.tr adresinde bu Ramazanlarını kardeşlik ayına dönüştürmek isteyen dertli gönülleri bekliyor.

Cenab-ı Allah Şâfi isminin tecellisi için hastalıkları yaratmış; ama bu tecelli doktorların, eczacıların, duası makbul büyüklerin üzerinden oluyor. Rezzak isminin tecellisi için de açıkları, kıtlıkları yaratıyor Allah. Bu tecelli de ancak eli bol, gönlü geniş, ateş nereye düşerse düşsün beni yakar diğergamlığını hayat felsefesi edinmiş insanlar üzerinden olabilir. İstemez misiniz Rezzak isminin tecelligahı olmayı? O'nun rahmetine ayinedarlık yapmayı istemez misiniz? Kimse Yok mu, ben varım diyen gönül erlerini bekliyor. Yoksa, ölüyoruz ey insanlık! İnsanlık, biz sahip çıkmazsak, ölüyor...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Burası Türkiye: Sözün bittiği yer

Kerim Balcı 2011.08.19

Suriye'de isyan bastırmaktan çok intikam görüntüsü veren Baasist operasyonlarda ölenlerin sayısı iki bini aştı. Deniz Kuvvetleri, Lazkiye'yi kıyından bombalamayı bile düşünebildi.

Azınlık iktidarı, Türk Dışışleri Bakanı'nın şahsında dünyaya verdiği sözleri tutmadığını veya tutamadığını, illaki iyi bir dayak yemeden çekip gitmek istemediğini gösterme kararlılığında. Sözün bittiği ilk yer...

Terör örgütü PKK ve sözümona sivil ve siyasi uzantıları gemi aziya aldı, Ramazan'ın kutsallığını kana buladılar. Her gelen haber, bir öncekini unutturuyor. İstatistik yapmak iğrenç. Onuç ölmüşken sabrımız tükenmemişti de onbir daha ölünce mi tükendi? Çözümünden ölesiye korkanlar, ölümle korkutarak çözüm arıyor. Ramazan'dan sonra okullar açılacak; yurtlar açılacak; etüt merkezleri açılacak. Yurtlara molotofkokteyl atma seviyesizliğine inmiş olanlar oradan bir daha çıkabilecekler mi? Sözün bittiği ikinci yer...

İsrail, bir ay geciktirdiği Mavi Marmara raporunu açıklama zamanını nasıl özür dileyelim diye tartışmakla geçirdi. Sonunda 'özür dilemeyelim' kararı çıktı. İddialarına göre BM raporu, kendilerinin haklılığını gösteriyormuş. Hiçbir rapor, tam donanımlı donanma kuvvetlerinin eli çubuklu çocukları öldürmesini haklı gösteremez. Raporun açıklanmasına da karşı çıkmamışlar; sanki karşı çıkma hakları varmış gibi. Özür dilerlerse Erdoğan peşlerini bırakmazmış; Ortadoğu turuna çıkar, 'Bakın nasıl da dize getirdik Yahudileri' diye propaganda yaparmış. Sözün bittiği üçüncü yer...

Herkesin çözüm için yeni açılımlar beklediği Kıbrıs'ta Rumlar, çözümsüzlüğü garantileyecek saçılımlar gerçekleştiriyor. Petrol veya gaz bulurlarsa Kuzeyli Türkler asimile olmaya daha eğilimli olacaklarmış. Bu da çözüme katkıda bulunacakmış. Sözün bittiği dördüncü yer...

Bu dört gelişmenin birbirinden bağımsız olduğunu düşünenler için de söz bitmiştir.

İsrail Başbakan Yardımcısı Moşe Ya'alon diyor ki: "Özür dilersek Türkiye bölgesel bir güç olur." Suriye Devlet Başkanı Beşşar Esed biliyor ki, sözlerini tutarlar da reformlarla halkın istediği çizgiye gelirlerse Türkiye bölgesel bir güç olur. PKK'nın direksiyonunu ellerinde tutan yedi düvel de biliyor ki, demokratik açılıma şans verirlerse Türkiye bölgesel bir güç olur. Rumlar daha o zamanlar ABD Dışışleri Bakanlığı'nda Avrupa ve Avrasya işlerine bakan Matthew Bryza'dan duymuşlardı ki, Türkiye artık emirleri Washington'dan almayan bölgesel bir güçtür. Hatta o zaman kendileri demişlerdi; "E o zaman konuşacak bir şey kalmadı" diye.

Hepsi aynı sonucu veren dört önermenin birbiriyle bağımsız olduğunu iddia eden adam mantık bilmez.

Sözün bittiği başka yerler de olmuştu. Norveç canisi Avrupa'yı Türk-Müslüman işgalinden kurtarmak için Norveçlileri katlettiğinde de bitmişti söz; Sarkozy Fransa'sı Türkiye'nin AB üyeliğine engel olmak için bir dizi müzakere faslını askıya aldığında da... Ermenistan Yüksek Mahkemesi İsviçre'de kotarılan uzlaşma anlaşmasını kendince yorumlayıp şerhlediğinde bitmemiş miydi söz? Gürcistan, Rus işgaline uğradığında bitmemiş miydi? Rum Piskopos 'Türk elektriği alacağıma mum ışığında kalmayı yeğlerim' dediğinde söz mü vardı söyleyecek? Yunanlılar kendi iflaslarının sorumluluğunu Türk korkusuna mebni silahlanmalarına yüklediklerinde söz kalmış mıydı? Libya'da muhaliflere Türk konsolosluğunun önünde malum güçlerin teşvikiyle gösteri yaptırılırken ne diyecektik? İran televizyonu Suriye halkının haklı taleplerini Türk kışkırtması olarak nitelediğinde biz de kalkıp karşı yayın mı yapacaktık? Söz bitmişti...

Şu son on yılda kaç defa bitti söz; kaç kere tükendi sabır!

Burası Türkiye: Sözün bittiği yer...

Ama yine yeni bir sözün başladığı yer burası. Kendi ordusunun komutanları kendi amirlerini andıçladığında söylenecek söz bulunabilen yer... Âlem krizden krize yuvarlanırken 'bize teğet bile geçmeyecek' denilebilen yer burası. Burası Türkiye: Komşularla sıfır sorun politikasıyla yetinmeyip, komşularda sıfır sorun politikasına geçilebilen yer. Burası, bir gecede Afrika için 26 milyon TL toplanabilen; bir ayda bunun on katını biriktirebilen yer. Herkesin sustuğu yerde konuşulabilen yer burası...

Burası Türkiye: Biten sözün yerine yepyeni bir sözün başladığı yer...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ellerin rahmet kapısının tokmağına uzandığı bu gece

Kerim Balcı 2011.08.26

Cemâlî sıfatların Celâlî bir şümulle tecellî ve sırr-ı ehadiyetin nur-u tevhid içinde inkişaf ettiği bu gece, eller rahmet kapısının tokmağına uzandığında, mahzun gönüllerin hazîn yakarışlarına bir lâhika olmak ümidiyle yazılmıştır.

Ya Rabb'el-Alemîn, âlem rabbisini unutmuş, birileri birilerini erbâb telakki eylemiş. Bu şirk-i cehrîden diktatörler, derin devletler, terör örgütleri, oligarşik azınlıklar, aşiret ağaları, siyaset babaları türemiş. Bunların hepsini Sana havale ediyor ve Senden bizi Sana kul olma hürriyetiyle şerefyal etmeni diliyoruz. Hür kıl Müslümanları ya Râb! Biz Sana hakkıyla boyun eğmedik, kader bizi diktatörlerin, cuntaların, emperyalistlerin, teröristlerin önünde boyun eğdirdi. Önceki gün Mısır'ın Tahrir Meydanı'nda, dün Trablus'un Yeşil Meydan'ında özgürlük için ayaklananlara, yarın Şam'ın Emeviye Meydanı'nda özgürlüğü kutlayacaklara asıl hürriyetin Sana kullukta olduğunu hatırlat Allah'ımız! Müstebidlere karşı kıyama kalkanlara, Senin karşında rükûya ve secdeye varmanın huzurunu bahşet.

Rezzak-ı Rahîm'imiz, Somali'de, Kenya'da, Etiyopya'da ve sair memalik-i Afrika'da susuzluk ve kıtlıkla boğuşan insanların üzerine sağanak sağanak bereket yağdır! Onları Rezzakiyetinin sonsuz hazinelerinden besle. Selametli bir yağmurla susuzluklarını dindir. Ey mideler kadar kalpleri de kafaları da iman ve irfan rızıklarıyla rızıklandıran Rabb'imiz! Cehaletin kol gezdiği bu kardeş memleketleri tam iman, tam ihsan, tam irfan nimetleriyle rızıklandır. Bizleri de bu işte istihdam eyle. Milletimizi bu dirilişte istihdam eyle. Bizi susuzlar için sâkiler, açlar için tablacılar, cahiller için muallimler kıl. Allah'ımız, bizi müttakilere imamlar eyle!

Allah'ımız, inanan insanların kalplerini birbirleriyle telîf eyle. Mevlâ'mız, Hazreti Muhammed Mustafa'nın ism-i Celîl'ini âlemin dört bir yanına taşımak için koşuşturan cemaatleri birbirlerine sevdirdi. Cemaatimize, adını bildiğimiz bilmediğimiz bütün ehl-i sünnet cemaatleri sevdirdi. Onlara da cemaatimizi sevdirdi. Bizler ve bizlere yaptırdığın hizmetler yüzünden kimseyi imtihan eyleme. Ey bizi bizden daha iyi bilen Allâm'ül-Ğuyûb! Bizim yüzümüzden Müslümanları gıybete, dedikoduya, iftiraya sevk etmektense canlarımızı al. Alnı secde görenler ahiretlerini bizimle uğraşarak kaybedeceklerine, biz razıyız, bize yüklediğin hayırlı hizmetleri, bizi kıskananlara yaptır. Bilinip de akılları bulandıracaksak, bizi kimselere bildirme Allah'ımız!

Ey Mukallib'el-Kulûb, milletimizi bütün milletlere şefik ve refik eyle; bütün milletlerin kalbine milletimize karşı bir muhabbet, bir uhuvvet, bir mehabet duygusu yerleştir. Allah'ım, bin yılı aşkın bir süre İslam'ın sancaktarlığını yapmış bu milleti zelil ve melûl eyleme. Bizi, dünyada torunların atalarıyla övündükleri bir millet yaptığın gibi, ahirette de ataların torunlarıyla fahirlendikleri bir millet eyle! Rabb'imiz bizim hatalarımız yüzünden insanlar İslam'dan soğuyacaklarsa bizim canımızı al. Mahmûd u Muhammed olan Habib'ine bizim yüzümüzden dil uzatılacaksa bizi toprak eyle. Ama bizi Seni ve O'nu sevdirmekte istihdam edeceksen, bu da Senin keremindendir. Bizden keremini esirgeme Allah'ımız. Bu milleti halklara sevdirdi; bu millete olan sevgi vesilesiyle İslam'ı halklara sevdirdi; İslam'a olan sevgi vesilesiyle Habib'in Muhammed Mustafa'yı insanlığa mahbûb eyle. Bu milletin evlatlarını Nâm-ı Celîl-i Muhammedî hamalları kıl.

Rabb'imiz, başta Suriye'deki Müslüman Sünnî kardeşlerimiz olmak üzere dünyanın neresinde olurlarsa olsun zulme uğrayan Müslümanların üzerine sağanak sağanak sabır yağdır! Sahibimiz, maruz kaldıkları zulümleri onlar hesabına hayra kalbeyle! İmtihanlarını onlar için iyi bir mürebbi kıl. Şehitlerini milletleri adına şefaatchi yap. Korkularını Hesap Günü'nün korkusundan tenzil eyle. Kimsesizliklerinde Sen onların Kimsesi ol. Ey Hayrül-Mâkirîn, sırf 'Rabb'im Allah'tır' dedikleri için öldürülenleri, 'Rabb'iniz de, Sahibiniz de, Refikiniz de benim!' diyerek al Cennetine; ve Mevla'mız, bizleri zulmün ve zalimlerin karşısında tarafsız kalanlardan eyleme! Ne olur bizleri bîtaraf kalıp bertaraf olanlardan eyleme!

Allah'ımız, zulüm karşısında kükremeyen yöneticilerden, söz söylemeyen dilden, buğz etmeyen kalpten Sana sığınırız. Bizi adresi belli olmayanlardan eyleme. Bahtına düştük, bizleri Müslümanların yaşadıkları zulümlere bigâne kalanlardan eyleme!

Amin...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sıfır sorunu çok sevmiştik

Kerim Balcı 2011.09.09

Hayatın kendisi gibi dış politika da ideal şartlarda cereyan etmiyor.

Komşularla sıfır sorun politikası bütün değişkenlerin aynı ideale inanmış aktörlerce kontrol edildiği bir ortamda ne kadar da güzel uygulanıyordu. Suriye sorun istemiyordu; biz istemiyorduk. Halloluyordu. Yunanlarla aramızdaki sorunları aşmış, onların sorunlarını çözme aşamasına geçmiştik. Ermenistan'la zorlu bir yolda aksayarak da olsa yürüyorduk. Şimdi bütün sorunsuzlukları bitiren bir sorunla karşı karşıyayız. İsrail hükümetiyle girişilmiş olan özür dileme dilememe mücadelesi önce bu ülkeyle olan diğer ilişkilerimizi sorunlu hale getirdi; şimdi de Türkiye'nin genel dış politika reflekslerini etkiliyor.

Girmeyeceğim, ama söylemeden de edemeyeceğim, iç politikamızı bile sorunlu hale getirdi ve belki daha da etkileyecek bu sorun...

Türkiye-İsrail ilişkilerine Türkiye'nin hiçbir zaman ihtiyacı olmamıştı. Askerî ihalelerde bir dönemde İsrail'in kucağına itildiğimiz vakidir. Ankara'ya bakan yönüyle ilişkilerin seyrini ihtiyaçtan çok irade belirlemişti. Düşmancıl Arap devletleri denizindeki İsrail için Türkiye gibi bir müttefikin anlamı ise çok büyüktü. Hâlâ daha da büyüktür. Biz onlara mecbur değildik; doğrusunun bu olduğuna inandığımız için iyi geçiniyorduk. Onlar ise, anlaşılan, doğrusunun bu olmadığına inandıkları halde buna mecbur oldukları halde yüzümüze gülüyorlardı.

Bu köşenin yazarı Türkiye'yle İsrail arasındaki iyi ilişkileri her zaman destekledi. Hâlâ da destekliyor. İsrail'e olan mevhum ihtiyaç veya bazı millî gurur yoksunlarının dillendirdikleri gibi Mossad ve Yahudi lobisi korkusundan değil, İsrail'le iyi geçinen bir Türkiye'nin Filistin'e lazım olduğuna, Suriye'ye lazım olduğuna, Mısır'a lazım olduğuna, uluslararası sisteme lazım olduğuna inandığı için yapıyor bunu.

1998 Eylül'ünde zamanın Türkiye Başbakanı Mesut Yılmaz İsrail ve Filistin'i ziyaret etmişti. Kendisinden önce Başbakanlık merhum Necmettin Erbakan'ın uhdesindeydi ve o dönemde İsrail ile Türkiye arasındaki ittifak anlaşmasının mahiyeti tartışmaya açılmıştı. Yılmaz seçim kampanyası döneminde iktidara gelirlirse bu

anlaşmanın içeriğinin bir üçüncü ülkeye tehdit teşkil edip etmediğini inceleyeceklerini ifade etmiş ve gerekirse anlaşmayı lağvedeceklerini ima etmişti. Kudüs'ten sonra Ramallah'a geldiğinde bir Türk gazetecisi kendisine bu vaadini hatırlattı ve İsrail'le olan anlaşmayı inceletip inceletmediklerini sordu. Yılmaz'ı zora sokan bir soruydu bu. İmdatına merhum Yaser Arafat yetişti. Özetle şunları söyledi: "Türkiye-İsrail ilişkilerinden biz gayet memnunuz. İki devletli çözüm için de bu çözümün hayata geçirilmesinden sonra çıkabilecek sorunlarla uğraşırken de güvenebileceğimiz bir arabulucuya ihtiyacımız olacak. İsraililer Amerika'ya güveniyorlar; ama biz güvenmiyoruz. Biz Mısır'a güveniyoruz; ama İsraililer güvenmiyorlar. Her iki ülkenin de güvendiği Türkiye'den başka bir ülke yok. Türkiye'yle İsrail arasındaki iyi ilişkilere bizim ihtiyacımız var..."

Bugün Erbakan Hoca da yok Arafat da... Arafat'ın El-Fetih'i artık Filistin'i tek başına temsil edemiyor. O zaman İsrail Başbakanı yine Binyamin Netanyahu idi. İsrail Gazze'yi fiilen işgal etmiş durumdaydı. Çok kısa bir süre önce Aksa Camii altından geçen bir tarihî tünele yeni bir çıkış kapısı açıldığı için çatışmalar çıkmış, İsrail ve Filistin görüşmeleri askıya alınmıştı. Yine de Arafat İsrail'i dışlayan değil, İsrail'le konuşan bir Türkiye görmek istiyordu.

Bugün Filistin, El-Fetih'in egemen olduğu Batı Şeria ile Hamas'ın egemen olduğu Gazze Şeridi olarak fiili bir bölünme geçirmiş durumda. Bugün Filistin'in Türkiye'ye o gün olduğundan daha fazla ihtiyacı var. Ama yine o gün olduğu gibi. İsrail'le konuşabilen, İsrail üzerinde bir yaptırım olan, karşılıklı ticari ve askerî ilişkilerden dolayı Tel Aviv'i belli kararlara ikna edebilen bir Türkiye'ye ihtiyacı var Filistin'in...

Türkiye taleplerinden vazgeçsin demek değil bu... Türkiye'nin son dönemde benimsediği baskı politikasını eleştirmek hiç değil. Ancak, aslında bir müzakere taktiği olan kontrollü gerilim yükseltme politikasının kontrolden çıkması durumunda asıl kaybedecek olan tarafın Filistin olacağını hatırlatmak da bu köşenin yazarının vazifesi...

Sıfır sorun politikasını çok sevmiştik...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Arap atının son süvarisi yine Arap'tır

Kerim Balcı 2011.09.16

Başbakan'ın, baharları hazana dönmekte olan üç Kuzey Afrika ülkesini kapsayan seyahati, bir asrı aşkın bir süredir Güney Akdeniz siyasetine egemen olan ülkelerin medya organlarında bir dizi soru işaretiyle karşılandı. Doğu'nun eski hasta adamı ne yapmaya çalışıyordu? Cevaplar bazen ürperti, bazen heyecan doluydu ama hep aynı noktaya işaret ediyordu: Türk asrı başlamıştı.

İnsanoğlu sefalete birden fazla isim takmaz. Çok isimle adlandırılmayı hak etme lüksü güç ve ihtişam telakkisine hasredilmiştir. Erdoğan, gezisinin ikinci gününde Ortadoğu'nun Prensi, Yeni Halife, Yeni Selahaddin-i Eyyubi ve Ortadoğu'nun Fatih'i lakaplarıyla anılmaya başlandı bile. Sarkozy'nin alelacele devreye soktuğu Libya ziyaretine tek başına gitmeyi göze alamayıp İngiltere Başbakanı'nı da yedeğine alması bile Erdoğan'ın hanesine yazıldı. Karşısına tek devlet başkanının çıkamadığı adamdır artık Türkiye başbakanı...

Ne var ki hâlâ sömürgeci reflekslerle dünya siyasî haritasını seyretmekte olan eskinin sömürge imparatorlukları, Türkiye'nin bölgeye yönelik dış politika aktivizmini yorumlarken sûi ahlaklarını teşmil ediyorlar. "Biz yapsak şu

sebeple yapardık, demek ki Türkler de o sebeple yapıyordur." mantığını sadece siyasî ve fizikî haritalara bakan bir akıl bile kaldırmaz. Kaldı ki Arap Baharı'nın son rüzgârlarının estiği o coğrafyaların tarihî haritaları hep Türk haritasıdır. Türkiye'nin Mısır, Libya ve Tunus gibi dönüşüm geçiren ülkelere ilgisi yelkenlerini Arap Baharı'nın rüzgârlarıyla doldurmaya çalışan bir korsan gemisinin ilgisine benzemez oysa... Türkiye'nin bölgedeki dönüşüme olan ilgisi bir millî menfaat ve ulusal güvenlik meselesidir. Erdoğan Kahire'de, Tunus'ta veya Trablus'ta kendisine Türkiye'nin başbakanlığını aşan bir rol aramıyor. Başbakanlık sorumluluğunun gereğini yerine getiriyor o kadar. Arap Baharı'nın hazana dönmekte olduğu bu günlerde süreçleri yönetme gayretine girmemiş bir yönetimi gelecek kuşağın evlatları hayırla yâd etmeyeceklerdir zira...

Hem gemini koparmış vahşi Arap atı binicisiz kalmış da Türk'ün yağız süvarisi Kasımpaşalı Recep bu role soyunmuş değildir. Bu delişmen atın sırtı nice zalim biniciler görmüş ve sırada daha nice eli kırbaçlı seyis gözünü bu sırtı dikmiştir. Ortada bir güç boşluğu vardır ve Türkiye bu boşluğu yanlış insanların doldurmasına engel olmaya çalışmakta, Arap genci kendi atının sırtına binecek ehliyeteye sahip olana kadar bu petrol mavisini gözlü atı yabancılara yâr etmemeye uğraşmaktadır o kadar.

Arada Başbakan'ımızın İsrail'deki mevcut hükümetin mevcut politikalarıyla ilgili ağır eleştirileri de bu çerçevede yorumlanmalıdır. Arap sokağını arkasına takmak filan değil asıl mesele. Asıl mesele Arap sokağını, şahlanan Arap atını gasp etmeye niyetlenmiş bir bölgesel gücün niyetleri konusunda uyarmak.

Hiç mi hata yapılmıyor bu sırada? Yapılıyor elbet. At ürküyor bazen; sokak reaksiyoner bir sevgiyle kenetlenmeye sevk ediliyor; meydan okumalar meydanı toza buluyor. Ama bu hatalar da aynı doğru hedefe hizmet ediyorlar sonuçta: Arap atının son süvarisinin yine Arap olması hedefine...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Lubeviçli Haham ve Binyamin Netanyahu

Kerim Balcı 2011.09.30

22 Eylül günü New York Times, Başbakan Erdoğan ile İran Cumhurbaşkanı Ahmedinejad'ın BM Genel Kurulu'na hitaben yaptıkları konuşmaları karşılaştırdığı ve "biz bir fark göremiyoruz, ya siz?" demeye getirdiği bir haber-yorum yayımladı.

Neil MacFarquhar imzalı haber-yorum iyi planlanmış sunumuyla Türk ve İranlı liderlerin her ikisinin de İsrail ve Batı düşmanı olduklarını ortaya koymaya çalışmıştı. Haberin yayınlanışının ertesi günü İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu aynı kurula konuştu. Netanyahu'nun konuşması pek çok yönden Başbakan Erdoğan'inkinden daha eleştirel, Ahmedinejad'inkinden de daha "mesihçi" idi.

Doğrudur, Başbakan Erdoğan'ın BM kurumunu bir hayli ırgalayan konuşmasının metin aralarında "Yeryüzüne adalet dağıtmadıktan sonra bu kurum neye yarar ki?" sorgulaması vardı. Ama hiçbir sözü Netanyahu'nun konuşmasının ilk paragraflarında sarf ettiği şu sözler kadar aşağılayıcı değildi: "1984 yılında, İsrail'in BM büyükelçisi atandığımda meşhur Lubeviçli Haham'ı ziyaret ettim. Bana dedi ki -ve bayanlar ve baylar hiçbirinizin bu sözlerimden rahatsız olmasını istemem; çünkü buradaki kişisel iş tecrübemden aranızda kendi milletlerine hizmet eden pek çok onurlu erkeklerin ve kadınların, pek çok kapasiteli ve dürüst insanların olduğunu biliyorum- ama işte Haham'ın bana söylediği buydu. Bana dedi ki "Sen, pek çok yalanlar evinde çalışacaksın."

Netanyahu'nun açıktan açığa BM'yi "pek çok yalanlar evi" ilan eden bu sözlerinden sonra kendisinden birkaç tane olsun doğru söz söylenmesi beklenirdi. O da bunu yapacağını söyledi: "Buraya hakikati konuşmaya geldim. Hakikat şudur ki İsrail barış istiyor. Hakikat şudur ki Ortadoğu'da her zaman, hele hele de şimdiki karmaşık günlerde, barış güvenliğe demirlenmelidir. Hakikat şudur ki barışı BM kararlarıyla değil, sadece tarafların doğrudan görüşmeleriyle sağlayabiliriz. Hakikat şudur ki bugüne kadar Filistinliler görüşmeleri reddettiler. Hakikat şudur ki İsrail bir Filistin devleti ile barış istiyor; ama Filistinliler barışsız bir devlet istiyorlar. Ve hakikat şudur ki bunun olmasına müsaade etmemelisiniz..."

Netanyahu konuşmasında Siyonizm'i ırklık olarak yaftalamış olan BM'nin "utanç verici" kararlarını da, İsrail'le alakalı 27 Güvenlik Konseyi kararından yirmi birinin Ortadoğu'daki "tek gerçek demokrasi olan İsrail'i" kınamasını da eleştirdi. Kendisinden iki gün önce konuşan Ahmedinejad'ın konuşması sırasında salonu terk etmeyenleri fırladı. Ne var ki barış mesajlarıyla süslenmiş konuşması bir hayli alkış aldı. Konuşmasının sonuna doğru bir Türkçe kelime de kullandı Netanyahu, belki de bilmeden. "Ortadoğu'da dediğimiz gibi 'Let's walk doğri' (Haydi dosdoğru yürüyelim)" dedi. Türkçeden Arapya geçmiş doğri kelimesini doğru telaffuz edemedi ama -doğli dedi- bu da alkış almasına mani olmadı.

Sorun şurada ki BM Genel Kurulu'nda yapılan her konuşma barış mesajlarıyla biter zaten. Ahmedinejad da Kayıp İmam'ın gelip yeryüzünü savaşlardan arındıracağını anlatır her konuşmasında. İlginç olan, Netanyahu'nun da bu konuşmasında mesihçi geleneğin en güçlü temsilcisi olan Lubeviçli Haham'a atıfta bulunmasıydı. Dahası Netanyahu'nun partisinden bir grup milletvekili BM Genel Kurulu ncesinde Lubeviçli Haham Menachem Mendel Schneerson'un New York'taki mezarını ziyaret edip Filistin'in bağımsızlık talebinin BM'de reddedilmesi için dua etmişlerdi.

Lubeviçli Haham ile benim hiçbir alıp veremediğim yok. Aksine insana olan sevgileriyle, yumuşak sesleriyle, Yahudiliğin dinden uzaklaşmış evlatlarını geri kazanmak için dünyanın dört bir tarafına gönderdikleri "muhacirleriyle" bir hayli sevecen geliyor bana Haham Schneerson'un takipçileri. Ama bana öyle geliyor ki Netanyahu, Lubeviçli Haham'ın sözünün neyi işmam ettiğini tam idrak edememiş: "Sen pek çok yalanlar evinde çalışacaksın ve sen de onlardan birisin aslında."

Siyasi iktidar adına dini, din adamını, dindarların sayėı duyduğu müesseseleri kim kullansa rahatsız eder beni. Başbakan Erdoğan'ın Ortadoğu'ya laiklik tavsiye eden sözlerini duymamış mı Netanyahu, nedir?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Los Angeles nere ki?

Kerim Bal 2011.10.14

Çok yazıldı, ama benim köşe gnm ancak geldi. Geçen hafta Anadolu Yemek ve Kültürleri Festivali'ne katılmak üzere Los Angeles'a gittik.

Türkiye'den gazeteciler kadar işadamları da katılmıştı geziye. Dört gün süren festivalin ilk iki günü öğrencilerin, son iki günü ise yetişkinlerin akınına uğradı. Biz, yayın grubumuzun çıkardığı Today's Zaman gazetesi ve Turkish Review dergisinin ortak standındaydık. Türkiye'ye yönelik artan ilginin muhatabı olmak gurur vericiydi. Festival sırasında iki ayrı konuşmada Arap Baharı ve Türkiye-İsrail ilişkileri hakkındaki görüşlerimi katılımcılarla paylaşma imkânı da buldum. Birçok yıl önce çok daha fazla Trkn yaşadığı Amerika'nın doğu sahilllerinde

dolaşmış, ancak Los Angeles ve bilahare San Francisco'da bu defa bulacağım ilgiyi bulamamıştım. Türkiye ile ilgili her şey ilgi çekiyor.

On yıl kadar önce İsrail'de tanıştığım bir Amerikalı, "Türkiye'nin nerede olduğunu biliyor musunuz?" soruma, "Hayır!" demek yerine, "Biliyor musun, ben tam bir Amerikalıyım..." cevabını vermekle yetinmişti. Bu, hem hayır anlamına geliyordu hem de bu cehaletinden ötürü ayıplanmayı kabul etmeyeceği anlamına... Şimdi Türkiye'yi bilmemek ayıp Amerika'da...

Bazen doğru, bazen yanlış şeyler yapıyor iktidar partisi, ama her durumda Türkiye'ye olan ilgiyi artırıyor. Bilgiden önce ilginin oluşmuş olması hem bir fırsat hem de bir tehdit. Biz anlatırsak; işin doğrusunu bizden, Oryantalizm batağına saplanmamış isimlerin kaleminden okurlarsa müthiş bir dönüşüm yaşanabilir Amerika'da... Kasten veya cehaletlerinden ötürü Türkiye düşmanı olanlar anlatırsa, ilk duyduklarına inanma eğilimi gösteren internet kuşağının gençliğini sonradan ikna etmek çok zor olabilir.

Pacifica Enstitüsü'nün ev sahipliğinde düzenlenen festival bu anlamda önemliydi. Festivalde bizim standı kıyasla daha bir revaçta olan Maraş dondurması standının önünde kuyruğa giren Amerikalı çocukları gösteren bir arkadaş, "Bu çocuklar bir ömür boyu unutamazlar artık bunu!" yorumunda bulundu. Batılı diyetisyenlerin pek sevdiği "Ne yiyorsanız osunuz!" sözünü hatırlattım ben de. Daha şimdiden pek çoğu Türkleşmiş gençlerden bahsediyorduk nasıl olsa.

Festivale Türk yerine Anadolu Festivali ismini koyanlar belki "Küçük Ermenistan" diye bilinen Kaliforniya'nın Ermeni diasporasının muhtemel tepkisini dikkate almışlardı. Bilinmez... Ama bu isim tercihi farklı kazanımlar sağlamış şimdiden. Bu sene daha önceki iki festivale kıyasla çok daha fazla Arap ziyaretçi gelmiş festivale. Bunlar on asır boyunca Türklerle paylaştıkları ortak kaderlerine sahip çıkma kararlılığında olan Araplar. Hayatımda ilk defa bir Türk imamın arkasında yüksek sesle amin diye bağırarak Arapların çoğunluğu oluşturduğu bir cemaat gördüm Los Angeles'ta... Bu da hem bir fırsat hem de bir meydan okuma... Kendi hayat telakkilerini California'nın Ermeni diasporasına bile kabul ettirebilmiş olan gurbetin hizmetkârları, aynı gurbette kaybolmuş dindaşlarını arkalarından sürükleyebilecekler mi? Onların, tarihî tecrübelerinin kaçınılmaz bir sonucu olan cidalci söylemlerini şefkat ve merhamet mesajlarının içinde eritebilecekler mi?

Tam kavranamazlığın oluşturduğu büyüklük telakkisiyle, büyüklüğün oluşturduğu tam kavranamazlık telakkisi arasında mühim bir fark vardır. İkisi de ihtişama vurgu yapar ama birincisinden korkulurken, ikincisine hayran olunur. Recep Tayyip Erdoğan büyük bir lider... İslam Devrimi'ni yerden yere vuran İran asıllı bir taksi şoförü de ikinci Atatürk diye methetti başbakanımızı; onu İslam dünyasının yeni lideri olarak gören Somalili bir dindar genç de... Hem laik hem de dindar insanların kalplerine taht kurmak, ne yapacağı belli olmamaktan kaynaklanan ürperti verici bir büyüklükle değil, her ne yaparsa yapsın hüsn-ü kabul bulacak bir büyüklükle açıklanabilir ancak. Los Angeles'ta büyüyen Türkiye'nin ürpertmeyen büyüklüğünü gördüm.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Esir takası üzerine gözlemler

Kerim Balcı 2011.10.21

İsrail ile Hamas arasında devam eden görüşmeler sonuç verdi ve beş buçuk yıldır Hamas'ın elinde bulunan Gil'ad Şalit'e karşı binin üzerinde Filistinli tutuklu, mahkûm ve esir serbest bırakıldı.

Süreçte Alman istihbaratı kritik bir rol oynadı. Mısır ve Ürdün'ün yanı sıra Türkiye de tarafların bölgede kalmalarını uygun görmedikleri bazı mahkûmlara geçici sığınma hakkı tanıyarak süreci kolaylaştırdılar. Olay Oslo Anlaşmaları'ndan bu yana İsrail ile Filistin arasında varılmış olan en kapsamlı ve neticeleri itibarıyla da en önemli anlaşma olduğundan üzerinde yorum yapmaya değer...

1. "Bir İsraili bin Filistinliye bedelmış" türünden yorumlar tutarsız. Binin üzerinde Filistinli tutuklunun serbest bırakılmasını isteyen taraf İsrail değil. Hamas, beş Filistinlinin bırakılması karşılığında Şalit'i bıraksaydı, İsrail tarafı, "Hayır, bizim adamımız beş kişiye değil, bin kişiye bedeldir" demeyecekti. Burada açık bir pazarlık başarısı vardır ve bu başarı Hamas'ın hanesine yazılmalıdır.

2. Esir takasını mümkün kılan önemli bir unsur Gil'ad Şalit'in ailesinin beş yıldır uluslararası ölçekte yürütmüş oldukları lobicilik çalışmasıdır. Filistin'i ziyaret eden her devlet görevlisine Şalit'in babası önceden bir mektup göndermiş, bu konuda Hamas'a baskı yapmaları için ricada bulunmuş. Bunların içinde Recep Tayyip Erdoğan da var. Tamamen insanî bu talep, İsrail'le siyasî sorunları olan ülkeleri bile bu insanî çağrı karşısında bigane kalamamak durumunda bırakmış. Demek İsrail halkı gerek kendi siyasetçilerini, gerekse dünya siyasetçilerini ikna edebilecek mekanizmaları harekete geçirebiliyor. Bu, gelecek adına ümitvar olmak için önemli bir bilgidir. Barış yandaşı İsraililer azınlıkta olabilirler, ama barış çağrısı tamamen insanî bir talep olduğundan pekâla Gil'ad Şalit'in saliverilmesini sağlayan taban, Netanyahu Hükümeti'ni kalıcı bir barışın gereklerini yerine getirmeye de ikna edebilir.

3. Şalit'e karşı binin üzerinde Filistinli mahkûm ve esirin saliverilmesi kararı Netanyahu Hükümeti adına cesur bir karardır. Nitekim bu karar hükümetin üyesi olan bazı bakanlar tarafından bile eleştirilmiş ve İsrail'in Hamas'ın taleplerine boyun eğdiği iddia edilmiştir. Bu da bir defa daha gösteriyor ki İsrail-Filistin görüşmelerinde kökten çözümleri ancak halkın çoğunluğundan daha radikal görüşleri olan iktidarlar hayata geçirebiliyor. Bugüne kadar İsrail'in Arap ülkeleriyle yaptıkları bütün barış anlaşmalarını en radikal İsrail liderleri yapmış; Gazze'den tek taraflı çekilme kararını da ancak Ariel Şaron gibi "Sabra Şatilla Kasabı" unvanlı bir adam alabilmiştir. Demek İsrail halkı ancak kendinden daha sağcı ve ulusalcı olduğuna emin olduğu iktidarların barış kararlarını kabul edilebilir görüyor. Bu da, her ne kadar beğenmesek de, Netanyahu ve Lieberman koalisyonunun kendilerinden beklenmeyecek kadar büyük bir adım atıp kalıcı bir barış anlaşması imzalayabilecekleri anlamına geliyor. Gariptir; en kötünün en iyiyi yapabileceğine inanmak durumunda kalmak gerçekten gariptir...

4. Ortadoğu'da kalıcı barışın anahtarı Hamas'ın elindedir. Tıpkı en radikal İsraili liderler barış dediklerinde karşılarına kimse çıkamayacağı gibi en radikal Filistinli hareket olan Hamas da kalıcı barıştan yana ağırlık koyduğunda karşısında hiçbir Filistinli direnmeyecektir. İsrail'in istediği bazı tavizleri ancak Hamas verebilir; El-Fetih vermeye kalksa karşısında Hamas'ı bulacaktır. Ancak Hamas verse, El-Fetih karşı çıkmayacaktır. Demek uluslararası camianın ve tabii İsrail'in nazarında meşru diplomasi çizgisine çekilecek bir Hamas, kalıcı İsrail-Filistin barışının tek şansısıdır. İsrail, Hamas'la esir takası anlaşması imzalamak suretiyle Hamas'ı fiilî olarak tanımış; aynı şekilde Hamas da İsrail'le "muamelede bulunabileceğini" göstermiştir. Geriye kalan Hamas'ın şiddeti bir mücadele metodu olarak tümünden reddetmesi ve İsrail devletini tanıması, buna karşılık İsrail'in de Hamas'ı meşru Filistin yönetimi olarak kabul etmesidir. Bu zor bir ihtimaldir ama alternatifi de olmayan bir ihtimaldir.

5. Hamas ve İsrail'den zor olanı isteyenlerin, Türkiye'den de zor bir şeyi talep etmeleri beklenir: Madem Hamas İsrail'le konuşmaya başlamıştır. O zaman Türkiye'nin İsrail'le konuşmazlık tavrını elden geçirmesinin, haklı olan taleplerini almak kaydıyla ilişkileri yeniden büyükelçilik düzeyine çıkarmaya hazır olduğunu ilan etmesinin zamanı gelmemiş midir?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Suriye'nin kışı da döner mi bahara?

Kerim Balcı 2011.11.04

Şam deyince içim yanıyor. Arap Baharı diyorlar. Ne Arap ne de bahardı bence; ama güzel bir rüyaydı. Suriye'nin kışı da döner mi bahara? Suriye'de de diktatörlüğün yakıcı ateşi söner mi? Orada da sokak ayaklanmalarında ölenler, zulme başkaldırının şehitleri olarak geri döner mi? Şam deyince içim yanıyor; içimi hâlâ yanan diktatörlüğün ateşi yakıyor... İçimi Suriye'nin geleceğini yutan o koca iftirak alevi yakıyor... İç savaş yakıyor; intikam arzuları yakıyor; Batı'nın ikiyüzlülüğü yakıyor; Ankara'nın çaresizliği yakıyor... Şam denince içim yanıyor...

Beşşar, başardı!

Arap Ligi, Kahire'deki toplantısında Şam yönetiminin daha önce Ankara'ya verip de tutmadığı sözlerine inandı bu defa. Cinayetler duracakmış da muhalefetle yapıcı bir görüşme süreci başlayacakmış. Ülkeye yabancı gazetecilerin girişine izin verilecekmiş.

Yabancı, yalancı!

Yabancı'nın tek derdi yaban! Nasrani azınlık, adaletten değil, zalim de olsa Nusayri azınlıktan yana koydu ağırlığını. Yabancı sustu. Libya'yı bombalamakta Libya muhalefetini şaşırtacak kadar eli çabuk davranan Fransa sustu. Ankara konuştu; dünya sustu.

Hayır, illa da devrim olsun diyenlerden değilim. Kontrolsüz bir devrimin anarşiye yol açacağından da korkarım. Devrimci muhaliflerin El-Kaide'ye kukla olacağından da endişeliyim. Devrimden sonra geçmişin zalimlerinin geleceğin mazlumlarına dönebileceğini de görenlerdenim. Ne var ki sokağa dökülenlerin sokakta sahipsiz bırakıldıklarını görmek içimi yakıyor... Şam denince içim yanıyor...

Devrim treni Şam istasyonunda durdu... İstasyonda devrim trenini Muhaberat'ın adamları vurdu.

Evvelsi gün, Kahire'de Şam yönetimi, Arap liderleriyle görüşüp, öldürmeyeceğim diye söz verdi; aynı gün Suriye ordusu 36 göstericiyi vurdu. Daha önce Ankara'ya da söz vermişler; yine söz verdikleri gün göstericileri vurmuşlardı. Hüküm: Bu rejimle olmuyor.

Ne var ki bu muhalefetle de olmuyor. Azınlık da olsalar, zulme taraftar da olsalar, Nusayrilerin, Nasranilerin varlık hakkını garanti edemeyen bu muhalefetle de olmuyor.

Beşşar kalsa olmuyor; gitse olmuyor. İşte bu yüzden Şam denince; Şam'la birlikte Ankara denince içim yanıyor.

Biliyorum, Ankara'nın da içi yanıyor. Şam denince çözümü zamana bırakmak zorunda kalmanın ıstırapı sarıyor Ankara'daki devlet büyüklerini. Sarıyordur, umuyorum. Beşşar kalırsa, Suriye-Türkiye ilişkileri bir daha düzelebilir mi? Şam'da güvenimizi kaybetmiş bir rejim varken, Türkiye'nin Arap dünyasına uzattığı kardeşlik eli (ağabeylik değil) havada mı kalır yoksa? Yoksa, Osmanlı'yı Şam sokaklarında bırakıp, son Osmanlı sultanını Şam'ın toprağına emanet ettiğimiz gibi, yeniden döner miyiz, eli boş, Şam seferinden? Suriye'nin kışı da döner mi bahara? Yoksa Suriye'de değişim kalır mı bir başka bahara?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Modernite sevdası ve yirminci yüzyıl özlemi

Kerim Balcı 2011.11.11

Yirminci yüzyıl insanlığın bütün tarihi boyunca yaptığından daha fazla hatayı bir asra sığdırdığı bir yüzyıl oldu.

Bediüzzaman'ın ifadesiyle beşer "kurûn-u vustânın (orta çağların) vahşetini bir defada kustu." Modernist paradigmanın evrensel yaygınlık kazandığı bu asrın baskın alem telakkisi cidalci, çatışmacı, dışlayıcı, ötekileyici, kendi varlığını ötekinin düşmanlığının üzerine inşa edici, emperyalist, anti-emperyalist, sosyalist yayılmacı, kapitalist kuşatıcı, terörist, caydırıcı, ön alıcı vuruşçu, ikinci vuruş kapasiteci, hasılı canavar bir medeniyet telakkisiydi. Bireysel bazda 'ego', etnik bazda 'kimlik' ve devlet bazında 'millet-devlet' denilen uydurma aktörlerin rol aldıkları bir medeniyet oyunuydu oynanan.

Olmayan şeylerin "-cı"ları olup çıkmıştı...

Savaş olağandışı değil, olağanüstü hal olarak görülüyordu. Soğuk Savaş ise olağan durumdu. Geleneğin ontolojik tutumu yerini Oryantalist epistemolojiye bırakmıştı: Öteki, yanlış yaptığı için öteki değildi... Öteki olduğu için yaptığı her şey yanlış kabul edilmeye mahkûmdu.

Tıpkı kapitalizmin aşırı meta üretimine pazar bulamaması durumunda içten içe çökmesinin kaçınılmaz olduğu gibi, cidalci medeniyet telakkisi de aşırı düşmanlık üretiminin tüketici bulamaz hale gelmesi durumunda çöker. Post-modern arayışlar böyle başladı. Ötekinin doğrusunun doğruluk değerinin berikinin doğrusunun doğruluk değeriyle kıyaslanamaz olduğu kabullenimi çok sesliliğe, çoğulculuğa ve yer yer de mutlu bir kakafoniye yol açtı. Felsefenin, hermenetiğin kalıpları içinde yeniden dirilişi ve Derridacı dekonstrüksiyonist akım, mana kadar değer kalıplarını da anlamsızlaştırdı. Zaten olmayan kimlikler izafileşti; ego, Martin Buber'in Ben ve Sen'indeki sentezciliğinden tutun Arthur Rimbaud'nun "Je est un autre" (Ben ötekidir) sözünde bulunduğu kendini ötekinde arayış ahlaklılığına kadar bir dizi yeni anlam kazandı. Egonun yaşadığı dönüşüme paralel olarak millet-devletlerin Fransa gibi kurucu babaları millet-üstü yapıların kurucuları oldular. Göç, karma evlilikler, müziğin, televizyonun ve internetin sınır tanımayan sığ, fakat evrensel dili milletleri millet yapan unsurları anlamsızlaştırdı.

Son fasılda çatışma yerini diyaloga, savaşın çözüm ona olağanüstülüğü yerini barışın olabilirliğine bırakacaktı. Eski halle hallenenler, yeni hali hayal edemezler. Modernitenin yükselttiği sınıflar yeni halin değerler cümbüşünü kabullenemedi. İki kutupçular, kutupsuzluğu benimseyemedi. Cepheden dönmüş askerlerin her meselelerini askerce halletme eğilimleri benzeri, yirminci yüzyılın canavar medeniyetinin mirasyedileri yirmi birinci yüzyılı da canavarlaştırmak istediler. İran nükleer silah peşinde koşarken öyle yaptı; İran'ın nükleer hayallerini bahane yapan nükleer deposu Batılı ülkeler de öyle. Taliban Afganistan'ı ve Saddam Irak'ı dünyaya meydan okurken öyle yaptılar; müdahalelerini olmayan ve olmadıklarını kendilerinin de bildikleri kitle imha silahlarına bina eden Anglo-Amerikan ittifakı da öyle. Milletinin kaderini mühürlemek pahasına kendi gururunun peşine düşen Albay Kaddafi de öyle yaptı; Libya'yı bombalamak hususunda muhteris davranan Fransızlar da öyle. Ve daha nice öyle ve öyle...

Modernite sevdası post-modern kuşatıcılığa karşı direniyor. Yirminci yüzyıl özlemi yirmi birinci yüzyılın başlamasını geciktiriyor. Şimdilerde Avrupa'da baş gösteren finansal gerilim sosyal cinnete dönüşürse - ki

İkinci Dünya Savaşı öncesinde öyle olmuştu - Faşizminden Nazizmine kadar Modernitenin mezarlığına gömülmüş bir dizi hortlağın yeni kılıklar içinde canlanması kaçınılmaz görülüyor. Siyaset sahnesi zombiler geçidine dönüşmeden insanlığın şefkate, merhamete, diyaloga, mutlu çoksesliliğe sarılması gerekiyor.

İran bizim mahallenin haşarı çocuğudur, amenna, ama onu aşağı mahallenin hergelelerinin dövmeye kalkışmasını ne mahallelilik gururu kaldırır, ne insanlık onuru, ne de yirmi birinci yüzyılın medeniyet telakkisi...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir konferansla sorun çözülmez ama...

Kerim Balcı 2011.11.18

Güzel insanlar, güzel işleri, güzel yerlerde, güzel zamanlarda, bir de güzel yapınca o kadar güzel oluyor ki! İngilizlerin "beauty is in the eye of the beholder" diye bir sözü var: "Güzellik bakanın gözündedir" diye çevirmek mümkün.

Ama güzel bakıp güzel görmenin de asgari bir varoluşsal gereksinimi var. Hiç değilse var olmalı canım! Hiçbir şey yapmayanlara güzel bakıp, 'vay ne güzel, hiçbir şey yapmıyorsunuz,' demek, yuhalanmaya davetiye çıkarmaktır. Hüsn-ü basarın hüsn-ü sîretle iktiran ettiği an olsa gerektir ki şaire "Hüsn olur kim seyrederken ihtiyâr elden gider" satırını yazdırmış...

Öylesi bir iktiranı Nijerya'nın başkenti Abuja'da yaşıyorum şimdi. Ufuk Diyalog Vakfı ve Fountain Dergisi'nin ortaklaşa düzenlediği "Fethullah Gülen'in düşünce ve aksiyonunu araştırmak: Bir ortak yaşam ve karşılıklı anlayış kültürü oluşturmak" üst başlıklı konferansa katılmak üzere buradayım.

Bu benim Afrika kıtasına ilk ayak basışım. Hakkında nice yayınlanmamış şiirimsiler yazdığım kara kıta Afrika burası. Batı'nın 'ötek'i'si... Benim, ötekine kendimi en yakın hissettiğim yer. Koca bir kıta, okşanacak çocuk başı benim için. Anadolu ne kadar kısrak başı ise Afrika da o kadar çocuk başı... Kızıldeniz, daim akan gözyaşı... Madagaskar, bir kıtanın dudaklarından koparılmış emzik... Afrika, benim için, okşanacak çocuk başı...

Burada güzel insanlar, nicedir, nice güzel işler yapmışlar. Mecnun'a Leyla'yı anlatan kelimeler derd-i aşkın yanında 'aşk' kelimesi gibi, hazz-ı imanın yanında 'iman' sözcüğü gibi kuru gelir. 1998 yılından bu yana burada yapılanlar, bu yapılanları yapmak için yapılmış olan fedakârlıklar anlatılmaya çalışılsa, o yapanların kalbini kırmak ihtimali var. İlk akşam misafir olarak kaldığımız Türk okulunun lojmanına girerken altı dairenin bulunduğu binanın kapısında yedi çocuk arabası gördük. Fatih Üniversitesi'nden Doç. Dr. İhsan Yılmaz, "Ne kadar da iç açıcı!" dedi. Bir evlat arzusu zannettim önce. Meğer Afrika'nın geleceğinin başını okşuyormuş hayalinde. Bu kadarını kelimeler anlatır da çocuklarını bu topraklarda doğurmuş annelerin hissiyatını hangi kelime kervanına yükleyeceğiz?

İyisi mi konferanstan bahsetmeli. Her konferansın olmazsa olmazları var. "Leyla'nın iki gözü, iki kulağı vardı" demenin anlamı yok. İnsandan kaynaklanan problemlerin çözümlerini yine insanda arayan bir düşünce ekolü Fethullah Gülen Hocaefendi'ninki. Doğal olarak insan, eğitim, insan benliğinde ben ve öteki kavramlarının yerleşmesi, dinler ve kültürlerarası diyalog gibi konular konuşulacak. Ama ekstraları da var bu konferansın.

Birinci ekstrası, organizasyon aşamasında konferansa destek veren altı Nijerya üniversitesinin Fethullah Gülen Hocaefendi'nin görüş ve faaliyetlerini tanımak ve konferansa bu çalışma çerçevesinde şekil vermek üzere Türkiye'ye birer akademisyen göndermeleri olmuş. Bu altı kişi daha sonra konferansın yerel organizasyon heyetini oluşturmuşlar. İkinci bir ekstrası, konferansı Pakistan'da önümüzdeki yıllarda düzenlenecek bir paralel konferansın hazırlığını yapan bir heyetin de takip etmesi. Nijerya, bu anlamda sadece civar Afrika ülkelerine ağabeylik yapmakla kalmayacak; Asya'ya da güzel bir örnek sunmuş olacak.

Konferans öncesinde yapılan basın toplantısında çığ gibi büyüyen problemlerine çözüm arayan Nijerya'nın gazetecileri, organizasyon heyetine sormuşlar: "Bir konferansla nasıl çözeceksiniz?" Hayır, bir konferansla sorun çözülüyor. Ama bir konferansta çözümün yol haritası çizilebiliyor. Kaldı ki Nijerya'da da, her yerde olduğu gibi, "Bizde icmali fikirden sonra aksiyon esastır" prensibini esas almış Hocaefendi'nin talebeleri. Yani az konuşmuş, çok iş yapmışlar. 17 okul, bir üniversite, bir hastane açmışlar. Şimdi yapacaklarını değil, yaptıklarının neden daha büyük ölçekte yapılması gerektiğini anlatacaklar...

Ben de bu güzelliği hüsn-ü nazar ile, inşallah hüsn-ü basar ile seyredeceğim. İnsanlar güzel, yer güzel, iş güzel, zaman güzel... "Gör ne güzel iyd olur" diyesi geliyor insanın...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tahrik olma ey Tahrir!

Kerim Balcı 2011.11.25

Kahire'nin, artık 'Arap Hazanı' diyeceğim yalancı baharına şahitlik etmiş olan Tahrir Meydanı, gücün, güç gösterisinin, gücün el değiştirmesinin mekânına dönüştü.

Tahrir artık iskat-ı nizamın (rejimin düşüşünün) mekânıdır; tesis-i intizamın değil. Mısır'ın geçmişini mahveden zalim rejim orada yıkılır da, geleceğini ihya edecek kurumlar orada vücut bulmazlar. Yıkmaxa kolaydır; yapmak yıkmaktan çok daha fazla himmet, çok daha fazla gayret ister.

Bu böyledir. Yenisini yapma zahmetine katlanamayanlar, yarım kalanı yıkmayı marifet sayarlar. Deniz kenarında kumdan kale yapan çocuğundan, yüzlerce çarkı olan sofistike bir sistemi entegre etmeye çalışan mühendise kadar bu böyledir. İnsan ihya eder gibi yapmak ister; inşa eder gibi yapmaktan bıkar. Rububiyetten firavunlaşan nefsin gasp etmek istediği asıl kudret tapınılma arzusu değil, kün fe-yekün suhûletidir. İndirirken "git dersin ve gider" de yenisini tesis ederken ol demekle olmaz.

Mübarek'in -Kaddafi'nin, Esed'in, Bin Ali'nin ve diğerlerinin- tanklarının karşısına çıkmak delikanlılığın cahil cesaretiyle pekâlâ yapılabilir; asıl marifet, birbirine tutunacak çentikleri kalmamış, revâbıt-ı milliye, diniye ve cinsiyesi hayatiyetini kaybetmiş bir halkın unsurlarından yeni baştan bir bünyân-ı marsûs kurmak için gereken alim sabrını göstermekte. Halkın yönetime el koymasıyla (halk devrimi) halkın sokağa dökülmesi arasındaki fark da budur. İkisi de yıkar, ama sadece ilki yerine yenisini tesis eder.

Yok, hayır! Bin alkış, kalkışana! İstibdat karşısında tezellülle baş eğmeyenlere bin senâ! Ama yeni bir bina, yıkılanın taşlarından yapılacaksa, yıkarken tuğlaları incitmemek esastır. Mısır'da tuğlalar incinmiş. Libya'da incinmiş. Suriye'de incinmekte. İncinmeleri için in cin için içine girmekte...

Tahrir, insan hayatının kutsiyetine hâlel getirmemeliydi. Ölmeyi bu kadar kolaylaştırmamalı; hakk-ı hayatı bu kadar sıradanlaştırmamalıydı. Tahrir'de Arap Hazanı'nın gençliği bir diktatörü koltuğundan etmeyi başarmış olabilir; ama bunu yaparken kendi fitratını bozmamalıydı. Meydan, gücün el değiştirdiği iktidar pazarına dönmemeliydi. Her gelenin korkuyla seyrettiği bir isyan ocağı izlenimi vermemeliydi.

Arap Baharı'nın rüzgârı Meltem gibi olmalıydı; Lodos gibi, Poyraz gibi olmamalıydı...

İsyan ahlakı, isyankârlık ahlakı değildir. İtiraz hakkı, itizarı ihzar etmemeli. Ne ezdirmeli insan kendini ne de ezilmekten kaçarken başkasını ezmeli.

Suçun büyüğü yine kendisine geçici bir süre için devredilmiş olan iktidar etme hakkını ebedileştirmek isteyen askeredir. Ama hem kasayı hem kasaturayı askerin eline verip, sonra da 'kasayı geri ver, silahı da gözüm görmesin' demek de safdilliktir.

Şimdi ne olacak? Asker Tahrir karşısında geri adım atarsa, Tahrir yeniden kazanmış olmayacak. Yeniden yıkılmış olacak. Yerine yenisini kurmadığı müddetçe, Mısır demokrasisini Mısır halkı tabandan tavana doğru hareket eden bir derin dalgayla tesis etmediği müddetçe Tahrir her geleni yutan vahim bir dalgaya dönüşecek. Umulur ki Tahrir daha fazla tahrik olmaz. Umulur ki Tahrir yarın yuhalanacakların bugün alkışlandıkları, bugün alkışlananların yarın yuhalandığı bir meydan-ı izmihlâle dönmez. Umulur ki her fecr-i kazipten sonra bir fecr-i sadık geldiği gibi bu yalan bahardan sonra da bir sadık bahar gelir... Bir meltem rüzgârı eser... Plakta Ümm-ü Gülsüm bir çöl şarkısı söyler ve gelecek nesiller Tahrir'in imha eden cesur gençleriyle birlikte inşa eden sabırlı yetişkinlerini de saygıyla yâd ederler...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dış politikada Zaman'ın durduğu yer

Kerim Balcı 2011.12.02

Ölçü değilim; olsa olsa ölçü birimi (vahid-i kıyâsî) olurum. Fitratım şaz; fitrat-ı sânim meczub. Zaman Gazetesi üç milyon satmazsa Türkiye uluslararası satranç tahtasında fillikten şahlığa terfi edemez dedim durdum.

Bunlar geleceğe matuf gözlemlerdi. Geçmişe bakmak hiç huyum olmadığından, "Ey okurlar, Türkiye o tahtada bir piyon idi de filliğe Zaman Gazetesi'nin on binlerden bir milyona çıkan tirajı ve buna paralel dönüşümler sayesinde yükseldi," dememiştim. Şimdi, kurumsal tarihinin 25. (aidiyet tarihinin 23.) yılında gazetemin bütün okur-yazarlarıyla birlikte, bir 'ömrümüzün ilkbaharı muhasebesi' yapmamız gerektiğinden geçmişe bakmak zamanı geldi; bakacak ve diyeceğim.

Neredeysek oraya Zaman'la geldik... Gerçekler hakikaten Zaman'la anlaşıldı...

Zamansız zamanlarda Türkiye "üç tarafı denizlerle, dört tarafı düşmanlarla çevrili" bir ülkeydi. "Herkes bize düşman, herkes bize karşı"ydı. "Türk'ün Türk'ten başka dostu yok"tu. Mecburen de "Bir Türk dünyaya bedel"di. Doğudan derin bir tiksintiyle nefret ediyor, her gün, her saat, her an tekrar eden bir "Arap İhaneti" karşısında titreyip duruyorduk. Batıyı bütün saadetlerin me'hazı ve gelecek kuşaklarımızın saadetinin melcei biliyorduk. Oraya sığınmak istiyorduk; ama sığmıyorduk. İstendiğimiz yeri istemiyor; istediğimiz yerde istenmiyorduk.

Bir jeo-stratejik önem hikâyesidir tutturmuş gidiyorduk. Teoride pek doğrudu: Asya'yı Avrupa'ya, Avrasya'yı Afrika'ya, Doğu'yu Batı'ya, Kuzey'i Güney'e bağlayabilecek yolların kavşağında duruyorduk. Ama o yollar yoktu... Teoride Doğu'nun doğal zenginlikleri Batı'ya topraklarımızdan geçen boru hatlarıyla geçebilirdi; ama o boru hatları yoktu. Teoride medeniyetlerin buluşma noktasında, Hitit, Mısır, Helen, Mezopotamya, Roma, Bizans, Ermeni, Selçuklu, Osmanlı ve daha adları sayılamayacak kadar çok medeniyetin mirasının üzerinde oturuyorduk. Ama birbirimizle konuşmuyorduk. Osmanlı hoşgörüsünden bahsediyor; ama aynı hoşgörüyü tolerans olarak dahi olsun göstermeye yanaşmıyorduk.

Zamansız zamanlarda kendi tanımımız ötekinin düşmanlığının üzerine bina edilmişti. Sanki biz yoktuk da Bulgarların, Yunanların, Ermenilerin, Arapların, İranlıların, Rusların arasında bunların hiçbirinden olmayan ve hepsine düşman olan biri vardı ve biz Türk denilen o bedene hulûl etmiştik. İçine sonradan girdiğimiz için de bu bedene bir türlü yerleşememiş; bu bedenin içine, mecz olmamış bilmem kaç ruhu birden zoraki itelediğimiz için de bir hayli hırpalanmıştık.

Ne yurttta sulh vardı, ne de cihanla barış...

Kendimizle kavgalı; komşularımızla kavgalı; komşularımızın komşularıyla kavgalıydık. En çok da iktidarlarımızın müttefikimiz dedikleri ülkelerden nefret ediyorduk. Geçmişimizle kavgalı, dinimize lakayt, dilimizle sorunluyduk. En çok da geleceğimizi emanet edeceğimiz gençlerimizden korkuyorduk.

Ne camide huşû vardı, ne cemevinde huzur...

Çeyrek asırda hariçteki dünya haritasıyla kafalarımızdaki harita birbiriyle örtüştüyse bu biraz da Zaman sayesinde oldu. Ötekinin yüzüne gülmeyi başarabildiysek bu Zaman'la oldu. Ermenistan depremine yardım için koşabildiysek bu Zaman'la oldu. Demokrasiyi mana buutlu bir kuşatıcı yönetim modeline dönüştürebildiysek; Hristiyan Kulübü saplantılarından kurtulup AB reformlarına milletçe sarılabildiysek; uzaktaki Afrika'yı yakına getirebildiysek bu biraz da Zaman sayesinde oldu.

Enfal zulmüne karşı sesimiz çok cılız çıkmıştı. Küçüktük. Ah, binler özür, o zaman çok küçüktük! Hocalı günü sesimiz yeterince gür çıkmıyordu. Ah, binler eyvah, o zaman pek az idik! Suriye'ye yettik. Fark belli olmuyor mu? Farklı bir gazetenin farklılığı belli olmuyor mu?

Üç milyon satan bir Zaman Gazetesi'nin olduğu bir dünyanın çok daha farklı olacağı şimdiden belli olmuyor mu?

Ben bu gazeteyi bir milyon sattığı için değil, üç milyon satabileceği için sevdim. 25 yıldır var olduğu için onu çıkarıcıları ve okuyıcıları kutlayacak da değilim. Zaman var olduğu müddetçe var olacağı ve okunacağı için bu gazeteyi çıkarmış olanları tebrik ederim.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avrupa Birliği'ni cinnete zorlamamak

Kerim Balcı 2011.12.09

Şimdilerde Türkiye'den Avrupa'nın tek sağlıklı adamı diye bahsetmek pek bir moda oldu. Allah'tan milli gururumuzun bizi sekiz sıfır yenildiğimiz maçlarda bile "Avrupa Avrupa duy sesimizi, bu gelen Türklerin ayak

sesleri!" diye bağırttığı o kimlik arayışı yıllarımızda değiliz. Öyle olsaydı çoktan AB üyeliğinden vazgeçmiş, "Avronuzu alın başınıza çalın bre Frenk fukarası!" naraları atmaya başlamıştık.

Biri, birini bir şeye zorluyor ama neye?

Soğuk Savaş akıyla baksam, Amerikalılar Ortadoğu'daki yapılanmanın başına geçirecekleri Türkiye'yi AB ekseninden koparmak için bir sanal Ankara eksenini oluşturmaya, o eski "Türk'ün Türk'ten başka dostu yok" saplantısının yerine "Türk'ün Türk'ten başkasına ihtiyacı yok" saplantısını ikame etmeye çalıştıklarını iddia edeceğim. Ne ki dünya değiştiği gibi, dünyaya bakan bu gözler de değişti...

Biz bir katakulliye getirilmiyorsak Avrupa'ya mı bir oyun oynanıyor? Türkiye'nin ne de güzel bir şahlanışa geçmiş olduğu söylemi üzerinden Arap dünyasında başlatılan baharimsı şeyin bir benzeri başka coğrafyalarda da başlatılmaya çalışılıyor olmasın! Avrupa bize bakıp devrim yapacak değil elbette, ama Türkiye'ye üyelik müzakere tarihi verildiği zaman hortlayan ırkçılığın, yükselen Türk ekonomisi, Avrupa'da yükselen işsizlik, Avrupa'da artan üçüncü kuşak Türk katılımı ve Avrupa başkentlerinde Avrupalı parlamenterleri fırçalayan Türk bakanlar imajının karşısında yeniden canlanması işten bile değil. Zombi değil mi bu; canlanır canlanır... Yine de bir harici gücün bizi kullanarak Avrupa'nın geleceğini şekillendirmeye çalıştığı ihtimali uzak görünüyör.

Peki, ister beğenelim ister beğenmeyelim, S&P'nin BBB- notu verdiği Türk ekonomisi bir türlü "yatırım yapılabilir" statüsüne çıkamazken, Fransa'nın notunun AAA'dan AA'ya düşmek ihtimali dünya dengelerini neden sarsacak gibi sunuluyor? Ekonomimize hayat veren dış yatırımın yüzden doksan ikisi AB ülkelerinden geliyorken Türkiye AB'siz yapabilirmiş veya AB'yi de sırtlanıp taşıyabilirmiş gibi niye yorumlar yapılıyor?

Elbette iki kuşak sonrası için öngörüler yapılıyor ve Türkiye'ye kayan yatırımın aynı zamanda AB ülkelerinden kaçmakta olduğu düşünülüyor olabilir. Elbette elli yıl sonra Türkiye bu yatırımları milli çıkar adına iç sermayeye dönüştürebilir. Ama Egemen Bağış'ın da altını çizdiği gibi Almanya bugün, bizim 2023 yılında ulaşmayı hayal ettiğimiz ihracatın üç katını yapıyor. Türkiye'nin turizm gelirlerinin tamamına yakınına Almanya, Rusya ve İngiltere üçlüsü sağlıyor. Ortadoğu, Afrika ve Uzakdoğu Asya gibi yeni pazarlara da açılmaya çalışıyor Türkiye ama Almanya'yla yapılan ticaretteki yüzde birlik bir artış, orta ölçekli bir Afrika ülkesiyle yapılan ticaretin on katına katlanmasından daha fazla kazanım sağlıyor. Bu şartlar altında Türkiye'nin ergenlik çağlarına ulaşmış gençlerin bana karışamazsınız fevriliğine kalkışmasının bir anlamı yok. Elbette güçlü olmak güzel. Güzel, ama, en güzel öten horozun sesi bile zamansız olunca rahatsız ediyor...

Peki ne yapmalı? Türkiye, AB üyeliği talebinin sadece muhtemel ekonomik kazanımlarla alakalı olmadığını, tarihin bu en büyük barış projesine katkıda bulunmak kararlılığında olduğunu bilmeli ve bu talebi içselleştirmeli. Avrupa barışı Türkiye'nin barışıdır. Suriye'deki olaylardan bile bu kadar etkilenen bir Türkiye, Avrupa'nın bir dağılma, ekonomik istikrarsızlık, siyasi kutuplaşma ve yeniden kamplaşma sürecine girmesine göz yumamaz. Biz AB üyelik talebimizin kendi iç meselelerimizi halletme manivelası olmadığını da kabullenmeli ve Avrupa'nın kurucu halklarından biri olarak üzerimize sorumluluklar düştüğünü anlamalıyız. Bu sorumlulukların yerine getirilme yeri Brüksel'dir. AB üyeleri bunu henüz anlayamamış, biz de bu sorumluluklar için rüştümüzü henüz ispat edememiş olabiliriz. Hırçınlaşmak onların fehmini açmaz; bizim rüştümüze de delil teşkil etmez...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Medeniyetler İttifakı: Kendi kurduğumuz sofrada misafir olmak

Kerim Balcı 2011.12.16

Doktora danışmanım haklı olarak kızıyor bana. Konusu ve çatısı itibarıyla kendisini böylesine heyecanlandıran bir tez önerisiyle pek nadiren karşılaşmış, ama tezini bitirmek konusunda benim kadar ayak sürüyen öğrencisi de pek olmamış. Hayal ziyadesiyle güzel olunca, sükût-u hayal de ziyadesiyle kalp kırıcı oluyor.

Medeniyetler İttifakı'yla alakalı hissiyatımı bundan daha iyi anlatacak bir benzetme bulabilseydim, kendi doktoramla alakalı yüz kızartıcı durumumu ifşa etmezdim. Dünyanın içinden geçmekte olduğu medeniyetler çatışması psikoza karşısında ancak bu kadar akıllıca davranılabilir, ancak bu kadar zamanlı bir proje ortaya konulabilir, ancak bu kadar hayranlık uyarıcı bir müdahalede bulunulabilirdi. Dünyanın bir tezden çok bir projeyi andıran medeniyetler çatışması söylemine kendini kaptırmış, yeni bir dünya savaşına doğru sürüklendiği bir dönemde İspanya ve Türkiye başbakanları ayağa kalkmış ve Necip Fazıl'ın ifadesiyle "durun kalabalıklar, bu cadde çıkmaz sokak" demişlerdi.

Ve kalabalıklar durmuştu.

İlk ortaya atıldığında naif, temelsiz, kırılgan bir isimden ibaret olarak görülen Medeniyetler İttifakı projesi kısa zamanda BM çatısında bir varlık kazandı. UNESCO'dan sonra en fazla üyesi olan BM kuruluşuna dönüştü. Üye ülkeler zorlanmadıkları halde milli planlarını hazırlayarak başkanlık divanına sundular ve bu planları hayata geçirmek konusunda, altında bağlayıcı imzaları olan Kyoto Protokolü gibi uluslararası anlaşmaların gereğini yerine getirmekte göstermedikleri isteklilikleri sergilediler. İttifak her yıl bir forum düzenleyerek yıllık politikalarını şekillendirmeye çalıştı. İlk forum İspanya'da, ikincisi İstanbul'da, üçüncüsü Rio de Janeiro'da ve dördüncüsü de 9-13 Aralık tarihlerinde Katar'ın başkenti Doha'da yapıldı. Beşinci forum önümüzdeki yıl Viyana'da yapılacak. İlk foruma 800 kişi katılmıştı; Doha'ya 2.500 kişi geldi. Yani İttifak ilk günkü enerjisini kaybetmeksizin varlığını devam ettirdi. Ancak İttifak'ın rüyasını kurmuş olan iki ülke rüyalarına olan inançlarını kaybettiler.

İşte bu kalp kırıcı.

İspanya Başbakanı Zapatero ülkesinde seçimleri kaybetti ve milliyetçi eğilimleriyle maruf yeni hükümetin İttifak'a pek sıcak bakmadığını herkes biliyor. Oysa Türkiye'de değişen bir liderlik yapısı yok. Başbakanımız nekahet dönemine denk geldiği için katılmadığı foruma önceden kaydedilmiş bir konuşma gönderdi. Konuşması dört defa ayakta alkışlandı. Salonda olan devlet başkanlarının görmediği ilgiyi bir video kaydı görüyorsa bu çatı bu zata büyük bir kredi sunmuş demektir. Peki Türkiye bu pek nadir rastlanan güzel fikrin ve bu pek nadir verilen kredinin gereğini yerine getirebildi mi? Ne yazık ki hayır?

Öncelikle Türkiye'nin ilk hazırlanan milli planı dahi arkasından başka ülkeleri sürükleyecek bir içerik taşıymıyordu. Zaten yapılagelen, bazıları da AB üyelik süreci çerçevesinde yapılmakta olan programlar İttifak bünyesinde yapılan faaliyetler olarak kaydedildiler. Üniversitelerde medeniyet araştırmaları bölümleri açılması öngörüldü; Bahçeşehir Üniversitesi'ndeki tek başarılı örneğin dışındaki bütün bölümler kadük kaldı. Lise seviyesinde medeniyet bilincinin oluşturulması, kültürel okuryazarlığın artırılması, farklılıklara saygının öğretilmesi gibi ana başlıklarda müfredat değişikliği öngörüldü; tarihimizin en içi boş şoven-ulusalcı gençliğini bu dönemde yetiştirdik. Hiçbir şey yapılmadı demek haksızlık olur. Sembolik adımlar atıldı. Sivil toplumun faaliyetlerine yer yer destek verildi. Ama ben de doktoram için yüzlerce kitap okudum canım. Hatta birkaç

bölümünü de yazdım. Ama bu kadarıyla doktor unvanı alınmadığı gibi, o kadarıyla da yeni bir Medeniyetler İttifakı heyecanı oluşmuyor.

Doha'daki dördüncü foruma oturumlardan birinin moderatörü olarak katıldım. Yönettiğim oturuma davet edilmiş olan Türk konuşmacı oturuma gelmedi. Bu trenin lokomotifi olmamız gerekirken arkasından koşmakta dahi isteksiz olduğumuzu görmek üzdü beni.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Amerika kendi seçimini yaparken

Kerim Balcı 2012.01.06

Amerika Birleşik Devletleri'nin başkanının sadece Amerika'nın başkanı olacağı ilk seçimleri 2012'de yapılacak.

Bundan önce Amerikalılar dünya başkanlarını seçer, dünya da seyrederdi. Artık Amerikalılar da Amerika-sonrası bir asırda yaşadığımızı söylüyor. Taraf tutmadan, endişelenmeden, heyecanlanmadan takip edebileceğimiz bir seçim olacak 2012 başkanlık seçimleri.

Biz bunun farkındayız da Cumhuriyetçi Parti adayları farkındalar mı bilinmez. Amerikalıların daha ziyade Grand Old Party (Kadim Büyük Parti-GOP) adıyla bildikleri Cumhuriyetçi Parti bir müddettir Amerikan Temsilciler Meclisi'nde çoğunluğu ellerinde bulunduruyor. Gözlemcilerin kanaati, özenle planlanmış hatalar yapmadıkları takdirde GOP adayının başkanlık seçimini rahatlıkla kazanacağı şeklinde. Ancak yine aynı gözlemciler daha aday gösterme kademesinde GOP'un özenle planlanmış hatalar yaptığını ve adeta Başkan Obama'nın kazanması için şartları hazırladıklarını söylüyorlar.

Malum, Amerikan seçim sistemi önseçimler üzerinden iki büyük partinin kendi başkanlık adaylarını belirlemesini öngörüyor. Önseçimler sadece parti içi eğilim taraması görevi görmüyor, aynı zamanda seçmenleri sandık başına taşıyan aylar süren bir maraton hissi de uyandırıyor. 3 Ocak günü Iowa eyaletinde yapılan önseçimlerle bu maraton başladı. Önseçimleri eski Massachusetts Valisi Mitt Romney, sekiz oy farkla kazandı. Seçimin sürprizi Romney'in kazanması değil, eski Pennsylvania senatörü Rick Santorum'un yarışı ikinci sırada tamamlaması oldu. Oysa aralık ayı ortalarında eski Temsilciler Meclisi Başkanı Newt Gingrich ve Texas Milletvekili Ron Paul, Iowa yarışını önde götürüyorlardı.

Seçimin bu sürpriz sonuçla tamamlanmasında Çay Partisi Hareketi'nin son günlerde kendi adayları olan Minnesota Milletvekili Michele Bachmann'dan vazgeçip desteklerini Santorum'a kaydırma kararlarının etkili olduğu söyleniyor. Nitekim ancak yüzde 5 oy alabilen Bachmann yarıştan çekildiğini açıkladı bile. Gingrich'in benzer bir karar alması durumunda GOP'un radikal sağ oylarının tamamen Santorum'un arkasında buluşacağını tahmin etmek mümkün. Gingrich'in 10 Aralık'ta önseçim yapılacak New Hampshire'da kendisinin çok arkasında görülen Santorum'a karşı şansını devam ettirmek için yarışta kalma kararı vermesi de olası. Ancak bu durumda New Hampshire'da Gingrich'in iki katı oy alması beklenen Romney'in yelkenleri iyiden iyiye dolmuş olacak.

Gingrich'in ve hatta Texas Valisi Rick Perry'nin yarıştan erken çekilmesi halinde destekçilerinin oylarının çoğunlukla Romney'e değil, yarışta Romney dışında kim kalmışsa ona kayacağını düşünüyor gözlemciler. Bunun bir dizi sebebi var. İlk sebep Amerikan siyasetinde gizliden gizliye hep ağırlığını korumuş olan din

faktörü: Romney, bir Mormon ve GOP'u sırtında taşıyan Evanjelikler bu durumdan hoşlanmıyor. Romney'in görüşlerinin neredeyse Obama kadar merkezde olduğunu, dolayısıyla Cumhuriyetçi olmadığını söyleyenler de var. Bu durum olası bir başkanlık yarışında Romney için şans olabilir, ama GOP içinde bir adaylık yarışından bahsediyorsak kendisinden daha sağcı bir adayın kullanabileceği bir zayıflık demektir. Romney aynı zamanda GOP'un aday adayları içindeki en zengin kişi. Bu da Occupy Wall Street gibi halk hareketlerinin revaçta olduğu bir dönemde Romney'in isminin partiye zarar vereceği eleştirilerine yol açıyor.

Romney'den başkan adaylığını kapmaya çalışacak kişi ister Gingrich isterse Iowa'da sürpriz yapan Santorum olsun, her durumda kendisini daha radikal bir sağ çizgiye yerleştirecek. Bu da bir taraftan genel Amerikan toplumundaki İslam düşmanlığını körükleyecek, diğer taraftan kendi partisi içinde rakipsiz olarak seçimlere hazırlanan Barack Obama'nın zor bir seçimi kolay bir şekilde kazanmasına yol açacak.

Okyanusun bu tarafından bakınca durum böyle görünüyor.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Suriye'yle ilgili zor yazı

Kerim Balcı 2012.01.13

Suriye'yi dert edinmeyenın akıbetini dert edinmeli. Lakin çözüm odaklı olmayan her dertlenme, zamanla dertleneni başa dert eder.

Sadece zamanın çözeceği bazı dertler vardır; hiçbir dertlenme çözümlerini hızlandıramaz. Ne yapsak, ne yapsak, ne yapsak diye mütemadiyen dert yanan birinin tek yaptığı şey herhangi bir şey yapılmasına engel olmaktır.

Tek başına Suriye'yi dert edinenin zihni kapasitesini dert edinmeli. Zeminimizin yeniden kurgulandığı bir zamanda yaşıyoruz; hadiselerin arka planında kâh el ele vermiş, kâh birbirini kemiren, kâh da birbirinden habersiz bin bir plan kurucu geleceğin planını yapıyor. Memleketlerimizin olduğu kadar, kafalarımızın, algılayışlarımızın, beklentilerimizin haritaları da yeniden çiziliyor. Hazan kokulu Arap Baharı'nın kokusunun ne yapıp edilip Türk Baharı'na da atlatılmak isteneceğini görmeyenler Suriye'yi dert edinseler ne yazar! Yahı Suriye'de olan buğulu bir camdır; camı buğulandıran bu tarafıyla o tarafı arasındaki hararet farkıdır. Ya bu tarafı göremiyorlar, kendilerinden gafiller; ya o tarafı göremiyorlar, komşularından gafiller... Şu buğulu cama bir el atıp silecek analistler niye çıkmaz?

"Suriye'de zulüm yok, zalim bir iktidar da yok, tamamen bir tiyatro oynanıyor," lafı, ahmaklıkla edilemeyecek kadar büyük bir yalandır; söyleyenin ihanetine delildir. Hem görüyoruz; Arap Birliği'nin gözlemci heyeti tam tersi bir tiyatronun varlığından bahsediyor. Hem biliyoruz, Suriye'de zulüm, gösterilerin başladığı son on ayın meselesi değil; son elli yılın mesleğidir. Ne var ki uzlaş ve af olmadan adalet intikamdır. "Zulüm gitsin, adalet gelsin," tamam da, mevcut muhalefet adaleti intikamla mı yoksa uzlaş ve merhametle mi tesis edecek? "Esed gitsin de alemden, gerekirse fesat gelsin" demenin alemi yok! Şimdi zor gibi görülen rejimin yıkılması bile - yıkıldığı zaman görülecek ve Libya'da görüldü- yerine yenisini ikame etmeye kıyasla çok kolaydır. Devrim bir maratondur. Koşucusu son depar için gücünü korumalı. Son düzlükte düşmemek için, şimdi yavaş yavaş koşmak akliselimin gereğidir.

Suriye'nin dertlerini tek başına çözebileceğini düşünenlerin bir gün gelip tek başına kalabileceklerinden endişe etmek lazım. Ben kendime söyleyeyim; dileyen benimle birlikte dinlesin: Ey sen büyüdükçe küçülen nefsim, sen kendini 'Duanız olmasa ne ehemmiyetiniz var!' ferman-ı ebedisinden muaf mı zannediyorsun? Allah'sızların başımıza açtığı bu belaları Allah'sız çözebileceğini mi sanıyorsun? Duan yoksa, gözyaşı gecelerin yoksa, ıstırap dolu, sancı dolu yakarışların yoksa senin de ehemmiyetin yok, köşe yazılarının da ehemmiyeti yok, dünyanın en büyük ordusu senin olsa ehemmiyeti yok, gazetelerin olsa, dergiler çıkarsan ehemmiyeti yok, strateji dahisi olsan ehemmiyeti yok, diploması üstadı da olsan ehemmiyeti yok...

Madem Allah var, öyleyse her şey yar, her şey yarar... Cenab-ı Fettâh'ul-Ebvâb'dan Suriye için ferec ve mahrec istemeli; bir kurtuluş, bir çıkış... Zulme maruz kalanlara bir ferec; geçmişte zulmetmiş, şimdi pişman olmuşlara da bir mahrec... Çözumsuzlük imtihanımız olsa, cümle âlem bilsin ki biz, mazlum olarak ölmeyi, zalim olarak yaşamaya tercih edenlerdeniz..

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yerin altının üstünden hayırlı olduğu bir zamanda ölmek

Kerim Balcı 2012.02.24

Eşya ve hadiselerin bir mülk bir de melekût boyutu var. Birinde maslahat, birinde hakikat hükmediyor.

Sıradan göz, eşya ve hadiseleri mülk cihetiyle, maslahat bakışıyla seyrediyor; olaylar arasında sebep-sonuç ilişkileri kuruyor, tümevarımlarla kanunlar ihdas ediyor, bu kanunlardan çıkarımlar yaparak kararlar alıyor. Bazen basiret dediğimiz melekûtî nazar ise her oluşun birbirinden bağımsız olarak Fâil-i Mütêâl olan Allah'a ait olduğunu seziyor ve olaylar arasındaki ilişkilerin 'şariat-ı fitriye' de denilen Sünnetullah'ın tecellileri olduğunu biliyor. Nihayetinde bir et parçası olan gözle bakanlar, bir netice için nice vesilelere kul köle oluyor, vetirelere takılıp kalıyorlar. Buna karşılık mülk âleminin melekût âlemine açılan penceresi hükmünde olan basiret nazarıyla bakanlar, ihsan şuurunun tabii bir neticesi olarak eşyaya Allah'ın baktığı gibi bakma, hadiseler arasındaki ilişkileri O'nun gördüğü gibi görme, mevcudata O'nun değer verdiği kadar değer verme ve nihayet O'nun değer vermediği şeyleri de hakir görme erdemine ulaşıyorlar. Elbette birinci sınıftakiler bu müteâl insanları gördüklerinde delillerle karşılaştıklarını zannediyorlar; ikinciler de ötekilerin zihnî varlıklarla oynayan çocuklar hükmünde olduklarını düşünüyorlar.

Genelde Suriye'nin tamamında, özelde de son bir haftadır Hums şehrinde yaşanan yürek yakıcı olaylar da neticede hadiseler zinciridirler ve onlara da hem mülk hem de melekût nazarıyla bakılabilir. Mülk nazarıyla bakıldığında artık hazana dönmüş Arap Baharı'nın sürükleyici dinamiğinden, Suriye'de elli yıldır iktidarda bulunan Baas diktasından, oğul Beşşar Esed'in rejimin gerçek hakimi olmadığından, verdiği sözleri yerine getiremediğinden, kardeşi Mahir'in tam bir cani olduğundan, Nusayri-Râfizi-Şii ittifakından, İran-Rusya-Çin ilişkilerinin Suriye özeline yansımalarından, enerji dengelerinden, Sünni jeopolitiği içine hançer gibi dalan Şii hilalinden, PKK ve onun Türkiye, Suriye, Irak ve İran'daki varlığından nemalanan uluslararası silah, insan ve uyuşturucu kaçakçılığı şebekelerinin çıkar ağlarından, Katar'ın başını çektiği Arap Birliği'nin yapıcı olmayan politikalarından, BM'nin gecikmiş ama göz açıcı raporundan, dünyanın ancak Batılı gazeteciler öldüğü zaman uyandığı gerçeğinin acımasızlığından bahsedilebilir. Daha söylenecek çok şeyler vardır da, söyleniyorlar diye

kısa kesiyorum. Çünkü basiret nazarıyla bakıldığında bunların hepsi zihnî varlıklardır ve bunlarla uğraşanlar kendi var ettikleri hayal ürünü sebep-sonuç ilişkilerinin elinde mel'abe olmuşlardır.

Suriye'de yaşananlara -yoksa artık yaşanamayanlara mı demeliyim- bir de melekûtî bir nazarla bakmak mümkündür ki bu satırların yazarı bunu ancak teorik olarak yapabilir. Sofi olmayan mutasavvıfların hiç uğramadıkları kemal mertebelerinden, oralarda otağ kurmuş gibi bahsettikleri misal sakil kaçacak ama melekûtî nazarın şumulünü ortaya koymak için değil, mülkî bakışın darlığını sergilemek için yapıldığından mazur görülebilir sanıyorum. Suriye'de ölen her insanın eceli gelmiştir. Orada oldukları için ölmediler; ölecekleri için oradaydılar. Tekrar ediyorum, mülk bakışı bu nazarı kaldırmaz. Öyle bakan böyle meselelere hiç girmesin. Devam.

Hums'ta ölenler madem zulmen öldürülmüşler, ale'l-ekser kısmı için denilebilir ki, faraza, geri çağrılar, gelmeyecekler. "Biz sizin zalimlerle dolu, altı üstünden daha hayırlı dünyanızdan çok daha güzel bir bahçeye alındık. Hem ev sahibimiz çok da Kerîm'dir. Hem biz kendimizi ölü bilmiyoruz. Bilseniz, siz de çabuk buraya gelmek isteyeceksiniz," diyecekler. Demek ölene üzülop, öldürene kızarken yanlış yapıyoruz. Belki öldürerek kendi ahiretlerini berbat edenlere üzülop, hiçbir şey yapamadığımız için kendilerimize kızmamız lazımdı...

Tekrar ediyorum, kâsır mülk bakışıyla bu kasırlarda dolaşılmaz. Öyle bakan yan bakar... Devam. Belki onlar niye ölüyor diye değil, biz niye yaşıyoruz diye sorgulamak lazımdı. Biz Kur'an'a hakkıyla sahip çıksaydık, Resulullah'a layıkıyla ümmet olabilseydik bizim yaşadığımız zamanda Allah, Habibi'nin ümmetinin üzerine bu musibetlerin yağmasına müsaade eder miydi diye sormamız lazımdı... Böyle bakamadık... Çin'e, Rus'a, Rum'a kızdık... Basar ile fazla meşgul olunca, basirete yeterli yer kalmadı. Bu yazarın basireti de bu kadar...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünya sahnesinde oynayacağımız rol

Kerim Balcı 2012.03.02

Stratejik açıdan Soğuk Savaş'ın bitişi, sosyokültürel açıdan modernitenin tamamlanıp post-modern çağın başlamasıyla örtüştü.

Bireyden uluslararası sisteme kadar bir dizi değişimi tetikledi bu geçiş. Birey, artık kendi eylemlerinin anlamını bilen modern atomize aktör değil, içine atıldığı kültür ortamının ürünü olan ve eylemlerinin sonuçları üzerinde pek az bir kontrol şansı olan zayıf bir varlıktı. Buna karşılık dünya siyasetinin belirleyici aktörleri olan ulus-devletler ve uluslararası paktlar yerlerini çok uluslu tröstlere, ulus devlet normlarını tanımayan mobil devletlere, Singapur ve Dubai örneğinde olduğu gibi şirket devletlere veya Katar örneğinde olduğu gibi emir devletlere bıraktılar. Terör örgütleri hiç olmadıkları kadar etkili olmaya başladı. İstihbarat örgütleri de terör örgütleriyle hiç olmadıkları kadar içli dışlı çalışmaya başladılar. Hasılı devlet etiği ortadan kalktı; sosyal sözleşme çözüldü; geçmişin sosyalist devletleri devletçi kapitalizmi benimsediler ve geçen asrın kapitalist devletlerinden daha başarılı oldular. Yeni, çok aktörlü, aktörlerin rollerinin önceden tahmin edilemez olduğu bir tiyatro oyununa dönüştü dünya siyaseti.

Bu tiyatrodan artık tek kahramanlı savaş oyunları, bütün oyuncuların dramatik bir şekilde ölüp kahroldukları trajediler, oyunun mucizevi kırılma noktalarıyla çözüldüğü ve iyi oyuncunun muradına erdiği Türk filmleri oynanmıyor. Yeni dünya siyaseti daha ziyade onlarca yıl sürüp giden, oyuncuların hiç yaşanmadığı, seyircileri

ekrana bağlayan, ama hiçbir bölümde elle tutulur hiçbir gelişme olmayan şu meşhur Amerikan dizilerini andırıyor. Böyle olunca da oyunun kurgusundan çok, oyuncunun tutarlılığı belirleyici oluyor oyunun başarısında.

Yeni dünyanın yeni aktörlerinin ilkinin Dışişleri Bakanımız Davutoğlu Hoca "evrensel arabulucu" olarak belirlemiş ve Türkiye'yi bu role hazırlamıştı. Komşularla sıfır sorun, güvenlik ihraç eden ülke, yüksek düzeyli istişari toplantılar, vizelerin kaldırılması filan tümünden bu rolün gerekleriydiler. Harika bir buluştu ve gerçekten de iyi çalışılmıştı. Bakan Davutoğlu, arabuluculuk rolü uğruna Medeniyetler İttifakı'nın ağababalığı rolünü feda etti denilse yeridir. Arabuluculuk realist, Medeniyetler İttifakı idealist rollerdir sonuçta. Birincisi çatışmanın varlığını, ikincisi yokluğunu öngörür.

Ben ikisinin de mümkün olduğuna inandım hep: Arabuluculuk devlete, ittifak sivil topluma bırakılarak bu sûri tezat giderilebilirdi...

Yeni dünyanın yeni aktörlerinden ikincisi hamle ülkeleridir. Hamle ülkeleri Soğuk Savaş döneminin süper güçleri gibi büyük ülkeler olmak zorunda değillerdir; ancak medya ve saha hakimiyetleri sayesinde büyük güçlerin planlarını bozabilir, dahası hamle üstünlüğünü ele geçirebilirler. Bugün hâlâ daha Türkiye, Balkanlar ölçeğinde bir hamle ülkesidir. Ne yazık ki Arap dünyasında hamle ülkesi olma vasfını yitirmiş, daha ziyade tepki koyan ülke konumuna itilmiştir. Kafkaslar'da da, Orta Asya'da da durum böyledir. Ortadoğu'da Katar ve İran, hamle ülkeleri durumundadır. Orta Asya'da Çin, Rusya ve İran hamle ülkeleridir. Kafkaslar'da Rusya, İsrail ve İran, hamle ülkeleridir. Afrika'nın ekser kesiminde Çin hamle ülkesidir. Türkiye de Sahra altı Afrika'da yaptıklarından dolayı değil, yapmadıklarından ötürü hamle ülkesi olma potansiyelini taşımaktadır.

Suriye'de Türkiye arabuluculuk yapmakta da zorlanıyor, hamle yapmakta da... Bu da dış politikamızı yeni dünyanın kaldırmayacağı rollere zorluyor: Askerî müdahaleyi konuşabiliyor bazıları. Böyle hatalar yapıldığında yıllarca süren Amerikan dizileri bile yayından kaldırılır. On yıldır yaşanmamış sandığınız kahramanınızın bir gecede acûze-i şemta olduğunun farkına varırsınız...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Amerika'nın düşmanları ve Çin

Kerim Balcı 2012.03.09

Gallup'un 2001 yılından bu yana yaptığı bir araştırmaya göre Amerikan halkının düşman ülke algısında ilk beş ülke hiç değişmemiş: İran, Irak, Kuzey Kore, Çin ve Afganistan.

Ama son üç yıldır bu beş ülkenin düşmanlık sıralamasında değişiklik olmuş. Biraz önceki sıralama 2007 yılının. Amerikan halkının dörtte biri İran'ı en büyük düşman görüyormuş o sene. Afganistan ise halkın yüzde 2'si tarafından en büyük düşman biliniyormuş. Obama'nın başkanlığa gelişi ve Irak'tan çekilme sinyallerinin verilmeye başlamasıyla birlikte en büyük düşman algısı listesinde ikinci sırada olan Irak, 2012 başı itibarıyla yüzde 5 oranıyla en alt sıraya düşmüş. İlginç olan 2007'de dördüncü en büyük düşman olarak görülen Çin'in 2012 itibarıyla Amerikan halkının yüzde 23'ü tarafından ülkelerinin en büyük düşmanı kabul edilmeye başlanması. Çin'i geride bırakan tek düşman ise yüzde 32'ye ulaşmış olan İran.

Gallup, Çin ve İran'la alakalı düşmanlık algısının son bir yıl içinde eşit oranda arttığını tespit etmiş. Bunun bir açıklaması Cumhuriyetçi Parti'nin ön seçim kampanyası boyunca kullanılan İran ve Çin karşıtı söylem olabilir. Nitekim Obama yönetimi her iki konuda da Cumhuriyetçi adayları sorumsuz davranmakla, savaş tamtamları çalmakla ve ülke menfaatlerine zarar vermekle itham ediyor. Ancak her iki ülke konusunda da Obama'nın kafası da net değil. Oysa Çin konusunda Beyaz Saray'ın ikircikli bir tutum içinde olması, dünya ekonomisi ve başta Asya Pasifik olmak üzere bütün dünya güvenliği açısından riskli bir durum.

Bu riskli durumu ortadan kaldırmak için 2011 başında Çin Devlet Başkanı Hu Jintao ve 2012 başında da gelecek yıl devlet başkanı olmasına kesin gözüyle bakılan başkan yardımcısı Xi Jinping Washington'u ziyaret etti. Her iki ziyarette de taraflar "yapıcı, işbirliği içinde ve kapsamlı" dostluk ilişkilerinde kararlı olduklarını ilan ettiler. Ancak Jinping'in ziyaretinden kısa bir müddet sonra Amerikan Senato ve Kongre'sinden yıldırım hızıyla geçen bir yasa Çin'den ithal edilen mallara Ticaret Bakanlığı'nın ekstra gümrük vergileri yükleyebilmesini karara bağladı. Mevcut Amerikan yasalarının da Dünya Ticaret Örgütü kurallarının da kabul etmediği bu uygulama Obama yönetiminin bakış açısıyla bir ticarî koruma tedbirinden ibaret. Buna karşılık düzenleme Çinlileri, NATO füze kalkanı İranlıları ne kadar kızdırdıysa o kadar kızdırdı. Dünya siyasetindeki temel hareket alanını ekonomik nüfuz alanı yayılmacılığı olarak gören Çin, bu tür kısıtlayıcı yasalarla, bir zamanlar Sovyet Rusya'nın etrafında kurulan NATO üsleriyle sağlanmaya çalışılan Çevreleme Politikası arasında bir fark görmüyor zira.

Her Çinli meseleyi böyle çatışmacı bir pencereden okumadığı gibi, her Amerikalı da Amerikan-Çin ilişkilerinin geleceğinin kaçınılmaz olarak bir kapışma olduğu kanaatinde değil. Kendisinden aslında bir kapışma tezi bekleyeceğimiz, fakat tam tersi bir tezle karşımıza çıkan sıra dışı bir isim ABD'nin eski Savunma ve Dış İşleri Bakanı Henry Kissinger. Kissinger, geçen yıl ilk baskısını yapan ve şimdi karton kapak baskısı çıkacak olan Çin Üzerine (On China, Penguin, 2012) adlı kitabında Amerika-Çin ilişkilerinin geleceğinde çatışmanın bir gereklilik değil bir tercih olduğunu ve her iki ülkenin de tarafların bütün kaynaklarını tüketecek, dünya düzenini tümenden yıkacak böylesi bir tercihten uzak durmaları gerektiğini söylüyor. Kissinger'e göre çatışmanın alternatifi çatışmasızlık değil, aksine ABD ve Çin'in bölgedeki diğer ülkelerle birlikte bir Pasifik Birliği oluşturmaları. Kissinger, bu sayede Pasifik ülkelerinin Amerika tarafından terk edilmeyeceklerini, Amerika ile Çin arasında bir tercihe de zorlanmamış olacaklarını düşünüyor. Sizce Amerikalılar kimi dinleyecekler? Artan işsizlik ve iflaslardan sürekli zenginleşen Çin'i sorumlu tutan Cumhuriyetçileri mi, Çin'le ittifak yapmaktan bahseden Kissinger gibi vizyonerleri mi?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni dünya haritası Suriye üzerinden çizilmesin

Kerim Balcı 2012.03.16

Yeni bir dünyadan bahsedildiğinde aslında bir 'eski dünya'dan bahsediliyordur.

Var olan, tecrübe edilmiş olan eski dünyadır. Yeni dünya henüz olma aşamasındadır. Yeni dünya her zaman bir oluşun, bir arayışın adıdır. Yeni bir haritanın, yeni bir dünya telakkisinin, yeni dünya siyaseti aktörlerinin, hatta insanın tabiatla ve Yaratıcı'sıyla olan ilişkilerini yeni baştan formatladığı yeni bir paradigmanın habercisidir yeni dünya. Ama olacak olan bu dünya, hemen her defasında yıkılanın üzerine inşa edildiğinden, yeni dünyanın kurucu dinamikleri eski dünyanın yıkıcı akımları tarafından şekillendirilir.

1815'te Viyana'da toplanan Avrupa'nın büyük güçleri Fransız İhtilali'nin yıkıcı mikro-milliyetçilik akımları karşısında Metternich Sistemi'ni kurmuş ve bir Yeni Dünya'dan bahsetmeye başlamışlardı. Aslında statükocu, olanın korunmasını öngören bir dünyaydı bu. Fakat öncesindeki eski dünyanın kaotik, parçalanmış yapısına karşı kurgulandığından merkezi otoriteleri güçlendirecek, Avrupa'da yeni güç odaklarının ortaya çıkmasına engel olacak bir şekilde tasarlanmıştı.

Metternich Dünyası uzun ömürlü olmadı. 1848 devrimleri Avrupa'da sınıf tabanlı toplum düşüncesini doğurdu ve liberal demokrasi tarih sahnesine çıktı. Sancılı bir süreçti bu. Kıta Avrupası bu sancılı süreçte yığınla savaşlar, bölünmeler, birleşmeler yaşadı. Birinci Dünya Savaşı, bu sancılı sürecin yeni bir dünya düzeni doğurma hamlesiydi. Wilson ilkeleriyle şekillenen yeni dünya, bir milletler ailesinden, kendi kaderini tayin hakkından, millet-devletlerden bahsediyordu. Metternich'in yüz yıl önce yok etmeye çalıştığı millet-devletler, bu defa insanlığın doğal varoluş durumuna dönüşmüştü. Dünya, ilk defa bir süper devletle tanıştı. On asırdır İstanbul'dan Lizbon'a kadar uzanan Avrupa başkentleri arasında el değiştiren dünya başkenti olma özelliği ilk defa Pasifik ötesine kaydı.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Yalta Konferansı'nda yeni bir dünya düzeni kuruldu. Kurucular, eski dünyada eksik buldukları noktaları tamamladılar. Dünya, bir tek süper devlet için fazla büyüktü. İkincisi keşfedildi. Kısa bir müddet sonra da iki süper devlet için fazla küçük olduğunu keşfedecekler ve Soğuk Savaş sonrası yeni dünya düzensizliğinden bahsedeceklerdi.

20. yüzyıl, 11 Eylül saldırıları ile bitti. Ancak 21. yüzyıl henüz başlamadı. Yeni dünya, sözlüğünü, kırılma noktalarını, kamplarını, güç ilişkilerini, çekişme konularını üzerine inşa edeceği sembolik bir çatışma arıyor hâlâ.

Kısa zamanda küreselleşen söylemi ve hemen her dünya vatandaşını ilgilendiren insani içeriğiyle Suriye krizi, yeni dünyanın anlam ve karşıtlıklar haritasının üzerine bina edileceği sembolik çatışma olmaya aday görünüyor. İşin içinde insanlık tarihi kadar eski demokrasi ve despotizm çatışması da var, din çatışması da; etnik bölünmüşlük de var, dil kargaşası da; enerji jeopolitiği de var, İsrail lobisi de; Sünni-Şii ikilemi de var, aşiret yapıları da; Osmanlı'nın mirası da var, Fransız sömürgeciliğinin hayaleti de... Daha şimdiden Rusya, Çin ve İran, mevcut Suriye rejiminin yanındaki yerlerini ilan etmiş durumdalar. AB ile Arap Ligi de karşı kutuptaki yerlerini almaya hazır görünüyor.

Suriye krizi Suriye içinde çözölemeyip küresel bir krize dönüşürse 21. yüzyıl dünyasının anlam ve çatışmalar haritası Suriye'nin sosyal kırılma noktaları üzerinden şekillenebilir. On yıl sonra Latin Amerika'da yaşanacak bir kutuplaşmanın dolaylı sebebi bugün Suriye'de Bakara Aşireti ile Şam yönetimi arasında gözlemlediğimiz çatışma; veya Suriye Milli Konseyi'nde yaşanan çatlaklardan herhangi biri olabilir.

Suriyeli muhalifler dünyanın kendi dramlarına sessiz kalmamasını haklı olarak talep ediyorlar; ama acaba kendi dramlarının dünyanın geleceğini dramatik bir şekilde etkileyebileceğinin de farkındalar mı?

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Arap Baharı ilk büyük kaybını Mali'de verdi

Kerim Balcı 2012.03.23

Dün Arap Baharı'nın rüzgârı tersine esti ve Mali'de askerler darbe yaptı. Darbenin sözcüsü Amadou Konare, darbenin mevcut Amadou Toumani Toure yönetiminin kuzeydeki Berberi Tuareg isyancılarına karşı yetersiz mücadelesine askerın gösterdiği bir tepki olduğunu söyledi.

Tuaregler geleneksel olarak Libya ordusunda paralı asker olarak savaşıan, Mali'nin kuzeyinde görece barışçıl bir şekilde yaşayan berberi bir kavim aslında. Albay Kaddafi'nin has adamları da Mali'nin güneydeki demokratik yönetim bölgesine değil, Ezavad denilen kuzeydeki bu Tuareg bölgesine sığınıyorlar bir müddettir. Tuaregler, Kaddafi'nin düşmesinden sonra Ezavad'ın Kurtuluşu İçin Milli Hareket adlı bir çatı örgüt altında birleştiler ve o gün bugündür başlayan iç savaş 200.000'e yakın insanı evlerinden etti. Dün itibarıyla evini kaybedenlerden biri de Devlet Başkanı Toure oldu.

Tuaregler sadece Mali'de yaşamıyorlar. Yaygın olarak Mali, Cezayir, Nijer ve Libya'da yaşayan Tuareglerin kontrol ettikleri bölge Türkiye'nin beş katı büyüklüğünde bir alan. Mali'den ayırmak istedikleri Ezavad da bir uçtan bir uca 800 kilometreyi aşan mesafesiyle Türkiye büyüklüğünde bir bölge. Mali'nin geri kalan kısmı Ezavad'ın ancak yarısı kadar. Tuareg isyanı, tarihi kökenlerden de yoksun değil. Tuaregler, Fransız ve İtalyan sömürgeciliğine karşı isyanın da bir parçası olmuşlar. Özel olarak Ezavad'ın bağımsızlığını amaçlayan ayaklanmalar Mali'nin Fransa'dan bağımsızlığını kazandığı 1960 yılından bu yana hep yaşanmış. 1991 öncesinde ayaklanmaların merkezi Fransızların sürgün yeri olarak kullandığı Cezayir imiş. Cezayir'den yönetilen ayaklanmalar, 1991 yılında henüz bir yarbay olan Amadou Toumani Toure'nin yirmi üç yıldır ülkeyi demir yumrukla yöneten General Mousa Traoré'yi tutuklaması ile yaşanan demokratik devrimle son bulmuş. Bundan sonra ülkede yapılan demokratik seçimler kısa zaman içinde Mali'yi Afrika'nın en istikrarlı yönetimlerinden birine dönüştürmüş. 2002 yılında 1991 demokratik darbesinin asker kahramanı olan Yarbay Toure, devlet başkanı seçilmiş. Bu arada Libya'da ücretli asker olarak çalışan Tuaregler, bir hayli tecrübe, silah ve bağımsızlık arzusu biriktirmişler. Ancak bu arzuyu ateşleyen, Kaddafi rejiminin çöküşü olmuş.

Mali devrimi üzerinde derinlemesine yorum yapmak için henüz erken. Devrimi yapan askerler kendilerini 'Demokrasinin Yeniden Tesisi ve Devletin Yeniden Kuruluşu İçin Milli Komite' olarak lanse ettiler. Yaptıkları ilk televizyon yayınında iktidara el koymak gibi bir niyetleri olmadığını ve milli birlik ve üniter devlet yapısı yeniden tesis edilir edilmez iktidarı demokratik yollarla seçilmiş bir devlet başkanına devretmeye yeminli olduklarını açıkladılar. Fakat dünyanın hiçbir yerinde asker, iktidara kalıcı olarak el koyduğunu veya diktatörlük yapmak niyetinde olduğunu söylemez. Neticeyi hep birlikte göreceğiz ve analiz edeceğiz.

Şimdilik üzerinde daha rahat konuşabileceğimiz ve Türkiye'nin Afrika ve Ortadoğu politikasını belirlerken dikkat etmesi gereken gözlem şudur: Tuaregler gibi sınır aşan nüfus yapıları bölge politikalarında istikrarsızlık unsuru olabiliyorlar. Aynı yapılar elbette istikrar unsuru da olabilirler. Nitekim Bediüzzaman Said Nursi Hazretleri, Kürtlerin Türkiye, Suriye, Irak ve İran topraklarındaki varlığını bir tehdit unsuru olarak algılamak yerine İslam kardeşliği ve Muhammedî dayanışma fikrinin temel dayanağı olabilecekleri olarak algılamaktan yanaydı. Tuaregler, Kaddafi aşireti ve El Kaide yandaşları tarafından manipüle edildiklerinde sonuç sadece şimdi Mali'de gördüğümüz iç savaş ve askerî müdahale olmakla kalmaz. Kuzeydoğu Afrika'nın hemen tamamını içine sürükleyen büyük bir bölgesel savaşa da dönüşebilir. Bu tür sınır aşan nüfus unsurlarının kötü niyetli güçler tarafından manipüle edilmesine müsaade etmemek Türkiye'nin Afrika ve Ortadoğu politikalarının uzun vadeli stratejilerinden biri olmalıdır.

İsrail siyasetine İran damgası

Kerim Balcı 2012.03.30

İsrail'in ana muhalefet partisi Kadima'nın başına ezici bir oy çokluğuyla eski genelkurmay başkanlarından Şaul Mofaz'ın seçilmesi ülke ve bölge siyasetini pek çok yönden etkileyecek.

Kadima, Ariel Şaron'dan sonra Ehud Olmert ve Tzipi Livni gibi şahin de olsalar sivililikleriyle öne çıkan liderler tarafından yönetilmiş bir partiydi. Dahası bu ikisi de tarihi Filistin topraklarında doğmuşlardı. Yani İsrail'in kuruluş sonrasında geçirdiği iki önemli süreci temsil ediyorlardı. Ülkeyi kuran asker-militan kuşak yerini sivilere; Doğu Avrupa'dan göç eden kuşak da İsrail-Filistin topraklarında doğan 'sabralara' (kaktüs demektir) bırakıyordu.

Mofaz'ın Kadima'nın başına geçişi bu süreçlerin ikisini de tersine çevirmiş bulunuyor. Şaul Mofaz, İsrail'in 16. Genelkurmay başkanıydı. Asker kişiliği o kadar baskındı ki, daha sonra ülkenin savunma bakanı, başbakan yardımcısı ve ulaştırma ve yol güvenliği bakanı gibi makamlarında oturmuş olması onun mümeyyiz vasfının bu olmasına engel olmadı. Mofaz denilince hâlâ eski genelkurmay başkanı akla geliyor.

İsrail siyaseti Olmert-Livni kuşağına kadar siyasetteki asker kişi ağırlığını emekli genelkurmay başkanlarını bakanlık koltuklarına oturtmak, hatta parti başkanı yapmak suretiyle korumuştur. Yitzhak Rabin, Ariel Şaron ve Ehud Barak akla gelen ilk örnekler. Ancak Olmert ve Livni siyasetteki bu asker kişi ağırlığını kırabilmiş liderlerdi. Her ikisi de profesyonel siyasetçiydiler. Ehud Olmert yıllarca Kudüs Belediye Başkanlığı yapmış bir isimdi. Livni avukatlık yapıyordu ama babasının izinden gitmiş ve genç yaşta Likud siyasetinde ağırlığını hissettirmişti. Her iki isim de askerlere karşı güçlerini en az askerler kadar sert olmaktan alıyorlardı. Ama asker değillerdi. Şimdi durum değişiyor.

Mofaz, İsrail-Filistin doğumlu da değil. Oysa son on yıldır İsrail nüfusunun yarısından fazlası İsrail topraklarında doğan insanlardan oluşuyor ve bunun siyasete yansıması da normal bir şey. Binyamin Netanyahu, sonradan Amerika'ya göç edip orada büyümüş olsa da İsrail'de doğmuş bir lider. Ehud Barak da İngiliz Manda Yönetimi'ndeki Filistin'de doğmuş. Şaul Mofaz ise Tahran doğumlu. Göçmenliği onun bir göçmen hissiyatı yaşadığı anlamına gelmiyor elbette, ama toplumun büyük bir kesiminin yaşadığı İsrail'de doğmuş büyümüş olma ayrıcalığını (sabralar kendilerini ayrıcalıklı biliyorlar) yaşamadığı anlamına geliyor. Dahası İsrail'in kurucu kuşağı gibi Doğu Avrupa'dan, mesela Rusya'dan, Polonya'dan, Doğu Almanya'dan veya Macaristan'dan göç etmiş bir göçmen değil Mofaz. Aşkenaz değil yani. Batı Avrupa'dan göçen Sefaradlardan da değil. Geleneksel sınıflandırmada -bize yakışmaz söylemesi ama öyle diyorlar- üçüncü sınıf olan Mizrahilerden biri o. Tıpkı daha önce İsrail siyasetine damgasını vurmaya kararlı olan ve bir cinsel istismar skandalıyla siyasal hayatı söndürülen Irak asıllı Kürt Yahudisi General Yitzhak Mordehay gibi...

En alttakilerin en üsttekilere kendilerini kabul ettirme yöntemi sertliktir genellikle. İsrail siyaseti için böyledir bu durum. Falaşalar kendilerini genel topluma amansız askerler olarak kabul ettirmişlerdir mesela. Oysa kendileri de kendi ülkelerinde askerlerden çok çekmişlerdir. Şaul Mofaz'ın demir yumruk bir asker olduğu onun genelkurmaydaki görevi sırasında da biliniyordu, savunma bakanlığındaki faaliyetleri sırasında da. Tzipi Livni parti içi liderlik yarışında Mofaz'ı Netanyahu'dan daha sağcı olmakla suçluyordu. Doğru mudur yanlış mıdır zaman gösterecek. Bazen iktidar konumları insanları ılımlılaştırır da...

Şimdiden görebildiğim şu var: İster iktidara gelsin, ister ana muhalefetin başında kalsın Şaul Mofaz İsrail siyasetinde İran'ın daha fazla konuşulmasını sağlayacak. İsrail'in bölge siyaseti de ister istemez daha fazla İran endeksli hale gelecek.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Falkland Savaşı'nın otuzuncu yılında Kuzey-Güney çatışması

Kerim Balcı 2012.04.06

İngiltere ve Arjantin geçtiğimiz pazartesi günü Falkland (Malvina) Adaları Savaşı'nın otuzuncu yıl anma programlarında birbirlerini suçlamaya devam ettiler.

Otuz yıl önce, 2 Nisan 1982'de Arjantin'deki askerî cunta, tarihi olarak kendilerine ait olduğunu iddia ettikleri Falkland Adaları'nı işgal etmiş, Margaret Thatcher yönetimi binlerce kilometre öteden uçak gemileri göndererek 1833'ten beri yönettiği adaları geri almıştı. 74 gün süren çatışma İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan tek transatlantik çatışma olduğundan ve tarihin en belirgin kuzey-güney savaşı olduğundan dikkat çekiciydi. Sonunda Arjantin tarafı adalardan çekildi. Hiçbir zaman bir savaş ilan edilmemekle birlikte Arjantin tarafı yenilgiyi kabul etti ancak adalar üzerindeki egemenlik iddiasından da hiçbir zaman vazgeçmedi.

Falkland Savaşları, Thatcher'a 'Demir Lady' lakabını ve 1983 ve 1987 seçimlerini kazandırdı. Arjantin'de ise askerî cunta bir yıl içinde çöktü. 1983 yılında yapılan seçimlerde siviller iktidara geldiler ve dereceli bir şekilde demokratikleşme hamleleri yapıldı. Ancak Arjantin'in demokratikleşmesi Falkland Adaları üzerindeki ulusal emellerinden vazgeçmesine yol açmadı. 1994 yılında yapılan anayasa reformunda adaların Arjantin toprağı olduğu yönünde bir madde anayasaya sokuldu. 1998 yılında adaların etrafında petrol kaynaklarının bulunduğu tespit edilmesi üzerine Arjantin egemenlik haklarını daha yüksek sesle ifade etmeye ve İngiltere'nin bölgede petrol aramaları başlatmasına karşı çıkacağını duyurmaya başladı. O gün bugündür Arjantin İngiltere'yi bölgeye asker yığmakla suçluyor. İngiltere'nin 2010 yılında milli petrol firmalarına adaların etrafında arama yapma imtiyazı vermesiyle konu Birleşmiş Milletler'e taşındı ve sıcak çatışma potansiyelini hâlâ koruyor.

1982 yılında Latin Amerika ülkeleri kendi içlerinde bölünmüşlerdi. Arjantin'deki cunta yönetimi ancak Peru yönetiminden, o da örtülü olarak, destek görebilmişti. Şili'deki Pinoşet diktası bile İngiltere'ye destek vermişti. Bugün ise Latin Amerika Brezilya'nın arkasında bir blok oluşturmayı başarmış durumda ve Arjantin'in Falkland Adaları üzerindeki egemenlik iddiası bütün Latin Amerika ülkeleri tarafından destekleniyor.

Pazartesi günü İngiltere Başbakanı David Cameron, Arjantin'in otuz yıl önce yaptığı müdahaleyi "büyük bir hata" olarak tanımlayan bir açıklama yayınladı ve İngiltere'nin cevabının ada halkının kendi geleceklerini tayin hakkını koruma gayreti olarak yorumladı. Buna karşılık Arjantin Cumhurbaşkanı Cristina Kirchner, adaların hâlâ İngiltere tarafından yönetiliyor olmasını "anakronik" bir durum olarak nitelendirdi. Her iki ülkede de savaşta hayatlarını kaybedenler için birer anı ateşi yakıldı. İngiltere'deki ateş 74 gün yanacak. Buna karşılık Arjantin'deki ateşin ilelebet yakılması öngörülüyor. Kullanılan dil ve sembolizm her iki tarafta da aynı türden belki, ama bunlara yüklenen anlamlar Arjantin tarafında çok daha keskin ve daha duygusal. Bu da özelde Arjantin'de Falkland Savaşları'nın izinin, genelde de Latin Amerika'da kuzeyli kolonicilere karşı olan kinin hâlâ silinmediğini gösteren bir emare.

21. yüzyılın dünya haritası yeniden çizilirken Orta ve Latin Amerika, Meksika ve Brezilya gibi yükselen iki değeriyle dünya ekonomi ve siyasetinin belirleyici bölgelerinden biri olacağa benziyor. Benzer bir yükseliş Afrika için de dillendiriliyor. Bu durumda kuzey ile güney arasında varlığına ancak teorisyenlerin inandığı çekişme gerçeğe dönüşebilir. Yeni dünyanın oyun kuran aktörlerinden biri olmak isteyen Türkiye'nin güneyin meselelerine bigane kalması düşünülemez.

Falkland Adaları ile alakalı tartışma Türkiye için Kıbrıs adası çevresindeki petrol ve doğalgaz rezervlerinin değerlendirilmesi konusuna örnek teşkil edebilecek olması açısından da dikkatle takip edilmeye, hatta taraf olunmaya değer bir konu.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni Konsept: Dağalbâzlar, Taziyân, Aslanın kuyruğu ve eşek

Kerim Balcı 2012.04.13

Aşağıdaki rubaiyi çarşamba günü Fars Haber Ajansı yayınladı.

Rubai, Ayetullah Hamaney'le alakalı yazdığı övgü şiirleriyle tanınan ve son seçimlere şiirleriyle damgasını vuran şair Şucâiddîn İbrahimî'nin imzasını taşıyor. İbrahimî, siyasi mesaj yüklü rubailerıyla, hicivleriyle, İran tarihinin derinliklerine yaptığı atıflarla süslenmiş "sırlı" ifadeleriyle bilinen bir şair.

Yeni Konsept

Suriye'de "Türk" "Taz"ın peşine düşmüş / Neymiş; "yeni bir konsept" belirivermiş / Ama başarısızlığa mahkûmdur "Melik Abdullah"ı" taklit eden / "Davud," "Gül" ve "Receb" şimdilerde hilebazlığa soyunmuş...

Aslanın Kuyruğu

"Bîşe"de şakacıktan kuyruğunu gösterince (aslan) / Türkiye "Tazı" denen ihtiras köpeğini salıverdi / Suriye Irak değildir, akıbeti kötü olur / Eğer "eşek" böyle aslanın kuyruğuyla oynamaya devam ederse...

Şucâiddîn İbrahimî, Fars Haber Ajansı'na gönderdiği şiirine bir dibace de eklemiş ve dibacede şiiri yazma sebebinin Suriye'ye yönelik "Batılı, Arap ve Türk müdahalesi karşısında duruşunu ilan etmek" olduğunu söylemiş. Rubaide kullanılan ifadeler İbrahimî'nin İslam öncesi Sasanî ruhunu koruduğunu ve Sasanîleri yıkan İslam fetihleri sırasında oluşan karşıtlıkların dilinin hâlâ cari olduğunu ortaya koyuyor.

Taz ile başlayalım. İbrahimî, Suriye'de Türklerin Taz'ın peşine düştüğünü söylerken Sasaniler döneminde kullanılan Taziyân ismine atıfta bulunuyor. Sasaniler, İslam öncesi dönemlerde Araplara Taziyân derlerdi. Taziyân, Sasanileri tarih sahnesinden silince İran İslamlaşmakla birlikte içten içe bir Arap düşmanlığı da beslemeye başladı. Zamanla esoterik metinlerde Taziyân ismi ahir zamanda gelecek Ye'cüc ve Me'cüc gibi yeryüzünü fesada verecek kavimlerden biri olarak geçmeye başladı. Gündelik kullanımda "taz" kelimesi de

"çapul" anlamını kazandı. Bu sebeple rubainin birinci mısraı "Suriye'de Türk çapul peşine düşmüş" şeklinde de okunabiliyor.

İbrahimî Suriye'de Türklerin Taz'ın peşine düştüğünü söylerken, Sasanilere karşı Kadisiye'de verilmiş savaşın yeniden kurgulandığını ve bu kez Taz'ın (Arapların) yanında Türklerin yer aldığını söylüyor. Bu ittifakın adını da NATO'nun Yeni Konsept'i ile irtibatlandırıyor ve rubainin ikinci mısraında bu konsepti küçümsüyor. İbrahimî, Gül, Erdoğan ve Davutoğlu'nu da Suudi Kralı Melik Abdullah'ı taklit ederek hilekârlığa (Türkiye Kürtçesinde de kullanılan bu Farsça kelime dağalbâz) başvurmakla itham ediyor.

Rubaisinin ikinci dördlüğünü Aslan Kuyruğu diye isimlendirmiş olan Sasanî şairi, bu defa Türklerin Araplara karşı da samimiyetsiz olduğundan dem tutmuş. Yalan yok! Çok başarılı iki mısrada hemen her kelimenin birden fazla manası var ve manaların karşılıklı örgüsü dönüp dönüp Türkiye'yi hicvediyor. Birinci mısrada şair "orman" anlamına da gelen "Bîşe" ismini kullanıyor ve aslanın şakacıktan ormanda kuyruğunu gösterdiğini söylüyor. "Bîşe"nin Başbakan'ımız Recep Tayyip Erdoğan'ın en son İran ziyaretinde gittiği Meşhed'in eski isimlerinden biri olduğu ve şehrin bir kasabasının hâlâ bu adla bilindiğini bilmeyenler için bu ifadenin çok bir anlamı yok. Ama böyle bakılınca, aslanın Ayetullah Hamaney, kuyruğun da İran'ın Türkiye'ye karşı kullanabileceği doğalgaz ve petrol silahı olduğu anlaşıyor. Meşhed'de bu konuda bir "şakacıktan kuyruk gösterme" oldu mu olmadı mı onu bilemiyoruz. İbrahimî, gösterilen kuyruğa karşı Türkiye'nin ihtiras köpeğini salverdiğini söylerken de şairlik maharetini gösteriyor ve aynı mısraya Türkçede "tazı" ifadesinin "köpek" anlamına geldiği ve Türklerin aslında Araplara köpek nazarıyla baktıkları imasını da sığdırıyor.

Rubai Suriye'nin Irak gibi kolay kolay düşmeyeceğini ima eden bir satırla devam ediyor ve "Eğer 'eşek' böyle aslanın kuyruğuyla oynamaya devam ederse akıbeti kötü olur" meydan okumasıyla bitiyor. Bu son satırda bahsi geçen eşeğin Türkiye olduğunu İranlılar arasında yaygın olan "Eşek Türk" deyişinden biliyoruz zaten. Şucâiddîn İbrahimî'nin bu rubaisini ne yapacağız? Bunun üzerine siyaset bina edip Tahran'la (Meşhed'le mi deseydim? Veya ormanla mı?) ilişkilerimizi mi bozacağız? Bu rubaiyi yayınlayan Fars Haber Ajansı İran rejiminden bağımsız hareket etmeyeceğine göre bunu bir "işaret fişeği" olarak mı kabul edeceğiz? Bunların hepsi İranlı boşboğazın "dağalbâz" dediği devlet büyüklerimizin vereceği kararlar. Benim âcizane duruşum şu: İran'ın doğalgazı kadar, dağalbâzlarını da hesaba katsınlar bu kararı verirken...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Güney-kuzey çekişmesi ve YPF kamulaştırması

Kerim Balcı 2012.04.20

Dünya politikasının nasıl bir şekil almakta olduğunu gözlemleyebileceğimiz önemli bir olay geçtiğimiz hafta İspanya ile Arjantin arasında yaşandı.

Arjantin Devlet Başkanı Cristina Fernandez de Kirchner 1999'dan bu yana %57 hissesi İspanyol Repsol firmasına ait olan YPF (Yacimientos Petrolíferos Fiscales) firmasının yeniden millileştirilmesi kararını alarak iki ülke arasında etkileri uzun sürecek bir kriz başlattı. Krizin gerçek sebepleriyle alakalı bilgilerimiz netleşmeye başlayınca göreceğiz ki aslında krizin kendisi daha büyük bir çatışmanın uzantısı: Derinlerde bir yerlerde

kalkınmasını tamamlamış Batı ülkeleri ile, hızla kalkınan ve kalkınırken enerji açlığı hızla artan Çin acımasız bir savaşa tutuşmuş durumdalar. Ama Batı bloğunun sancaktarı olan ABD de, Çin de mücadelenin farklı aktörler üzerinden yürütülmesini tercih ediyor. Tıpkı Sudan, kuzey ve güney olarak bölünürken yaşanan benzer bir savaş olduğu ve fakat iki büyük gücün adları hiç telaffuz edilmediği gibi.

Yine öyle oldu. Arjantin yönetimi YPF'nin "doğal kaynaklar üzerinde egemenliğin yeniden tesisi" gerekçesiyle millileştirildiğini ilan etti. Arjantin halkı da kararı büyük bir zafer kazanılmış edasıyla destekledi. Zira Repsol'un yönetimindeki YPF sürekli olarak kan kaybediyordu. Şirketin ham petrol üretimi 1999'dan 2011 sonuna kadar %40 civarında azalmıştı. Doğalgaz üretimi zirve yaptığı 2004 yılından 2011 sonuna kadar %37'lik bir düşüş göstermişti. Repsol-YPF yoğun bir şekilde borçlanmasına karşın son bir yıl içinde çok büyük petrol rezervlerine ulaştığını açıkladı. Bu tür açıklamalarının enerji sektöründe bir satış öncesi fiyat yükseltme hamlesi olduğunu herkes bilir. Belli ki Repsol Arjantin'den çekilmeye çalışıyor ve fakat çekilirken yatırdığı 13 milyar doların mümkün olduğunca fazla miktarını geri kazanmaya çalışıyordu.

Nitekim Arjantin yönetiminin millileştirme kararından sonra Financial Times gazetesinde çıkan bir haber İspanyolların YPF'nin ellerindeki hisselerini Çinli bir şirkete satmaya hazırlandığını iddia etti. Haber, bu girişimin kamulaştırma yapılmadan önce Arjantinliler tarafından bertaraf edilmiş olabileceğini de ima ediyordu. Her durumda YPF'nin değerinin yapay olarak artırılmaya çalışıldığı, %57'lik hissesinin ederinden daha fazla bir değere Çinlilere satılmaya kalkışıldığı ve fakat bu girişimin başarısızlıkla sonuçlandığı açıktı. Bu durum ABD yönetiminin YPF'nin kamulaştırılmasına karşı neden İspanya'nın istediği kadar sert bir tepki göstermediğini de açıklıyordu. Amerikalılar bu dev petrol şirketinin Çinlilerin eline geçmesinden Arjantin devletinin elinde kalmasını tercih etmiş olmalıydılar.

İspanyollar ve İspanya'nın üyesi olduğu Avrupa Birliği gelişmelerden elbette memnun değil. Ancak memnuniyetsizliklerini İspanya-Arjantin ticari ilişkilerini tümenden askıya alacak kadar bariz bir şekilde ifade etme lüksüne de sahip değiller. Tıpkı 2004 yılında Rusya'nın çoğu Avrupa ülkesinin memnun olmayacağı bir şekilde Yukos yönetimine el koyması karşısında Rus petrol ve gazına bağımlı olan Avrupa ülkelerinin sessiz kalmak zorunda kalması gibi bir durumla karşı karşıyayız. Arjantin, İspanya'nın üçte biri büyüklüğünde bir ekonomi. Ama Brezilya'nın rüzgarı bile yetiyor ona. Latin Amerika ülkelerinin son yıllarda kendi aralarında tesis etmeyi başardıkları dayanışma göz önüne alındığında İspanya'nın ve Avrupa Birliği'nin yapabilecekleri fazla bir şey kalmıyor.

YPF krizinin Arjantin yönetiminin, hatta devlet başkanı Cristina Fernandez'in şahsının korumacı ekonomiye olan inançlarına ve özelleştirme karşıtlıklarına bakan yönleri de var elbette. Ancak bunlar 20. yüzyıl 21. yüzyıldan ayıran mümeyyiz vasıflar niteliğinde şeyler değiller. Oysa kuzey-güney çekişmesi, enerji açlığını gidermek için dünyanın her yerinde ne pahasına olursa olsun petrol firmaları almaya çalışan bir Çin, bölgesel ittifaklar ve tabii ekonomik karşılıklı bağımlılıkların ülkelerin dış politika seçeneklerini kısıtladığı gerçekleri yeni asra has gözlemler. Oyunun yeni kuralları bunlar...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yeni nükleer diplomasi ve Çin

Nükleer savaş tehdidi Soğuk Savaş dönemi diplomasisinin başat unsurlarından biriydi.

Şimdilerde diplomasi nükleer silah ve bu silahları taşıyacak balistik füze edinme tehdidine dönüştü. Üstü örtülü de olsa bu tehdidi bir diplomasi silahı olarak kullanan iki ülke var dünyamızda: İran ve Kuzey Kore. George W. Bush Amerika'sının "Şer Eksenini"nin üyeleri olan bu iki ülkenin de nükleer silah ve kıtalararası nükleer başlık taşıyabilecek füze üretme gayretleri göze çarpıyor son dönemlerde. Fakat iki ülkenin projeleri hem niyetleri, hem de mevcut gelişmişlik aşamaları açısından farklılaşıyor.

Kuzey Kore'nin elinde geçmişte Çin'den ve Sovyet Rusya'dan edinmiş olduğu nükleer başlıklı füzeler bulunuyor zaten. Dahası nükleer yakıt zenginleştirme konusunda İran'ın çok daha ilerisinde olduğuna inanılıyor. Amerikalı uzmanlar Kuzey Kore'nin kendi zenginleştirdiği uranyumla nükleer silah yapabilecek aşamaya geldiğine inanıyorlar. İran da uranyum zenginleştirmeyi başarmış durumda, ancak kendi zenginleştirdiği uranyumun ancak tıbbi araştırmalar ve enerji üretimi için kullanılacak seviyede zenginleştirilmiş olduğu düşünülüyor. Nükleer silahlarda kullanılacak düzeyde bir zenginleştirmeye ulaşmak için İran'ın minimum üç yıllık bir çalışmaya daha ihtiyacı olduğu söyleniyor.

Buna karşılık İran nükleer başlık da taşıyabilecek kıtalararası balistik füze üretiminde Kuzey Kore'nin bir adım önüne geçtiğini iddia ediyor. Bu bir Acem yalanı da olabilir tabii. İran'ın belli başlı balistik füzelerinin hemen tamamı (Şahab, Kiyam ve Gadr serileri) Kuzey Kore'den alınmış Scud teknolojisinin üzerine geliştirilmişti. Buna rağmen İran Simorg adlı çift kademeli ateşleyicili taşıma aracıyla 700 kg ağırlığındaki bir uyduyu 1000 km yüksekliğe çıkarabilecek bir uzay aracını ürettiğini iddia ediyor. Uzmanlar, Simorgların İran'a ICBM (kıtalararası balistik füze) kapasitesi kazandırmış olabileceği görüşündeler.

Aynı kapasiteyi edinmek isteyen Kuzey Kore, 13 Nisan günü başarısız bir deneme atışı yaptı. Pyongyang tarafından bir meteoroloji uydusu yerleştirme amacıyla fırlatıldığı açıklaması yapılan füze, doksan saniye uçabildi. Kuzey Kore, 2006 ve 2009 yıllarında da benzer denemeler yapmış, her ikisinde de başarısız olmuştu. Kuzey Kore'den gelen haberler Pyongyang'daki rejimin başarısızlıkla üzülen askerlere ve yeni devlet başkanı Kim-Jong un'a moral olmak üzere bir nükleer deneme yapmaya hazırlandığını gösteriyor. Oysa 13 Nisan denemesinin nükleer başlık taşıyabilecek bir ICBM geliştirme çabası olduğu bütün dünya tarafından anlaşılmış ve Pyongyang bu denemeleri durdurması konusunda geleneksel müttefiki Çin de dahil olmak üzere hemen bütün dünya ülkelerinin desteğiyle BM'de kınanmıştı. Ne var ki 19 Nisan'da Hindistan 5.000 km menzilli Agni V füzelerini başarıyla deneyerek ICBM kulübünün yeni üyesi olduğunu ilan edince Çin de tavrını değiştirdi. 23 Nisan günü Çin en yetkili ağızlardan Kuzey Kore ile olan dostluğunun ebedi olduğunu ilan etti.

Görülen o ki Kuzey Kore nükleer silah ve ICBM teknolojilerini geliştirme çabalarıyla dünyaya meydan okumaktan çok dünyayla olan problemlerini avantajlı bir anlaşmayla bitirmeye çalışıyor. Pyongyang'lı kaynaklar yeni yönetimin resmî olarak hâlâ bitmemiş olan 1950-1953 Kore Savaşı'nı bir barış anlaşmasıyla sonuçlandıracak ve Kuzey Kore'nin uluslararası camia tarafından tanınmasını sağlayacak bir düzenleme karşılığında BM'nin taleplerini dikkate alabileceğini ve nükleer ve ICBM testlerini tümünden durdurabileceğini söylüyor.

Bu denklemde Çin yeni dünyanın kendisi olmaksızın yönetilemeyeceğinin içselleştirilmesini isteyen yükselen ejder olarak kabul görmek istiyor. Çin için İran'ın nükleer silah ve füze emelleri de aynı anlamı taşıyor; Suriye'deki rejim değişikliği ihtimali de... Doğrusu yanı başında hızla yükselen ve ABD'nin vizesiyle önce nükleer kulübe, şimdi de sessiz sedasız ICBM kulübüne kabul edilen Hindistan varken işin içinden çıkmanın Çincesi de böyle olur zaten...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İsrail'i bir arada tutan askerlik düzenlemesi çöküyor

Kerim Balcı 2012.07.13

Kurulduğu günden bu yana İsrail'i bir arada tutan Torato Omanuto (Temel meşgalesi Tevrat meselesi) düzenlemesi çöküyor. İsrail toplumunun en ciddi sosyal kırılma çizgisini dindar-laik çatışması, dindar-laik çatışmasının en kesif konusunu da askerlik hizmeti oluşturuyor.

Torato Omanuto bu anlaşmazlığın fiili çatışmaya dönüşmesini engellemiş olan bir düzenleme. Düzenlemeye göre yeşiva öğrencisi olan dindarların askere alımları Savunma Bakanlığı tarafından sürekli olarak erteleniyor ve sonunda yeşiva öğrencileri askerlikten muaf olacakları yaşa ulaşarak askerlik hizmeti yapmaktan kurtuluyorlar. Torato Omanuto'nun hiçbir yasal arka zemini yok. Uygulama tamamen bir teamül olarak işliyor. Yani bu haftaya kadar işliyordu.

İsrail devleti kurulacağı zaman Filistin'deki Yahudi nüfusunun küçük bir bölümünü oluşturan anti-Siyonist dindar Yahudiler "Allah'ın Yahudiler için kurmuş olduğu planı bozan" bu gelişmeye karşı çıkıyorlar. Zira onlar Mesih gelmeden bir Yahudi devletinin kurulmasını kitaplarındaki ahir zaman alametleri kronolojisine ters buluyorlar. Devletin kurucusu David ben Gurion yeşiva yöneticileri ve cemaat liderleriyle görüşerek onlara bir ortak yaşam formülü sunuyor. Buna göre dindarlar İsrail devletinin kurulmasına karşı çıkmıyor, karşılığında da bu devlete hizmet etmek zorunluluğundan muaf tutuluyorlar. Bu muafiyet, vergi verme ve askere gitme gibi konuları kapsıyor.

Tabii Tevrat tanımayan laikler baştan beri bu uygulamaya karşı çıkıyorlar. Ancak 1990'lı yıllara kadar bu uygulamadan yararlanan yeşiva öğrencisi sayısı nispeten az olduğundan konu ciddi bir siyasi krize yol açmıyor. Dahası dindar Siyonist yeşiva öğrencileri dört ayı geçmemek ve askerlik hizmeti sırasında yine ibadet ve Tevrat eğitimiyle meşgul olmak şartıyla askere gitmeye de razı oluyorlar.

Sorun, bu uygulamadan yararlanan yeşiva öğrencileri sayısının 1948'de 400 ve 1968'de ancak 800 iken 2005'te 41.450'ye ulaşmasıyla su yüzüne çıkıyor. 1990'lı yıllarda İsrail Yüksek Mahkemesi uygulamayı eşitlik ilkesine aykırı buluyor ve hükümetten bu konuda yeni bir düzenleme yapmasını istiyor. 1999 yılında zamanın başbakanı Ehud Barak, Torato Omanuto'nun reformu için çalışmalarda bulunmak üzere Tal Komisyonu'nu görevlendiriyor. Komisyonun tavsiyeleri çerçevesinde 2002 yılında Tal Yasası geçiyor. Yasa yeşiva öğrencilerini askerliğe teşvik edecek mekanizmalarla Torato Omanuto'nun kendiliğinden ortadan kalkmasını öngörüyor. Ne var ki yasa yeşiva öğrencilerini ikna edemiyor; laikleri de tatmin edemiyor. 2005 yılında sadece 31 yeşiva öğrencisi askerlik hizmetine başvuruda bulunuyor. 2007 yılında Tal Yasası'nın süresi 2012 Ağustos'una kadar uzatılıyor. Geçtiğimiz şubat ayında İsrail Yüksek Mahkemesi mevcut haliyle Tal Yasası'nın kabul edilemez olduğunu ve ağustostan sonra yenilenmesi gerektiği hükmünü ilan ediyor.

Konu anamuhalefet partisi olan Kadima'nın hükümete katılma şartı olarak gündeme geliyor ve Kadima milletvekili Yohanan Plesner'in başkanlık yaptığı bir komisyon Tal Yasası'nı değiştirecek bir yasanın çalışmalarını başlatıyor. Bu arada laikler de Tel Aviv'de Plesner'i destekleyen dev protesto gösterileri düzenliyorlar. Plesner düzenlemenin sadece yeşiva öğrencilerini kapsaması için gayret gösteriyor. Ancak iktidardaki Likud Partisi

düzenlemenin bugüne kadar askerlikten yasal olarak muaf olan Arapları da kapsamı gerektiği hususunda bastırıyor. Sonunda rapor İsrail vatandaşı Arap ve Bedevilere de zorunlu askerlik hizmeti öngörecek şekilde Likud tarafından kabul ediliyor. Ultra-Ortodoks dindar Yahudiler bu yasanın geçmesinin devletin kurulması aşamasında anti-Siyonistlerle Siyonistler arasında varılmış olan ortak yaşam anlaşmasını feshedeceğini söylüyorlar. Likud'lu Stratejik İşler Bakanı Moshe Ya'alon'a göre bunun anlamı iç savaş demek. Diğer taraftan Kadima, Plesner Raporu'nun bir Plesner Yasası'nı meyve vermemesi durumunda koalisyondan çekileceğini ilan etmiş durumda.

Askerlik hizmetleriyle ilgili bir Plesner Yasası geçerse bunun ultra-Ortodoksların vergiden muafiyet gibi diğer avantajları konusunda da emsal teşkil edeceği kesin. Bu tartışmaların onlarca muhtemel sonucu var. Yargı-hükümet kavgası bunlardan en muhtemeli. Dindar-laik çatışması da en geniş çaplı olanı.

İsrail'de yaşananlarla Arap ülkelerinde yaşananlar arasında ironik bir benzerlik var. Her iki durumda da dindarlık kamusal alana çıkıyor. Arap ülkelerinde dindarlar nicedir yasaklandıkları kamusal alana girmeyi başarıyorlar; İsrail'de de dindarlar nicedir uzak durmaya çalıştıkları kamusal alana zorla çekiliyorlar.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Avrupa Birliği'ne karşı Şanghay Beşlisi

Kerim Balcı 2012.07.27

Başbakan Erdoğan, Kanal 24'te Sansürsüz Özel programında konuştu. Öğrendik ki Rusya Devlet Başkanı Putin ara sıra Türkiye'ye "AB'de ne işiniz var?" diye takılmış.

Başbakan'ımız da en son ziyareti sırasında Putin'e "Alın bizi Şanghay Beşlisi'ne, biz de AB'yi gözden çıkaralım." diye latife yapmış. Sözün latife keyfiyetinin hangi kısmında olduğu belli değil. Şanghay İşbirliği Örgütü'ne (örgütün 2001'den beri adı bu) dahil olamayacağımızı iyi biliyoruz da "alın bizi" diyerek mi latife yapıyoruz, yoksa Şanghay İşbirliği'ne dahil olsak da AB üyeliği hedefimizden vazgeçmeyeceğimiz halde sanki vazgeçmişiz gibi yaparak mı? Başbakan'ımızın AB liderlerine devamlı olarak "Bizi başka arayışlara götüreceksiniz." dediğine bakılırsa ikisi de değil. Belki söylenen sözün latife kısmı Şanghay İşbirliği Örgütü'nün (ŞİÖ) AB'nin değil de NATO'nun alternatifi olduğu gerçeğiyle alakalıdır; ya da belki Başbakan'ımız Türkiye'nin bir buçuk ay önce ŞİÖ nezdinde edindiği 'diyalog ortağı' statüsünü yeterli bulmadığını ima etmek suretiyle latife yapmıştır.

Kanaatimce latifenin muğlaklığı da bir latife sanatıdır. Yine de halkımızın kafasının karışmamasında fayda var. ŞİÖ, AB'den değil, Amerika önderliğindeki yeni dünyanın tek kutupluluğa doğru kaymakta olduğu gerçeğinden duyulan rahatsızlığın bir sonucu olarak kuruldu. 1996 yılında ilk kurulduğunda Rusya ve Çin'in yanı sıra Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan olmak üzere beş üyeli bir birlikti ve Şanghay Beşlisi adını aldı. 2001'de Özbekistan'ın katılımıyla Şanghay Beşliği ilga oldu, yerine Şanghay İşbirliği Örgütü kuruldu. Birliğin tam üye sayısı o gün bugündür artmadı. 'Gözlemci ülke' statüsü geçen aya kadar Hindistan, İran, Moğolistan ve Pakistan'a verilmişti. Geçen ay Türkiye'nin 'diyalog ortağı' olarak kabul edildiği zirvede Afganistan'a da 'gözlemci ülke' statüsü verildi. Örgütün Türkiye'nin yanı sıra iki 'diyalog ortağı' daha var: Beyaz Rusya ve Sri

Lanka. Birliğin ekonomik ve kültürel işbirliği alanında geliştirmeye çalıştığı projeleri var elbette, ama temelde hükümetler arası bir güvenlik-işbirliği örgütü ŞİÖ. Bu sebeple de bir entegrasyon projesine dönüşmüş olan AB'nin değil, daha ziyade NATO'nun alternatifi görünümünü veriyor. Sosyo-politik ve ekonomik bir işbirliği örgütü olan AB'ye bir alternatif aranacaksa ASEAN veya Bağımsız Milletler Topluluğu daha anlamlı duruyor.

Türkiye hakikaten AB'ye alternatif arayışına sürükleniyor mu? Başbakan'ımızın da ifade ettiği gibi Merkel-Sarkozy ikilisinin sürekli olarak Türkiye'yi refüze ettiği, kendi prensiplerini ayaklar altına alarak Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'ni bütün Kıbrıs'ı temsilen birliğe kabul ettiği ve bu tavırlarıyla da daha ziyade bir Hristiyan kulübü imajı vermeye başladığı doğru. Biz Türklerin pek hoşuna gittiği üzere yüz yıl önce Avrupa'nın hasta adamı olan Türkiye'nin Avrupa'daki tek sağlıklı ekonomi olduğu da bir noktaya kadar kabul edilebilir bir iddia. Ama bütün bunlar Türkiye'nin AB üyeliği hedefinden vazgeçmesi için yeterli sebepler değil. AB üyeliği -evet bir metni kutsamanın anlamı yok ama- neticede bir kalite standartları metnine uyum anlamına gelmektedir. AB üyeliği için aşılması gereken fasıllarda aday ülkelere dayatılan kalite standartlarının benzeri, hiçbir alternatif birlikte teşkil edilmemiştir. Buna en yakın prensipler silsilesini çok daha basit bir seviyede ASEAN ülkeleri benimsemiş durumda. Ama ASEAN Yolu diye bilinen bu prensipler silsilesi problemlerin barışçıl yollarla çözülmesi gibi âlemşümül değerler içerirken AB kriterleri ülkede içilecek sütün içindeki bakteri sayısına kadar bir standartlar manzumesi getiriyor.

Türkiye bu standartların alternatifini ancak kendi Ankara kriterlerini oluşturmak suretiyle bulabilir. Türkiye'nin ya Avrupa Birliği veya başka bir birlik gibi bir seçeneği yoktur; ama ya Avrupa Birliği olur veya olmaz gibi bir alternatifi vardır. Bu sebeple Şanghay'ın Brüksel'in alternatifiyymiş gibi zikredilmesi ancak latife olabilir. Bütün bunlar Türkiye'nin ŞİÖ'deki Diyalog Ortağı statüsünün veya ileride edinilebilecek olan Gözlemci Ülke ve hatta tam üye statülerinin önemsiz olduğu anlamına gelmez. Türkiye ŞİÖ ile herhangi bir işbirliği geliştirebilmiş olan tek NATO üyesi ülkedir. Bu da ona gelecekte NATO ile ŞİÖ arasında çıkabilecek nüfuz alanı çatışmalarında iki güç merkezi arasında arabuluculuk yapma ve güçler dengesinde muvazene unsuru olma şansını verecektir. Türkiye, hiçbir zaman ABD veya Çin kadar güçlü bir ülke olmayacak. Ancak bu iki ülkenin arasında ağırlığını herhangi bir tarafa koyduğunda güçler dengesini etkileyebilecek bir kritik ülke olabilir Türkiye.

Bu açıdan bakıldığında ŞİÖ, AB'nin alternatifi olamayacağı gibi, AB üyeliği de ŞİÖ üyeliğinin alternatifi olamaz. Türkiye her iki hedefine doğru kararlı bir şekilde yürümeye devam etmelidir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dış politikada denge nasıl tutturulacak?

Kerim Balcı 2012.08.10

Mısır örneği dindar-Sünni çoğunluğu olan ülkelerin devrim sonrasında rahat bırakılmadığını gösteriyor. Gazze sınırında yaşanan hadiseler İhvan yönetimini daha tam anlamıyla iş başı yapamamışken Hamas'la karşı karşıya getirdi.

Mısır uçakları Gazze sınırında "radikal İslamcı" hedefleri bombaladılar ve yirmi kişi öldü. Oysa beklenen, Mursî yönetiminin Gazze sınır kapılarını bir daha kapanmayacak şekilde açtırması ve İsrail'e karşı kontrollü bir

gerginlik politikası izlemesiydi.

Benzer sorunlar Esed sonrasının Suriye'sinde de yaşanacaktır. Suriye, Sünni ve dindar nüfus ağırlığı olan, tarih boyunca İslam medeniyetinin önemli merkezlerinden biri olmuş bir ülke. Bu ülkenin sorunsuz bir şekilde demokratikleşmesine müsaade edilmeyecektir. Gerek Mısır, gerekse Suriye'ye yönelik Türk dış politikasını şekillendirenlerin düşebilecekleri en korkunç hata bölge politikasının tek öznesinin Türkiye olduğunu ve Türkiye'nin artık nesneleşmiş olan yeni rejimler üzerinde her türlü şekillendirici etkisinin olacağını düşünmeleri olur. Hakikat şu ki gerek bu ülkelerin on yıllardır nesneleştirilmiş nüfus grupları gerekse bölge politikasında bir asırdır etkili olmuş haricî özneler Türkiye'nin bölge siyasetinin geleceğini belirlemesini istemezler. Bu on yıllar boyunca kendini bölge siyasetinin öznesi olarak görmüş olan ülkeler de aralarında yeni bir özne görmekten rahatsız olurlar. Suriye özelinde bu ifadelerin karşılığı şudur: Yıllarca içlerinden ama kendilerine yabancı bir iktidar tarafından ezilmiş olan Suriye halkı, Ankara'yı kendilerine dost ama yine de yabancı bir yönetim merkezi olarak görmek istemeyecektir. Suriye'nin geleceği yeni baştan çiziliyor ise bunu biz çizecek değiliz. Bunu Suriyeliler çizecektir. Kurtuluş Savaşı'nı yaşamış ve kendi kaderini tayin hakkını zamanın moda ifadesiyle "yedi düvel"e kabullendirmiş bir milletin evlatları olarak bize düşen, Suriye'nin kendi geleceğini tayin hakkına saygı duymaktır.

Ne var ki yıllardır Suriye'nin kaderine ipotek koymuş olanlar Esed sonrasında Türkiye'nin bu kadar tarafsız kalabileceğini düşünemezler. Sui zan, sui ahlakın teşmilidir. Kendi sömürmüş olanlar, şartların değişmesiyle birlikte bölgede ortaya çıkan yeni aktörlerin de sömüreceğini zannederler. İran için, İsrail için, Fransa için Suriye'de yaşamakta olan şey Suriyelilerin efendilerini değiştirme gayretinden ibarettir. Efendisiz bir toplum olmaları düşünülemez. Bu önyargıdan dolayı Suriye'nin geleceği belirlenirken Türkiye'nin kendisiyle meşgul olmasını istemeleri muhtemeldir. İran Genelkurmay Başkanı'nın PKK'nın Şemdinli kumpasıyla eşzamanlı olarak sarf ettiği "sıra Türkiye'de" sözü, bir tespitten çok bir tehdittir. Sırayı size getireceğiz manası ağır basar. Irak'ın Türkiye ile ilişkilerini gözden geçirmek yönündeki kararı da benzer saiklerle alınmış bir karardır. Şii eksenli Suriye'de çökerse Lübnan'da da çökecektir ve herhalde birkaç on asırdır alt planı hazırlanmış olan Şii yayılmacılığı projesi hayata geçirilemeyecektir. Tahran da, artık Tahran'ın kuklasına dönüşmüş Bağdat da bunu istemez. Ankara'ya düşen, bu oyunun dışında kalmaktan çok, önce bu oyunun çok oyunculu olduğunun farkına varmaktır.

İş dönüp dolaşıp "bırakalım kendi bildikleri gibi yapsınlar" pasif dış politika anlayışı ile, "biz bırakırsak başkaları bildikler gibi yapar; madem haritalar yeniden çiziliyor, kalem bizim elimizde olmalı" aktif anlayışı arasındaki dengeye geliyor. Bir taraftan Suriyelilere (Mısırlılara, Tunuslulara, Libyalılara, Yemenlilere) "biz sizin haklı taleplerinizi elde etmenizi destekliyoruz ama bunun karşılığında dostluğunuzdan başka bir beklentimiz yok" mesajı vereceksiniz; diğer taraftan on yıllardır dostluğun çok ötesinde beklentilerle bölgede at koşturmuş güçlere "bölge öyle eskiden olduğu gibi sahipsiz değil; bize sormadan burada hiçbir dönüşüm projesini hayata geçiremezsiniz" gövde gösterisini yapacaksınız. Akıllı güç işte buna denir. Hem güçlü olacak hem de akıllı olup gücünü göstermeyeceksin. Her meseleyi devlet organlarına çözdürmeye kalkışmayacak, sivil toplumun hızlı, çevik, ama her zaman kontrol altına alınamayan hamlelerinin önünü açacaksın. Orduna güvendiğin kadar müteahhidine de, eğitimcine de, üniversitelerine de güveneceksin. Bazen Türk Dışişleri'nin hamlelerini eleştirdiğimiz oluyor. Ancak bu, kolay bir işi berbat ettiklerinden değil, çok zor bir işi yaparken her türlü fikrî desteğe ihtiyacı olacaklarına inandığımızdandır. Allah, yardımcıları olsun.

Kaos mu daha tehlikeli, Sünni-Şii çatışması mı?

Kerim Balcı 2012.08.17

Cumhurbaşkanı'mız, İslam İşbirliği Teşkilatı'nın Mekke'deki zirvesinde Sünni-Şii çatışmasının İslam dünyasının öz kaynaklarını tüketeceği ve bu dünyayı Ortaçağ'a geri götüreceğini söylemiş. "Ortaçağ'a geri dönme" ifadesi Avrupa-merkezci bir dünya telakkisinin ürünüdür.

Zira İslam Ortaçağı ile Avrupa Ortaçağı birbiriyle örtüşmez. Avrupa'nın Ortaçağ dediği döneme mukabil gelen İslam tarihi 13-14. asırlarda yaşanan kaotik isyanlar ve birbirlerini kovalayan Haçlı ve Moğol istilaları dışında bir altın çağdır; Avrupa'nın terminolojisi kullanılacaksa eğer, muhteşem bir aydınlanma dönemidir.

Elbette Cumhurbaşkanı'mızın Ortaçağ'a geri dönme ifadesini kullanması tecahül-ü arif çerçevesinde ele alınabilir. Ancak madem yaşanmakta olanlara tarihi referanslarla uyarılar ve hatta açıklamalar getireceğiz, Sünni-Şii çatışmasının Yeniçağ'a dönüş olarak ele alınması daha uygun düşer. Böylesi bir tarihi referans, yaşanmakta olan veya daha büyük ölçeklerde yaşanabilecek çatışmanın irdelenmesi açısından da işe yarayacaktır.

Entelektüel ve sanatsal üretkenlik ve dünya görüşü dinginliği açısından altın bir çağ olan İslam Ortaçağı büyük oranda "içtihat kapısının kapandığı yüzyıl" olarak kabul edilen 13. yüzyılda kapanmış ve İstanbul'un fethine kadar geçen dönem İslam dünyasının fetret devri olmuştur. Haçlı seferleri, Anadolu'yu kasıp kavuran ve Şii'likten çok Şamanizm'le bağlantılı olan Babai İsyanları, onların hazırladığı zeminde bütün İslam dünyasını ayaklar altına alan Moğol İstilasası ve Anadolu Selçuklularının beylikler halinde ayakta kalmaya çalıştıkları dönem bu fetret devrinin içindedir. Denilebilir ki Osmanlı'nın fetret devri İslam dünyasının fetret devrini kapatmış, kırk yıl sonra İstanbul'un fethiyle birlikte de Avrupa'nın Ortaçağı da son bulmuştur.

İslam Ortaçağı Sünni ve Şii unsurların bir arada bulunduğu, kültürel ve hatta askeri mücadelelerin de yaşandığı ancak bu mücadelenin daha ziyade kalkınmayı tetikleyen bir mücadele olduğu bir devir idi. Fatımi Şii'leri Mısır'da İslam tarihinin en büyük üniversitesi olan El-Ezher'i kurmuş, Sünnilik ona karşı Nizamiye Medreselerini ve daha sonra Memlükler'in zirve döneminde Kudüs medreselerini kurmuştu. Cuma günleri hangi halifenin ismine hutbe verileceği üzerinden savaşlar devam edip gitmiş, ancak kaos ortamı yaşanmamıştı. Kudüs'ü Fatımiler'in elinden alan Selçuklular da, daha sonra şehri geri alan Fatımiler de şehri talan etmemişler, masum halklar anlamsız yere kılıçtan geçirilmemişlerdi.

İslam dünyasında insan hayatını değersizleştiren ve işte Avrupalı anlamıyla gerçek Ortaçağı başlatan hadise Haçlı Seferleri'dir. Bu dönemde de Batılı çapulculara karşı İslam dünyasının savunuculuğunu Sünni Selçuklular yüklenmiş olduklarından Şii'ler arasında çok seslendirilmeyen bir "Sünnilerin gölgesindelik" hissiyatı yayılmıştı. Babai İsyanlarını Şii'ler desteklemediler. Moğol İstilasası'ndan da Şii'ler ve Sünniler eşit derecede zarar gördüler. Akkoyunlular Sünni idi. Kendilerini İslam âleminin başat gücü kabul ediyorlardı. Şah İsmail Akkoyunlu Uzun Hasan'ın torunlarını mağlubiyete uğrattığında onlardan bu başat güçlük arzusunu ve Osmanlı aleyhtarlığını da devraldı. Fakat artık İstanbul İslam toprağı olmuş, Yeniçağ başlamıştı. Takip eden 250 yıl boyunca Osmanlı Devleti ile Safevi Devleti arasında devam edecek olan Sünni-Şii çekişmesi aslında başat güç olma mücadelesinin uzantısından ibaretti. Ne Osmanlıların baştan kararlaştırılmış bir Sünnilik projesi vardı ne de Safeviler özünde Şii idiler. Safevileri Şii'leştiren Akkoyunluların Sünniliği idi. Denilebilir ki Osmanlıları Sünniliğin kalesine dönüştüren de Safevilerin Şii'lik propagandaları olmuştur. Osmanlı-Safevi çekişmesinde mezhep hep arkadan gelen unsur oldu. Aslında dünyayı iki sultana dar gören iki devlet mücadele ediyor, mezhep farklılığı

da bu mücadelenin bir unsuru olarak kullanılıyordu. Bu mücadele kaotik bir ortam da oluşturmadı. Her iki devlet de varlıklarını uzun müddet müreffeh bir şekilde devam ettirdiler.

Bu tarihi referansları günümüze taşıyacak olursak yaşanmakta olan Türkiye ile İran arasında İslam dünyasının başat gücü olma mücadelesidir. Asıl olan bu mücadeledir ve kaosa sebep vermediği müddetçe bu mücadeleden her iki taraf da güçlenmiş olarak çıkabilir. Arada mezhep, enerji, nükleer silahlanma, su savaşları, Kürt meselesi, Güney Azerbaycan gibi mevzular bu büyük çatışmanın unsurları olarak kullanılabilirler. Suriye'de İran Türkiye ile savaşmaktadır. Bu mücadele İslam dünyasını Cumhurbaşkanı'mızın ifadesiyle Ortaçağ'a götürmez. Ama Lübnan'da yaşanmakta olanlar götürür. Zira Lübnan'da yaşanmakta olan kaostur. Suriye eninde sonunda durulur. Dünyamız da birden fazla başat güçle başa çıkabileceğini defalarca ispat etmiştir. Ne var ki kaosun davetçisi olduğu bir fetret döneminden kimse bir şey kazanmaz. Tunceli'de milletvekilini "o çok özlediği dağlara" kaldıranlarla Lübnan'da adam kaçıran yüzü maskeli adamlar arasında bir Babailik bağı var gibi görünüyor. Korkulması gereken budur.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Büyük Kürdistan'la İsrail arasındaki farklar

Kerim Balcı 2012.08.24

Kürtlerin yoğunlukla yaşadığı dört ülkede de Büyük Kürdistan hayali aynı tez kullanılarak reddedilir: "Büyük Kürdistan, tıpkı İsrail gibi emperyalist güçlerin içimize enjekte etmek istedikleri bir tümördür ve bölge siyasetine bölge dışı müdahaleleri meşrulaştırmak amacını gütmektedir." İran, Irak, Suriye ve Türkiye'nin topraklarından koparılarak kurulacağından bahsedilen Büyük Kürdistan ile İsrail Devleti arasında aşılmaz farklar vardır.

Bu farkları, Batılıların kendilerine bir devlet hediye edeceğini zanneden ayrılıkçı Kürtler iyi okusun.

İsrail Devleti kurulurken dünya kendini bir "millet devlet" obsesyonuna kaptırmıştı. Azınlıkların kendi kaderlerini tayin hakkını evrensel değer olarak ilan eden Wilson İlkeleri ile Yahudilerin Filistin'de kendilerine ait bir vatanlarının olması gerektiğini ilan eden Balfour Deklarasyonu arasında ilkesel bir tutarlılık vardır. Bugün millet devlet, ideal bir birlikte yaşam formu olarak görülüyor. Sınırlar anlamlarını yitirmiş, semboller üzerinden inşa edilen kimlikler sönükleşmiş, uluslararası siyaset bireyle (Wikileaks ve Julian Assange'de olduğu gibi), cemaatle (Hizmet Hareketi'nde olduğu gibi), şirketle (Apple, Microsoft ve Huawei'de olduğu gibi) ve sayısız sosyal medya gruplarıyla özdeşleşen yepyeni aktörler tanımış durumda. İsrail devleti doğabilecek doğru zamanı yakalayabilmek için iki bin sene beklemişti. Büyük Kürdistan tarihin rahminde ölüdür; doğsa da ölü doğar.

İsrail, Yahudilerin devletsizlik sorunu kadar, Avrupa devletlerinin Yahudi sorununu da çözmek için kurulmuştu. Avrupa derinden derine antisemitik olduğu bir dönemde -belli oranda hâlâ öyledir- nefret objesini kendinden uzaklaştırarak şizofrenisinden kurtulmaya çalışıyordu. Yahudiler gitmek istedikleri kadar gönderilmek de isteniyorlardı. Binlerce yıl önce kovuldukları yere geri döndüler. Ama döndükleri yere yabancılaşmışlardı. Batılıydılar. Enjekte edildikleri bünye ile hiçbir kan uyumları yoktu. Buna karşılık Kürtler bin yılı aşkın bir

zamandır şimdi yaşadıkları topraklarda yaşarlar. Bünyenin bir parçasıdır. Hususen Türkiye'de Kürt olmayan unsurlarla evlenmiş, çok-genli, çok-dilli, çok-kültürlü hibrit bir unsura dönüşmüşler. Batılı olamazlar. Bir bünyeye o bünyeye ait olmayan bir küpe takmak kolaydır -yine de acıtır- ama o bünyenin bazı uzuvlarını harmanlayıp yeni bir uzuv yapmak imkânsızdır.

Her şartta İsrail'i desteklemiş olan güçler, her şartta Kürdistan'ı da destekleyecek diye bir şey yoktur. Bir defa Amerika'nın İsrail yandaşlığı Judeo-Hristiyanlık gibi ortak bir dini geçmişten, ikinci gelişinde Yahudilerin İsa Mesih'e iman edecekleri yönündeki eskatolojik beklentiden, asırlar boyu süren ve Holokost ile en derin çukuruna inen bir günahın kamu vicdanına yüklediği suçluluk duygusundan ve nihayet Yahudi lobilerinin o karşı konulmaz ikna kabiliyetinden beslenmektedir. Baptistler Kürt bir mesih beklemiyorlar! İşte ortak dinî geçmişleri, benzer suçluluk duyguları ve yine güçlü lobileriyle Ermeniler ortada! Ermenistan'a bahşedilenden daha fazlasını Kürdistan için ummak, başlı başına devlet kuramayacak olmanın garantisidir. Bu kadar stratejik düşünce kapasitesiyle ancak BDP'lilerle kucaklaşırlar! Batılılarsa kucaklaşmayı sevmez...

İsrail'in küresel güçlerin bölge siyasetlerine yaptığı katkı istikrarsızlaştırma değil, aksine istikrarlı bir şekilde otokratikleştirme, fakirleştirme, radikalleştirme, gelir dağılımı uçurumunu artırma, güvenlikçi yaklaşımla demokrasiyi geciktirme oldu. Şimdi Büyük Kürdistan bunların hangisine hizmet edecek? Suriye zaten İsrail karşıtlığı ile kendilerini aldatmış bir liderlikten kurtuluyor; Mısır daha yeni kurtuldu. Türkiye PKK'nın bütün kışkırtmalarına karşın çözümü demokratikleşmede arıyor. Amerikan çağındayken dert edinilmeyen Kürtler, post-Amerikan bir çağda kale alınacaklarını mı sanıyorlar? İşte Enfal Mezalimi karşısında Batı'nın tutumu ortada! Yine biz ağladık Halepçe günü! Zamanın hegemon güçlerinin İsrail'e yaptığı yatırımın bir benzerini, zamanımızın sözde-hegemon güçlerinin muhayyel Büyük Kürdistan'a yapmaları tahayyül bile edilemez.

Kürtler bölerek değil, bulundukları ülkeleri daha büyük bir idealin çevresinde buluşturarak büyük bir devlete sahip olabilirler.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Pekin ile Washington arasında algı mücadelesi

Kerim Balcı 2012.09.07

Öncelikle şunun altını çizelim: Çin-Amerikan siyasi çıkar çatışması kaçınılmazdır derken, bu çatışmayı Çin kazanacaktır demiyoruz.

Bu çatışmayı isteyen tarafın Çin olduğunu, yani Çin'in Maocu sosyalizmi yaymak gibi ideolojik bir amacı olduğunu da iddia etmiyoruz. Böyle bir çatışmadan her iki taraf da bir hayli zarar görmüş olarak çıkar, aradan Türkiye sıyrılır gibi bir "deprem zenginliği" hayali güdenlerden de değiliz.

Ne kadar zenginleşirse zenginleşsin Çin ekonomisinin Amerikan tüketim gücüne bağımlı olduğu, dolayısıyla ABD ile kafa kafaya bir çatışmayı göze alamayacağı yönündeki kanaat bir yanılgıdır. Çin ile Amerika arasındaki müstakbel çatışma bizzat bu bağımlılıktan dolayı kuvvetle muhtemeldir. Çin'le Amerika arasındaki bağımlılık tek yönlü de değildir.

Bir dizi noktanın altını çizelim: Çin ekonomisinin Amerikan tüketim gücüne bağımlı olduğu yanlıştır. Çin ekonomisi Amerikan tüketim alışkanlığına bağımlıdır. Amerikalılar Çin'de üretilen malları, yine Çin'den aldıkları direkt ve dolaylı kredilerle tüketirler. Çin üretir, satar, parasını ödeyecek alıcı bulamadığında borç verir, yine satar ve süreç içinde bağımlılığın yönünü Amerika'dan Çin'e doğru çevirir. Çinliler bu dersi kendilerine zorla afyon satan İngilizlerden almıştır. Daha Maoculuk ufukta bile yokken alınmış bu değerli ders afyonun yerini iPhone'un aldığı bir asırda Çin'e tartışılmaz bir avantaj kazandırmaktadır.

Hâlâ millet devlet refleksiyle dünya ekonomisini anlamaya çalışanlar, özelde Amerika'nın, genelde Batı'nın marka üretme ve Ar-Ge üstünlüğüne parmak basarak Çin'in hiçbir zaman bu açığı kapatamayacağını, dolayısıyla patent konusunda hep Batı'ya bağımlı kalacağını düşünürler. Amerikalı bildiğimiz çoğu firma aslında artık çok milletli aidiyet ve yönetim yapılarına sahiptirler ve bir gün tümünden Çin'e taşınmanın kendi çıkarlarına olduğuna inandıklarında akıllarına "milletimize ihanet ediyoruz" gibi bir düşünce gelmeyecektir. Çin "kopyalaya kopyalaya orijinalini yapmayı başaracaktır." Huawei'nin başarısı bu iddiaya şahit olarak yeter.

Amerikan-Çin çatışması, Amerikalılar Çin'den korktukları ve Çin'in yükselişini durdurmak istedikleri için veya Çin Amerika'yı kendi barışçıl yükselişine bir engel olarak gördüğü ve Amerika'nın yerine dünyanın yeni patronu olmak istediği için değil; ama Çin, Amerikalıların Çin'i Amerikan çıkarlarının karşısındaki en büyük tehdit olarak algıladığına yürekten inandığı için yaşanacak. Çin'e bu inancı dayatan da Çin'in sosyal bilimler alanında Amerika'ya olan bağımlılığıdır. Amerika'da yetişen Çinli uzmanlar, dünya siyasetini Amerikan paradigması ile okuyor ve Amerika'yı da, bir Amerikalı rakip bir devleti hangi gözlüklerle izleyecekse o gözlüklerle analiz ediyorlar. Yani Çin'in Amerikan siyasetini Amerikalı siyaset paradigması belirliyor. Amerikalılar dünya siyasetini bir hegemonlar mücadelesi, dünya tarihini Hegelci diyalektik ve nihayet dünya ekonomisini kazananın her şeyi kazandığı, kaybedenin her şeyi kaybettiği bir sıfır-toplamlı oyun olarak telakki ettiklerinden Çin'in yeni dış politika eliti de Amerika'ya kendi penceresinden bakıyor. Kısacası Amerikan-Çin mücadelesinin tohumları Amerikan üniversitelerinde Çinli talebelere kadim Çin geleneğiyle taban tabana zıt bir dünya politikası öğreten Amerikalı profesörler tarafından atılıyor. Bu çatışmayı isteyen biz değiliz; ancak yaşandığında oluşacak şok dalgalarından Türkiye'miz de, İslam dünyası da etkilenecek. Gündelik siyasetin köreltici yoğunluğundan sıyrılıp dünyayı nelerin beklediğine bakmak lazım ara sıra...

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İslam düşmanlığı kültü

Kerim Balcı 2012.09.21

Batı'da İslam düşmanlığı (onlar İslamofobi de diyorlar) kült halini aldı. Kendisine bir tanrı bulabilseydi din bile olurdu.

Herhangi bir kült de değil, kıyamet kültleri kategorisine alınabilecek bir kült bu. Kıyamet kültlerinin ideoloji, din ve kişi ve millet kültürlerinden temel farkı sembolik nitelik taşıyan bir insan eyleminin tarihin akışını tümünden değiştireceği ve büyük bir "melheme"nin (melâhim: fitne, kaos ve katliamların yaygın olduğu ahir zaman savaşı) arkasından azîm bir barış döneminin başlayacağı yönündeki inançlarıdır. Çoğunluk Makyavelist bir

yönleri -netice vesileleri meşru kılar- ve Maoist gerillacı bir yöntemleri -Batı'nın gözünü açmak için Doğu'yu çıldırt- vardır.

Kıyamet kültlerinin topluca bir irdelemesine yerimiz yok. Bir kıyamet kültü olarak İslam düşmanlığı bize yeterince inceleme malzemesi sunuyor zaten. Söz gelimi Floridalı sözde-papaz Terry Jones'un 11 Eylül 2010'u "Uluslararası Bir Kur'an Yak Günü" ilan etmesi ve takipçileriyle Kur'an nüshalarını yakmaya kalkışması bir kıyamet kültü davranışıydı. Yakma eylemi sembolik bir eylemdir. Kendi zatında bir değeri yoktur. Kur'an, nüshaları yakılarak yok edilemeyeceğine göre eylem kendi objesine yönelik bir eylem değildir. Bu bayağı eylemle Müslümanlar galeyana getirilmeye, Batılılar Müslümanların ne kadar vahşi ve geri kalmış oldukları hususunda uyandırılmaya çalışılmıştır.

Bu bakış açısıyla yorumlandığında Terry Jones'un eylemiyle 22 Temmuz 2011'de Norveç'te 77 kişiyi öldüren eylemleri düzenleyen Anders Behring Breivik'in davranışı arasında bir fark yoktur. Breivik'in eyleminin yöneldiği kişilerle suçladığı kişiler aynı kişiler değildi. Breivik, sembolik bir eylemle bütün dünyanın dikkatlerini, kendi kanaatine insanlık tarihinin en mühim hakikati olan bir şeye, Müslümanların Avrupa'yı ele geçirmekte oldukları gerçeğine çekmeye çalışmaktaydı. Yaptığı şeyin kendi zatında kötü olduğunu kabul ediyor, ancak tarihin kendisinden, Avrupa'yı Müslüman istilasından kurtarmış adam olarak bahsedeceğini zannediyordu. Breivik, 77 Müslüman'ı öldürmüş olsaydı onu sıradan bir İslam düşmanı terörist olarak görmek mümkündü. Oysa Breivik, bizzat kurtarmaya çalıştığı insanları öldürerek kültürde sıklıkla görülen kurtuluş için topluca intihar etme davranışına benzer bir eyleme kalkışacaktı. Bir kitap yazıp Batılıların gözünü açmaya çalışan Ayaan Hirsi Ali de, birkaç karikatür yayınlarak İslam dünyası ile Batı dünyası arasındaki kaçınılmaz çatışmanın fitilini ateşlediğini zanneden Danimarka'nın Jyllands-Posten gazetesi (ve şimdilerde Fransa'nın Charlie Hebdo haftalık dergisi) de, bir film çevirip büyük melhemeyi başlatma emeline saplanan Theo van Gogh ve Nakoula Basseley Nakoula da hep aynı kıyamet kültü davranışını göstermişlerdir.

Kıyamet kültürlerinin ortak bir özelliği, beklenen netice alınamadığında kült liderlerinin dramatik bir şekilde kendilerinin ve yakın takipçilerinin hayatlarına son verdikleri toplu intiharlara kalkışmalarıdır. Kendilerinin tarihin seyrini değiştirmekle görevli oldukları yönündeki saplantı, karşılığını bulamadığında kült üyeleri arasında derin bir kişilik kaybına yol açar. Çoğu kült takipçisi, liderlerinin yanıldığını görmektense ölmeyi tercih edecek kadar bu inanca bağlanmıştı zira.

Müslümanların artık bir kıyamet kültü formunu almış olan İslam düşmanlığına karşı yapabilecekleri en akıllıca davranış, kült üyelerine ümit ettikleri kaotik savaşın Müslümanlarca başlatılmayacağını göstermektir.

Kaynak: zaman.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İslam düşmanlığını BM nezdine taşımak

Kerim Balcı 2012.09.28

Bugün Dışişleri Bakanı'mız Ahmet Davutoğlu BM Genel Kurulu'nda bir konuşma yapacak ve Müslümanların Masumiyeti adlı filmin yeniden hatırlattığı İslam düşmanlığını gündeme getirecek.

Bakanımızın, New York'ta yaptığı temaslarda BM'nin "Dinler ve Kutsal Değerlere Saygı" konulu bir belge üretmesini sağlamaya çalıştığı ve konuşmasının hiç değilse bir bölümünü bu konuya ayıracağı anlaşıyor. Temaslar başarılı bir sonuç verirse artık galat-ı meşhur olarak İslamofobi diye adlandırılan İslam düşmanlığının bir suç olarak algılanmasına giden yolda önemli bir adım atılmış olacak.

Niyetler salih, girişim de hayırlı bir girişim gibi görünüyor. BM'de süreçler böyle yönetilir. Önce sorunun varlığının tanınmasını sağlayan bir dokümanın oluşturulması sağlanır, sonra çözüme yönelik komisyonlar oluşturulur veya belli aralıklarla toplanacak bir konferans planlanır. Bu konferansın verdiği meşruiyet ile soruna bağlayıcı çözümler üretilmeye çalışılır. Mantık, önce bir BM müktesebatı oluşturmak gerektiği şeklinde işler. Denilebilir ki tıpkı bir pratisyen hekimin hastalıkla alakalı ilk gözlemlerini kaydetmesi, kişinin gerçekten de hasta olduğunu belirlemesinden sonra hasta daha derin konsültasyonlar için bir heyetin karşısına çıkarılır. Kendileri daha derin uzmanlar dahi olsalar doktorlar hasta ile olan iletişimlerinde bu ilk belgeyi esas alırlar. Sonunda cerrahi bir müdahale de olsa, taburcu da olsa o ilk belge hastayı sonuna kadar takip eder. Davutoğlu'nun oluşturmaya çalıştığı BM belgesi işte o ilk belge.

Ne var ki bu belge zaten mevcut. 2001 yılında, 11 Eylül saldırılarından üç gün önce BM himayesi altında Irkçılık Karşıtı Dünya Konferansı (WCAR) kapanış bildirgesi yayınlanmıştı. Durban I adıyla da bilinen bu konferans anti-Semitizm'in yanı sıra İslamofobi ve anti-Arabizm'i de yükselen sorunlar olarak tanımlamıştı. Konferans Suriye ve İran'ın bastırmasıyla bildirge taslağına Siyonizm'i de bir ırkçılık türü olarak katmış, bunun üzerine İsrail ve ABD konferanstan çekilmişti. Ama sonuçta bir kapanış bildirgesi yayınlanmıştı. 2009 yılında bir gözden geçirme konferansı düzenlendi. Cenevre'de düzenlenmekle birlikte Durban II adıyla bilinen bu konferans daha baştan bir dizi ülke tarafından boykot edildi. Dahası Durban I'in metnine Siyonizm'i sokmak konusunda ısrarlı davranan İran bu defa konferansı şova çevirmeye kalkıştı. İran Cumhurbaşkanı konuşmasında Mehdi çağının başladığını ilan ederken, pek çok delege konuşma salonunu terk etti. İçinde İslamofobi'nin ilk defa zikredildiği bir belge elden geçirilirken İslam düşmanlığı tetiklenmiş oldu.

Durban I eğer üç gün sonra gelen 11 Eylül saldırıları olmasaydı Siyonizm'le alakalı tartışmalara rağmen yine de anlamlı bir gelişime yol açabilirdi. En azından İslamofobi'nin tutarlı bir tanımı yapılmış olur, bu tehdidin boyutlarını araştırarak, yayınları teşvik edecek bir BM çatısı kurulurdu. Olmadı. Olmadı ama o doküman hâlâ oradadır. İsrail'i ve zamanın Amerikan yönetimini kızdıran bölümleri olsa da geniş kabul görmüş olan bölümleri de oradadır. Elbette arkasından gelen acı tartışmaların hatıraları da oradadır. Bu belge bir avantaja da dönüştürülebilir, görmezden gelinirse bir mayın etkisi de yapabilir.

Bir defa o belgede İslamofobi bir realite olarak BM tarafından tanınmış ve ırkçılık ve anti-Semitizm ile aynı kategoriye konulmuştur. Bugün yapılacak olan şey bir adım ötesi olmalıdır. Diğer taraftan 2001 tecrübesi İsrail'i karşısına alan bir İslamofobi düzenlemesinin akim kaldığını göstermiştir. Bugün artık İslamofobi ve Yahudi düşmanlığının aynı algılardan beslendiği de ortaya çıkmıştır. Almanya'daki sünnet yasağına karşı Müslümanlar ve Yahudiler birlikte hareket etmeyi başaramışlardır. Türkiye'nin önderliğini yaptığı 'dinler ve kutsal değerlere saygı belgesi' anti-Siyonist söylemlere kurban edilmemeli, İran veya bir başka ülkenin İslamofobi üzerinden şov yapmasına da fırsat verilmemelidir.